

ภาษาแขนงจ้วง-ไต ในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

ผู้รับผิดชอบและหน่วยงาน

รองศาสตราจารย์ ดร. เมฆม สอดส่องกฤษ
สาขาวิชาภาษาและวรรณคดีตะวันออก คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

สำนักงานส่งเสริมบริหารงานวิจัย บริการวิชาการและทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

คำนำ

การทำงานครั้งนี้ บูรณาการกับงานวิจัยที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากกองทุนวิจัยคณะศิลปศาสตร์เรื่อง การศึกษาภาษาศาสตร์แขนงจ้วง - ไต ในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับสมาชิกในแขนงภาษา 3 ภาษา คือ ภาษาปู้อี้ ภาษาไต และภาษาจ้วง โดยมุ่งศึกษาในเชิงชาติพันธุ์วรรณนา เน้นการสังเคราะห์ผลงานและทฤษฎะของนักวิชาการฝ่ายจีนเป็นหลัก

การวิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารภาษาจีนสองส่วน คือ 1. ข้อมูลเกี่ยวกับชาติพันธุ์วรรณนาชาวปู้อี้ ชาวไต และชาวจ้วง 2. ข้อมูลทางภาษาศาสตร์ เมื่อได้เอกสารต้นฉบับภาษาจีนแล้ว ได้นำมาสังเคราะห์และเรียบเรียงตามหัวข้อที่กำหนด คือ

1. ข้อมูลชาติพันธุ์วรรณนา มีข้อมูลเกี่ยวกับ ถิ่นที่อยู่ ประวัติศาสตร์ ระบบเศรษฐกิจและสังคม ชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรม
2. ข้อมูลทางภาษา มีข้อมูลเกี่ยวกับ
 - a. การจัดแบ่งตระกูลภาษา
 - b. ระบบเสียง แบ่งเป็น พยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ โครงสร้างพยางค์
 - c. ระบบคำ แบ่งเป็น คำโดด คำประสม การเติมคำ คำเสริมสร้อย คำยืมจากภาษาจีน
3. ระบบไวยากรณ์ นำเสนอรูปแบบโครงสร้างทางไวยากรณ์ที่สำคัญ ได้แก่ ประโยคความเดียว การใช้คำลักษณนาม การคำบ่งชี้ การขยายความ การแสดงความเป็นเจ้าของ การเปรียบเทียบ การบอกตำแหน่งที่ตั้ง
4. ภาษาถิ่น

เมื่อเรียบเรียงข้อมูลข้างต้นแล้ว ได้นำเสนอการวิเคราะห์โดยการนำข้อมูลในแง่มุมต่างๆ ของแต่ละภาษามาเปรียบเทียบกัน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาเป็นเครื่องมือเพื่อใช้ในการระบุความสัมพันธ์ผลการวิเคราะห์พบว่า ภาษาทั้งสามมีลักษณะที่สัมพันธ์กันมากที่สุด(BDZ=30) เมื่อจับคู่เปรียบเทียบพบว่าภาษาปู้อี้และภาษาจ้วง (BZ=9) สัมพันธ์กันมากกว่าภาษาปู้อี้และภาษาไต(BD=3) กับ ภาษาไตและภาษาจ้วง(DZ=3) ในขณะที่ทั้งสามภาษาต่างฝ่ายต่างมีลักษณะเฉพาะของตนเอง (B=6,D=5, Z=4)

จากการวิเคราะห์ห้วงคำศัพท์ก็จะเห็นได้ชัดว่า คำศัพท์จำนวนหนึ่งที่ภาษาปู้อี้ใช้ร่วมหรือพ้องกับภาษาจ้วง แต่ภาษาไตออกเสียงเป็นอย่างอื่นหรือใช้คำอื่น แสดงให้เห็นว่าภาษาปู้อี้สัมพันธ์กับภาษาจ้วงมากกว่าภาษาไต

ในตอนท้ายเป็นรายการคำศัพท์ภาษาปู้อี้ ภาษาไต และภาษาจ้วง ซึ่งเป็นผลงานจากการดำเนินงานโครงการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมที่ได้รับการสนับสนุนจากงบประมาณแผ่นดิน โดยสนับสนุนของสำนักงานส่งเสริมบริหารงานวิจัย บริการวิชาการและทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

สารบัญ

คำนำ	A
บทที่ 1 บทนำ	1
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรมและวิธีวิจัย	5
บทที่ 3 การศึกษาภาษาแขนงจ้วง-ไตในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน	12
บทที่ 4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของภาษาแขนงจ้วง-ไตในประเทศ สาธารณรัฐประชาชนจีน	73
บทที่ 5 บทสรุป	86
บรรณานุกรม	98
รายการคำศัพท์	
รายการคำศัพท์ภาษาปู้ฮี้	100
รายการคำศัพท์ภาษาไต	134
รายการคำศัพท์ภาษาจ้วง	171

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและปัญหาของหัวข้อ

ความเป็นมาของหัวข้องานวิจัยครั้งนี้ สืบเนื่องมาจาก เมื่อปี พ.ศ. 2555 ผู้วิจัยได้เขียนหนังสือเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน เรื่อง "สารานุกรมชนกลุ่มน้อยในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน"(เมฆธม:2555) พบว่าในประเทศจีนมีกลุ่มชาติพันธุ์ที่ได้รับการรับรองจากรัฐบาลจีนอย่างเป็นทางการ 56 กลุ่ม ในจำนวนนี้มีชนกลุ่มน้อยอยู่ 9 กลุ่มที่พูดภาษาที่เกี่ยวข้องกับตระกูลไท คือ 1.ชนกลุ่มน้อยเผ่าบูอี 2.ชนกลุ่มน้อยเผ่าไต 3.ชนกลุ่มน้อยเผ่าตัง 4.ชนกลุ่มน้อยเผ่าเกอลาว 5.ชนกลุ่มน้อยเผ่าหลี 6.ชนกลุ่มน้อยเผ่าเหม่าหนาน 7.ชนกลุ่มน้อยเผ่ามู่หล่าว 8.ชนกลุ่มน้อยเผ่าส่วย และ 9.ชนกลุ่มน้อยเผ่าจ้วง

ตามทรรศนะของนักวิชาการจีน ในหนังสือชื่อ "สังเขปภาษาต้ง - ไถ" (侗台语族概论 Dǒng Tái yǔzú Gàilùn) ของผู้เขียนชื่อ เหลียงหมิ่น และ จางจวินหู (梁敏, 张均如 Liáng Mǐn, Zhāng Jūnrú: 1996) จัดภาษา "ไท" ไว้ในภาษาตระกูลจีน-ทิเบต (汉藏语系 Hànzàng yǔxì) โดยมีสาขาและแขนงย่อยคือ สาขาภาษาจ้วง-ต้ง มีแขนงภาษาจ้วง-ไต ต้ง-ส่วย และหลี ในแขนงจ้วง-ไต มีสมาชิกสามภาษา ได้แก่ ภาษาบูอี ภาษาไต และภาษาจ้วง ซึ่งหากดูจากแผนภูมิ(จะกล่าวถึงในบทที่ 2 บทบทวนวรรณกรรม) จะพบว่า ภาษาทั้งสามนี้ใกล้ชิดเป็นระนาบเดียวกันกับภาษาไทยและภาษาลาว ซึ่งก็หมายความว่า เป็นภาษาที่ใกล้ชิดกับภาษาไทยมากที่สุด ข้อมูลสังเขปเกี่ยวกับชนเผ่าทั้งสามมีดังนี้

1. **ชนกลุ่มน้อยเผ่าบูอี (Buyi)** มีถิ่นฐานหลักอยู่บริเวณมีกลุ่มใหญ่ตั้งถิ่นฐานอยู่ที่มณฑลกุ้ยโจว ในเขตปกครองตนเองเฉียนหนาน (黔南 Qiánnán) เฉียนซิ่นหนาน (黔西南 Qiánxīnán) เผ่าบูอีและเผ่าเหมี่ยว (布依族苗族自治州 Bùyī Zú Miáo Zú zìzhìzhōu) ในเขตเมืองอันซุ่น (安顺 Ānshùn) และเมืองกุ้ยหยาง (贵阳 Guìyáng) หนังสือภาษาจีนเล่มสำคัญ¹ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับภาษาบูอี และจะใช้อ้างอิงในงานวิจัยนี้ คือ "ปริทรรศน์ภาษาบูอี" (布依语简志 Bùyī yǔ Jiǎnzhì) ของผู้เขียนชื่อ ยวี่ซุ่ยหรง (喻翠容 Yù Cuìróng:1980)

¹ หนังสือที่จะกล่าวถึง 3 เล่มต่อไปนี้เป็นหนังสือภาษาจีนในโครงการ "สารนิพนธ์รวมชุดประเด็นชนกลุ่มน้อย 5 ประการ ของคณะกรรมการชนกลุ่มน้อยแห่งชาติ" 《国家民委民族问题五种丛书 Guójiā mínwēi mínzú wèntí wǔzhǒng cóngshū》โครงการย่อยเรื่อง "ชุมนุมปริทรรศน์ภาษาชนกลุ่มน้อยของสาธารณรัฐประชาชนจีน" (中国少数民族语言简志丛书 Zhōngguó shǎoshù mínzú yǔyán jiǎnzhì cóngshū) นับเป็นโครงการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในประเทศที่ยิ่งใหญ่ที่สุด เริ่มต้นดำเนินการตั้งแต่ปี ค.ศ. 1953 ในส่วนของ "ปริทรรศน์ภาษาของชนกลุ่มน้อย" เริ่มดำเนินการในปี ค.ศ. 1956 โครงการย่อยอื่นๆ ได้แก่ 《中国少数民族 Zhōngguó shǎoshù mínzú》 "ชนกลุ่มน้อยของจีน" 《中国少数民族简史丛书 Zhōngguó shǎoshù mínzú jiǎnshǐ cóngshū》 "ปริทรรศน์ประวัติศาสตร์ชนกลุ่มน้อยของจีน" 《中国少数民族自治地方概况丛书 Zhōngguó shǎoshù mínzú zìzhì dìfāng gàikuàng cóngshū》 "บันทึกเขตปกครองตนเองชนกลุ่มน้อยของจีน" และ 《中国少数民族社会历史调查资料丛刊 Zhōngguó shǎoshù mínzú shèhuì lìshǐ diàochá zīliào cóngkān》 "บันทึกข้อมูลการสำรวจประวัติศาสตร์ทางสังคมของชนกลุ่มน้อยของจีน"

2.ชนกลุ่มน้อยเผ่าไต (Dai) มีถิ่นฐานหลักในบริเวณเขตปกครองตนเองเผ่าไตสิบสองปันนา หนังสือภาษาจีนเล่มสำคัญที่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับภาษาไต และจะใช้อ้างอิงในงานวิจัยนี้ คือ หนังสือชื่อ "ปริทรรศน์ภาษาไต" 《傣语简志 Dǎi yǔ jiǎn zhì》ของผู้แต่งชื่อ หลี่ต้าหว่ง เนี่ยซีเจิน และ ชิวเอ๋อเฟิง (李道勇、聂锡珍、邱鄂锋 Lǐ Dàoyǒng、Niè Xīzhēn、Qiū Èfēng:1986)

3. ชนกลุ่มน้อยเผ่าจ้วง (Zhuang) มีถิ่นฐานอยู่ที่เขตปกครองตนเองเผ่าจ้วงมณฑลกว่างซี เขตปกครองตนเองเผ่าจ้วงและเผ่าเหมียวมณฑลยูนนาน หนังสือภาษาจีนเล่มสำคัญที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับภาษาบูอี และจะใช้อ้างอิงในงานวิจัยนี้ คือ "ปริทรรศน์ภาษาจ้วง" 《壮语简志 Zhuàng yǔ jiǎn zhì》 ผู้เขียนชื่อ เหว่ยชิงเหวินและถานกว๋อชิง (韦庆稳，覃国生 Wéi Qīngwěn, Tán Guóshēng :1980)

ประเด็นปัญหาที่นำมาสู่การนำเสนอหัวข้อวิจัยนี้ คือ จากข้อมูลการศึกษาเกี่ยวกับชาติพันธุ์วรรณนาของทั้งสามชนเผ่าข้างต้นนี้ ในหนังสือเรื่อง "สารานุกรมชนกลุ่มน้อยในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน" (เมฆม:อ้างแล้ว) ผู้เขียนได้เรียบเรียงโดยให้ข้อมูลเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐาน ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม ชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ เทศกาลสำคัญของทุกชนเผ่าอย่างครบถ้วน แต่ข้อมูลทางภาษาและภาษาศาสตร์เป็นข้อมูลสังเขปเกี่ยวกับการจัดแบ่งตระกูลภาษาเท่านั้น ยังไม่มีรายละเอียดสำหรับการศึกษาทางภาษาศาสตร์

จากการสำรวจข้อมูลในประเทศไทยจะเห็นว่าข้อมูลการศึกษาภาษาแขนงจ้วง-ไตในประเทศไทยทั้งสามกลุ่มนี้ยังมีน้อยและไม่สมบูรณ์ ส่วนใหญ่เป็นงานด้านพจนานุกรม เหตุที่เป็นเช่นนี้สาเหตุหลักมาจากผู้วิจัยไม่มีข้อมูลสนับสนุนเพียงพอในการศึกษา เนื่องจากกลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้มีบรรพบุรุษและต้นตอภาษาอยู่ในประเทศจีน เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวกับภาษาทั้งสามล้วนเขียนเป็นภาษาจีน ผู้วิจัยชาวไทยที่ไม่รู้ภาษาจีนไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ การทำงานวิจัยในครั้งนี้เป็นงานวิจัยในเชิงชาติพันธุ์วรรณนา และเน้นงานทางภาษาศาสตร์ของชนกลุ่มน้อยที่พูดภาษาตระกูลจีนทิเบต สาขาจ้วง-ต้ง แขนงจ้วง-ไตในประเทศจีน โดยจะเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นผลงานและทฤษฎีของนักวิชาการจีน นำเสนอการวิเคราะห์ทางภาษาศาสตร์อย่างละเอียด ได้แก่ แนวคิดการจัดแบ่งตระกูลภาษา ระบบเสียง การสร้างคำ วงคำศัพท์ ระบบไวยากรณ์ ภาษาถิ่น และรายละเอียดเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ การตั้งถิ่นฐาน ระบบเศรษฐกิจสังคม ขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมของชนเผ่าทั้งสามในประเทศจีนด้วย เพื่อให้ผู้สนใจได้ใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาวิจัยต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

เพื่อศึกษาภาษาแขนงจ้วง - ไต ในประเทศจีน 3 ภาษา คือ ภาษาบูอี ภาษาไต และภาษาจ้วง โดยศึกษาในเชิงชาติพันธุ์วรรณนา เน้นงานทางภาษาศาสตร์ของชนกลุ่มน้อยที่พูดภาษาแขนงจ้วง - ไต ในประเทศจีน จากผลงานและทฤษฎีของนักวิชาการจีน

1.3 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ประเทศไทยมีงานวิจัยภาษาแขนงจ้วง - ไต ในประเทศจีน 3 ภาษา คือ ภาษาบู้อี้ ภาษาไต และภาษาจ้วง ผู้สนใจได้ใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาวิจัยต่อยอดต่อไปได้

1.4 ขอบเขตงานวิจัย

เนื่องจากงานวิจัยนี้มุ่งศึกษาผลงานของนักวิชาการจีน จึงอ้างอิงการจัดแบ่งตระกูลภาษาตามแบบจีน ซึ่งได้จัดไว้เป็นภาษาตระกูลจีน-ทิเบต แขนงภาษาแขนงจ้วง - ไต มีสมาชิกในประเทศจีน 3 ภาษา คือ ภาษาบู้อี้ ภาษาไต และภาษาจ้วง นำเสนอเชิงพรรณนาภาษาตามลำดับชั้นทางภาษา Language hierarchy และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของทั้งสามภาษา ข้อมูลปฐมภูมินำมาจากการศึกษาของนักวิชาการฝ่ายจีน

1.5 ระยะเวลาทำการวิจัย แผนการดำเนินงานตลอดโครงการวิจัยและ ผลงานที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ระยะเวลาดำเนินงานวิจัย

ปีงบประมาณ 2557 วันที่ 1 ตุลาคม 2557 - 30 กันยายน 2558

1.5.2 ตารางกิจกรรม

กิจกรรม	ช่วงเวลา (เดือนที่)												ผลงานที่จะได้จากกิจกรรม
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
1. การเตรียมงานวิจัย/ทบทวนศึกษาเอกสาร 1.1 ทบทวนวรรณกรรม 1.2 การสำรวจและคัดเลือกงานวิจัย หนังสือบทความวิชาการ	/	/											1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการศึกษาชนกลุ่มน้อยที่พูดภาษาแขนงจ้วง-ไต ในประเทศจีน 2. เครื่องมือที่จะใช้ในการศึกษาวิจัย 3. เนื้อหา บทที่ 1 -2
2. กำหนดแผนการ/วิธีการดำเนินงานวิจัย 2.1 คัดเลือกข้อมูลที่จะใช้ในงานวิจัย 2.2 จัดกลุ่มข้อมูลเนื้อหาภาษาในแขนงจ้วง-ไต			/	/	/	/							1. ข้อมูลชาติพันธุ์วรรณนาของสามชนเผ่า 2. การจัดกลุ่มข้อมูลประวัติศาสตร์ ชาติพันธุ์ การตั้งถิ่นฐาน สังคม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม 3. บทที่ 3 บางส่วน
3. ดำเนินงานวิจัย/เก็บข้อมูล 3.1 เก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง							/	/					1. ข้อมูลคำศัพท์ที่ได้จากการสัมภาษณ์และพจนานุกรม 2. ข้อมูลบทที่ 3

การศึกษาทาง ภาษาศาสตร์ของภาษาใน แขนงจ้วง-ไตในประเทศ จีน 3.2 การศึกษาเกี่ยวกับ ระบบเสียง ระบบคำ ระบบไวยากรณ์ภาษา แขนงจ้วง-ไต ใน ประเทศจีน													
4.การวิเคราะห์ 4.1 วิเคราะห์ ความสัมพันธ์ของภาษา แขนงจ้วง-ไตในประเทศ จีน และบทสรุป 4.2 ส่งรายงานวิจัยให้ ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ								/		/			1. ลักษณะความสัมพันธ์ของ ภาษาถิ่นของแต่ละภาษา และบทสรุปความสัมพันธ์ ของภาษาแขนงจ้วง-ไต ในประเทศจีน 2. ข้อมูลบทที่ 4- 5
5. จัดทำรายงานการ วิจัยฉบับสมบูรณ์										/	/		รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

1.6 สถานที่ดำเนินโครงการ

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

1.7 แผนการเผยแพร่

1.7.1 รูปเล่มงานวิจัยได้เผยแพร่ไปยังสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

1.7.2 เผยแพร่โดยการตีพิมพ์ในวารสารวิชาการระดับชาติที่อยู่ในฐาน TCI

1.7.3 ต่อยอดสู่การบูรณาการด้านอื่น เช่น งานบริการวิชาการ งานทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และ
การเรียนการสอน

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรมและวิธีวิจัย

2.1 บททบทวนวรรณกรรม

2.1.1 ประเด็นการจัดแบ่งตระกูลภาษา

เกี่ยวกับการจัดแบ่งตระกูลภาษาของภาษาไทนั้น นักภาษาศาสตร์มีข้อคิดเห็นแตกต่างกันไป หลายทฤษฎี ความแตกต่างนี้ไม่เพียงเกิดขึ้นในเรื่องของการจัดแบ่งตระกูลภาษา กล่าวคือ บ้างเห็นว่า ภาษาไทจัดอยู่ในตระกูลภาษาใหญ่จีน-ทิเบต แต่บ้างเห็นว่าควรจะเป็นภาษาตระกูลไทต่างหากแยกออกมาจากจีนทิเบต นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องไปถึงชื่อเรียกภาษาด้วย ดังจะเห็นว่าในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ ภาษาตระกูลไท มีชื่อเรียกต่าง ๆ กัน เช่น ไทย ไท ไต ได ลาว สยาม กัมไท ในภาษาจีนก็เช่นเดียวกัน มี ตัวอักษรที่เรียกชื่อภาษาไทหรือชาวไทอย่างน้อยสี่ตัวขึ้นไป คือ 泰 (tài) 傣 (dǎi) 台 (tái) 暹 (xiān) มี นักวิชาการหลายท่านได้ให้ข้อสรุปเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้แล้ว เช่น เรื่องเดช (2531) ในหนังสือชื่อ "ภาษาถิ่น ตระกูลไทย" จิตร(2519) ในหนังสือชื่อ "ความเป็นมาของคำสยาม ไทย ลาวและขอม และลักษณะทาง สังคมของชื่อชนชาติ" สุริยา (2548) ในหนังสือชื่อ "นานาภาษาในเอเชียอาคเนย์ : ภาษาตระกูลไท"

โดยทั่วไปถือว่าภาษาไตเป็นตระกูลย่อยภาษาหนึ่งในตระกูลภาษาใหญ่ จีน-ทิเบต ซึ่งภาษา ตระกูลจีน - ทิเบตนี้ เป็นตระกูลภาษาที่ใหญ่ที่สุดในเอเชีย แบ่งออกเป็น 4 สาขา คือ (1) สาขาภาษาจีน (2) สาขาภาษาไทย (3) สาขาแม้วเย้า (4) สาขาทิเบตพม่า (เรื่องเดช: 2531) อย่างไรก็ตาม นักภาษาศาสตร์หลายท่านเรียกชื่อตระกูลภาษานี้แตกต่างกันไป อย่างเช่น Grierson (1903-28) เรียก รวมเป็นตระกูลเดียวกันกับภาษาจีนว่า ตระกูลภาษาไทยจีน (Siamese-Chinese family) Benedict (1975) เรียกว่า ออสโตร - ไทย (Astro-Tai) เพราะเห็นว่าเป็นสาขาหนึ่งของตระกูลออสโตรเนเซียน ต่อมา มีการตั้งชื่อตระกูลภาษาไทอีกหลายชื่อด้วยเหตุผลต่างๆ เช่น บ้างเรียกว่า ตระกูลภาษาไทย ตระกูลภาษาไต แยกออกมาเป็นตระกูลภาษาใหญ่ต่างหาก บ้างเรียกว่าตระกูลคำไต (KamTai family) และ ภาษาไดอิก (Daic) โดยรวมภาษาไทยถิ่นต่างๆ ที่พูดในประเทศต่างๆ 8 ประเทศเป็นตระกูล เดียวกันหมด (เรื่องเดช: 2531) Benedict (1942) ได้ตั้งชื่อตระกูลภาษานี้ใหม่ว่า ตระกูลภาษาไทกะได (Tai Kadai) เพื่อให้ครอบคลุมถึงภาษาไทยถิ่นที่พูดอยู่ที่เกาะไหหลำ อ่าวต๋องเกี้ยว และภาษากลุ่มตระกูล ภาษาไทยที่พูดอยู่ที่ประเทศจีน และเวียดนามทั้งหมด

นอกจากนี้ ยังมีการแบ่งภาษาตระกูลไทโดยยึดหลักภูมิศาสตร์ นักนิรุกติศาสตร์ของไทยในอดีต ที่สำคัญคือพระยาอนุมานราชธน(อ้างในเรื่องเดช : 2531) ได้แบ่งภาษาตระกูลไทยออกเป็น 4 กลุ่ม โดย อาศัยหลักทางภูมิศาสตร์ คือ (1) ไทยกลาง คือภาษาไทยที่พูดอยู่ในประเทศไทย (2) ไทยจีน คือ ภาษาไทยที่พูดอยู่เขตประเทศจีนบริเวณกว๋างสี ไกวเจา กวางตุ้ง เช่น ภาษาไทยลาย ไทยสูง ไทยย้อย ไทยไท้ ไทยนุง (3) ไทยตะวันตก คือภาษาไทยที่พูดอยู่ในพม่า เช่น ไทยใหญ่ ไทยเขิน ไทยอาหม (4) ไทยตะวันออก คือภาษาไทยที่พูดอยู่ในประเทศเวียดนาม และลาว เช่น ไทยไท้ ผู้ไทย ไทยลาว

การใช้หลักเกณฑ์ทางภาษา เช่น หลักการกระจายคำและเสียง จะเป็นที่ยอมรับในการจัดกลุ่ม ภาษา นักวิชาการที่สำคัญคือ Li Fanggui (1959) ใช้เกณฑ์ทางการกระจายคำศัพท์ ลักษณะทางเสียง

และพัฒนาการทางเสียงแบ่งกลุ่มภาษาไทยออกเป็นถิ่นต่างๆ 3 กลุ่มด้วยกันคือ (1) กลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ เช่นภาษาไทยสยาม ลาว ลื้อ อาหม (2) กลุ่มกลาง เช่น ภาษาไท่ หล่ง Lung-Chow (3) กลุ่มเหนือ เช่น Wu-ming, Ch'ien-chiang, His-Lin, Po-ai

ยังมีนักภาษาศาสตร์อีกหลายท่านที่ศึกษาภาษาตระกูลไท และจัดให้ภาษาที่พูดอยู่ในประเทศจีน หรือภาษาที่มีความเกี่ยวข้องกับภาษาจีนเป็นสมาชิกในภาษาตระกูลไท เช่น John F. Hurtmann (1986) จัดแบ่งภาษาไทยเฉพาะกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ของ Li Fanggui เป็นกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ตอนล่าง ตอนกลางและตอนบน กลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ตอนล่างนี้ครอบคลุมไปถึงตอนใต้สุดของตะวันตกเฉียงใต้ของจีน และยังมีนักภาษาศาสตร์ในยุคต่อจาก Li Fanggui อีกหลายท่าน เช่น Marwin Brown (1965), William J. Gedney (1972), James R. Chamberlain (1972) ก็ได้ดำเนินรอยตาม Li Fanggui โดยในการจัดแบ่งภาษาตระกูลไทล้วนมีความเกี่ยวข้องกับภาษาตระกูลจีน หรือเป็นภาษาไทยที่พูดอยู่ในประเทศจีนทั้งสิ้น

เรื่องเดช (2531) นักวิชาการภาษาตระกูลไทได้จัดแบ่งภาษาตระกูลไทออกเป็น "กลุ่มไท" โดยรวมภาษากลุ่มไทสยามและลาวไว้ในกลุ่มเดียวกัน และ "กลุ่มไต" รวมภาษาไตยวน ไตหลวง ไตจีน ไว้ด้วยกัน สุริยา (2548) ให้ความเห็นว่า "นอกจากภาษาที่อยู่ในตระกูลภาษาไทแล้ว ยังมีภาษาอยู่อีกจำนวนหนึ่งที่นักภาษาศาสตร์ไม่จัดเข้าอยู่ในตระกูลไทเพราะลักษณะทางภาษาจัดได้ว่ามีความสัมพันธ์ห่างจากภาษาตระกูลไทออกไป แต่ก็ยังเป็นความห่างที่เห็นได้ว่ามีร่องรอยของสายใยความสัมพันธ์เดิมอยู่ ภาษาเหล่านี้สืบเชื้อสายมาจากภาษาที่นักภาษาศาสตร์เชื่อว่าเป็นบรรพบุรุษของภาษาตระกูลไทคือที่เรียกว่าภาษาตระกูลกะได (Kadai Language Family)"

งานที่สำคัญที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ของภาษาไทยและจีนในยุคเริ่มแรกคือ A. Conrady, K. Wulff (อ้างใน 龚群虎 Gōng Qúnhǔ: 2002) เสนอแนวคิดในเรื่องความสัมพันธ์ของระบบเสียงวรรณยุกต์ โดยได้สรุปกฎเกณฑ์ความสัมพันธ์ของระบบเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยและภาษาจีน นอกจากนี้ยังเปรียบเทียบคำศัพท์ร่วมเชื้อสายระหว่างภาษาจีนกับภาษาไทยหรือภาษาอื่นในสาขาภาษาไท พบว่ามีคำศัพท์ที่เป็นคำศัพท์ร่วมเชื้อสายกว่า 200 คำ

งานที่สำคัญอีกชิ้นหนึ่ง เป็นวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกของนักวิชาการด้านจีนศึกษาชาวไทยคือ A Study of Sino-Thai Lexical Correspondences ของ ประพิน มโนมัยวิบูลย์ ที่เสนอต่อ University of Washington (P. Manomaivibool: 1975) งานวิจัยชิ้นนี้เปรียบเทียบคำศัพท์ร่วมเชื้อสายในภาษาไทยและจีน โดยรวบรวมคำศัพท์ภาษาจีนยุคกลางประวัติศาสตร์ ที่สันนิษฐานว่าเป็นคำศัพท์ร่วมเชื้อสายไทยจีนถึง 600 คำ

นักวิชาการชาวจีน Li Fanggui (李方桂 Li Fāngguì:1976)¹ ให้ความเห็นเกี่ยวกับคำศัพท์ร่วมเชื้อสายภาษาไทยจีนว่า ภาษาไทยมีความสัมพันธ์กับภาษาจีน เหมือนอย่างที่ว่าภาษาจีนมีความสัมพันธ์กับภาษาทิเบต ล้วนแล้วแต่เป็นภาษาร่วมสายเลือด และเพื่อสนับสนุนข้อคิดเห็นนี้ Li Fanggui ได้รวบรวมคำศัพท์ร่วมเชื้อสายระหว่างภาษาจีนกับภาษาในสาขาภาษาไท (ไต) ร้อยกว่าคำ ซึ่งถือเป็นคัมภีร์ศึกษาคำศัพท์ร่วมเชื้อสายภาษาไทยจีนเล่มสำคัญเลยทีเดียว

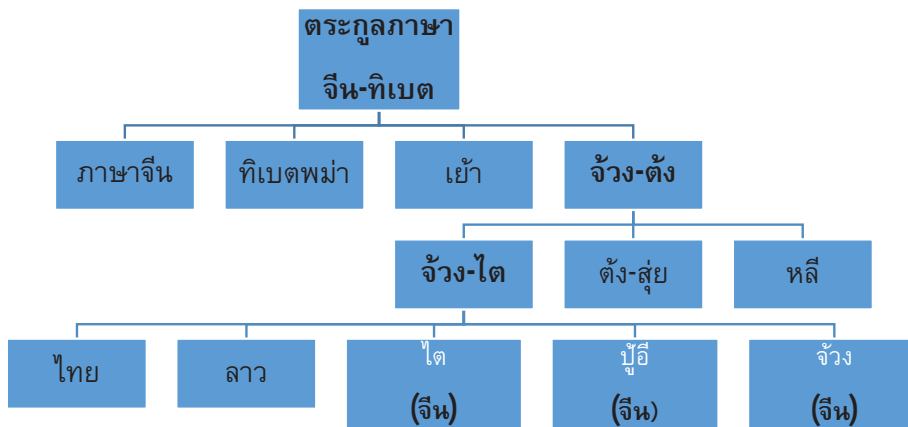
หนังสือชื่อ นานาภาษาในเอเชียอาคเนย์ : ภาษาตระกูลไท ของ สุริยา รัตนกุล (สุริยา : 2548) ในหนังสือเล่มนี้บทที่สี่เป็นเรื่องของภาษาตระกูลไท และภาษาที่เกี่ยวข้องกับภาษาตระกูลไทในประเทศจีน มีข้อความตอนหนึ่งว่า "ภาษาตระกูลไทแท้ๆที่อยู่ในประเทศจีนมีภาษาตระกูลไททั้งสามสาขา โดยภาษาไทยฉาน ไทเหนือและไทลื้อเป็นภาษาตระกูลไทสาขาตะวันตกเฉียงใต้ ภาษาไทไท่และไทnungเป็นภาษาตระกูลไทสาขากลาง และภาษาไทย้อยกับภาษาไทจ้วงเป็นภาษาตระกูลไทสาขาเหนือ การที่ประเทศจีนมีตัวแทนของภาษาตระกูลไททั้งสามสาขายุครบถ้วนบริบูรณ์ดังนี้ ก็เพราะประเทศจีน เป็นถิ่นเดิมของผู้ที่พูดภาษาตระกูลไท นักภาษาศาสตร์เชื่อกันว่าถิ่นเดิมของผู้พูดภาษาตระกูลไทเมื่อหลายพันปีก่อนนั้น อยู่ที่บริเวณตอนใต้ของประเทศจีนตอนใต้ต่อกับประเทศเวียดนาม" นั่นก็หมายความว่า ภาษาตระกูลไทในแผ่นดินจีนมีความสัมพันธ์กับภาษาอื่น ซึ่งสืบทอดมาเป็นภาษาจีนในปัจจุบันมานานแล้ว หากไม่พูดถึงคำศัพท์ร่วมเชื้อสายไท - จีน ที่หมายความว่าคำที่นักภาษาศาสตร์เชื่อว่า ครั้งหนึ่งเคยเป็นภาษาเดียวกันแล้วพัฒนาแตกสาขาไปเป็นภาษาอื่นๆ แม้หากไม่เชื่อว่าภาษาไทยและภาษาจีนเป็นภาษาร่วมสายตระกูลเดียวกัน อย่างน้อยๆ ในฐานะที่เป็นภาษาที่พูดอยู่ในดินแดนเดียวกัน ก็ย่อมมีการหลั่งไหลถ่ายเท ผสมปนเปกัน จนใช้ร่วมกันมานานหลายพันปี

หนังสือ พจนานุกรม และบทความของนักวิชาการสองท่าน คือ สมทรง บุรุษพัฒน์ และปราณี กุลละวณิชย์ หลากหลายผลงานที่เกี่ยวข้องกับภาษาไทยกับภาษาตระกูลจีน-ทิเบต เช่น ภาษาและวัฒนธรรมกัม-ไท (สมทรง: 2543) พจนานุกรมภาษากัม-จีน-ไทย-อังกฤษ (สมทรง: 2543) พจนานุกรมปุย-จีน-ไทย-อังกฤษ (สมทรง: 2544) พจนานุกรมฮัล-จีน-ไทย-อังกฤษ (สมทรง:2546) พจนานุกรมสุย-จีน-ไทย-อังกฤษ(สมทรง: 2546) Northern Zhuang Chinese English Dictionary (Somsong:2006) การเปรียบเทียบคำลักษณะนามในภาษาไทย-กะได(สมทรง: 2549) พจนานุกรมจ้วงไต - ไทย (ปราณี:2535) ศัพท์ไท 6 ภาษา (ปราณี:2537) ผลงานเหล่านี้เป็นหลักฐานคลังคำศัพท์ที่ใช้ศึกษาเปรียบเทียบภาษาตระกูลไทที่สำคัญ

¹ Li Fanggui เป็นนักภาษาศาสตร์ชาวจีนที่ได้ไปเรียนวิชาภาษาศาสตร์ในสหรัฐอเมริกา และต่อมาก็ได้สอนอยู่ที่สหรัฐอเมริกา ชื่อของนักภาษาศาสตร์ท่านนี้เขียนเป็นภาษาจีนว่า 李方桂 อ่านว่า หลี่ ฟัง กุ้ย ใช้ระบบสัทอักษรจีนเขียนว่า Li Fanggui ผลงานของนักภาษาศาสตร์ท่านนี้มีทั้งที่เป็นภาษาอังกฤษและภาษาจีน ผลงานภาษาอังกฤษจะใช้ชื่อว่า Li Fang Kuei หรือ Fang Kuei Li นักภาษาศาสตร์ไทยเรียกชื่อนักภาษาศาสตร์ท่านนี้หลายชื่อ เช่น หลี่ฟังกุ้ย หลี่ฟางเกว้ย ฟังเกว้ยลี่ ฟางเกว้ยหลี่ ฟังกุ้ยหลี่ เป็นต้น ซึ่งก็คือนักภาษาศาสตร์คนเดียวกัน ในบทความนี้อ้างอิงผลงานของ Li Fanggui ทั้งฉบับภาษาจีน และภาษาอังกฤษ ดังนั้น เพื่อให้ไม่ให้อึดอัด ในบทความนี้จะเรียกชื่อตามระบบสัทอักษรจีนว่า Li Fanggui ยกเว้นการอ้างอิง จะเรียกตามที่ปรากฏในเอกสารเดิม

2.2.2 การจัดแบ่งตามทฤษฎีของนักวิชาการจีน

ตามทฤษฎีของนักวิชาการจีน ในหนังสือชื่อ "สังเขปภาษาดัง - ไถ" (侗台语族概论 Dòng Tái yǔzú Gàilùn) ของผู้เขียนชื่อ เหลียงหมิ่น และ จางจวินหฺรู (梁敏, 张均如 Liáng Mǐn, Zhāng Jūnrú: 1996) จัดภาษา "ไท" ไว้ในภาษาตระกูลจีน-ทิเบต (汉藏语系 Hànzàng yǔxì) โดยมีสาขาและแขนงย่อยคือ สาขาภาษาจ้วง-ต้ง มีแขนงภาษาจ้วง-ไต ต้ง-ส่วย และหลี ในแขนงจ้วง-ไต มีสมาชิกที่มีผู้พูดตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศจีนอยู่สามภาษา ได้แก่ ภาษาไต ภาษาปู้อี้ และภาษาจ้วง ซึ่งทั้งสามภาษานี้มีความใกล้ชิดเป็นระนาบเดียวกันกับภาษาไทยและภาษาลาวนั้นก็หมายความว่าภาษาทั้งสามนี้เป็นภาษาที่มีความใกล้ชิดกับภาษาไทยมากที่สุด สาขาและแขนงย่อยแสดงในแผนภูมิต่อไปนี้ (แผนภูมินี้ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาจากการจัดแบ่งของ Liáng Mǐn, Zhāng Jūnrú และได้ขยายความเพิ่มเติมในส่วน of ภาษาแขนงจ้วง - ไต ที่พูดอยู่ในประเทศจีน)

จากข้อมูลการจัดแบ่งตระกูลภาษาของนักวิชาการจีนพบว่า ในประเทศจีนมีชนกลุ่มน้อยที่พูดภาษาที่เกี่ยวข้องกับภาษาไทยทั้งหมด 10 กลุ่ม ดังนี้

แขนง	ชื่อชนกลุ่มน้อย	การจัดตระกูลภาษา	ชื่อภาษาจีน	อักษรย่อที่ใช้ในงานวิจัย
แขนงจ้วง-ไต	1.ชนกลุ่มน้อยเผ่าปู้ฮือ	จัดอยู่ในตระกูลภาษาจีน-ทิเบต สาขาจ้วง-ต้ง แขนงจ้วง-ไต	ปู้ฮือ	B
	2.ชนกลุ่มน้อยเผ่าไต	จัดอยู่ในตระกูลภาษาจีน-ทิเบต สาขาจ้วง-ต้ง แขนงจ้วง-ไต	ไต	D
	3.ชนกลุ่มน้อยเผ่าจ้วง	จัดอยู่ในตระกูลภาษาจีน-ทิเบต สาขาภาษาจ้วง-ต้ง แขนงภาษาจ้วง-ไต	จ้วง	Z
	4.ชนกลุ่มน้อยเผ่าต้ง	จัดอยู่ในตระกูลภาษาจีน-ทิเบต สาขาภาษาจ้วง-ต้ง แขนงภาษาจ้วง	ต้ง หรือ กัม	K
แขนงกัม-สูย	6.ชนกลุ่มน้อยเผ่าเหมานาน	เหมานานกว่าที่ จัดอยู่ในตระกูลภาษาจีน-ทิเบต สาขาภาษาจ้วง-ต้ง แขนงภาษาจ้วง-สูย	เหมานานาน	MN
		เหมานานาน – หยางหวง จัดอยู่ในตระกูลภาษาจีน-ทิเบต สาขาภาษาจ้วง-ต้ง แขนงภาษาจ้วง-สูย	หยางหวง หรือ เท็น	T
	7.กลุ่มชนที่พูดภาษามากและอายจาม (เนื่องจากไม่มีการยอมรับให้เป็นชนกลุ่มน้อยจากรัฐบาลจีน และมีจำนวนคนพูดน้อยมาก ภาษายายจามอยู่ในภาวะใกล้จะสูญ)	ภาษายายจามและภาษามาก จัดอยู่ในตระกูลภาษาจีน-ทิเบต สาขาภาษาจ้วง-ต้ง แขนงภาษาจ้วง-สูย เดิมหลี่ฟางกู่(1943) จัดแยกออกเป็นคนละภาษา แต่ผลงานของนักวิชาการจีนต่อจากนั้นมา เช่น หยางทงอิน (Yang Tongyin:1996) จัดภาษายายจามเป็นถิ่นย่อยควบคู่กับภาษามาก	ภาษามาก ภาษาจีนเรียกว่า “ไม” ภาษายายจาม ภาษาจีนเรียกว่า จิน	MJ
	8.ชนกลุ่มน้อยเผ่ามู่หล่าว	จัดอยู่ในตระกูลภาษาจีน-ทิเบต สาขาภาษาจ้วง-ต้ง แขนงภาษาจ้วง-สูย	มู่หล่าว	ML
	9.ชนกลุ่มน้อยเผ่าสูย	จัดอยู่ในตระกูลภาษาจีน-ทิเบต สาขาภาษาจ้วง-ต้ง แขนงภาษาจ้วง-สูย	สูย	S
แขนงหลี	10.ชนกลุ่มน้อยเผ่าหลี	จัดอยู่ในตระกูลภาษาจีน-ทิเบต สาขาจ้วง-ต้ง แขนงภาษาหลี	หลี หรือ ฮ์โล	L
แขนงเกอลาว?	11.ชนกลุ่มน้อยเผ่าเกอลาว	จัดอยู่ในตระกูลภาษาจีน-ทิเบต แต่ยังไม่ระบุแขนงภาษา เนื่องจากมีส่วนที่คล้ายกับแขนงเหมีว-เหยา และก็มีส่วนที่คล้ายกับแขนงจ้วง-ต้ง นักวิชาการจีนมีแนวคิดแบ่งเป็นสองกระแสนคือ จัดไว้ในสาขาภาษาแม่-เย้า อีกกระแสหนึ่งจัดไว้ในสาขาภาษาจ้วง-ต้ง	เกอลาว	G

จากการสำรวจข้อมูลในประเทศไทยพบว่าข้อมูลการศึกษาภาษาแขนงจ้วง-ไตในประเทศไทย ทั้งสามกลุ่มนี้ยังมีน้อยและไม่สมบูรณ์ ส่วนใหญ่เป็นงานด้านพจนานุกรม แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์ที่นำเสนอให้เห็นถึงแนวคิดและทฤษฎีของนักวิชาการจีน สาเหตุหลักมาจากผู้วิจัยไม่มีข้อมูลสนับสนุนเพียงพอในการศึกษา เนื่องจากกลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้มีบรรพบุรุษและต้นตอภาษาอยู่ในประเทศจีน เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวกับภาษาทั้งสามล้วนเขียนเป็นภาษาจีน ผู้วิจัยชาวไทยที่ไม่รู้ภาษาจีนไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ การทำงานวิจัยในครั้งนี้เป็นงานวิจัยในเชิงชาติพันธุ์วรรณา และเน้นงานทางภาษาศาสตร์ของชนกลุ่มน้อยที่พูดภาษาแขนงจ้วง-ไตในประเทศจีน โดยจะเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นผลงานและทฤษฎีของนักวิชาการจีน นำเสนอการวิเคราะห์ทางภาษาศาสตร์อย่างละเอียด ได้แก่ แนวคิดการจัดแบ่งตระกูลภาษา ระบบเสียง การสร้างคำ วงคำศัพท์ ระบบไวยากรณ์ ภาษาถิ่น และรายละเอียดเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ การตั้งถิ่นฐาน ระบบเศรษฐกิจสังคม ขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมของชนเผ่าทั้งสามในประเทศจีนด้วย เพื่อให้ผู้สนใจได้ใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาวิจัยต่อไป

2.2 วิธีวิจัย

2.2.1 ข้อมูลทางชาติพันธุ์วรรณา (นำเสนอในบทที่ 3)

ในส่วนของข้อมูลเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐาน ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม ชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ เทศกาลสำคัญ เป็นงานที่ผู้เขียนได้เขียนไว้ในหนังสือสารานุกรมชนกลุ่มน้อยในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน (เมซหม:2554) โดยได้ปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาบางส่วนเพิ่มเติมและนำมาใส่ไว้ในงานวิจัยนี้เพื่อให้มีความสมบูรณ์

2.2.2 ข้อมูลทางภาษา (นำเสนอในบทที่ 3)

ดำเนินการศึกษาโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร สื่อสารสนเทศ บทความวิชาการและหนังสือที่เป็นผลงานการเขียนของนักวิชาการฝ่ายจีน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ตามแนวทางภาษาศาสตร์เพื่อเรียบเรียงเนื้อหาเชิงพรรณนาภาษาตามลำดับขั้นทางภาษา Language Hierarchy นอกจากนี้ เนื่องจากผู้เขียนเห็นว่าประเด็นการจัดแบ่งตระกูลภาษาของนักวิชาการฝ่ายจีนกับนักวิชาการตะวันตกยังมีบางประเด็นที่เป็นข้อถกเถียงกันอยู่ จึงได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดแบ่งตระกูลภาษาที่เป็นทฤษฎีของนักวิชาการฝ่ายจีนไว้ด้วย และจากการศึกษาข้อมูลก็ยังพบอีกว่าภาษาแขนงจ้วง-ไตในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนทั้งสามภาษามีภาษาถิ่นที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นประเด็นที่น่าสนใจ เนื่องจากในประเทศไทยก็มีกลุ่มชนพูดภาษาใกล้เคียงกับชนกลุ่มเหล่านี้ด้วยเช่นกัน จึงได้นำเสนอในงานวิจัยนี้ด้วย เพื่อให้เป็นข้อมูลในการศึกษาความสัมพันธ์ของภาษาตระกูลไทในประเทศไทย กับภาษาในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนด้วย โดยแบ่งหัวข้อการพรรณนาภาษาเรียงลำดับจาก ภาษาปู้ ภาษาไต และภาษาจ้วง ตามลำดับ แต่ละภาษามีหัวข้อที่ต้องพรรณนาดังนี้

- 1.การจัดแบ่งตระกูลภาษา
- 2.ระบบเสียง แบ่งเป็น พยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ และโครงสร้างพยางค์
- 3.วงคำศัพท์และระบบไวยากรณ์

4.ภาษาถิ่น

5.ภาษาเขียน

2.2.3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของภาษา (นำเสนอในบทที่ 4)

นำข้อมูลในข้อ 2.2.2 มาเปรียบเทียบเพื่อวิเคราะห์หาลักษณะร่วม และลักษณะ
เปรียบเทียบ นำไปสู่การชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของภาษา โดยกำหนดหัวข้อการเปรียบเทียบและ
วิเคราะห์ความสัมพันธ์ดังนี้

- 1.ความสัมพันธ์ของการจัดแบ่งตระกูลภาษา
- 2.ความสัมพันธ์ของระบบเสียง แบ่งเป็น พยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์
- 3.ความสัมพันธ์ของวงคำศัพท์และระบบไวยากรณ์
- 4.ประเด็นความสัมพันธ์ที่เป็นลักษณะเด่น

บทที่ 3

การศึกษาภาษาแขนงจ้วง-ไตในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

เนื้อหาในบทนี้ นำเสนอในเชิงพรรณนาภาษาแขนงจ้วง-ไตในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน สามภาษา คือ ภาษาปู้อี้ ภาษาไต และภาษาจ้วง แต่ละภาษาพรรณนาข้อมูลสองส่วนคือ ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลสังเขปเกี่ยวกับชาติพันธุ์วรรณนา จากนั้นเป็น ส่วนที่ 2 ข้อมูลทางภาษาเรียงลำดับตามลำดับชั้นทางภาษา คือ 1.การจัดแบ่งตระกูลภาษา 2.ระบบเสียง แบ่งเป็น พยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ 3.วงคำศัพท์และระบบไวยากรณ์ 4.ภาษาถิ่น และ 5.ภาษาเขียน

เพื่อความสะดวกและชัดเจนในการจัดกลุ่มข้อมูล ในบทนี้จะใช้อักษรย่อ อักษรย่อ B หมายถึง ภาษาปู้อี้ D หมายถึง ภาษาไต และ อักษรย่อ Z หมายถึง ภาษาจ้วง

3.1 ภาษาปู้อี้ : ภาษาตระกูลไทในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

แบ่งข้อมูลเป็นสองส่วน คือ ส่วนที่ B.1 ข้อมูลสังเขปเกี่ยวกับชาติพันธุ์วรรณนา และ ส่วนที่ B.2 ข้อมูลทางภาษา ดังนี้

ส่วนที่ B.1 ข้อมูลสังเขปเกี่ยวกับชาติพันธุ์วรรณนา มีรายละเอียดข้อมูลห้าประเด็น ดังนี้

B.1.1 ถิ่นที่อยู่

ภาษาจีนเรียกชนกลุ่มน้อยนี้ว่า ปู้อี้ (布依族 Bùyī Zú) ในภาษาไทยปรากฏชื่อเรียกว่า "ปู้เยย" ในภาษาอังกฤษปรากฏชื่อเรียกว่า Bouyei, Puyi, Buyei, Buyi ส่วนภาษาเขียนของชาวปู้อี้เรียกตัวเองว่า Buxqyaix มีกลุ่มใหญ่ตั้งถิ่นฐานอยู่ที่มณฑลกุ้ยโจว ในเขตปกครองตนเองเฉียนหนาน (黔南 Qiánnán) เฉียนซีหนาน (黔西南 Qiánxīnán) เผ่าปู้อี้และเผ่าเหมียว (布依族苗族自治州 Bùyī Zú Miáo Zú zìzhìzhōu) ในเขตเมืองอานซุ่น (安顺 Ānshùn) และเมืองกุ้ยหยาง (贵阳 Guìyáng) นอกจากนี้ยังมีบางส่วนกระจัดกระจายอาศัยอยู่ในบริเวณเขตปกครองตนเองเฉียนตงหนาน เผ่าเหมียว และเผ่าต้ง (黔东南苗族侗族自治州 Qiándōngnán Miáo Zú Dòng Zú zìzhìzhōu) อำเภอถงเหริน (铜仁 Tóng rén) ของเมืองจุนอี้ (遵义市 Zūnyì) อำเภอปี้เจี๋ย (毕节 Bìjié) ของเมืองลี่ผานซุย (六盘水 Liùpánshuǐ) และเมืองหลัวผิง (罗平 Luópíng) ของมณฑลยูนนาน เมืองหนิงหนาน (宁南 Níngnán) และเมืองฮุ่ยลี่ (会理 Huìlǐ) ของมณฑลเสฉวน จากการสำรวจจำนวนประชากรครั้งที่ 5 ของจีนในปี 2000 ชนกลุ่มน้อยเผ่าปู้อี้มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 2,971,460 คน

B.1.2 ประวัติศาสตร์

นักวิชาการส่วนใหญ่เชื่อกันว่า ชาวปู้อี้สืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษชาวร้อยเผ่าที่ชื่อว่า "ป่ายเยว" (百越 Bǎiyuè) ชาวปู้อี้มีชื่อเรียกตัวเองหลายชื่อแตกต่างกันไปตามท้องถิ่น เช่น ปู้อี้ (布依 Bùyī) ปู้หย่าอี้ (布雅伊 Bùyǎyī) ปู้จ้ง (布仲 Bùzhòng) ปู้หราว (布饶 Bùráo) ปู้มาน (布曼 Bùmàn) ในบันทึกสมัยโบราณของจีนมีคำเรียกชนกลุ่มนี้หลายชื่อ เช่น เหลียว (僚 Liáo) หมาน (蛮 Mán) จ่งเจีย

(仲家 Zhòngjiā) หลี่เหลียว (俚僚 Lǐ Liáo) หมานเหลียว (蛮僚 Mán Liáo) อี้เหลียว (夷僚 Yí Liáo) เป็นต้น จากการวิเคราะห์ชื่อเรียกชาวปู้ที่อดีตและปัจจุบัน รวมทั้งถิ่นที่อยู่พบว่า ชาวปู้มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดร่วมเชื้อสายกับชาวจ้วง (壮族 Zhuàng Zú) ตั้งแต่สมัยเว่ยจินหนานเป่ย์ (魏晋南北朝 Wèi Jìn Nán Běi) ถึงสมัยถัง รวมชาวปู้และชาวจ้วงเป็นกลุ่มเดียวกันเรียกชื่อว่าหลี่เหลียว (俚僚 Lǐ Liáo) หมานเหลียว (蛮僚 Mán Liáo) และอี้เหลียว (夷僚 Yí Liáo) หลังยุคห้าราชวงศ์ (五代 Wǔdài) เรียกชาวปู้ว่า จ้งเจีย (仲家 Zhòngjiā) ในสมัยซ่ง เรียกชาวจ้วงว่า "จ้วง" (僮 Zhuàng)¹ ซึ่งเป็นเสียงเดียวกันกับคำที่เรียกชาวปู้ เพียงแต่เขียนต่างกันเท่านั้น จากนั้นมาชนเผ่าเดียวกันแต่อยู่ต่างถิ่นกันนี้ด้วยเหตุที่แยกออกจากกันเป็นเวลานาน ทำให้วัฒนธรรมประเพณีจึงต่างฝ่ายต่างสร้างเอกลักษณ์เฉพาะตน กระทั่งแบ่งออกเป็นชนกลุ่มน้อยสองกลุ่มในที่สุด นอกจากนี้ยังมีอีกกระแสหนึ่งเชื่อว่าชาวปู้สืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษชื่อ ปายผู่ (百濮 Bǎipú) และยังมีบางฝ่ายเชื่อว่าชาวปู้คือชนชาติเย่หลาง (夜郎 Yèláng) เพราะในปลายสมัยจ้านกว๋อ ประเทศเย่หลางได้เข้ามาครอบครองดินแดนที่เป็นถิ่นที่อยู่ของชาวปู้ในปัจจุบัน

B. 1.3 ระบบเศรษฐกิจสังคม

การขุดค้นทางประวัติศาสตร์ในบริเวณถิ่นที่อยู่ของชาวปู้พบใบจอบ เสียม พลั่ว ที่ทำด้วยโลหะสำริดและเหล็กที่ใช้สำหรับการเกษตรและทำนา ซึ่งตรงกับพงศาวดารประวัติศาสตร์ของจีนที่ชื่อ สือจี้ 《史记》 Shǐ jì ที่บันทึกเอาไว้เกี่ยวกับปิ่นปักผมเหล็กและไถของชาวเย่หลาง ซึ่งมีลักษณะตรงกันแสดงให้เห็นว่าชาวปู้เป็นกลุ่มชนที่รู้จักการปลูกข้าวมาแต่โบราณกาลแล้ว ในสมัยถัง จักรพรรดิฉิงหยวนได้สถาปนาเมืองจีหมี่ (羁縻 Jīmí) ขึ้นที่บริเวณถิ่นฐานของชาวปู้ โดยใช้ชาติพันธุ์ของประชาชนเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง

ต้นราชวงศ์หมิงและซิงเกิดระบบหัวหน้าชนเผ่าขึ้น หัวหน้าเผ่ามีกรรมสิทธิ์ที่ดินในบริเวณที่ดินปกครอง รวมทั้งมีสิทธิ์ปกครองชาวเมืองในบริเวณของตน ในสมัยนั้นหัวหน้าเผ่ากดขี่แรงงานและขูดรีดประชาชน อีกทั้งยังมีการใช้กฎการควบคุมที่ดินต่อชาวปู้ด้วย มีการเกณฑ์ประชากรและทหารเพื่อทำนาเก็บเกี่ยวผลผลิตส่งให้รัฐ ต่อมาบริเวณนี้เปลี่ยนแปลงระบบการถือครองที่ดินมาเป็นเจ้าของที่ดินถือกรรมสิทธิ์ ตั้งแต่ปลายราชวงศ์หมิงจนถึงต้นราชวงศ์ซิง ระบบเศรษฐกิจสังคมของชาวปู้พัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น การครอบครองควบคุมประชาชนและที่ดินของหัวหน้าเผ่าเกิดการเปลี่ยนแปลง จำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้น เริ่มมีการเช่าที่นาและการซื้อขายที่นาเกิดขึ้น หัวหน้าเผ่าที่แต่เดิมเคยเป็นผู้กุม

¹ ในบทความและหนังสือที่ผู้เขียนเคยนำเสนอไปแล้วก่อนหน้านี้ ในส่วนของชื่อเรียกกลุ่มชนที่พูดภาษาตระกูลไทในประเทศจีนที่ใช้อักษร 僮 นั้น เนื่องจากคำนี้อ่านได้สองเสียง คือ Tóng กับ Zhuàng จากการตรวจสอบในพจนานุกรมจีน-ไทย (เขียนชั่ย:2541, หน้า 1051 และ 1444) ในส่วนที่แปลความหมายของเสียงอ่าน Zhuàng แปลความหมายว่า "ชนชาติดิงจู" แต่จากการตรวจสอบข้อมูลในพจนานุกรมอักษรจีน (新华字典:2011) พบว่าตัวอักษรที่เขียนเป็นชื่อเรียกชาวจ้วงมี 4 ตัวอักษรคือ 仲 Zhòng, 仲 Zhòng, 僮 Zhuàng, 壮 Zhuàng ข้อมูลจากบทความเรื่อง 《浅议傣史溯源》 Qiǎn yì dǎi shǐ sùyuán》 "เสวนาการสืบสาวประวัติศาสตร์ไต" ในเว็บไซต์ชื่อ Xinhuaawang (新华网:2015) มีข้อมูลว่า อักษรที่พบว่าใช้กล่าวถึงชาวจ้วงในเอกสารโบราณ พบครั้งแรกใช้ว่า 仲 Zhòng ต่อมาเปลี่ยนเป็น 仲 Zhòng หรือ 僮 Zhuàng แต่ในเอกสารโบราณใช้อักษรเหล่านี้เป็นชื่อเรียกชาวปู้ ซึ่งเป็นชนเผ่าที่พูดภาษาไทที่ใกล้ชิดกับชาวจ้วง และเมื่อเทียบกับเสียงที่ชาวจ้วงเรียกตนเองแล้ว อักษร 僮 ที่ใช้เป็นชื่อเรียกกลุ่มชาติพันธุ์ตระกูลไทต้องอ่านว่า จ้วง (Zhuàng) ไม่อ่านว่า ถง (Tóng)

อำนาจ เคยเป็นผู้ควบคุมและขูดรีดผลผลิตจากประชาชนก็เริ่มตกต่ำและขึ้นแค้นขึ้นเพราะเก็บผลผลิตจากประชาชนไม่ได้ ในที่สุดก็ขายที่ดินที่เคยมีให้กับชาวฮั่น จนถึงสมัยจักรพรรดิยงเจิ้งแห่งราชวงศ์ชิงมีนโยบายเอาที่ดินกลับมาเป็นของรัฐ ระบบถือกรรมสิทธิ์ที่ดินและตัวประชากรของหัวหน้าเผ่าหมดไป นับแต่นั้นมาระบบเศรษฐกิจของชาวบู้อีจึงพัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ

เศรษฐกิจสังคมของชาวบู้อีเริ่มพัฒนาก้าวหน้าขึ้นมากในสมัยฉินและฮั่น โดยเฉพาะวิวัฒนาการด้านการเกษตร อันเป็นผลมาจากการพัฒนาระบบสังคมแบบศักดินาในสมัยฮั่นนั่นเอง ชนเผ่าบู้อีถูกปกครองด้วยระบบการปกครองแบบประเทศพันธุ์มิตรและระบบหัวหน้าเผ่ามาโดยตลอด จนกระทั่งถึงปลายราชวงศ์หมิงถึงต้นราชวงศ์ชิงวิวัฒนาการทางการเกษตรของชาวบู้อีพัฒนาขึ้นไปอีกขั้น เช่น จอบเสียมที่เคยใช้แบบขนาดเล็กและน้ำหนักเบากลับเปลี่ยนมาเพิ่มน้ำหนักมากขึ้น ขนาดยาวและใหญ่ขึ้น การกระเทาะเปลือกข้าวเดิมใช้วิธีตำ การนวดข้าวใช้ไม้ทุบ พัฒมาเป็น การนวดแบบฟาดข้าว ทำให้กำลังการผลิตสูงขึ้น ผลผลิตที่ได้ก็มีจำนวนมากขึ้น นอกจากนี้ชาวบู้อีในพื้นที่เมืองหลัวเจี้ยน (罗甸 Luódiàn) อานหลง (安龙 Ānlóng) ผิงตาง (平塘 Píngtáng) ยังรู้จักวิธีการชลประทานโดยใช้กังหันวิดน้ำ เมื่อเทคนิคการทำเกษตรก้าวหน้า ได้ผลผลิตดีขึ้น ชาวบ้านมีฐานะดีขึ้น นำไปสู่การเกิดระบบการถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดินขึ้น หลังจากปี 1840 สงครามฝิ่นจบลง ระบบกษัตริย์ครอบคลุมบริเวณเฉียนหนาน (黔南 Qián nán) ระบบศักดินาในกลุ่มชนบู้อีกค่อยๆ ล่มสลายไป เกิดเป็นระบบสังคมกึ่งอาณานิคมกึ่งศักดินา ด้วยความกดดันของระบบกษัตริย์และระบบศักดินานี้ ทำให้ชาวบู้อีตกอยู่ในภาวะยากจนข้นแค้น นับตั้งแต่เริ่มมีการรวมประเทศ ชาวบู้อีต้องเผชิญกับความโหดร้ายของระบบศักดินา และระบบเจ้าขุนมูลนาย ชีวิตของชาวบู้อีตกอยู่ในสภาพผู้ถูกกระทำ ยิ่งทวีความลำบากอย่างแสนสาหัส ไม่มีสถานภาพและสิทธิใดๆทางการเมือง การพัฒนาระบบเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของชนเผ่าหยุดชะงัก จนถึงปี 1944 กองทัพทหารญี่ปุ่นรุกราน บริเวณเฉียนหนานซึ่งเป็นถิ่นที่อยู่ของชาวบู้อีส่วนใหญ่ก็ถูกย่ำยีมาล้างเผ่าพันธุ์ หลังจากปี 1945 รัฐบาลกัว๋อหมินตั้งมีนโยบายควบคุมและต่อต้านชนกลุ่มน้อยอย่างรุนแรง และไม่ยอมรับการมีอยู่ของชนเผ่าบู้อี

หลังการสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีน มีนโยบายเกี่ยวกับการปฏิวัติวัฒนธรรมมากมาย ล้มล้างระบบศักดินา ล้มล้างระบบการปกครองแบบกดขี่ประชาชน และเริ่มมีการสนับสนุนอุตสาหกรรมในแต่ละภาคส่วน ทั้งในระดับครัวเรือนจนถึงระดับตำบลและจังหวัด ด้วยนโยบายเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยของรัฐบาลใหม่นี้เอง รัฐบาลได้สถาปนาบริเวณถิ่นที่อยู่อาศัยของชาวบู้อีให้เป็นเขตปกครองตนเองชนกลุ่มน้อยเผ่าบู้อีขึ้นหลายแห่ง ดังนี้

ปี 1956 ก่อตั้งเขตปกครองตนเองชนกลุ่มน้อยเผ่าบู้อีและเหมียวที่เมืองเฉียนหนาน (黔南布依族苗族自治州 Qiánnán Bùyī Zú Miáo Zú zìzhìzhōu)

ปี 1963 ก่อตั้งอำเภอปกครองตนเองชนกลุ่มน้อยเผ่าบู้อีและเหมียวที่เมืองเจิ่นหนิง (镇宁布依族苗族自治县 Zhènníng Bùyī Zú Miáo Zú zìzhìxiàn)

ปี 1982 ได้ก่อตั้งเขตปกครองตนเองเผ่าบู้อีขึ้นที่เฉียนซี้หนาน (黔西南布依族苗族自治州 Qiánxīnán Bùyī Zú zìzhìzhōu) และอำเภอปกครองตนเองชนกลุ่มน้อยเผ่าบู้อีและเหมียวเมืองกวานหลิง (关岭布依族苗族自治县 Guānlǐng Bùyī Zú Miáo Zú zìzhìxiàn)

B.1.4 ชีวิตความเป็นอยู่

บ้านเรือนของชาวปู้อี้สร้างอยู่ตามพื้นที่ราบลุ่มริมน้ำ สร้างเป็นเรือนไม้สองชั้น ชั้นบนเป็นที่อยู่อาศัย ชั้นล่างเป็นที่เลี้ยงสัตว์หรือเก็บฟืนหรือฟาง

การแต่งกายของชาวปู้อี้ดูเรียบง่ายแต่สูงส่งและสง่างาม ชายชาวปู้อี้สวมเสื้อเชิ้ตไม่มีปก แขนสั้น หรือยาว สีฟ้าอ่อน โปกศีรษะเป็นรูปเหลี่ยม สตรีสวมเสื้อแขนยาวไม่มีปก คลุมทับด้วยเสื้อกั๊ก กางเกง ขาวยาว หรือชุดเหมือนเสื้อกั๊กยาวคลุมกางเกงแล้วคาดเข็มขัดผ้า โปกศีรษะเป็นทรงเหลี่ยม ในงานพิธีสำคัญๆ ประดับประดาเสื้อผ้าด้วยเครื่องเงิน

ชาวปู้อี้ยึดถือการมีสามีภรรยาเดียว สามารถแต่งงานในเครือญาติกันได้ เช่น พี่สาวพ่อแต่งงานกับพี่ชายแม่ได้ แต่ญาติใกล้ชิดไม่แต่งงานกัน การพบปะเลือกคู่ของหนุ่มสาวในงานเทศกาล หรือว่างพักจากการทำงานจะมารวมตัวกันร้องเพลง ฝ่ายหญิงจะเตรียมสร้อยที่ร้อยเองไว้ติดตัว เมื่อเจอชายหนุ่มที่ถูกใจก็จะโยนสร้อยนั้นให้ หากฝ่ายชายตกลงก็จะพากันออกไปในป่าเขาสองต่อสองที่ไม่ห่างไกลจากกลุ่ม แล้วร้องเพลงโต้ตอบกัน แต่ด้วยวัฒนธรรมในสังคมศักดินา การครองรักจนถึงแต่งงานอยู่กินชีวิตของคู่รักชาวปู้อี้เป็นไปได้ค่อนข้างลำบาก เพราะผู้คนให้ความสำคัญกับฐานะทางสังคม และฐานะทางเศรษฐกิจมาก การเลือกคู่แต่งงานต้องดูฐานะให้เหมาะสมกันพ่อแม่จึงจะยอมรับ บางครั้งการเลือกคู่แต่งงานก็ถูกจัดการโดยพ่อแม่มาตั้งแต่ลูกยังไม่เกิดเลยก็มี หญิงเมื่อแต่งงานแล้วไม่นิยมย้ายไปพำนักบ้านสามี บางท้องถิ่นถึงขั้นถือเป็นธรรมเนียมเลยก็มี

การก่อตั้งเขตปกครองตนเองชนกลุ่มน้อยตามนโยบายของรัฐที่สนับสนุนการให้สิทธิชนกลุ่มน้อยมีอำนาจทางการเมืองและอำนาจการปกครองตนเองเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม ปัจจุบันสังคมชาวปู้อี้เปลี่ยนแปลงไปกว่าเดิมมาก ก่อนการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน ชนเผ่าปู้อี้ไม่มีผลผลิตทางอุตสาหกรรมใดๆเลย แต่หลังการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีนชาวปู้อี้เริ่มมีการสร้างงานอุตสาหกรรมมากมาย เช่น อุตสาหกรรมเหล็ก เคมี วัสดุก่อสร้าง พลาสติก หนัง น้ำตาล เหล้า ยาสูบ การพิมพ์ เครื่องไฟฟ้า ทอผ้า การประมง ยาง เป็นต้น อุตสาหกรรมการผลิตเหล่านี้เกิดขึ้นจากฝีมือของชาวปู้อี้ภายใต้การสนับสนุนของรัฐบาล ผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรม นอกจากจะจำหน่ายและใช้ภายในประเทศแล้ว ยังส่งออกขายยังต่างประเทศสร้างรายได้และการพัฒนาให้กับชาวปู้อี้เป็นอย่างมาก ปัจจุบัน เพื่อสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมในพื้นที่อาศัยชาวเผ่าปู้อี้ รัฐบาลสนับสนุนการก่อสร้างระบบจราจรมากมาย เช่น การสร้างสนามบินที่เมืองกุ้ยหยาง การสร้างโรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย ตลอดจนโรงพยาบาล เพื่อส่งเสริมการศึกษาและสุขภาพที่ดีของชาวปู้อี้

B.1.5 ขนบธรรมเนียมประเพณีและศิลปวัฒนธรรม

นับร้อยปี พันปีที่ผ่านมามีชีวิตของชาวปู้อี้จะผ่านความทุกข์ยากลำบากมามากมายเพียงใด แต่การสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมอันงดงามของชนเผ่า ก็ได้ขาดหายหรือสูญสลายไปแต่อย่างใด วรรณกรรมมุขปาฐะไม่ว่าจะเป็น เพลงกลอน นิทาน เทพนิยาย สุภาษิตคำพังเพย ปริศนาคำทายยังคงสืบทอดมาถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะการร้องเพลงของชาวปู้อี้มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น ที่น่าสนใจอย่างยิ่ง ได้แก่ เพลงโบราณ เพลงเล่าเรื่อง เพลงรักและการเกี้ยวพาราสี เพลงเล่า(เพลงที่ร้องรำเพื่อเฉลิมฉลองในงานรื่นเริง) และเพลงงาน (เพลงร้องในเวลาทำงานจำพวกเพลงลงนา เพลงเกี่ยวข้าว) การร้อง

เพลงของชาวบู๊อี่มีหลายแบบ ได้แก่ การร้องโต้ตอบชายหญิง การร้องเพลงหมู่ การร้องแบบประสานเสียง การร้องแบบประสานเสียงมีสองแบบคือ การร้องประสานเสียงเพลงเอก ใช้ในงานพิธีที่สำคัญๆ เช่น การแต่งงาน งานศพ ท่วงทำนองฟังดูอีกทีก โอ้อ่า และศักดิ์สิทธิ์ ส่วนการร้องประสานเสียงแบบเพลงโท ใช้ร้องในงานเทศกาลรื่นเริงยามราตรี การร้องเกี่ยวพาราสีของหนุ่มสาว ท่วงทำนองนุ่มนวลแผ่วพลีว แต่แฝงความสดใสชวนให้ลุ่มหลงอยู่ในที การขับร้องเพลงของชาวบู๊อี่ไม่ได้ร้องเปล่า แต่มีดนตรีประกอบสร้างความไพเราะน่าฟังอย่างยิ่ง เครื่องดนตรีที่ใช้ได้แก่ เป่ พิณวงเดือน ขลุ่ย โหม่งเล็ก กลองเหล็ก สำหรับกลองเหล็กนี้เป็นกลองที่ใช้ในพิธีสำคัญของชาวบู๊อี่ จะตีกลองนี้ได้ในพิธีที่ยิ่งใหญ่และสำคัญเท่านั้น เช่น พิธีแต่งงาน งานศพ และคนธรรมดาไม่สามารถตีกลองนี้ได้ จะต้องเป็นผู้มีวิชาในพิธีกรรมต่างๆ ผู้ตีกลองคือพ่อครู หรือหมอผีที่เป็นหัวหน้าหลักในการทำพิธี

พิธีงานศพของชาวบู๊อี่ในปัจจุบันใช้วิธีบรรจุในโลงศพ แล้วเชิญหมอผีมาทำพิธีเบิกทาง และมีการเชือดคอวัวเพื่อเซ่นดวงวิญญาณ ชาวบู๊อี่เรียกพิธีนี้ว่า "ต่ากา" (打嘎 Dǎgā)

ในช่วงก่อนการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน ชาวบู๊อี่นับถือผี เทพยดา และผีบรรพบุรุษ นอกจากนี้มีบางส่วนนับถือศาสนาคริสต์นิกายคาทอลิก และนับถือพระเยซู

เทศกาลสำคัญถือเอาตามเทศกาลของชาวจีน เช่น ตรุษจีน เทศกาลบะจ่าง เทศกาลไหว้พระจันทร์ นอกจากนี้ยังมีเทศกาลประจำเผ่า เช่น วันที่แปดเดือนสี่ (四月八 Sì yuè bā) หรือเรียกว่าเทศกาลเทพเจ้าว่ว เทศกาลนี้ชาวบู๊อี่จะทำข้าวหลามหรือข้าวต้มมัดที่ทำด้วยข้าวเหนียวไหว้บรรพบุรุษและให้วัวกิน ยังมีอีกเทศกาลหนึ่งที่ถือเป็นเทศกาลยิ่งใหญ่และสำคัญมากของชาวบู๊อี่ คือเทศกาลวันทหเดือนหก (六月六 Liù yuè liù) เทศกาลนี้ชาวบู๊อี่เรียกว่า เก้งเจียง (更将 Gèngjiāng) เป็นเทศกาลไหว้เทพเจ้าที่ถือเป็นเทพผู้สร้างชาวบู๊อี่

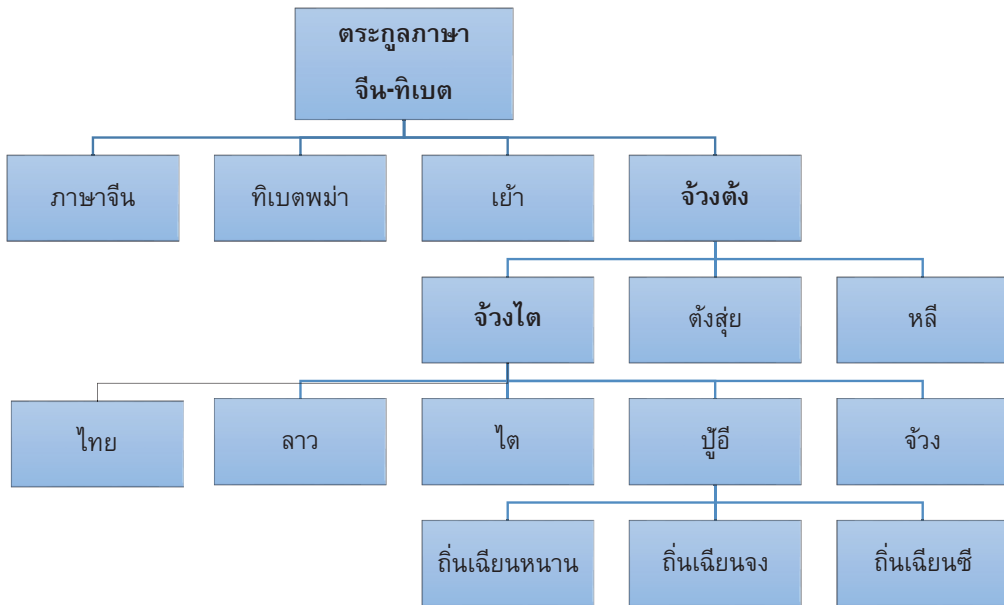
รูปที่ B1 ภาพพิธีบูชาเรือนผู้เฒ่าประจำปีของชาวบู๊อี่ คัดลอก: <http://fz.wenming.cn/>

คำอธิบาย ในภาพเป็นพิธีการบูชาศาลเจ้าประจำปี ในทุกหมู่บ้านของชาวบู๊อี้ จะต้องสร้างศาลบูชาประจำหมู่บ้านขึ้นเรียกว่า “เรือนผู้เฒ่า” ภายในศาลมีเครื่องบูชาต่างๆ เช่น รูปปั้นเทพเจ้า ป้ายบูชา แผ่นบูชา กลองหนัง กลองมโหระทึกประจำเผ่า ในยามปกติไม่อนุญาตให้ผู้ใดเข้าไปข้างใน ในสมัยก่อนจะมีการแต่งตั้งคนเฒ่าศาลเมื่อถึงเทศกาลสำคัญจะมีพิธีกราบไหว้บูชาศาลศักดิ์สิทธิ์แห่งนี้ ทุกคนในหมู่บ้านผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนบริจาคปัจจัยเพื่อการบูชา ก่อนพระอาทิตย์ตกดินจะต้องนำเครื่องบูชา ได้แก่ เนื้อไก่ เนื้อหมู ผักผลไม้ มาถวายให้กับผู้ดูแลเรือนผู้เฒ่าแห่งนี้ จากนั้นผู้ดูแลจะเป็นสื่อกลางนำของไปถวายให้กับศักดิ์สิทธิ์ในศาลอีกที่หนึ่ง เมื่อบูชาเสร็จ ผู้ถวายก็จะร่วมรับประทานอาหารกันในเรือนผู้เฒ่า แต่การรับประทานอาหารนี้จะมีพิธีกรรมที่ต้องยึดถืออย่างเคร่งครัด นั่นก็คือ ห้ามผู้ที่อยู่ในพิธีพูดคุยกัน ห้ามส่งเสียงหัวเราะ ห้ามผายลม หากผู้ใดฝ่าฝืนจะทำให้วิญญาณบรรพบุรุษโกรธเคือง และจะบันดาลให้สัตว์เลี้ยงในครัวเรือนเจ็บป่วยล้มตายหมดทั้งชุมชน และผู้ฝ่าฝืนจะต้องรับผิดชอบความเสียหายทั้งหมด ในวันงานทุกหมู่บ้านจะต้องนำไข่ไก่มาวางไว้หน้าบ้านโดยหันหน้าไปทางเรือนผู้เฒ่าเพื่อแสดงความเคารพบูชา พอถึงกลางดึกผู้ดูแลศาลก็จะออกมาเก็บไข่ ในช่วงนี้ก็มีข้อห้ามส่งเสียงใดๆทั้งสิ้น ในช่วงวันพิธีบูชาห้ามทำการเกษตรใดๆทั้งสิ้น หนุ่มสาวสามารถออกนอกหมู่บ้านร้องรำทำเพลง เกี้ยวพาราสีกัน การสร้างศาลประจำหมู่บ้านถือเป็นกิจการที่ทุกคนต้องมีส่วนร่วม และแสดงถึงความรักสามัคคีกันของชุมชน

ส่วนที่ B.2 ข้อมูลทางภาษา

B 2.1 การจัดแบ่งตระกูลภาษา

ตามทฤษฎีของนักวิชาการจีน ในหนังสือชื่อ ปริทรรศน์ภาษาบู๊อี้ 《布依语简志 Bùyī yǔ Jiǎnzhì》ของผู้เขียนชื่อ ยี่ชู่หยง (喻翠容 Yù Cuìróng:1980) ใช้อักษรจีนเขียนชื่อภาษาของชนเผ่านี้ว่า บู๊อี้ (布依 Bùyī) จัดอยู่ในตระกูลภาษาจีน-ทิเบต สาขาจ้วง-ต้ง แขนงจ้วง-ไต เป็นภาษาที่มีความใกล้ชิดกับภาษาจ้วงมาก ภาษาจ้วงสำเนียงเหมือนกันกับภาษาบู๊อี้ที่พูดกันในตำบลวังโม (望漠 Wàngmò) เซอเฮิง (册亨 Cèhēng) ตู่ซาน (独山 Dúshān) อานหลง (安龙 Ānlóng) และตำบลชิงอี (兴义 Xīngyì) มีภาษาถิ่นย่อย 3 ถิ่นคือ ถิ่นเจียนหนาน ถิ่นเจียนจง และถิ่นเจียนซี ดังแผนภูมิต่อไปนี้

B 2.2 ระบบเสียง

หนังสือ "ปริทรรศน์ภาษาปู้ฮั้ว" ที่เป็นหนังสือในโครงการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในประเทศจีนชุด "ชุมนุมปริทรรศน์ภาษาชนกลุ่มน้อยของสาธารณรัฐประชาชนจีน" (中国少数民族语言简志丛书 Zhōngguó shǎoshù mínzú yǔyán jiǎnzhì cóngshū) นั้น ในส่วนของหนังสือ "ปริทรรศน์ภาษาปู้ฮั้ว" ของผู้เขียนชื่อ ยวี่ซุ่ยหรง (喻翠容 Yù Cuìróng:1980) ได้ศึกษาภาษาปู้ฮั้วสำเนียงหยางฉ่าง(羊场话 Yáng chǎng huà) อำเภอหลงหลี่(龙里 Lóng lǐ) มณฑลกุ้ยโจว เป็นเสียงมาตรฐานงานวิจัยนี้อ้างอิงข้อมูลคำศัพท์มาจากหนังสือเล่มนี้ จึงจะอธิบายข้อมูลระบบเสียงภาษาปู้ฮั้วดังนี้

B 2.2.1 พยัญชนะ ภาษาปู้ฮั้วมีเสียงพยัญชนะ 27 เสียง ดังนี้

p	ɣb	m		f	v	ɣv	pj	mj
ts				s	z			
t	ɣd	n	l					
tɕ		ŋ		ɕ	j	ɣj		
k		ŋ		x	ɣ		kw	ŋw
ʔ								

คำอธิบายระบบเสียงพยัญชนะ

- (1) เสียง /v/ เมื่อเกิดหน้าสระ /u/ ออกเสียงเป็น /w/
- (2) เสียง /ts, s, z/ เสียงจริงคือ [tθ, θ, ð] ตามลำดับ

- (3) เสียง /ʔb, ʔd/ เสียงจริงคือ [b, d] เสียง /ʔ/ ที่นำมาข้างหน้าไม่ชัดเจนมากนัก ในการเขียน ข้อมูลคำศัพท์จึงจะใช้ /b, d/ ในขณะที่ เสียง /ʔV, ʔj/ เสียง /ʔ/ ที่นำมาข้างหน้าชัดเจนมาก จึงตัดสินใจให้เป็นชุดเสียงที่มี /ʔ/ นำหน้า
- (4) /f, ɕ, X/ เป็นเสียงที่มาจากคำยืมภาษาจีน
- (5) คำที่ขึ้นต้นด้วยเสียงสระ คือคำที่มีพยัญชนะ /ʔ/ นำหน้า ซึ่งในหนังสือเล่มนี้จะละไว้

B 2.2.2 สระ นักวิชาการจีนวิเคราะห์เสียงสระเป็น สระเดี่ยว สระสั้น สระยาว สระประสม และสระที่มีพยัญชนะท้าย ซึ่งจากการวิเคราะห์ด้วยวิธีดังกล่าว ภาษาปู้อี้มีเสียงสระทั้งหมด 84 เสียง แบ่งเป็นสระเดี่ยว 7 เสียง

a		e	i	o		u		u	ʔ*
				ua*		ue*			er*
a:i	ai	ei*		uai		ui		ui	
a:u	au	iau	iu		ou*				
	au								
a:m	am	iam	i:m	uam	om	u:m	um		
a:n	an	ian	i:n	uan	on	u:n	un	u:n	uŋ
a:ŋ	aŋ	iaŋ	i:ŋ	uaŋ	oŋ	u:ŋ	uŋ	u:ŋ	uŋ
a:p	aɸ	iaɸ	i:p	uaɸ	oɸ	u:p	uɸ		
a:t	at	iat	i:t	uat	ot	u:t	ut	u:t	ut
a:ʔ	aʔ	iaʔ	i:ʔ	uaʔ	oʔ	u:ʔ	uʔ	u:ʔ	uʔ

คำอธิบายระบบเสียงสระ

- (1) เสียงสระเดี่ยว /a,e,i,o,u, u/ เมื่อเกิดเป็นสระเดี่ยวไม่มีการแปรียบต่างของเสียงสระสั้นยาว แต่จะเกิดการแปรียบต่างของสระสั้นยาวเมื่อมีประสมกับสระอื่น
- (2) เสียงสระที่มี * คือสระที่เกิดมาจากคำยืมจากภาษาจีน
- (3) เสียงพยัญชนะ /p,t, ʔ/ เมื่อเกิดเป็นพยัญชนะท้ายจะออกเสียงเป็นเสียงกัก แต่ไม่ระเบิด

B 2.2.3 วรณยุกต์ ภาษาปู้อี้มีเสียงวรรณยุกต์ทั้งหมด 8 เสียง ดังนี้

หมายเลข วรรณยุกต์	เกิดกับ เสียงสระ	ระดับเสียง	สัญลักษณ์ ระดับเสียง	ตัวอย่างคำ /CV/
1	ปกติ	35	1	na1 หนา
2	ปกติ	11	J	na2 นา

3	ปกติ	13	ɿ	na3 หน้า
4	ปกติ	31	ɿ̌	na4 หน้า
5	ปกติ	33	ɿ̈	na5 ลูกหนู
6	ปกติ	53	ɿ̋	ta6 (น้ำ)ท่า

เนื่องจากเสียงหางสระที่เป็นกลุ่มพยัญชนะเสียงกัก และความสั้นยาวของเสียงสระมีผลต่อการเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์ จึงมีการวิเคราะห์ให้มีเสียงวรรณยุกต์เพิ่มอีก 4 เสียง แต่ก็เป็นระดับเสียงที่ซ้ำกับวรรณยุกต์ข้างต้น วรรณยุกต์อีก 4 เสียงดังกล่าวคือ

หมายเลขวรรณยุกต์	เกิดกับสระ	ระดับเสียง	สัญลักษณ์ระดับเสียง	ตัวอย่างคำ /CVC/
7	สระเสียงสั้น	33	ɿ̈	taʔ ตาก
	สระเสียงยาว	35	ɿ̌	ta:ʔ ตัก
8	สระเสียงสั้น	53	ɿ̋	zaʔ ราก
	สระเสียงยาว	11	ɿ̌	za:ʔ ลัก

B 2.2.4 โครงสร้างพยางค์ รูปแบบโครงสร้างพยางค์ในภาษาบู้อีไม่ซับซ้อนมาก จากการวิเคราะห์ข้อมูลคำศัพท์ พบว่าโครงสร้างพยางค์ที่เล็กที่สุดคือ //+C+V / และโครงสร้างพยางค์ที่ใหญ่ที่สุดคือ /+C+V±V±V ±C/ ข้อมูลมีดังนี้

โครงสร้างพยางค์	ตัวอย่างคำ
CV	na1 "หนา"
CVV	ŋau2 "เงา"
CVC	dip7 "ดิบ"
CVVC	niaŋ2 "ยุ่ง"
CVVV	mia05 "แมว"

B 2.3 ระบบคำและไวยากรณ์

B 2.3.1 ระบบคำ จากข้อมูลคำศัพท์ภาษาบู้อีสามารถแบ่งคำศัพท์ได้สองประเภท คือ คำโดด และคำประสม มีรายละเอียดดังนี้

B 2.3.1.1 คำโดด ภาษาบู้อีจัดเป็นภาษาคำโดด คือ ไม่มีการเติมหน่วยคำเติม ไม่มีการแปรรูปคำศัพท์เพื่อทำหน้าที่ทางไวยากรณ์ต่างๆ จากข้อมูลพบว่า คำในภาษาบู้อีมีจำนวนพยางค์แบบคำหนึ่งพยางค์ ซึ่งเป็นคำที่มีมากที่สุด และคำสองพยางค์มีจำนวนไม่มาก ตัวอย่างดังนี้

คำหนึ่งพยางค์	dip1 "แดง"	di1 "ดี"	mɯŋ2 "มึง"	bau1 "เบา"	ni4 "นี่"
คำสองพยางค์	li5 le4 "ปี่"	sɯŋ7 ɯŋ7 "สะอึก"	sup7 va2 "ตะขบ"	da:u1 di5 "ดาว"	vuŋ8 va:u2 "ฟอง"

B 2.2.1.2 คำประสม¹ ในภาษาปู้มีวิธีการสร้างคำประสมหลายแบบ ได้แก่ **1.แบบรวมคำ** คือการนำคำโดดสองคำที่มีความหมายเหมือนกัน ใกล้เคียงกัน คล้ายกัน เกี่ยวข้องกันหรือตรงข้ามกันมาประกบกัน แต่ละคำมีความเป็นอิสระต่อกัน ไม่ได้มีคำใดทำหน้าที่อย่างใดต่อคำข้างเคียง ความหมายของคำยังเกี่ยวข้องกับคำเดิม **2.แบบขยายความ** คือการวางคำที่ทำหน้าที่ขยายตามหลังคำที่แสดงความหมายหลัก **3.แบบประธานกริยา** คือ คำประสมที่คำหน้าทำหน้าที่เป็นประธาน คำที่ตามมาเป็นภาคแสดงของประธานข้างหน้านั้น **4. แบบเสริมความ** คือ คำประสมที่คำหน้าเป็นคำที่แสดงความหมายหลัก ส่วนคำที่ตามมาทำหน้าที่เสริมความหมายให้ชัดเจนยิ่งขึ้นแต่ไม่ใช้การขยายความ และ **5.แบบกริยากรรม** คือ คำประสมที่คำหน้าเป็นคำกริยาและคำที่ตามมาเป็นกรรมที่รับการกระทำของกริยาที่นำมาข้างหน้า นั้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

รูปแบบคำประสม	ตัวอย่างคำ	ตัวอย่างคำ	ตัวอย่างคำ	ตัวอย่างคำ
แบบรวมคำ	dɯ:n1 ɲon2 เดือน วัน "วันคืน"	ka:i1 tsɯ4 ขาย ชื่อ "การค้าขาย"	tin1 vɯŋ2 ดิน มือ "ฝีมือ"	ba:u5 di1 สวย ดี "สวยงาม"
แบบขยายความ	zam4 ta1 น้ำ ตา "น้ำตา"	pu2 la:u4 ผู้ เฒ่า "ผู้เฒ่า"	lɯʔ8 sai5 ลูก ชาย "ลูกชาย"	tsiaŋ6 vai4 ข้าง ไม้ "ข้างไม้"
แบบประธานกริยา	paʔ7 naʔ7 ปาก หนัก "ปากหนัก"	ɣo2 da:t7 คอ เดือด "โกรธ"	pja3 zai2 ฟ้า ร้อง "ฟ้าร้อง"	tsɯ1 un5 ใจ อ่อน "ใจอ่อน"
แบบเสริมความ / ชื่อหลัก+ชื่อเฉพาะ(ชฉ.)	pja1 tɕian4 ปลา ชฉ. "ปลาไหล"	ɣau4 vu: ɲ2 ข้าว ชฉ. "ข้าวโพด"	zoʔ8 lai3 นก ชฉ. "นกกระจับ"	vai4 tɕi1 ต้นไม้ ชฉ. "ต้นสน"
แบบกริยากรรม	zo4 na3 รู้ หน้า "รู้จัก"	zaŋ6 dɯ:n1* นั่ง เดือน "อยู่ไฟ"	tɕai1 na2 ไถ นา "ไถนา"	'ja4 ta1 เหลือก ตา "เพ่ง"
* คำนี้จะยืมโดยวิธีการแปลมาจากภาษาจีนคำว่า 坐月 zuò yuè แปลตามตัวคือ นั่ง เดือน หมายถึง การอยู่ไฟ				

B 2.2.1.3 การเติมคำ มีสองแบบคือ คำเติมหน้าและคำเติมหลัง คำเติมหน้ามีลักษณะเป็นการรวมกลุ่มคำ หรือเพื่อบอกความหมายไปในทิศทางเดียวกัน วิธีการเติมคำแบบนี้เป็นการเติมคำที่มีความหมายในตัวเอง แต่ละคำสามารถเป็นอิสระจากกันได้ ส่วนคำเติมหลังมีสองแบบคือเติมคำที่มีความหมายในตัวเองลักษณะเหมือนคำเติมหน้า อีกแบบหนึ่งคือเป็นคำซ้ำที่มีลักษณะของการเสริมความเพื่อบอกภาพพจน์ของคำข้างหน้า และจะมีความหมายก็ต่อเมื่อเกิดหลังคำที่เติมโดยเฉพาะเท่านั้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

¹ วิธีการวิเคราะห์คำแบบนี้เป็นลักษณะการวิเคราะห์รูปคำและวิธีการสร้างคำประสมในภาษาจีน เมื่อนักวิชาการจีนศึกษาภาษาอื่น ๆ ก็จะใช้หลักการเดียวกันนี้ในการวิเคราะห์ ดังจะเห็นว่าวิธีการสร้างคำห้าแบบข้างต้น แบบที่ 1 ภาษาไทยเรียกว่าคำซ้อน แต่แบบที่ 2 - 5 เป็นคำประสม ในขณะที่ภาษาจีนถือว่าคำทั้ง 5 แบบเป็นคำประสม

	คำเติม	ความหมาย	ตัวอย่างคำ	ตัวอย่างคำ	ตัวอย่างคำ
คำเติมหน้า	ประเภทผักผลไม้				
	lu:ɿ8 "ลูก"	บอกลักษณะ เป็นลูก เป็นผล	~ i:ɿ7 "องุ่น"	~ ma:n6 "พริก"	~ ku:2 "มะเขือ"
	ประเภทสัตว์				
	tu2 "ตัว"	ใช้กับคำนาม เรียกชื่อสัตว์	~ lu:n2 "ผึ้ง"	~ ba4 "ผีเสื้อ"	~ li:n2 "ลิง"
	ประเภทคำเรียกญาติ				
	po6 "พ่อ"	บอกเพศชาย	~ lu:n2 "ลุง" "พี่ชายพ่อแม่"	~ na4 "น้า" (น้องชายแม่)	~ a:u1 "อา" (น้องชายแม่)
	me6 "แม่"	บอกเพศหญิง	~ pa3 "ป้า" เมียพี่ชายแม่	~ la:u4 "ป้า" พี่สาวพ่อ	~ a:u1 "อา" น้องสาวแม่
	ประเภทบอกทิศ				
	pa:i6 "ด้านข้าง"	นำหน้าคำบอกทิศ	~ kwa2 "ขวา"	~ kun "บน"	~ la:n1 "หลัง"
คำเติมหลัง	บอกเพศของสัตว์				
	pu4 "ผู้"	ตัวผู้	kai5 ~ "ไก่ (ตัว) ผู้"	pit7 ~ "เปิด(ตัว)ผู้"	ɣa:n5~ "ห่าน(ตัว)ผู้"
	me8 "แม่"	ตัวเมีย	kai5 ~ "ไก่แม่"	pit7 ~ "เปิดแม่"	ɣa:n5~ "ห่านแม่"
	คำซ้ำเสริมความบอกภาพพจน์ เช่น สี การกระทำ คุณลักษณะ				
	du:n1	บอกอาการรีบร้อน	pja:i3 du:n1 du:n1 "ไปคุ่มๆ"		
	to:n4/ lum2	บอกลักษณะของสี	din3 to:n4 to:n4 "แดงแปด"	lap7 lum2 lum2 "ด้ามะเมื่อม"	ɣa:u1 sa:t8 sa:t8 "ขาวจืด"
	dun4	บอกอาการหัวเราะ	ziu3 dun4 dun4 "หัวเราะร่า"		

B 2.3.2 ระบบไวยากรณ์ ภาษาบูอีเป็นภาษาคำโดด ไม่มีการเติมหน่วยคำเติมเพื่อทำให้คำเปลี่ยนแปลงลักษณะทางไวยากรณ์ รูปแบบการประกอบคำและประโยคเป็นการนำคำมาเรียงต่อกัน ตามลำดับและโครงสร้างทางไวยากรณ์ โดยมีรูปแบบไวยากรณ์ที่สำคัญๆ ดังนี้

(1) โครงสร้างประโยคความเดียวพื้นฐาน คือ [S.V.O] ตัวอย่างประโยคเช่น

ku1 zam3 vai4 กู พัน ไม้	"กู พันไม้"
tu2ma1 ta:u2 za:n2 หมา เฝ้า บ้าน	"หมาเฝ้าบ้าน"

pi4 tsu:ŋ4 mu1 พี เลี้ยง หมู	"พีเลี้ยงหมู"
---------------------------------	---------------

(2) **มีการใช้คำลักษณนาม** รูปแบบการใช้คำลักษณนาม รูปแบบการวางลำดับคำสองแบบ คือ คำลักษณนามของคำนามมีรูปแบบเป็น [ตัวเลข + ลักษณนาม + นาม] ซึ่งเป็นรูปแบบเดียวกันกับภาษาจีน อีกแบบหนึ่งคือ คำลักษณนามที่ใช้กับคำกริยามีรูปแบบเป็น [คำกริยา + ตัวเลข + คำลักษณนาม] ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คำลักษณนามของนาม [ตัวเลข + ลักษณนาม + นาม]	sa:m1 toŋ3 zam4 สาม ถัง น้ำ	น้ำสามถัง
	si5 tu5 kai3 สี่ ตัว ไก่	ไก่สี่ตัว
	suɑŋ1 puŋ3* su1* สอง เล่ม หนังสือ	หนังสือสองเล่ม
	*คำยืมจากภาษาจีน puŋ3 ยืมจากคำว่า 本 bēn su1 ยืมจากคำว่า 书 shū	
คำลักษณนามของกริยา [คำกริยา + ตัวเลข + คำลักษณนาม]	pjai1 suɑŋ1 ta:u5 ¹ ไป สอง ครั้ง	ไปสองครั้ง
	kun1 tsip8 pai2 กิน สิบ ครั้ง	กินสิบครั้ง
	ʔju5 ya3 ŋon2 อยู่ ห้า วัน	อยู่ห้าวัน

อย่างไรก็ตาม มีรูปแบบคำลักษณนามอีกหนึ่งอย่างคือ คำลักษณนามที่ใช้กับคำว่า /diau1/ "เดียว" มีรูปแบบเป็น [นาม/กริยา + คำลักษณนาม+ diau1] รูปแบบการใช้คำลักษณนามแบบนี้ตรงกับภาษาไทยกลุ่มอื่นๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คำลักษณนามที่มีคำว่า /diau1/ "เดียว" [นาม/กริยา + คำลักษณนาม+ diau1]	ni1 pai2 diau1 ฟัง ครั้ง เดียว	ฟังครั้งเดียว
	ti2 tan5 diau1 ตี ที่ เดียว	ตีที่เดียว
	nuɑŋ4 pu4 diau1 น้อง ผู้ เดียว	น้องคนเดียว

(3) **รูปแบบการใช้คำบ่งชี้** คำหลักหรือส่วนที่ต้องการบ่งชี้ไว้หน้า คำบ่งชี้ไว้หลัง รูปแบบเป็น [คำหลัก(ส่วนหลัก) + คำบ่งชี้] ดังตัวอย่างต่อไปนี้

[คำหลัก(ส่วนหลัก) + คำบ่งชี้]	ja:ŋ2 ni4 อย่าง นี้	อย่างนี้
	pai2 ti1	ครั้งนั้น

¹ เหมือนกับคำในภาษาไทยถิ่นเหนือคำว่า /เตื่อ/ และในภาษาไทยถิ่นอีสานคำว่า /เทื่อ/ แปลว่า "ครั้ง" เหมือนกัน

	ครั้ง นั้น	
	vai4 k01 ni4 ไม้ กอ นี้	ต้นไม้กอนี้
	sa:m1 ɲon2 ni4 สาม วัน นี้	สามวันนี้

(4) การขยายความ การขยายความทั้งที่เป็นคำคุณศัพท์ขยายคำนาม และคำวิเศษณ์ขยายคำคุณศัพท์นั้น ภาษาปู้อี้มีทิศทางการวางคำขยายต่อจากคำที่ต้องการขยายไปด้านหลัง รูปแบบเป็น [คำหลัก(ส่วนหลัก) + ส่วนขยาย] ดังตัวอย่างต่อไปนี้

[คำหลัก + ส่วนขยาย]	za:n2 m05 บ้าน ใหม่	บ้านใหม่
	k01 vai4 sa:ɲ1 กอ ไม้ สูง	ต้นไม้สูง
	kɯn1 im5 la:i1 กิน อิ่ม หลาย	กินอิ่มมาก
	di1 la:i1 ดี หลาย	ดีมาก

แต่เมื่อใช้คำยืมจากภาษาจีน ก็จะใช้รูปแบบไวยากรณ์ตามแบบภาษาจีนด้วย คือส่วนขยายอยู่หน้าคำหลักอยู่หลัง รูปแบบเป็น [ส่วนขยาย + คำหลัก] เช่นคำว่า

โครงสร้าง	ภาษาปู้อี้	ภาษาจีน	คำแปล
[ส่วนขยาย + คำหลัก]	xɯn6 di1 มาก ดี	很好 hěn hǎo มาก ดี	ดีมาก
	tsui3 sa:ɲ1 ที่สุด สูง	最高 zuì gāo ที่สุด สูง	สูงที่สุด

(5) การแสดงความเป็นเจ้าของ คำว่า "ของ" ในภาษาปู้อี้คือ /ka:i5/ มีรูปแบบการใช้คือ [สิ่งที่ถูกเป็นเจ้าของ + (ของ) เจ้าของ] แต่รูปแบบของการแสดงความเป็นเจ้าของ มักใช้วิธีการละคำว่า "ของ" โดยใช้รูปแบบ [สิ่งที่ถูกเป็นเจ้าของ + เจ้าของ] ดังตัวอย่างต่อไปนี้

โครงสร้าง	ภาษาปู้อี้	คำแปล
[สิ่งที่ถูกเป็นเจ้าของ + ของ+เจ้าของ]	va:i2 ka:i5 ku1 si1 tu2 ni4 ควาย ของ กู คือ ตัว นี้	ควายของกูคือตัวนี้
	ka:i5 mɯŋ2 si1 tu2 ti1 ของ มึง คือ ตัว นั้น	ของมึงคือตัวนั้น
[สิ่งที่ถูกเป็นเจ้าของ + (ของ) เจ้าของ]	nuanɲ4 mɯŋ2 น้อง มึง	น้องของมึง

	pu6 ti1 เสื้อ เขา	เสื้อของเขา
--	----------------------	-------------

(6) ประโยคเปรียบเทียบ รูปประโยคคือ [A + คำแสดงการเปรียบเทียบ + B เรื่องที่เปรียบเทียบ] แต่จะพบว่า คำแสดงการเปรียบเทียบนี้เป็นคำยืมมาจากภาษาจีน คือคำว่า /pi6/ ยืมมาจากภาษาจีนคำว่า 比 bǐ และเนื่องจากคำนี้เป็นคำไวยากรณ์ เมื่อภาษาปู้ยืมมาใช้จึงไม่เพียงยืมคำแสดงการเปรียบเทียบมาใช้เท่านั้น แต่เป็นยืมมาใช้ทั้งรูปแบบไวยากรณ์ด้วย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

โครงสร้าง	ภาษาปู้ยี้	คำแปล
[A + /pi6/+ B+เรื่องที่เปรียบเทียบ]	mɯŋ2 pi6 ku1 sa: ŋ1 มึง กว่า กู สูง	มึงสูงกว่ากู
	va:n1 ni4 pi6 va:n1 ti1 di1 ขวาน นี้ กว่า ขวาน นั้น ดี	ขวานนี้ ดีกว่าขวานนั้น
	za:n2 pi4 pi6 za:n2 nuŋ4 la:u4 บ้าน นี้ กว่า บ้าน น้อง ใหญ่	บ้านพี่ใหญ่กว่าบ้านน้อง
	yau4 pi1 ni4 pi6 yau4 pi1kwa5 di1 ข้าว ปี นี้ กว่า ข้าว ปีที่แล้ว ดี	ข้าวปีนี้ดีกว่าข้าวปีที่แล้ว

(7) การบอกตำแหน่ง การเรียงลำดับของคำบอกตำแหน่ง จะวางคำบอกตำแหน่งไว้หน้าคำนามบอกสถานที่รูปแบบเดียวกันกับภาษาไทย แต่รูปแบบนี้สลับกันกับการบอกตำแหน่งในภาษาจีนซึ่งวางคำบอกตำแหน่งอยู่หลังคำนามบอกสถานที่ รูปแบบคำบอกตำแหน่งในภาษาปู้ยี้คือ [(คำกริยา) + คำบอกตำแหน่ง + สถานที่]

โครงสร้าง	ภาษาปู้ยี้	คำแปล
[(คำกริยา) + คำบอกตำแหน่ง + สถานที่]	zan6 tso5 san1* tan5 vai4 นั่ง อยู่ บน ตั่ง ไม้	นั่งอยู่บนตั่งไม้
	Ɂju5 dau1 su:n1 อยู่ ใน สวน	อยู่ในสวน
	ma1 tan2 jian2* da: ŋ1 ti1 มา ถึง ข้าง ภาย เขา	มาถึงข้างกายเขา
	Ɂju5 pan4* p01 อยู่ ข้าง ภู	อยู่ข้างเนินเขา
*คำเหล่านี้เป็นคำยืมจากภาษาจีน คำว่า /san1/ ตรงกับคำในภาษาจีน คือ 上 shàng คำว่า /pan4/ ตรงกับคำในภาษาจีนคือ 旁 páng ส่วนคำว่า /jian2/ เป็นคำภาษาปู้ยี้ มีความหมายเหมือนกับคำว่า /pan4/ ซึ่งแปลว่า “ข้าง” เหมือนกันทั้งสองคำ ข้างต้นที่ได้อธิบายผ่านมาแล้วจะเห็นว่าการยืมคำภาษาจีนมาใช้ หากเป็นคำประเภทคำไวยากรณ์ จะยืมมาทั้งคำและโครงสร้างทางไวยากรณ์ แต่ในกรณีนี้ยืมมาเฉพาะคำ แต่โครงสร้างทางไวยากรณ์ไม่เหมือนกับภาษาจีน		

B.2.4 คำยืมจากภาษาจีน จากการศึกษาข้อมูลคำศัพท์ภาษาปู้ยี้พบว่า มีคำที่มีความสัมพันธ์กับภาษาจีนจำนวนมาก แบ่งเป็นสองประเภทคือ (ข้อ 1) คำศัพท์ร่วมโบราณ สันนิษฐานว่าเป็นคำศัพท์ที่

เคยใช้ร่วมกันมาแต่โบราณ หรือยืมกันมาตั้งแต่โบราณ และ (ข้อ 2 - 4) คำยืมจากภาษาจีนใหม่ เป็นคำที่ยืมมาจากภาษาอื่นภายใต้การปกครองของสาธารณรัฐประชาชนจีน ดังนี้

(1) **คำศัพท์ร่วมโบราณ** ภาษาจีนเรียกคำศัพท์กลุ่มนี้ว่า 早期汉语借词 Zǎoqī Hànyǔ jiècí มีความหมายว่าคำยืมจากภาษาจีนดั้งเดิม ประเด็นนี้ผู้เขียนเห็นว่า คำเหล่านี้อาจจะนานมากกว่านั้น คือเป็นคำศัพท์ที่เคยใช้ร่วมกันมาแต่อดีตอย่างทีนักภาษาศาสตร์เชิงประวัติศาสตร์เรียกว่า “คำศัพท์ร่วมเชื้อสาย” เนื่องจากเป็นคำศัพท์ร่วมที่พบในภาษาไทอื่นๆ ด้วยเช่นกัน ตัวอย่างคำศัพท์เช่น

คำภาษาปู้อี้	คำภาษาจีน	คำภาษาไทย
tsa:ŋ6	匠 jiàng	ช่าง
ma4	马 mǎ	ม้า
tsi:ŋ2	墙 qiáng	กำแพง
tsaŋ6	称 chēng	ตาชั่ง
tsa: ŋ6	床 chuáng	เตียง

(2) **ยืมทั้งคำ** ภายหลังการปฏิวัติวัฒนธรรม ชนกลุ่มน้อยอยู่ภายใต้ปกครองรัฐบาลจีน คำศัพท์เกี่ยวกับการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม วิทยาการสมัยใหม่ หลังไหลเข้าสู่ภาษาของชนกลุ่มน้อยเป็นจำนวนมาก คำภาษาจีนใหม่ที่ชนกลุ่มน้อยยืมมาใช้จะยืมในลักษณะการยืมทั้งคำ โดยจะยืมคำจากภาษาจีนสำเนียงในพื้นที่ที่ตั้งอยู่ ไม่ยืมมาจากภาษาจีนกลางโดยตรง คำศัพท์ภาษาจีนที่ภาษาปู้อี้ยืมมาใช้ก็เช่นเดียวกัน ยืมคำภาษาจีนมาจากภาษาจีนสำเนียงกวาง¹ ถิ่นชี่หนาน อย่างคำประเภทนี้เช่น

คำภาษาปู้อี้	คำภาษาจีน	ความหมาย
kuŋ5 lu3	公路 gōnglù	ทางหลวง
fei5 tci5	飞机 fēijī	เครื่องบิน
ke4 min3	革命 géming	ปฏิวัติ
kuŋ5 ne4	工业 gōngyè	อุตสาหกรรม
ka:i5 tci4	阶级 jiējí	ชนชั้น

¹ ภาษาจีนแบ่งออกเป็น 7 สำเนียง ได้แก่ 1. กลุ่มสำเนียงภาษากวาง (官话 Guānhuà) คือสำเนียงที่พูดอยู่บริเวณภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันตกเฉียงเหนือ บริเวณเมืองหุเป่ย์ ซื่อชวน(เสฉวน) ฉงชิ่ง หยูนาน กุ้ยโจว หูหนาน เจียงซี อันฮุย และเจียงซู กลุ่มสำเนียงภาษากวางนี้เป็นสำเนียงพื้นฐานของภาษาจีนกลางปัจจุบัน ที่เรียกว่า ฝูทงฮว่า (普通话 Pǔtōnghuà) กลุ่มสำเนียงภาษานี้คิดเป็น 70% ของสำเนียงภาษาจีนทั้งหมด คำว่า “ภาษาจีน” ในบทความนี้ หมายถึง ภาษาจีนฝูทงฮว่า สำหรับกลุ่มสำเนียงภาษาอื่นๆ ได้แก่ 2. กลุ่มสำเนียงภาษาอู๋ (吴语 Wúyǔ) คือสำเนียงที่พูดอยู่บริเวณเจียงหนาน เจียงเจ้อ ตอนใต้ของเจียงซู เจ้อเจียง ชางไห่ (เซี่ยงไฮ้) ตอนใต้ของอันฮุย สำเนียงภาษานี้คิดเป็น 9.1% ของสำเนียงภาษาจีนทั้งหมด 3. กลุ่มสำเนียงภาษาเคอเจีย (หรือที่เรียกว่าเคะ 客家 Kèjiā) คือสำเนียงที่พูดอยู่บริเวณภาคใต้ของจีน บริเวณกว่างตง(กว่างตุง) ฝูเจี้ยน(ฮกเกี้ยน) เจียงซี กว่างซี(กว่างสี) ไถวัน(ไต้หวัน) เสฉวน กลุ่มสำเนียงภาษานี้คิดเป็น 4% ของสำเนียงภาษาจีนทั้งหมด 4. กลุ่มสำเนียงภาษาหมิ่น (闽语 Mǐn yǔ) คือสำเนียงที่พูดอยู่บริเวณมณฑลฝูเจี้ยน ไต้หวัน กว่างตง ไห่หนาน(ไหหลำ) กว่างซี และประเทศในเอเชียอาคเนย์ กลุ่มสำเนียงภาษานี้คิดเป็น 4.5% ของสำเนียงภาษาจีนทั้งหมด 5. กลุ่มสำเนียงภาษาเว่ (粤语 Yǔèyǔ) คือสำเนียงภาษาทางtung ไป่ฮว่า กว่างฝูฮว่า ที่พูดอยู่บริเวณกว่างโจว กว่างซี เซี่ยงก้ง(ฮ่องกง) ฮ่าวหมิ่น(มาเก๊า) กลุ่มสำเนียงภาษานี้คิดเป็น 5% ของสำเนียงภาษาจีนทั้งหมด 6. กลุ่มสำเนียงภาษาเซียง (湘语 Xiāngyǔ) คือสำเนียงภาษาหูหนาน ภาษาหล่าหู่กว่าง พูดอยู่ในบริเวณกว่างซี เสฉวนกลุ่มสำเนียงภาษานี้คิดเป็น 5% ของสำเนียงภาษาจีนทั้งหมด 7. กลุ่มสำเนียงภาษาเก๋ (赣语 Gàn yǔ) ได้แก่สำเนียงภาษาเจียงซี หนานชัง พูดอยู่บริเวณตอนกลางของเจียงซี อันฮุย หุเป่ย์ หูหนาน ลั่วหยาง มิงเจียง สำเนียงภาษานี้คิดเป็น 2.4% ของสำเนียงภาษาจีนทั้งหมด (สรุปจาก Li Rulong (李如龙:2005) และข้อมูลจากเว็บไซต์การศึกษาของคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยปักกิ่ง <http://www.pkucn.com>)

(3) ยืมคำจีนไวยากรณ์บู๊อี่ คำยืมประเภทนี้ส่วนมากเป็นคำยืมประเภทคำศัพท์ร่วมโบราณ (ในข้อ 1) ซึ่งเป็นคำโดดที่มีใช้ในภาษามาแต่โบราณ ไม่ใช่คำยืมภาษาจีนใหม่ ดังนั้นการประสมคำหรือการประกอบคำจึงยึดตามหลักไวยากรณ์ภาษาบู๊อี่ แต่คำศัพท์เป็นคำศัพท์ร่วมกับภาษาจีนหรือเป็นคำยืมจากภาษาจีน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คำภาษาบู๊อี่ (คำหลัก + คำขยาย)	คำภาษาจีน (คำขยาย+คำหลัก)	ความหมาย
a:n1 ma4 (อาน + ม้า)	马鞍 (ม้า + อาน)	อานม้า
tsa:ŋ6 ŋwa4 (ช่าง + อิฐ)	瓦匠 (อิฐ + ช่าง)	ช่างอิฐ
va1 tɕuʔ7 (ดอก + เบญจมาศ)	菊花 (เบญจมาศ + ดอก)	ดอกเบญจมาศ
zam4 maʔ8 (น้ำ + หมึก)	墨水 (หมึก + น้ำ)	น้ำหมึก
tsi:ŋ2 zin1 (กำแพง + หิน)	石墙 (หิน + กำแพง)	กำแพงหิน

(4) ยืมคำจีนแล้วเติมคำบู๊อี่ ลักษณะคำเช่นนี้เป็นวิธีการยืมคำภาษาจีนมาใช้ แล้วเติมคำภาษาบู๊อี่ไว้ข้างหน้า คำที่เติมเข้าไปนั้นเป็นคำลักษณะการบอกความหมายถึงประเภทที่เป็นหลัก ส่วนคำที่ยืมมาเป็นลักษณะของการเสริมความหมายประเภทรอง ตัวอย่างคำเช่น

คำภาษาบู๊อี่ (คำหลัก + คำบอกความหมายรอง)	คำภาษาจีน	ความหมาย
pjaʔ7 po5 tsa:i3 ผัก ผักปวยเล้ง	菠菜 bōcài โป ผัก	ผักปวยเล้ง
pu6 ta3 ji5 ผ้า เสื้อนอก	大衣 dàyī ใหญ่ เสื้อผ้า	เสื้อนอก
ya:i2 tɕa:u5 xa:i1 รองเท้า รองเท้ายาง	胶鞋 jiāoxié ยาง รองเท้า	รองเท้ายาง

B 2.5 ภาษาถิ่น

ด้วยประวัติศาสตร์อันยาวนาน ชาวบู๊อี่อพยพโยกย้ายและขยายถิ่นที่อยู่อาศัยไปมาในเขตประเทศจีนตอนใต้ เมื่อแยกกันอยู่เป็นเวลานาน ประกอบกับอิทธิพลของภาษาของชนเผ่าข้างเคียงทำให้ภาษาบู๊อี่เกิดเป็นสำเนียงภาษาถิ่นขึ้น แต่สำเนียงภาษาถิ่นแต่ละถิ่นก็ไม่แตกต่างกันชัดเจนมากนัก จากข้อมูลคำศัพท์ว่ามีเกณฑ์ที่พอจะแบ่งภาษาถิ่นได้ นักภาษาศาสตร์จีนใช้เกณฑ์เรื่องเสียงปฏิกิริยาที่ค่อนข้างเป็นระบบและคำศัพท์บางส่วน แบ่งสำเนียงภาษาถิ่นบู๊อี่ออกเป็นสามพื้นที่หรือสามถิ่น ดังนี้

B.2.5.1 ภาษาปู้เถียนที่หนึ่ง (第一土语区 Dìyī tǔyǔ qū) เรียกว่าภาษาถิ่นเฉียน

หนาน (黔南 Qiánnán) พุดครอบคลุมบริเวณพื้นที่หลายอำเภอ ได้แก่อำเภอวังหมัว (望漠 Wàngmó) เซอเอิง (册亨 Cèhēng) อานหลง (安龙 Ānlóng) เจินเฟิง (贞丰 Zhēnfēng) ซิงอี (兴义 Xīngyì) ซิงเหริน (兴仁 Xīngren) หลัวเตี้ยน (罗甸 Luódiàn) ผิงถาง (平塘 Píngtáng) ตู่ชาน (独山 Dúshān) ลีโป (荔波 Libō) และส่วนหนึ่งของอำเภอฮุ่ยซู่ (惠水 Huìshuǐ) ลักษณะเด่นของภาษาถิ่นเฉียนหนานที่เปรียบต่างกับถิ่นอื่นอธิบายได้ดังนี้

(1) สระในภาษาถิ่นเฉียนหนานมี 7 เสียง คือ /a, i, o, u, e, ɯ, ɤ/ สระห้าเสียงแรกเมื่อเกิดหน้าพยัญชนะท้าย /m, n, ŋ, p, t, k/ จะมีการเปรียบเทียบของเสียงสระสั้นยาว นอกจากนี้เสียงสระ /e/ และ /o/ ในภาษาถิ่นเฉียนหนาน เป็นเสียงปฏิภาคกับเสียงสระ /i/ และ /u/ ตามลำดับ ในภาษาถิ่นเฉียนจงและเฉียนซี ดังตัวอย่างคำต่อไปนี้

ภาษาถิ่นเฉียนหนาน	ภาษาถิ่นเฉียนจง	ภาษาถิ่นเฉียนซี	คำภาษาไทย	คำภาษาจีน ²
so:n1	suan1	suan1	สอน	教 jiāo
pet7	piat7	piat7	แปด	八 bā
zeŋ2	ziang2	ziang2	แรง(กำลัง)	力 lì

(2) เสียงพยัญชนะต้น /ɕ/ ของภาษาถิ่นเฉียนหนาน เป็นเสียงปฏิภาคกับเสียงพยัญชนะ /ts/ ในภาษาถิ่นเฉียนจงและเฉียนซี ดังตัวอย่างคำต่อไปนี้

ภาษาถิ่นเฉียนหนาน	ภาษาถิ่นเฉียนจง	ภาษาถิ่นเฉียนซี	คำภาษาไทย	คำภาษาจีน
ɕiŋ1	tsiŋ1	tsiŋ1	จุง	牵 qiān
ɕu2	tsu2	tsu2	เวลา	时 shí
ɕom3	tsom3	tsom3	สวม	戴 dài

(3) เสียงพยัญชนะ /p, m/ ในภาษาถิ่นเฉียนหนาน ออกเสียงแบบ Palatalized Consonants เป็น /pj, mj/ แต่ภาษาถิ่นเฉียนจงและเฉียนซีออกเสียงเป็น /p, m/ ดังตัวอย่างคำต่อไปนี้

ภาษาถิ่นเฉียนหนาน	ภาษาถิ่นเฉียนจง	ภาษาถิ่นเฉียนซี	คำภาษาไทย	คำภาษาจีน
pja1	pa1	pa1	ปลา	鱼 yú
pjau1	pau1	pau1	เผา	烧 shāo
mja:n1	ma:n1	ma:n1	ย้ำ	踩 cǎi

¹ คำว่า เฉียน (黔 Qián) เป็นชื่อย่อของมณฑลกุ้ยโจว การแบ่งภาษาถิ่นของภาษาปู้เถียนพื้นที่นี้แบ่งเป็น เฉียนหนาน (黔南 Qiánnán) ก็คือ กุ้ยโจวใต้ เฉียนจง (黔中 Qián zhōng) ก็คือ กุ้ยโจวกลาง และ เฉียนซี (黔西 Qiánxī) ก็คือ กุ้ยโจวตะวันตก

² เนื่องจากภาษาปู้เถียนมีความเกี่ยวข้องกับภาษาไทยในฐานะที่เป็นสมาชิกภาษาตระกูลไท ในขณะที่เดียวกันนักวิชาการฝ่ายจีนยังจัดให้มีความสัมพันธ์กับภาษาจีนในฐานะภาษาในตระกูลจีน-ทิเบตอยู่ จากข้อมูลคำศัพท์จะเห็นว่าคำภาษาปู้เถียนบางคำคล้ายกันกับทั้งภาษาจีนและภาษาไทย แต่ก็ยังมีบางคำที่คล้ายกับภาษาไทยไม่คล้ายกับภาษาจีน และยังมีส่วนคำที่คล้ายกับภาษาจีนไม่คล้ายกับภาษาไทย ในตัวอย่างคำต่อไปนี้จึงจะเปรียบเทียบกับคำในภาษาไทยและภาษาจีน เพื่อเห็นความสัมพันธ์ดังกล่าว

(4) ภาษาถิ่นเจียนหนานมีเสียงพยัญชนะควบกล้ำกับเสียง /w/ ในขณะที่เสียงพยัญชนะควบกล้ำดังกล่าวเป็นเสียงพยัญชนะเดี่ยวในภาษาถิ่นเจียนจงและเจียนซี ทั้งนี้ภาษาถิ่นเจียนจงและเจียนซีมีเสียงควบกล้ำกับ /w/ เพียงสองเสียงคือ /kw, ɲw/ ดังตัวอย่างคำต่อไปนี้

ภาษาถิ่นเจียนหนาน	ภาษาถิ่นเจียนจง	ภาษาถิ่นเจียนซี	คำภาษาไทย	คำภาษาจีน
lwa2	la2	la2	โหม่ง	锣 luó
twu8	tu8	tu8	ถั่ว	豆 dòu
kwa2	kwa2	kwa2	ขวา	右 yòu
ɲwi6	ɲwi6	ɲwi6	เม็ด	果仁 guǒ rén

B 2.5.2 ภาษาบู้อิถินที่สอง (第二土语区 Dì èr tǔyǔ qū) เรียกชื่อว่าภาษาถิ่นเจียนจง (黔中 qián zhōng) พุดครอบคลุมบริเวณพื้นที่เขตและอำเภอต่าง ๆ ดังนี้ เขตก๊วยหยางฮวา(贵阳花 Guìyáng huā) อำเภอก๊วยดิ่ง(贵定 Guìdìng) หลงหลี (龙里 lónglǐ) อานซุ่น (安顺 Ānshùn) ผิงป่า (平坝 Píngbà) และบางส่วนของอำเภอฮุ่ยซู่ย (惠水 Huìshuǐ) และฉางซุ่น(长顺 Chángshùn) ลักษณะเด่นของภาษาถิ่นเจียนจงที่เปรียบต่างกับถิ่นอื่นอธิบายได้ดังนี้

(1) เสียงพยัญชนะต้น /h/ ในภาษาถิ่นเจียนหนานและเจียนซี ภาษาถิ่นเจียนจงออกเสียงเป็น /v/ แต่บางคำก็ออกเสียงเป็น /ɣ/ ดังตัวอย่างคำต่อไปนี้

ภาษาถิ่นเจียนจง	ภาษาถิ่นเจียนหนาน	ภาษาถิ่นเจียนซี	คำภาษาไทย	คำภาษาจีน
ɣa:u1	ha:u1	ho1	ขาว	白 bái
ɣap8	hap8	hap8	จับ	咬 yǎo
vag1	hoŋ1	həŋ1	ข้าว	稗子 bàizi

(2) ภาษาถิ่นเจียนจงและถิ่นเจียนหนานบางพื้นที่เช่น ผิงถาง (平塘 Píng táng) อานซุ่น(安顺 Ānshùn) ไม่มีเสียงสระ /au/ แต่จะออกเสียงเป็น /ai/ ดังตัวอย่างคำต่อไปนี้

ภาษาถิ่นเจียนจง	ภาษาถิ่นเจียนหนาน	ภาษาถิ่นเจียนซี	คำภาษาไทย	คำภาษาจีน
sai1	sai1	sau1	ใส	洁 jié
tai1	tai1	tau1	กั้น	胗 zhēn

B 2.5.3 ภาษาบู้อิถินที่สาม (第三土语区 Dì sān tǔyǔ qū) เรียกชื่อว่าภาษาถิ่นเจียนซี (黔西 qiánxī) พุดครอบคลุมบริเวณพื้นที่ อำเภอต่าง ๆ ดังนี้ เจิ่นหนิง (镇宁 Zhènníng) กวานหลิ่ง (关岭 Guānlǐng) จิงหลง (晴隆 Qínglóng) ลั่วจื่อ (六枝 Liùzhī) ผานเซียน (盘县 Pánxiàn) และส่วยเจิง (水城 Shuǐchéng) ลักษณะเด่นของภาษาถิ่นเจียนซีที่เปรียบต่างกับถิ่นอื่นอธิบายได้ดังนี้

(1) ภาษาถิ่นเจียนซีมีเสียงพ่นลม แต่ภาษาถิ่นอื่นไม่มี และมักเกิดกับเสียงวรรณยุกต์ที่ 3 คือ /53/ ดังตัวอย่างคำต่อไปนี้

ภาษาถิ่นเจียนซี	ภาษาถิ่นเจียนจง	ภาษาถิ่นเจียนหนาน	คำภาษาไทย	คำภาษาจีน
pha3	pa3	pa3	บ้า	姑 gū

kha3	ka3	ka3	ฆ่า	杀 shā
thai3*	tai3	tai3	(ร้อง)ไห้*	哭 kū

*หากเราสันนิษฐานว่า เสียงพยัญชนะต้น /t/ ในคำว่า /tai3/ เกิดกระบวนการกร่อนเสียงหรือสูญหาย ก็จะเหลือคำว่า /hai/ ซึ่งตรงกับคำว่า (ร้อง)ไห้ ในภาษาไทยถิ่นเหนือและถิ่นอีสาน คำที่ภาษาไทยกลางพูดว่าร้องไห้ ภาษาถิ่นทั้งสองพูดว่า “ไห้”

(2) เสียงพยัญชนะต้น /s/ ในภาษาถิ่นเจียนหนานและเจียนจง ภาษาถิ่นเจียนช้อกเสียงเป็น /ʃ/ ดังตัวอย่างคำต่อไปนี้

ภาษาถิ่นเจียนช้อ	ภาษาถิ่นเจียนจง	ภาษาถิ่นเจียนหนาน	คำภาษาไทย	คำภาษาจีน
ʃa1	sa1	sa1	(กระดาษ) सा	桑皮纸 Sāng pízhǐ
ʃa:i1	sa:i1	sa:i1	สาย (เชือก, เข็มขัด)	带 dài
ʃa:n1	sa:n1	sa:n1	सान	编 biān

(3) เสียงพยัญชนะต้น /tɕ/ ในภาษาถิ่นเจียนหนานและเจียนจง ภาษาถิ่นเจียนช้อกเสียงเป็น /k/ ดังตัวอย่างคำต่อไปนี้

ภาษาถิ่นเจียนช้อ	ภาษาถิ่นเจียนจง	ภาษาถิ่นเจียนหนาน	คำภาษาไทย	คำภาษาจีน
kau3	tɕau3	tɕau3	หัว	头 tóu
kuang1	tɕuang1	tɕo:ŋ1	กลอง	鼓 gǔ
ka:ŋ1	tɕa:ŋ1	tɕa:ŋ1	กลาง	中 zhōng ¹

(4) ภาษาถิ่นเจียนหนานและเจียนจงมีการใช้สระเสียงยาวและสระเสียงสั้นเพื่อแบ่งแยกความหมายของคำที่ยืม (ในตารางต่อไปใช้อักษรย่อ ย.) มาจากภาษาจีนแล้วเกิดการพ้องเสียงกับคำที่มีอยู่แล้วในภาษาปู้อี้ ในขณะที่ภาษาถิ่นเจียนช้อยังไม่มีการใช้ความแตกต่างของสระเสียงสั้นและยาวเพื่อแบ่งแยกคำประเภท ทำให้ภาษาถิ่นเจียนช้อมีคำพ้องเสียงระหว่างคำภาษาปู้อี้เดิม กับคำยืมจากภาษาจีนขึ้น ดังตัวอย่างคำต่อไปนี้

ภาษาถิ่นเจียนช้อ	ภาษาถิ่นเจียนจง	ภาษาถิ่นเจียนหนาน	คำภาษาไทย	คำภาษาจีน
liŋ2	liŋ2	liŋ2	ลิง	猴 hóu
liŋ2	li:ŋ2	li:ŋ2	อาหาร	粮 liáng (ย.)
luŋ2	luŋ2	luŋ2	ลุง	伯 bó
luŋ2	lu:ŋ2	lu:ŋ2	ทอง (แดง)	铜 tóng (ย.)

¹ จากงานวิจัยที่ผู้เขียนเคยศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของภาษาไทยกับภาษาจีน พบประเด็นเสียงปฏิภาค /tɕ/ (และกลุ่มเสียงที่ออกเสียงคล้ายกันกับเสียงพินอิน j zh z) ในภาษาจีน กับเสียง /k/ และ /kh/ ในภาษาไทยรวมถึงภาษาไทกลุ่มอื่นๆด้วย อยู่หลายคำ เช่น กี้ (就 jiù) กิ่ง (茎 jīng) กลาง (中 zhōng) เก้า (旧 jiù) กี่ (几 jǐ) ไก่ (鸡 jī) กาว (胶 jiāo) กวน (搅 jiǎo) เก้า (九 jiǔ) แข็ง (僵 jiāng) ชิง (姜 jiāng) เขา (角 jiǎo) เคี้ยว (嚼 jué) ทองคำ (金 jīn) แข็ง (劲 jìn) แข่ง (竞 jìng) ผู้เขียนได้นำเสนอไว้ในบทความเรื่อง เสียงปฏิภาค /r/ , /k/ , /kh/ และเสียงปฏิภาคอื่นๆ : หลักฐานความสัมพันธ์ของภาษาจีนกับภาษาไทยในฐานะภาษาร่วมตระกูล (เมษม, 2552)

(5) สระประสม /aʊ/ ในภาษาถิ่นเจียนหนานและเจียนจง ในภาษาถิ่นเจียนชือออกเสียงเป็นสระเดี่ยว /a/ ดังตัวอย่างคำต่อไปนี้

ภาษาถิ่นเจียนชือ	ภาษาถิ่นเจียนจง	ภาษาถิ่นเจียนหนาน	คำภาษาไทย	คำภาษาจีน
pa4	paʊ4	paʊ4	สะไภ้	媳妇 xífù
ta2	taʊ2	taʊ2	เฝ้า	看守 kānshǒu
da2	daʊ2	daʊ2	ใน	内 nèi

(6) เสียงสระเดี่ยว /i, u/ ในภาษาถิ่นเจียนหนานกับเจียนจง ภาษาถิ่นเจียนชือออกเสียงเป็นสระประสมสองเสียงคือ /ei, əu/ ตามลำดับ ดังตัวอย่างคำต่อไปนี้

ภาษาถิ่นเจียนชือ	ภาษาถิ่นเจียนจง	ภาษาถิ่นเจียนหนาน	คำภาษาไทย	คำภาษาจีน
pei1	pi1	pi1	ปี	年 nián
dei1	dei1	dei1	ดี	好 hǎo
məu1	mu1	mu1	หมู	猪 zhū

(7) เสียงสระเดี่ยว /e, o/ ในภาษาถิ่นเจียนหนานกับเจียนจง ภาษาถิ่นเจียนชือออกเสียงเป็นสระประสมสองเสียงคือ /ie, uə/ ตามลำดับ ขณะที่เสียงสระประสม /a:i, a:u/ ในภาษาถิ่นเจียนหนานกับเจียนจง ภาษาถิ่นเจียนชือออกเสียงเป็นสระเดี่ยว /i, u/ ตามลำดับ ดังตัวอย่างคำต่อไปนี้

ภาษาถิ่นเจียนชือ	ภาษาถิ่นเจียนจง	ภาษาถิ่นเจียนหนาน	คำภาษาไทย	คำภาษาจีน
muə5	mo5	mo5	ใหม่	新 xīn
mie6	me6	me6	แม่	妈 mā
te1	ta:i1	ta:i1	ตาย	死 sǐ
to5	ta:u5	ta:u5	ต่อ (ต่อรถ, ต่อต้าน)	返, 转 fǎn, zhuǎn

(8) เสียงพยัญชนะท้าย /m และ (p, t, k)/ ในภาษาถิ่นเจียนหนานและเจียนจง ภาษาถิ่นเจียนชือออกเสียงเป็น /ŋ, ʔ/ ตามลำดับ ดังตัวอย่างคำต่อไปนี้

ภาษาถิ่นเจียนชือ	ภาษาถิ่นเจียนจง	ภาษาถิ่นเจียนหนาน	คำภาษาไทย	คำภาษาจีน
sa: ŋ1	sa:m1	sa:m1	สาม	三 sān ¹
taʔ5	tap7	tap7	ตับ	肝 gān
taʔ5	tak7	tak7	ตัก	舀 yǎo
ta5	taʔ7	tat7	ตัด	剪 jiǎn

¹ ภาษาจีนที่พูดอยู่ทางตอนใต้ ได้แก่ สำเนียงภาษาเค่อเจียหรือคะ (客家 Kèjiā) สำเนียงภาษาหมิ่น (闽 mǐn) สำเนียงภาษาเยว่ (粤 yuè) สำเนียงภาษาเซียง (湘 xiāng) ออกเสียงเลขสามมีเสียงพยัญชนะท้ายเป็นเสียง /m/ ในขณะที่สำเนียงทางเหนือออกเสียงพยัญชนะท้ายเป็นเสียง /ŋ/

(9) มีการปฏิภาคของเสียงวรรณยุกต์ กล่าวคือ เสียงวรรณยุกต์ 4 ในภาษาถิ่นเจียนหนานและเจียนจง ภาษาถิ่นเจียนชือออกเสียงเป็นวรรณยุกต์เสียง 3 ดังตัวอย่างคำต่อไปนี้

ภาษาถิ่นเจียนชือ	ภาษาถิ่นเจียนจง	ภาษาถิ่นเจียนหนาน	คำภาษาไทย	คำภาษาจีน
jiu3	ziu4	ziu4	ผสม	混合 hùnhé
zan3	zam4	zam4	น้ำ	水 shuǐ
san3	zam3	zam3	สับ, ฟัน	砍 kǎn

จากตัวอย่างคำข้างต้นจะเห็นว่า ในภาษาถิ่นเจียนชือมีเสียงวรรณยุกต์ที่ 3 ปฏิภาคกับวรรณยุกต์ที่ 4 ในถิ่นอื่น(ดูตัวอย่างคำบรรทัดที่ 1 คู่กับ 2) แต่หากภาษาถิ่นเจียนหนานกับเจียนจงเป็นเสียงวรรณยุกต์ที่ 3 ก็จะเป็นระบบเดียวกันคือเป็นเสียงวรรณยุกต์ 3 เหมือนกันทั้งสามภาษา(ดูตัวอย่างบรรทัดที่ 3) เป็นเหตุให้เกิดคำพ้องเสียงขึ้นในภาษาถิ่นเจียนชือ จึงมีการแปรเสียงพยัญชนะต้นของคำดังกล่าวมีการเปรียบเทียบกันของพยัญชนะเสียงขุ่นกับเสียงใส(บรรทัดที่ 2 ดูตัวอย่าง 3)

B 2.6 ตัวอักษร

ในอดีตชาวบู๊อี้ไม่มีตัวอักษรเป็นของตัวเอง ยุคก่อนการปฏิวัติวัฒนธรรมชนชาวบู๊อี้ยืมอักษรจีนมาใช้ แต่เป็นการยืมมาใช้มีหลากหลายวิธี และหลากหลายรูปแบบ แต่ไม่มีระบบระเบียบแบบแผนที่ชัดเจน จึงไม่เป็นที่แพร่หลายมากนัก ตัวอย่างดังนี้

1. ยืมมาใช้ทั้งเสียงและความหมาย เช่น 三(sa:m1 ภาษาจีนกลางออกเสียงว่า sān แต่ภาษาจีนถิ่นในพื้นที่ที่ชาวบู๊อี้อาศัยอยู่ออกเสียงว่า sam)
2. ยืมรูปอักษรจีนแล้วเติมเส้นขีดหรืออักษรประกอบเพื่อสื่อความหมายใหม่ เช่น 年 年 มาใช้แทนความหมายคำว่า 年 mián2 แปลว่า “กลองเหล็ก” โดยยืมอักษร 年 ออกเสียงว่า mián มาแล้วเติมธาตุคำ 钹 ซึ่งใช้สำหรับบอกความหมายถึงโลหะ ซึ่งไม่มีอักษรนี้ในภาษาจีน
3. ยืมเฉพาะเสียงภาษาจีนเพื่อจดบันทึกเสียงภาษาบู๊อี้ เช่น 纳 ภาษาจีนออกเสียงว่า nà ภาษาบู๊อี้ยืมมาใช้แทนคำว่า 年2/ “นา”

ภายหลังการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน เพื่อยกระดับการศึกษาของชาวบู๊อี้ให้สูงขึ้น รัฐบาลสนับสนุนให้มีการสร้างอักษรภาษาบู๊อี้ขึ้น ในปี 1956 มีการก่อตั้งคณะทำงานประดิษฐ์อักษรภาษาบู๊อี้และจัดประชุมคณะทำงานชุดดังกล่าวขึ้นที่เมืองกุ้ยหยาง ที่ประชุมเห็นว่าภาษาบู๊อี้มีความคล้ายคลึงกับภาษาจ้วงมาก ระบบเสียง ไวยากรณ์ ก็มีระบบที่ชัดเจน ประกอบกับความใกล้ชิดทางประวัติศาสตร์ของชนเผ่าทั้งสอง คณะทำงานมีมติตกลงให้ประดิษฐ์อักษรภาษาบู๊อี้โดยยึดตามระบบการเขียนภาษาจ้วงเป็นหลัก แต่หากมีส่วนที่เปรียบต่างกันระหว่างสองภาษา จะประดิษฐ์อักษรขึ้นใหม่ให้ใช้เฉพาะภาษาบู๊อี้ โดยยึดภาษาบู๊อี้สำเนียงหยางฉาง อำเภอหลงหลี่เป็นภาษามาตรฐาน แบบอักษรภาษาบู๊อี้ที่ประดิษฐ์ขึ้นครั้งนี้เป็นดังนี้

รูปพยัญชนะภาษาบู้อี้ [สัทอักษร]					
b[p-]	β[ʔb]	m[m]	f[f]	v[v]	
c[ts]	s[s]			r[z]	
d[t]	ɖ[ʔd]	n[n]	l[l]		
g[k]	gw[kw]	ŋ[ŋ]	ŋw[ŋv]	h [x]	
gy[tɕ]	ny[ɲ]	x[ɕ]	y[j]	by[pj]	my[mj]

รูปพยัญชนะภาษาบู้อี้ [สัทอักษร]							
a	ə	o	θ	e	i	u	u
[a:]	[ə]	[o:]	[θ]	[e]	[i]	[u]	[u]

รูปวรรณยุกต์ภาษาบู้อี้		
เสียงวรรณยุกต์	สัญลักษณ์	[สัทอักษร]
เสียง 1	ไม้ไต่	1 31
เสียง 2	8	1 11
เสียง 3	3	1 13
เสียง 4	๗	1 31
เสียง 5	5	1 33
เสียง 6	b	1 53
เสียง 7 สระยาวมีอักษรเหล่านี้เป็นทางสระ	p t k	1 33
เสียง 7 สระสั้น	p t k	1 33
เสียง 8 สระยาว มีอักษรเหล่านี้เป็นทางสระ	b d g	1 53
เสียง 8 สระสั้น	b d g	1 11

แต่เนื่องจากอักษรภาษาบู้อี้ที่ประดิษฐ์ขึ้นในปี 1956 ชุดข้างต้นนี้ มีสัญลักษณ์หลายตัวเป็นสัญลักษณ์ที่ประดิษฐ์ขึ้นใหม่หรือเป็นรูปที่อิงกับอักษร IPA มากเกินไป ไม่สะดวกสำหรับการพิมพ์ จึงมีการปรับปรุงอักษรภาษาบู้อี้อีกครั้งในปี 1985 ซึ่งเป็นระบบที่ใช้ในปัจจุบัน

ข้อมูลจากเว็บไซต์ชื่อ เว็บไซต์ชนเผ่าจีน(中国民族网 Zhōngguó mínzú wǎng) ของสำนักงานอารยธรรมแห่งชาติจีน(文明办 Wénmíngbàn) เข้าถึงได้จาก <http://www.minzu56.net/> และข้อมูลจาก Wikipedia ภาษาจีน เข้าถึงได้ทาง <http://zh.wikipedia.org/wiki/布依语> ซึ่งอ้างอิงข้อมูลมาจากเว็บไซต์ Ethnologue : Languages of the World ของ SIL International Publications เข้าถึงได้จาก

<http://www.ethnologue.com> ใช้ระบบเสียงของภาษาบู้อีในอำเภอวังโม ซึ่งเป็นบริเวณที่มีชาวบู้อีอาศัยอยู่หนาแน่นที่สุด การวิเคราะห์ระบบเสียงนี้เกิดขึ้นจากการสร้างระบบภาษาเขียนให้กับภาษาบู้อีใหม่ในปี 1981 – 1985 มีรายละเอียดดังนี้

B 2.6.1 พยัญชนะ มีพยัญชนะ 32 เสียง ได้แก่

ริมฝีปาก	b [p]	p [p ^h]	mb [ɓ]	m [m]	f [f]	v [v]
ปลายลิ้น	d [t]	t [t ^h]	nd [ɗ]	n [n]	sl [ɬ]	l [l]
โคนลิ้น	g [k]	k [k ^h]		ng [ŋ]	h [x]	hr [χ]
หน้าลิ้น	j [tɕ]	q [tɕ ^h]		ny [ɲ]	x [ɕ]	y [j]
ปลายลิ้น	z [ʈ]	c [ʈ ^h]			s [s]	r [z]
เพดานบน	by [pʲ]			my [mʲ]	qy [ʲj]	
โคนลิ้นควมริมฝีปาก	gv[kʷ]			ngv [ŋʷ]	qv [ʷv]	

คำอธิบายเพิ่มเติม

1. อักษรที่อยู่หน้า [] คือระบบการเขียนภาษาบู้อีโดยใช้อักษรโรมัน ซึ่งเป็นระบบการเขียนที่พัฒนาขึ้นในปี ค.ศ. 1956 อักษร p, t, k, q, z, c ใช้สำหรับจดเสียงคำศัพท์ที่ยืมมาจากภาษาจีน ส่วนอักษร sl, hr ใช้สำหรับจดเสียงภาษาถิ่นบางถิ่น อักษร V เมื่ออยู่หน้าสระ [u] อ่านออกเสียงเป็น [w]
2. พยัญชนะที่เกิดเป็นพยัญชนะท้ายได้มี /m,n,ŋ,p,t,k,ʔ/
3. นักวิชาการจีน ตัดสินให้เสียงเหล่านี้เป็นเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยว ได้แก่ /p, k^h, m, ŋ^h /

B 2.6.2 สระ ภาษาบู้อีมีเสียงสระทั้งหมด 77 เสียง ดังนี้

เสียงสระเปิด	a [a]		o [o]		ee [e]	i [i]		u [u]		e [ɛ]	
	aa [a:i]	ai [ai]	oi [oi]							ei [ui]	
	aa [a:u]	au [au]			ee [eu]		iu [iu]				
		ae [au]				ie [iə]		ue [uə]		ea [uə]	
	aa [a:m]	am [am]	oom [om]	om [ɔm]	eem [em]	iam [iəm]	im [im]	uam [uəm]	um [um]	eam [uəm]	
	aa [a:n]	an [an]	oon [on]	on [ɔn]	een [en]	ian [iən]	in [in]	uan [uən]	un [un]	ean [uən]	en [un]
	aa [a:ŋ]	ang [aŋ]	oong [oŋ]	ong [ɔŋ]	eeng [eŋ]	iang [iəŋ]	ing [iŋ]	uang [uəŋ]	ung [uŋ]	eang [uəŋ]	eng [uŋ]
เสียงสระปิด	aa [a:p]	ab [ap]	oob [op]	ob [ɔp]	eeb [ep]	iab [iəp]	ib [ip]	uab [uəp]	ub [up]	eab [uəp]	
	aa [a:t]	ad [at]	ood [ot]	od [ɔt]	eed [et]	iad [iət]	id [it]	uad [uət]	ud [ut]	ead [uət]	ed [ut]
		ag [ak]		og [ɔk]	eeg [ek]		ig [ik]		ug [uk]		eg [uk]

ในทางภาษาศาสตร์จีนมีวิธีการจำแนกเสียงสระโดยใช้เกณฑ์การมีหรือไม่มีพยัญชนะท้ายเป็นเกณฑ์ในการจำแนก แบ่งเสียงสระเป็นสองแบบ คือ

1) เสียงสระที่ไม่มีพยัญชนะกลุ่มเสียงกักปิดท้ายเรียกว่า 舒声韵 shū shēngyùn หมายถึง "เสียงสระเปิด"

2) เสียงสระที่มีพยัญชนะกลุ่มเสียงกักปิดท้าย เรียกว่า 促声韵 cù shēngyùn หมายถึง "เสียงสระปิด"

ในตารางสระข้างต้น มีสระอยู่ 9 เสียงที่เป็นคำยืมมาจากภาษาจีน ได้แก่ er [ə], ao [au], ou [əu], ia [ia], io [io], iao [iau], ua [ua], uai [uai], ui [ui] เสียงพยัญชนะ Z, C, S, r ในภาษาจีนกลางเมื่อประสมกับรูปสระ [i] จะออกเสียงเป็น [ɿ] ภาษาบู้อี้ก็ใช้ระบบการเขียนนี้เมื่อเขียนคำที่ยืมมาจากภาษาจีน

B 2.6.3 วรรณยุกต์ ภาษาบู้อี้มีเสียงวรรณยุกต์ทั้งหมด 8 เสียง ดังนี้

ลำดับที่	ระดับเสียง	สัญลักษณ์ตัวเขียน
1	24	l
2	11	z
3	53	c
4	31	x
5	35	s
6	33	h
7	35	t
8	33	ไม่ได้สัญลักษณ์

* พยัญชนะ mb / nd / qy / qv จะเกิดกับคำที่เสียงวรรณยุกต์ 1/ 4 / 5 / 7 เท่านั้น

ตัวอย่างอักษรภาษาบู้อี้	
Gul deg BuxQyaiz,	กูเป็นชาวบู้อี้
raanz gul qyus Guiqzouy,	บ้านกูอยู่ก๊วยโจว
geaz hocdul deel gaangc haaus Qyaix.	ภาษาที่เราพูดคือภาษาบู้อี้
Gaais nix deg ndanl sel BuxQyaiz,	นี่คืออักษรภาษาบู้อี้
deel riangz ndanl sel Buxxuangh dungx lumc dazraaix.	คล้ายกับอักษรภาษาจ้วง
Xonz gaangc BuxQyaiz hocdul gueh xonz riangz haaus Buxxuangh、 haaus Daijzuf、 haaus Buxgaml、 haaus Sujzuf duy dungx lumc eedtnoih,	ภาษาของเราคล้ายกับภาษาจ้วง ภาษาไต ภาษาต้ง(กัม) และภาษาซุ่ย
yinyweiq haaus hocdul deg yujzuq ndeul.	เพราะเราเป็นภาษาตระกูลเดียวกัน

3.2 ภาษาไต : ภาษาตระกูลไทในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

แบ่งข้อมูลเป็นสองส่วน คือ ส่วนที่ D.1 ข้อมูลสังเขปเกี่ยวกับชาติพันธุ์วรนนา และ ส่วนที่ D

2. ข้อมูลทางภาษา ดังนี้

ส่วนที่ D.1

D.1.1 ถิ่นที่อยู่

ชาวไตอาศัยอยู่ในมณฑลยูนนาน(云南 Yúnnán) ในบริเวณเขตปกครองตนเองเผ่าไต สิบสองปันนา(西双版纳 Xīshuāngbǎnnà) เขตปกครองตนเองเผ่าไตเผ่าจิงโป(景颇族自治区 Jǐngpō Zú zìzhìqū) เมืองเต๋อหง(德宏 Déhóng) อำเภอปกครองตนเองเผ่าไต เผ่าว่า (傣族佤族自治县 Dǎi Zú Wǎ Zú zìzhìxiàn) เมืองเก็งหม่า(耿马 Gěngmǎ) อำเภอปกครองตนเองเผ่าไตเผ่าลาหู่ (傣族拉祜族自治县 Dǎi Zú Lāhù Zú zìzhìxiàn) เมืองเมิ่งเหลียน(孟连 Mènglián) และมีกระจัดกระจายอยู่ตามเมืองอื่นๆ อีกกว่า 30 เมือง ในมณฑลยูนนาน เช่น ชินผิง(新平 Xīnpíng) หยวนเจียง (元江 Yuánjiāng) จินผิง (金平 Jīnpíng) เป็นต้น ชาวไตตั้งบ้านเรือนอยู่ตามบริเวณเขตร้อนที่ราบหุบเขา จากการสำรวจจำนวนประชากรครั้งที่ 5 ของจีนในปี 2000 ชนกลุ่มน้อยเผ่าไตมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 1,158,989 คน

D.1.2 ประวัติศาสตร์

คนไทหรือคนไตมีชื่อเรียกตัวเองหลายชื่อ เช่น ไตเล่อ หรือ ไตลื้อ(傣仂 Dǎilè) ไตหย่า (傣雅 Dǎiyǎ) ไตเหินอ หรือ ไตน่า(傣那 Dǎinà) ไตเบิง(傣绷 Dǎibēng) ในสมัยฮั่นและจิ้น เรียกชนกลุ่มนี้ว่าเตียนเยว่(滇越 Diānyuè) ต่าน (掸 Dǎn) ช่าน (擅 Shàn) เหลียว (僚 Liáo) และจิ่วเหลียว (鸠僚 Jiūliáo) ในสมัยถังและซ่งเรียกชนกลุ่มนี้ว่าจินฉือ (金齿 Jīnchǐ)¹ เฮยฉือ (黑齿 Hēi chǐ) หมางหมาน (茫蛮 Mángmán) ป้ายอี้(白衣 Bǎi yī) ชื่อป้ายอี้นี้บางตำราเขียนด้วยตัวอักษรต่างๆ กัน ออกเสียงต่างกันเล็กน้อย เช่น ป้ายอี้(百夷 Bǎiyí) ป้ายอี้(白夷 Bǎi yí) ไปอี้ (伯夷 Bóyí) จนถึงสมัยราชวงศ์ซิงเรียกชนกลุ่มนี้ว่า ป้ายอี้(摆夷 Bǎiyí) ภายหลังการปฏิวัติวัฒนธรรม รัฐบาลจีนเรียกชื่อชนเผ่าไตตามความสมัครใจของชนเผ่าว่า ไตจู่ (傣族 Dǎizú) ซึ่ง หมายถึงชนเผ่าไตนั่นเอง

ชนเผ่าไตในดินแดนจีนนี้มีประวัติศาสตร์ความเป็นมายาวนานมาก พงศาวดารจีนที่มีบันทึกถึงชนเผ่าไตเริ่มตั้งแต่ศตวรรษที่ 1 ในปี ค.ศ. 109 จักรพรรดิฮั่นอู่ตีบุกเบิกพื้นที่ทางตะวันตกเฉียงใต้ และสร้างเมืองอี้โจว(益州 Yìzhōu)² ขึ้นในบริเวณที่ชาวไตตั้งถิ่นฐานอยู่ คือ บริเวณชายแดนทิศตะวันตกเฉียง

¹ ข้อสังเกต เกี่ยวกับชื่อเรียกชาวไตบางชื่อ แปลความหมายตามตัวหนังสือได้ดังนี้ จินฉือ (金齿 Jīnchǐ แปลว่าฟันทอง) เฮยฉือ (黑齿 Hēichǐ แปลว่าฟันดำ) ป้ายอี้(白衣 Bǎiyī แปลว่าเสื้อขาว)

² อี้โจว เป็นชื่อเมืองในยุคโบราณของจีน ตามหลักฐานการปกครองของจีน มีอาณาเขตครอบคลุมพื้นที่เป็นบริเวณของมณฑลยูนนานในปัจจุบัน ในสมัยฮั่นยังไม่มณฑลยูนนาน การแบ่งเขตการปกครองของราชวงศ์ฮั่นตะวันตก (ซีฮั่น) ได้แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 郡 (qún เมือง) 县(xiàn อำเภอ) ซึ่งในยุคหนึ่ง อี้โจว มีฐานะเป็น เมือง (益州郡 Yìzhōu qún) ยูนนานมีฐานะเป็นอำเภอ (云南县 Yúnnán xiàn) แต่ในปัจจุบันในมณฑลยูนนานไม่มีอำเภออี้โจว หรือเมืองอี้โจวแล้ว

ไตของเมืองอีโจว จนถึงศตวรรษที่ 6 ได้สร้างเมืองหย่งชาง(永昌 Yǒngchāng) พื้นที่อาศัยของชนเผ่าไตจัดอยู่ในเขตการปกครองของเมืองหย่งชางนี้เอง ในเวลานั้นบรรพบุรุษชาวไตได้ส่งคณะทูตและคณะนักดนตรีนักแสดงเพื่อแสดงถวายแด่จักรพรรดิของราชวงศ์ตองอันที่เมืองหลวงลั่วหยาง และได้รับการยอมรับและการโปรดปรานของจักรพรรดิราชวงศ์ตองอันเป็นอย่างมาก จนได้รับพระราชทานรางวัลมากมาย ที่สำคัญหัวหน้าที่นำคณะชาวไตมานั้นได้รับเชิญให้อยู่รับราชการเป็นนายพลของราชวงศ์ตองอันอีกด้วย ชนเผ่าไตและราชสำนักตองอันจึงมีสัมพันธ์อันดีต่อกันนับแต่นั้นเรื่อยมา

กระทั่งคริสต์ศตวรรษที่ 8 ถึง คริสต์ศตวรรษที่ 13 ชนเผ่าไตรวมทั้งชนชาติใกล้เคียงได้แก่ เผ่าอี (彝族 Yí Zú) เผ่าปาย (白族 Bái Zú) ก่อตั้งเป็นเขตการปกครองขึ้นที่หยุนนานน่านเจ้า (云南南诏 Yúnnán Nánzhào) ในสมัยหยวนพื้นที่ชนเผ่าไตอยู่ในเขตการปกครองของมณฑลหยุนนาน ในสมัยนั้นมีการถือครองที่ดิน และมีการจัดตั้งชุมชนใหม่ขึ้นหลายแห่ง ที่สำคัญได้แก่ เมืองเต๋อหัง(德宏 Déhóng) สิบสองปันนา (西双版纳 Xīshuāngbǎnnà) ซึ่งเป็นพื้นที่อาศัยส่วนใหญ่ของชนชาวไต ถึงสมัย หมิงมีการจัดการให้ชาวไตถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดินทำกิน อันเป็นจุดสำคัญในการรวมชนเผ่าไตเข้ามาอยู่ในการปกครองของจีน ในสมัยราชวงศ์ชิงการปกครองชนเผ่าไตไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก คงยึดถือตามแบบการปกครองของราชวงศ์หมิง แต่มีการยึดที่ดินที่มีการพัฒนาแล้วของชาวไตกลับคืนเป็นของรัฐ โดยการส่งขุนนางเข้าไปในพื้นที่จัดการรวบรวมที่ดิน ในสมัยกั๋วหมินต๋งก่อตั้งเขตการปกครองในบริเวณชายแดนของชนเผ่าไต ชูตริตประชาชน สร้างความทุกข์ยากให้กับชาวไตเป็นอย่างมาก

D. 1.3 ระบบเศรษฐกิจสังคม

ก่อนการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน ชาวไตในแต่ละท้องถิ่นมีสภาพเศรษฐกิจและสังคมแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นการถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดิน ระดับชั้นทางสังคม การปกครองแบบบริดนาทาเร็นประชาชน แสดงให้เห็นถึงวิวัฒนาการของระบบสังคมชาวไตว่าเริ่มต้นจากระบบศักดินาที่มีหัวหน้าเผ่าปกครองถือกรรมสิทธิ์สูงสุด เปลี่ยนมาเป็นประชาชนมีสิทธิ์ถือครองกรรมสิทธิ์ในที่ดิน ในบริเวณจังหวัด (景东 Jǐngdōng) ซินผิง (新平 Xīnpíng) หยวนเจียง(元江 Yuánjiāng) ประชาชนชาวไตและชาวฮั่นอาศัยอยู่ปะปนกัน ชาวไตรับอิทธิพลจากชาวฮั่นมากมายทั้งด้านการอาชีพ การเกษตร วัฒนธรรม เป็นต้น โดยเฉพาะวิทยาการด้านอุตสาหกรรมการผลิต ระบบเศรษฐกิจและสังคมของชาวไตและชาวฮั่นในบริเวณนี้ เริ่มเข้าสู่ระบบสังคมแบบการถือครองกรรมสิทธิ์ในที่ดิน ระบบศักดินาและความไม่เสมอภาคในสังคมเกิดขึ้นอย่างรุนแรง ชาวไตถูกกดขี่จากเจ้าของที่ดินทั้งในและนอกพื้นที่ ประกอบกับการปกครองของยุคกั๋วหมินต๋ง ส่งผลให้ชาวไตในบริเวณดังกล่าวทุกข์ยากและลำบากมาก แต่การพัฒนาเศรษฐกิจของชาวไตที่เมืองเต๋อหังและสิบสองปันนาลับช้ำกว่าที่อื่น โดยเฉพาะในเขตสิบสองปันนา ยังคงดำรงระบบการถือครองที่ดินแบบมีหัวหน้าชุมชนอยู่อย่างค่อนข้างสมบูรณ์

หลังการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีนชาวไตก่อตั้งเขตปกครองตนเองตามเมืองต่าง ๆ ดังนี้

1. ปี 1953 ก่อตั้งบริเวณปกครองตนเองชนเผ่าไตที่สิบสองปันนา และในปี 1955 ยกระดับเป็นเขตปกครองตนเองชนเผ่าไตที่สิบสองปันนา(西双版纳傣族自治州 Xīshuāngbǎnnà Dǎizú zìzhìzhōu)
2. ปี 1953 ชุมชนชาวไตที่เมืองเต๋อหังก่อตั้งเป็นบริเวณปกครองตนเอง และยกฐานะเป็นเขตปกครองตนเองเมืองเต๋อหัง (德宏傣族景颇族自治州 Déhóng Dǎi Zú Jǐngpō Zú zìzhìzhōu) ในปี 1956
3. นับตั้งแต่ปี 1954 ถึง 1980 ทยอยก่อตั้งเขตปกครองตนเองเผ่าไต เผ่าลาหู่ เผ่าว่าที่อำเภอเมิ่งเหลียน(孟连傣族拉祜族佤族自治县 Mènglián Dǎi Zú Lāhù Zú Wǎ Zú zìzhìxiàn) อำเภอปกครองตนเองเผ่าไต เผ่าว่าที่อำเภอเก็งหม่า (耿马傣族佤族自治县 Gěngmǎ Dǎi Zú Wǎ Zú zìzhìxiàn) อำเภอปกครองตนเองเผ่าอี้เผ่าไตอำเภอซินผิง (新平彝族傣族自治县 Xīnpíng Yí Zú Dǎi Zú zìzhìxiàn) และอำเภอปกครองตนเองเผ่าฮานีเผ่าไตอำเภอหยวนเจียง (元江哈尼族彝族傣族自治县 Yuánjiāng Hāní Zú Yí Zú Dǎi Zú zìzhìxiàn)

นับแต่นั้นมา ก็ได้มีการดำเนินการเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงระบบการถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดินแบบศักดินามาเป็นแบบสังคมนิยม ทำให้ระบบสังคมเศรษฐกิจและวัฒนธรรมเกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่และมีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ระยะเวลา 40 ปี นับตั้งแต่การก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นต้นมา เกิดการพัฒนาในเรื่องการชลประทาน อันเป็นพื้นฐานหลักในการพัฒนาการเกษตรของชุมชน รัฐบาลสนับสนุนอุตสาหกรรมการผลิตเกี่ยวกับเครื่องจักรกล และอาหาร โดยเฉพาะ "ชาผู่เอ๋อร์" (普洱茶 Pǔ'ěr chá) เป็นชาที่ปลูกโดยชาวไตที่มีชื่อเสียงระดับโลก มีการทดลองปลูกต้นยางพาราในเขตสิบสองปันนาได้สำเร็จ สร้างความเจริญทางเศรษฐกิจและรายได้ให้กับชาวไตอย่างมหาศาล มีการทำเหมืองแร่ อุตสาหกรรมเครื่องจักรกล ไฟฟ้า เคมี เครื่องปั้นดินเผา หนัง กระดาษ เกลือชา อาหารสำเร็จรูป น้ำตาล ยาง โรงงานอุตสาหกรรมที่นุ่เจียง สิบสองปันนาและเต๋อหังก็ถือเป็นโรงงานอุตสาหกรรมระดับแนวหน้าของมณฑลยูนนาน จำนวนการผลิตก็เติบโตขึ้นมาโดยตลอด และเพื่อรองรับการเจริญเติบโตของภาคอุตสาหกรรม รัฐบาลได้สนับสนุนให้มีการสร้างสถานีกำเนิดไฟฟ้าขึ้นที่สิบสองปันนาอีกด้วย เมื่อความเจริญเข้ามา การเติบโตทางภาคอุตสาหกรรมรวดเร็ว สิ่งจำเป็นอีกอย่างหนึ่งคือการจราจร รัฐบาลทุ่มงบประมาณมหาศาลเพื่อระบบคมนาคมที่สมบูรณ์สู่ดินแดนชาวไต ไม่ว่าจะเป็นถนนหลวง สนามบิน การศึกษาก็ได้รับการพัฒนาตามไปด้วย มีการก่อสร้างโรงเรียนตั้งแต่ระดับประถมถึงขั้นอุดมศึกษา โดยใช้ภาษาไตเป็นหลัก มีสถานีวิทยุภาษาไต หนังสือเอกสารตำราทั้งหลายได้รับการแปลเป็นภาษาไตอย่างกว้างขวาง

ก่อนการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน ในถิ่นที่อยู่อาศัยของชาวไตที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ห่างไกลมีโรคระบาดมากมายโดยเฉพาะอย่างยิ่งโรคมาลาเรียและอหิวาตกโรค ในขณะนั้นชาวไตขาดวิทยาการทางการแพทย์และยารักษาโรคที่ทันสมัย ทำให้ชาวไตประสบปัญหาด้านสุขภาพมาก แต่ปัจจุบันรัฐบาลสนับสนุนให้ชาวไตพัฒนาวิทยาการทางการแพทย์ และการใช้ยาที่ทันสมัย มีการก่อสร้างสถานีนานามัย

ตามหมู่บ้าน จนสามารถปราบปรามและป้องกันโรคดังกล่าวได้ คุณภาพชีวิตของชาวไตเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น ปัจจุบันชาวไตจึงเป็นชนกลุ่มน้อยที่นับว่ามีความเป็นอยู่ที่ดี มีฐานะร่ำรวยมากขึ้นคนหนึ่ง

D. 1.4 ชีวิตความเป็นอยู่

การแต่งกายของชาวไตคือ ชายสวมเสื้อผ่าอกไม่มีปกแขนยาวหรือสั้น สวมกางเกงขากว้าง ถูหนุนหาวคลุมทับด้วยผ้าสักหลาด พันศีรษะด้วยผ้าขาวหรือเขียว นอกจากนี้ชายชาวไตนิยมสักลวดลายตามร่างกาย เด็กชายเมื่ออายุสิบเอ็ดสิบสองปีจะเชิญผู้มีอาคมมาสักยันตร์ตามร่างกาย ลวดลายที่นิยมสักได้แก่ ลายจำพวกสัตว์ ดอกไม้ หรืออักขระภาษาไต เพศหญิงสวมเสื้อแขนกระบอก หรือเสื้อแขนสั้น ทุ่งผ้าถุง ชาวไตที่สิบสองปันนาสวมเสื้อรัดรูปสีขาวหรือสีลายดอก ทุ่งผ้าถุงสีนูดาคา หญิงชาวไตที่เมืองหมาง(芒市 Mángshì)ก่อนแต่งงานจะสวมเสื้อผ่าอกรัดรูปแขนสั้นสีอ่อน กางเกงทรงยาวขากว้าง พบพบชายพกที่เอว เมื่อแต่งงานแล้วเปลี่ยนมาสวมเสื้อแขนกระบอกทุ่งผ้าถุงสีดำ ด้วยการแต่งกายที่มีสีสันนูดาคาเป็นเอกลักษณ์นี้เอง ชนกลุ่มอื่นมักเรียกชาวไตว่า ชาวไตเอวดอกไม้ ไตแขนกระบอก เป็นต้น

ด้านอาหารการกินของชาวไต ชาวไตที่ต่อหงกินข้าวเจ้าเป็นอาหารหลัก ส่วนชาวไตที่สิบสองปันนาชอบกินข้าวเหนียว ชอบดื่มเหล้าและกินอาหารรสเผ็ด ชอบกินเนื้อปลากุ้ง และชอบเคี้ยวหมาก

บ้านเรือนของชาวไตสร้างด้วยไม้สองชั้น ชอบตั้งบ้านเรือนอยู่บนพื้นที่ราบลุ่มริมแม่น้ำ ส่วนชาวไตที่เมืองต่อหงนิยมสร้างบ้านด้วยอิฐและดินชั้นเดียว และนิยมสร้างบ้านสี่หลังในรั้วเดียวกัน

D. 1.5 ขนบธรรมเนียมประเพณีและศิลปวัฒนธรรม

ในด้านศิลปวัฒนธรรม ที่โดดเด่นได้แก่ การนับปฏิทินแบบชาวไต ซึ่งเริ่มมีมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 638 มีตำราปฏิทินจันทรคติ มีบันทึกพงศาวดารภาษาไตที่จารึกเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของชนเผ่า เพลงกลอน นิทาน ตำนานมากมาย ชาวไตมีวรรณกรรมขนาดยาวที่จดบันทึกไว้มากกว่าห้าร้อยเรื่อง ถือเป็นชนเผ่าที่มีอารยธรรมและวิวัฒนาการทางภาษาที่โดดเด่นมากที่สุดในบรรดาชนกลุ่มน้อยทั้งหมดของจีน วรรณกรรมที่โดดเด่นเป็นเรื่องราวของการกำเนิดพิภพ เช่น เรื่อง《布桑盖与瓦桑盖》Bùsānggài yǔ Wǎsānggài “ปู่ชังก้ายกับหวาซังก้าย” เรื่อง《坤撒》Kūnsā “คุนซา” ยังมีเรื่องราวที่เกี่ยวกับบันทึกการทำมหากิน เช่น เรื่อง《叭阿拉吾射金鹿》Bā’ālāwú shè jīnlù “ปาอาลาอุยงกวางทอง” นวนิยายอิงประวัติศาสตร์เรื่อง《召网香召网朔》Zhàowǎngxiāng Zhàowǎngshuò “จ้าววังเซียง จ้าววังซัว” เรื่อง《勐卯与景欠战争史》Měngmǎo yǔ Jǐngqiàn zhàn zhēngshǐ “ประวัติศาสตร์สงครามของเหมิงหม่าวกับจิงเซียง” นวนิยายความรักเช่น《朗鲸布》Lǎngjīngbù “หล่างจิงปู” และเรื่อง《线秀》Xiànxiù “เซียงซัว” เรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตชาวไตในสมัยการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เช่น เรื่อง《彩虹》Cǎihóng “สายรุ้ง”《流沙河之歌》Liúshāhé zhī gē “บทเพลงแห่งสายน้ำทราย”

ศิลปะการรำรำของชาวไตที่มีชื่อเสียงเลื่องลืออย่าง “ระบำนกยูง”(孔雀舞 Kǒngquè wǔ) ที่เลียนแบบท่าทางการเคลื่อนไหว รำแพนของนกยูงก็สะท้อนวัฒนธรรมของชาวไตได้อย่างชัดเจนและ

งดงามเช่นกัน เนื่องจากในบริเวณสิบสองปันนา มีนกยูงเป็นจำนวนมาก ทั้งที่เป็นนกยูงป่า และนกยูงเลี้ยง ชาวไตนับถือนกยูงว่าเป็นนางพญาแห่งนก และนับถือว่าเป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ประจำชนเผ่า จนกลายมาเป็นสัญลักษณ์ของชาวไตสิบสองปันนาอย่างหนึ่ง จนได้รับขนานนามว่า “ดินแดนแห่งนกยูง”

หูลูเซียว(葫芦箫 húluxiāo) หรือ หูลูซือ (葫芦丝 húlusī) คือ ขลุ่ยน้ำเต้า เป็นเครื่องดนตรีประเภทเป่าชนิดหนึ่งที่เป็นเอกลักษณ์อันโดดเด่นของชาวไต ด้วยเสียงที่หวานใส และกังวาน รวกับจะบอกให้รู้ว่าเป็นเสียงจากกลุ่มชนที่มีจิตใจซื่อตรง งดงามและบริสุทธิ์ของผู้คนเผ่าไต หากมีโอกาสเดินทางไปที่มีชนทลยูนนานอันเป็นถิ่นที่อยู่ของชาวไต ก็จะได้ยินเสียงขลุ่ยน้ำเต้าอบอวนไปทั่วทุกมุมเมือง นอกจากจะเป็นเครื่องดนตรีประจำเผ่ากลุ่มน้อยชาวไตในสิบสองปันนาแล้ว ด้วยความไพเราะของขลุ่ยน้ำเต้า และความใกล้ชิดกันของกลุ่มชนเผ่าต่างๆ ทำให้มีการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมกันมาตลอด ขลุ่ยน้ำเต้า จึงได้รับความนิยมชมชอบของชนเผ่ากลุ่มน้อยแถบภาคตะวันตกเฉียงใต้ของจีนอีกหลายกลุ่ม เช่น ชาวเผ่าอาซาง ชาวเผ่าว้า และชาวเผ่าจิงโพด้วย

รูป D 2 ภาพการแสดงดนตรีนาฏศิลป์ของชาวไต ขลุ่ยน้ำเต้าเป็นเอกลักษณ์ทางดนตรีของชนเผ่าไต

มีตำนานเกี่ยวกับขลุ่ยน้ำเต้าของชนเผ่าไตว่า “นานมาแล้ว เกิดเหตุน้ำป่าทะลักไหลบ่า เด็กหนุ่มชาวไตคนหนึ่งเกาะน้ำเต้าลอยคอฝ่าคลื่นยักษ์ไปช่วยคนรักของตน ความรักอันบริสุทธิ์ยังความประทับใจกับเทพศิดา จึงบันดาลให้พายุน้ำป่าสงบลง หมู่ผกาเบ่งบาน นกยูงรำแพน อวยพรอันประเสริฐแต่คู่รักทั้งสอง นับแต่นั้นมา น้ำเต้าจึงสืบทอดในเชื้อสายชาวไตเรื่อยมา”

นอกจากนี้งานฝีมือด้านการแกะสลัก การวาดภาพที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวก็สะท้อนวิถีชีวิตชาวไตได้อย่างงดงาม ด้านสถาปัตยกรรมแพไม้ไผ่ที่ล่องลอยไปตามสายน้ำ ก็เป็นสถาปัตยกรรมที่ล่องไปอวดโฉมให้ชนเผ่าอื่นชื่นชมความงดงามและภูมิปัญญาของชนเผ่าไตตั้งแต่อดีตจนปัจจุบัน

ชนบทธรรมเนียมประเพณีของชาวไตสะท้อนถึงสังคมแบบศักดินาอย่างชัดเจน การแต่งงานจะแต่งกับคนที่มีระดับชั้นทางสังคมเท่าเทียมกัน การถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดินเป็นตัวกำหนดระดับชั้นสูงต่ำทางสังคม ชายชาวไตที่เป็นชนชั้นสูงสามารถมีภรรยาหลายคนได้ ส่วนชาวบ้านที่มีระดับชั้นทางสังคมต่ำจะมีสามีภรรยาคนเดียว โดยที่บิดามีสิทธิ์เด็ดขาดในการเลือกคู่ครองของลูก สมาชิกในครอบครัวประกอบด้วย พ่อแม่และลูกชายลูกสาวที่ยังไม่แต่งงาน หนุ่มสาวชาวไตมีอิสระในการเลือกคู่ครอง โดยที่หนุ่มสาวจะมีโอกาสพบปะกันในเทศกาลสำคัญๆ หรือตามงานประเพณีต่างๆ การพบปะกันเรียกว่า "ชวนผู้สาว" เมื่อตกลงแต่งงานกันแล้ว ชาวไตมีธรรมเนียมการแต่งลูกเขยเข้าบ้าน

ประเพณีงานศพของชาวไตใช้วิธีการฝังศพ สุสานฝังศพของผู้มีสถานภาพทางสังคมสูงจะแยกออกจากผู้มีสถานภาพทางสังคมต่ำอย่างเคร่งครัด ส่วนศพพระ นักบวชจะทำพิธีศพด้วยการเผา แล้วเก็บอัฐิบรรจุในเจดีย์กระเบื้องเก็บไว้ที่วัด

การนับถือศาสนาและความเชื่อของชาวไตมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับการพัฒนาการของระบบเศรษฐกิจและสังคม ในอดีตชาวไตบริเวณชายแดนนับถือศาสนาพุทธนิกายเถรวาท ในขณะเดียวกันยังนับถือผีและวิญญาณอันเป็นการนับถือที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ตามชนบทชาวไตสร้างวัดพุทธน้อยใหญ่มากมาย โดยเฉพาะที่สิบสองปันนา เด็กชายอายุครบเกณฑ์ต้องบวชเณร ชายอายุครบพรรษาบวชต้องบวชพระ เพื่อเรียนรู้พระธรรม ดังนั้นเทศกาล งานประเพณีต่างๆ ของชาวไตล้วนมีความเกี่ยวข้องกับศาสนาพุทธเป็นส่วนใหญ่ เทศกาลที่สำคัญได้แก่ เทศกาลกวานเหมินเจี๋ย (关门节 Guānménjié) "เทศกาลปิดประตู" เทศกาลคายเหมินเจี๋ย (开门节 Kāimén jié) "เทศกาลเปิดประตู" เทศกาลโผสุ่ยเจี๋ย (泼水节 Pōshuǐ jié) "เทศกาลสงกรานต์" เป็นต้น เทศกาลกวานเหมินเจี๋ย คือ เทศกาลเข้าพรรษา จัดขึ้นในกลางเดือนมิถุนายน ส่วนเทศกาลคายเหมินเจี๋ย คือ เทศกาลออกพรรษา จัดขึ้นในกลางเดือนกันยายน นับตั้งแต่เทศกาลเข้าพรรษาถึงเทศกาลออกพรรษาเป็นระยะเวลาสามเดือน ชาวไตจะเข้าพรรษา ถือนีล เข้าวัด ไหว้พระฟังธรรม จนออกพรรษาจึงจะกลับมาใช้ชีวิตตามปกติ เทศกาลสงกรานต์เป็นเทศกาลขึ้นปีใหม่ของชาวไต ในเทศกาลนี้ชาวไตจะสงน้ำพระ เล่นสาดน้ำ สงกรานต์ แข่งเรืออย่างสนุกสนาน ถือเป็นเทศกาลที่มีความสำคัญมากของชาวไต

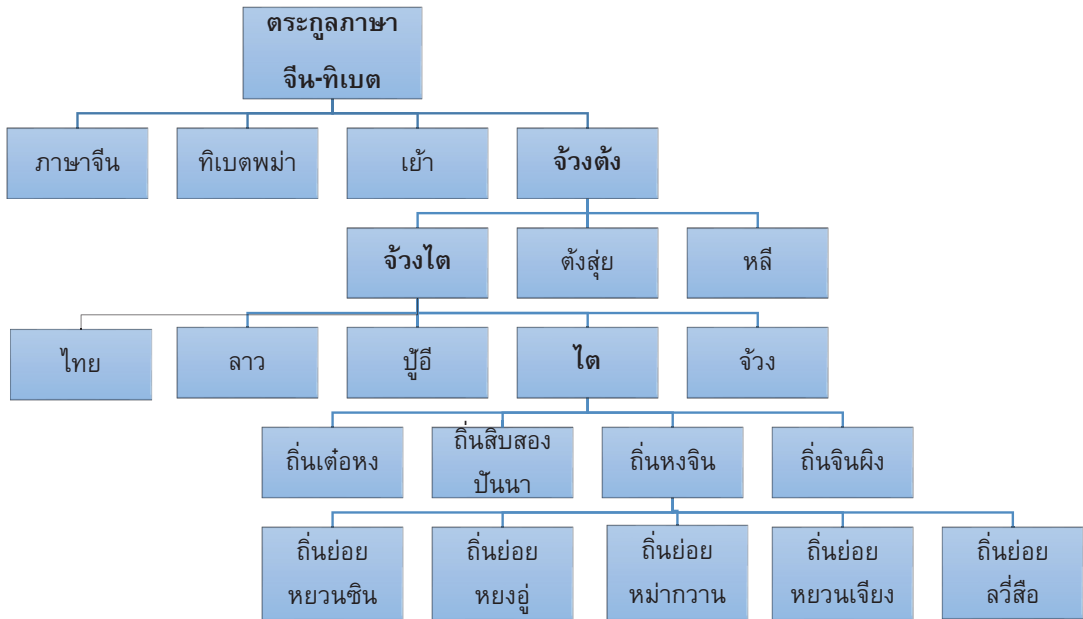
ส่วนที่ D.2 ข้อมูลทางภาษา

D. 2.1 การจัดแบ่งตระกูลภาษา

ภาษาที่ชาวไตพูดเรียกว่า "ภาษาไต" (傣语 Dǎi yǔ) ออกเสียงตามอักษรจีนว่า "ไต" ตามทฤษฎีของนักวิชาการจีน ในหนังสือชื่อ "สังเขปภาษาชาวดั่ง - ไถ" (侗台语族概论 Dòng Tái yǔzú Gàilùn) ของผู้เขียนชื่อ เหลียงหมิ่น และ จางจวินหู (梁敏, 张均如 Liáng Mǐn, Zhāng Jūnrú: 1996) จัดภาษาไตอยู่ในตระกูลภาษาจีน-ทิเบต (汉藏语系 Hàn Zàng yǔxì) สาขาภาษาจ้วง-ดั่ง (壮侗语族 Zhuàng Dòng Yǔzú) แขนงภาษาจ้วง-ไต (壮傣语支 Zhuàng Dǎi yǔzhī) และในกลุ่มภาษาไตยังแบ่งออกเป็น 4 สำเนียงภาษาถิ่นโดยแบ่งตามถิ่นที่อยู่อาศัย ได้แก่ (1) ถิ่นเต๋อหง (德宏傣语 Déhóng Dǎiyǔ) (2) ถิ่นสิบสองปันนา (西双版纳傣语 Xīshuāngbǎnnà Dǎiyǔ) (3) ถิ่นหงจิน (红金

傣语 Hóngjīn Dǎiyǔ) (4) ถิ่นจีนผิง (金平傣语 Jīnpíng Dǎiyǔ) จะได้อธิบายรายละเอียดในหัวข้อ ภาษาถิ่นต่อไป

แผนภูมิต่อไปนี้แสดงการจัดแบ่งภาษาไต ผู้เขียนได้เพิ่มในส่วนของภาษาไตถิ่นและภาษาถิ่นย่อย โดยปรับปรุงมาจากการจัดแบ่งของนักวิชาการจีนชื่อ เหลียงหมิ่น และ จางจวินหฺวู (梁敏, 张均如: อ้างแล้ว) ซึ่งนักวิชาการทั้งสองท่านนี้ได้จัดแบ่งภาษาตระกูลจีนทิเบตโดยดำเนินรอยตาม หลี่ฟางกู่ย (Lǐ Fanggui :1959)

D. 2.2 ระบบเสียง

D.2.2.1 การวิเคราะห์ระบบเสียงในอดีต ในหนังสือชื่อ “ปริทรรศน์ภาษาไต” 《傣语简志 Dǎi yǔ jiǎn zhì》ของผู้เขียนชื่อ ยวี่ซุ่ยหรง และ หลัวเหมย์เจิน (喻翠容, 罗美珍 Yù Cuìróng, Luō Měizhēn:1979) เป็นหนังสือภาษาจีนเล่มแรกที่มีการศึกษาและพรรณนาภาษาไตตามแนวทางภาษาศาสตร์สมัยใหม่ ได้ศึกษาภาษาไตถิ่นเต๋อหง (德傣 Dé dǎi ต่อไปนี้ใช้อักษรย่อ DD) และไตสิบสองปันนา (西傣 Xī dǎi ต่อไปนี้ใช้อักษรย่อ XD) มีรายละเอียดเกี่ยวกับระบบเสียงดังนี้ (ในงานวิจัยนี้อ้างอิงข้อมูลคำศัพท์จากหนังสือเล่มนี้)

D.2.2.1.1 พยัญชนะ จากการวิเคราะห์ระบบเสียงทั้งสองถิ่นพบว่า ภาษาไตถิ่นสิบสองปันนามีพยัญชนะ 21 เสียง แบ่งเป็นพยัญชนะต้นเดี่ยว 19 เสียง และพยัญชนะต้นควบที่ฐานกรณริมฝีปาก มีอยู่ 2 เสียง ส่วนภาษาไตถิ่นเต๋อหงมีพยัญชนะต้นเดี่ยว 19 เสียง มีรายละเอียดดังนี้

p	ph	b*	m	f	v
t	th	d*	n*	l	

ts				s	j
k			ŋ	x	
kw				xw*	
ʔ				h	

คำอธิบาย

1. พยัญชนะที่มี * คือพยัญชนะที่ไม่มีในภาษาไตถิ่นต๋อง
2. พยัญชนะต้น /ŋ, l/ ภาษาไตถิ่นสิบสองปันนามีการเปรียบเทียบ แต่ถิ่นต๋องออกเสียงเป็นเสียงเดียวกัน คือ /l/ แต่เมื่อเป็นพยัญชนะท้าย ออกเสียงเป็น /ŋ/ เหมือนกันทั้งสองถิ่น
3. คำที่ขึ้นต้นด้วยเสียงสระ คือเสียงพยัญชนะ /ʔ/ ในหนังสือเล่มนี้จะไม่ใส่เสียงพยัญชนะ

D.2.2.1.2 เสียงสระ มีสระเดี่ยว 9 เสียง นอกจากนี้ยังมีสระประสมและสระที่มีหางสระ ดังนี้

a		i	e	ɛ	u	o	ɔ	u	ə
a:i	ai				ua(1)			ui	əi
a:u	au	iu	eu	ɛu	ui	oi	ɔi		əu
	aɯ(2)								
a:m	am	im	em	ɛm	um	om	ɔm	um	əm
a:n	an	in	en	ɛn	un	on	ɔn	un	ən
a:ŋ	aŋ	iŋ	eŋ	ɛŋ	uŋ	oŋ	ɔŋ	uŋ	əŋ
a:p	ap	ip	ep	ɛp	up	op	ɔp	up	əp
a:t	at	it	et	ɛt	ut	ot	ɔt	ut	ət
a:k	ak	ik	ek	ɛk	uk	ok	ɔk	uk	ək
(3)	aʔ	iʔ	eʔ	ɛʔ	uʔ	oʔ	ɔʔ	uʔ	əʔ

คำอธิบาย

1. เสียงสระใน (1) และ (2) เสียงสระ /ua, aɯ/ เป็นเสียงสระที่ไม่มีในภาษาไตถิ่นสิบสองปันนา ส่วน (3) เป็นเสียงสระที่ไม่มีในภาษาไตถิ่นต๋อง ในขณะที่เสียงสระ /ua/ และ /əu/ ใช้สำหรับเสียงคำยืมจากภาษาจีน
2. เสียงหางสระออกเสียงเป็นเสียงกัก แต่ไม่ระเบิด
3. ในภาษาไตถิ่นต๋อง เสียงสระที่มีหางสระจะไม่มีเปรียบเทียบของสระสั้นและสระยาว แต่ในภาษาไตถิ่นสิบสองปันนามีการเปรียบเทียบเสียงสระสั้นยาว

D.2.2.1.3 วรรณยุกต์

นักภาษาศาสตร์จีนมองว่า การมีหรือไม่มีเสียงพยัญชนะท้าย มีผลต่อเสียงวรรณยุกต์ที่ต่างกัน จึงวิเคราะห์ว่าภาษาไตมีวรรณยุกต์ 9 เสียง แบ่งเป็นวรรณยุกต์สระเปิด 6 เสียง และวรรณยุกต์สระปิด 3 เสียง (ดูรายละเอียดเกี่ยวกับสระเปิดและสระปิดในหัวข้อ B 2.6.2) ข้อมูลเสียงวรรณยุกต์มีดังนี้

ประเภทวรรณยุกต์		ระดับเสียง		ตัวอย่างคำศัพท์	
		XD	DD	XD	DD
วรรณยุกต์ สระเปิด	เสียง 1	55 ㄴ	35 ㄴ	/xa1/ ชา	/la1/ หนา
	เสียง 2	53 ㄴ	55 ㄴ	/xa1/ (หญ้า) คา	/la2/ นา
	เสียง 3	13 ㄴ	31 ㄴ	/xa2/ ฆ่า	/la3/ หน้า
	เสียง 4	11 ㄴ	53 ㄴ	/xa3/ ใส่ร้าย	/la4/ น้า
	เสียง 5	35 ㄴ	11 ㄴ	/xa4/ แต่งงาน	/la5/ ต่า
	เสียง 6	33 ㄴ	33 ㄴ	/xa5/ กิ่งไม้	/la6/ จัดเตรียม
วรรณยุกต์ สระปิด	เสียง 7	55 ㄴ	35 ㄴ	/xat6/ ชัด	/lap7/ ดับ
	เสียง 8	33 ㄴ	53 ㄴ	/xat8/ ติดอ่าง/	/la:p8/ ดาบ
	เสียง 9	35 ㄴ	11 ㄴ	xa:t7/ ชาด	/lap9/ ลับ(มิด)

จากข้อมูลการวิเคราะห์เสียงวรรณยุกต์จะเห็นว่า เสียงวรรณยุกต์ในกลุ่มเสียงสระเปิดทั้งสามเสียง คือ วรรณยุกต์ที่ 7 – 9 เป็นระดับเสียงที่ซ้ำกับเสียงวรรณยุกต์ในกลุ่มเสียงสระเปิด หากวิเคราะห์โดยไม่แยกว่าเป็นสระเปิดหรือสระปิด จะพบว่าวรรณยุกต์ที่แท้จริงในภาษาไตถิ่นเต๋อหงและถิ่นสิบสองปันนามีเพียง 6 เสียงเท่านั้น คือ เสียงที่ 1 – 6 ตามตารางข้างต้น

D.2.2.2 การวิเคราะห์ระบบเสียงใหม่

อย่างไรก็ตาม ในประเทศจีนมีการศึกษาเกี่ยวกับภาษาไตอย่างต่อเนื่อง และมีการวิเคราะห์ระบบเสียงใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิมหลายประการ ในที่นี้จะได้นำเสนอข้อมูลระบบเสียงที่มีการวิเคราะห์ใหม่จากหนังสือชื่อ “ประเด็นปัญหาบางประการของการศึกษาวิจัยเรื่องวิวัฒนาการระบบเสียงภาษาไต” 《傣语语音历史研究的若干问题 Dǎiyǔ yǔyīn lìshǐyánjiū de ruògān wèntí》ของผู้แต่งชื่อ หลี่เฉียง (李强 Lǐ Qiáng: 2012) หนังสือเล่มนี้พัฒนามาจากงานวิจัยชื่อเรื่องเดียวกัน การศึกษาครั้งนี้ได้วิเคราะห์เปรียบเทียบระบบเสียงของภาษาไตสองถิ่นคือถิ่นเต๋อหงกับถิ่นสิบสองปันนา เนื้อหาในบทที่สองได้ให้ข้อมูลของระบบเสียง จึงขอแนะนำระบบเสียงของภาษาไตถิ่นเต๋อหง ซึ่งเป็นภาษาไตถิ่นที่มีจำนวนคนพูดมากที่สุดมาเสนอเป็นตัวอย่างระบบเสียงภาษาไต ดังนี้

D 2.2.2.1 พยัญชนะ

ฐานกรณ์	อโฆษะ		โฆษะ	
ริมฝีปาก	p	p ^h		m
ริมฝีปากและฟัน			f	v

ปุ่มเหว็อก / เพดานแข็ง	t	t ^h		l
	ts	ts ^h	s	j
เพดานอ่อน	k	k ^h	x	ŋ
ผนังคอ	ʔ		h	

เสียงพยัญชนะที่ปรากฏในตารางข้างต้นนี้ เสียงพยัญชนะ k^h กับ ts ใช้กับคำที่ยืมมาจากภาษาจีน และเสียงสระ[i] ,[e], [ɛ] เมื่อออกเสียงต่อท้ายพยัญชนะจะทำให้พยัญชนะนั้นแปรเป็นพยัญชนะเสียงเพดานแข็ง เช่น เสียง [ts-] ,[s-] เมื่อประสมกับสระ [i] ,[e], [ɛ] จะแปรเป็นพยัญชนะเสียง [tɕ-] , [ɕ-]

D 2.2.2.2 สระ ภาษาไตถิ่นเต๋อหงมีสระเดี่ยวทั้งหมด 10 เสียง (ดูตารางสระ 1) สระประสม 15 เสียง(ดูตารางสระ 2) และมีหางสระ (韵尾 yùn wěi)¹ หางสระ 6 เสียง ได้แก่ m, n, ŋ, p, t, k เสียงสระเดียวกับหางสระสามารถประสมกันได้ทั้งหมด 84 เสียง ในจำนวนนี้แบ่งเป็นสระเดี่ยว 9 เสียง สระประสม 15 เสียง สระนาสิก(กลุ่มเสียงสระประสมกับพยัญชนะท้าย /m/ 30 เสียง และสระกัก(กลุ่มเสียงสระประสมกับเสียงพยัญชนะท้ายกัก) 30 เสียง

ตารางสระ 1		
i	u	u
e	ə	o
ɛ	a	ɔ
	a:	

ตารางสระ 2									
	a:	i	e	ɛ	u	o	ɔ	u	ə
au									
ai	a:i				ui	oi	ɔi	ui	əi
au	a:u	iu	eu	ɛu				uu	əu

D 2.2.2.3 วรณยุกต์ ภาษาไตถิ่นเต๋อหงมีวรรณยุกต์ 6 เสียง ได้แก่

1.วรรณยุกต์กลางระดับ	33
2.วรรณยุกต์สูงระดับ	55
3.วรรณยุกต์ต่ำระดับ	11
4.วรรณยุกต์กลางตก	31
5.วรรณยุกต์สูงตก	53
6.วรรณยุกต์กลางขึ้น	35

¹ การวิเคราะห์ระบบเสียงแบบจีน ส่วนที่อยู่ถัดจากพยัญชนะต้นนับเป็นเสียงสระทั้งหมด และเสียงสระสามารถแบ่งได้สามส่วนคือ หัวสระ ท้องสระ และหางสระ ยกตัวอย่างคำว่า lian / เสียง /l/ เป็นพยัญชนะต้น เสียงสระทั้งหมดของคำนี้คือ /ian/ เสียง /i/ เป็นหัวสระ (韵头 yùntóu) เสียง /a/ เป็นท้องสระ (韵腹 yùnfù) และเสียง /n/ เป็นหางสระ (韵尾 yùnwěi)

D 2.2.5 โครงสร้างพยางค์ ภาษาไตมีโครงสร้างพยางค์ไม่ซับซ้อน คือ /+C+V±V+C/ เนื่องจากนักภาษาศาสตร์จีนตัดสินให้เสียงพยัญชนะที่ควบกับพยัญชนะตำแหน่งริมฝีปาก /W/ ซึ่งมีอยู่สองเสียงคือ /kʷ, xʷ/ เป็นพยัญชนะเดี่ยว ทำให้โครงสร้างพยางค์ไม่มีพยัญชนะควบกล้ำ มีแต่พยัญชนะเดี่ยวในตำแหน่งต้นพยางค์

โครงสร้างพยางค์	ตัวอย่างคำ XD / XX	ความหมาย
CV	ku6 / ku6	คู่
CVC	man2 / man2	มัน (สรรพนามบุรุษที่สาม)
CVV	pau5 / pau5	เป่า
CVC	kʷa:ŋ2 / ka:ŋ3	กว้าง
CVC	xʷa:ŋ1 / xa:ŋ1	(กีด) ขวาง

D 2.3 ระบบคำและไวยากรณ์

D 2.3.1 ระบบคำ

D 2.3.1.1 คำโดด แบ่งได้สี่แบบ คือ

(1) คำโดดพยางค์เดี่ยว เป็นคำพยางค์เดี่ยวที่มีความหมายในตัวเอง สามารถใช้โดยอิสระได้ ตัวอย่างคำเช่น

XD	DD	ความหมาย
kun2	kon2	คน
nam4	lam4	น้ำ
nok8	lok8	นก
ta1	ta6	ตา
di1	li6	ดี

(2) คำโดดมากกว่าหนึ่งพยางค์ คือ คำที่มีมากกว่าหนึ่งพยางค์ แต่ละพยางค์ไม่สามารถแยกออกจากกันและความหมายโดยอิสระได้ และไม่ใช้ลักษณะของการเติมหน่วยคำเดิมเพื่อให้มีความหมายทางไวยากรณ์ใดๆ ตัวอย่างคำเช่น

ลักษณะคำ	XD	DD
พยัญชนะต้นคู่	/no1 ne1/ "หรือ"	/lo5 li5/ "รถบรรทุก"
	/suk8 sak8/ "ยุ่งยาก"	/ɔn3 ɛn3/ "จู๋"
สระคู่	/tse2 ne2/ "ละเอียด"	/i1 tsi1 / "ตระหนี่"
	/pha2 sa1/ "ชนเผ่า"	/a6 la5 / "โรคบิด"
การซ้ำคำ	/tset8 tset8/ "แท้ๆ"	/te4 te4/ "แท้ๆ"
	/se5 se5/ "น้อยๆ"	/saŋ1 saŋ1/ "สิ่งของ"
คำหลายพยางค์ (ส่วนมากเป็นคำยืม จากภาษาบาลีหรือพม่า)	/saʔ7 vai7 saʔ7 di2/ "สวัสดิ์"	/sa4 pa4 ta4/ "จิปาตะ"
	/a7 xa7 la8/ "อัคระ"	/ka5 la ke5/ "หยิ่ง ยะโส"

D 2.3.1.1 คำประสม คือการนำคำโดดที่มีความหมายในตัวเองมาประสมกัน แล้วเกิดเป็นคำที่มีความหมายที่ใกล้เคียงกับรากคำเดิม หรือเกิดความหมายใหม่ มีหลายวิธีได้แก่ **1. แบบรวมคำ** คือการนำคำโดดสองคำที่มีความหมายในตัวเองมาประสมกัน เมื่อประสมกันแล้วเกิดเป็นความหมายที่ใกล้เคียงหรือเกี่ยวข้องกับคำเดิมทั้งสองคำ **2. แบบขยายความ** คือการวางคำที่ทำหน้าที่ขยายตามหลังคำที่แสดงความหมายหลัก หน้าที่ของคำแต่ละตำแหน่งคือ คำหน้าบอกความหมายหลัก คำหลังทำหน้าที่ขยายความหมายของคำหน้าให้ชัดเจน **3. แบบชื่อหลัก + ชื่อเฉพาะ** คือ คำหน้าเป็นคำที่บอกความหมายหลัก ส่วนคำที่ตามมาเป็นชื่อเฉพาะ คำประสมประเภทนี้ใช้สำหรับการสร้างคำนามที่ใช้เรียกชื่อคน สัตว์ สิ่งของหรือสถานที่ คำประสมบางคำ คำที่เป็นชื่อเฉพาะที่ตามมาข้างหลังไม่สามารถแยกใช้อย่างมีความหมายตามลำพังได้ **4. แบบกริยากรรม** คือ คำประสมที่คำหน้าเป็นคำกริยาและคำที่ตามมาเป็นกรรมที่รับการกระทำของกริยาที่นำมาข้างหน้านั้น เมื่อประสมแล้วเกิดเป็นความหมายใหม่ที่แปรมาจากความหมายเดิมของคำทั้งสอง **5. แบบประธานกริยา** คือ คำประสมที่คำหน้าทำหน้าที่เป็นประธาน คำที่ตามมาเป็นภาคแสดงของประธานข้างหน้านั้น และ **6. แบบเสริมความ** คือ คำประสมที่คำข้างหน้าเป็นคำที่แสดงความหมายหลัก ส่วนคำที่ตามมาทำหน้าที่เสริมความหมายของคำข้างหน้าให้ชัดเจนขึ้นแต่ไม่ใช้การขยายความ ดังตัวอย่างคำต่อไปนี้

รูปแบบคำประสม		ตัวอย่างคำ XD		ตัวอย่างคำ DD	
แบบรวมคำ		/na3 ta1/ หน้า ตา "หน้าตา"	/təm5 tsɔi6/ เดิม ช่วย "ช่วยเหลือ"	/li6 ŋa:m2/ ดี งาม "ดีงาม"	/pi6 loŋ4/ พี่ น้อง "ญาติพี่น้อง"
แบบขยายความ	ส่วนขยายเป็น คำนาม	/hɛŋ2 bɛŋ3/ เอื่อน กระเบื้อง "บ้านอิฐ"	/nam4 ta1/ น้ำ ตา "น้ำตา"	/kɛp9 ¹ tin6/ เปลือก ดิน "รองเท้า"	/mo1 ja3/ หมอ ยา "หมอ"
	ส่วนขยายเป็น คำคุณศัพท์	/kə1 van1/ เกลื่อ หวาน "ผงซุร"	/na3 la:i2/ หน้า ลาย "ตาลาย"	/kə6 van1/ เกลื่อ หวาน "น้ำตาล"	/lek9 lau6/ เหล็ก หลอม "เหล็กหลอม"
	ส่วนขยายเป็น คำกริยา	/thun1 pa2/ ถูง แบก "กระเป๋าย"	/koŋ3 pau5/ ก้อง ² เป่า "บ้องเป่าไฟ"	/xɔn4 pɔ4/ ค้อน ดี "ท่อนไม้ที่ใช้ทุบ เวลาซักผ้า"	/hin1 lap8/ หิน ลับ "หินลับมีด"
ชื่อหลัก+ชื่อเฉพาะ(ชฉ.)		/mɛŋ2 mun2/ แมง ชฉ. "แมลงวัน"	/th05 phɯ2/ ถั่ว ชฉ. "ถั่วลิ้นเตา"	/lok8 juŋ2/ นก ชฉ. "นกยูง"	/mɛŋ2 kɛŋ2/ แมง ชฉ. "หิ่งห้อย"

¹ ในภาษาไทยถิ่นอีสานและภาษาไทยถิ่นเหนือ ออกเสียงคำนี้ว่า เก็บ หรือ เกือบ หรือ เกือก แปลว่า รองเท้า ในภาษาเขมรพูดว่า /kɯ/ ให้ข้อมูลเพื่อให้เห็นความเกี่ยวข้องกัน

² คำนี้ในภาษาไทยถิ่นอีสานออกเสียงว่า "ก้อง" แปลว่าเสียงของลักษณะเป็นท่อ เป็นปล้อง

แบบกริยากรรม	/sau2 heŋ2/ ¹ หยุด แรง "พักผ่อน"	/loi2 nam4/ ลอย น้ำ "ว่ายน้ำ"	/tha:m2 ka:n6/ ท่า การ "ทำงาน"	/le3 moi6/ เล็ก เหนื่อย "พักผ่อน"
แบบประธานกริยา	/fa4 hoŋ4/ ฟ้า ร้อง "ฟ้าร้อง"	/tsai1 nim1/ ใจ นิ่ง "มั่นคง"	/fa4 mep8/ ฟ้า แลบ "ฟ้าแลบ"	/la3 mau5/ หน้า ใหม่ "แปลกหน้า"
แบบเสริมความ	/luk8 tsa:i2/ ลูก ชาย "ลูกชาย"	/luk8 jing2/ ลูก หญิง "ลูกสาว"	/luk8 paɯ4/ ลูก ไร่ "ลูกสะใภ้"	/pu1 thau3/ ผู้ เฒ่า "ผู้เฒ่า"

D2.3.1.2 การเติมคำ มีสองแบบคือ คำเติมหน้าและคำเติมหลัง คำเติมหน้า มีลักษณะเป็นการรวมกลุ่มคำ หรือเพื่อบอกความหมายให้เป็นที่ชัดเจนยิ่งขึ้น วิธีการเติมคำแบบนี้เป็นการเติมคำที่มีความหมายในตัวเอง แต่ละคำสามารถเป็นอิสระจากกันได้ แต่เมื่อเติมแล้ว คำหน้าจะไม่แสดงความหมาย แต่เติมเพื่อให้คำหลังซึ่งเป็นคำกริยาหรือคำคุณศัพท์เปลี่ยนเป็นคำนาม และความหมายทั้งหมดของคำจะอยู่ที่คำหลัง คล้ายกับการเติมคำว่า "ความ" "การ" "สิ่ง" "ของ" ในภาษาไทย ส่วนคำเติมหลังเพื่อบอกความหมายว่าคำกริยาข้างหน้าเกิดการกระทำทั้งสองฝ่าย ตรงกับคำว่า "กัน" ในภาษาไทย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตำแหน่งคำ	คำเติม	ความหมาย	ตัวอย่างคำ XD	ตัวอย่างคำ DD
เติมหน้า	taŋ2 "ทาง"	สิ่ง ของ ความ	/taŋ2 kin1/ ² ทาง กิน "ของกิน"	/taŋ2 phit7/ ทาง ผิด "ความผิด"
			/taŋ2 di1/ ทาง ดี "สิ่งที่ดี"	/taŋ2 jem3/ ทาง ดู/มอง "ความคิดเห็น"
	loŋ6	ความ	ไม่มีคำนี้ใน XD	/loŋ6 va:n1/ ความ หวาน "ความหวาน, รสหวาน"
			ไม่มีคำนี้ใน XD	/loŋ6 li6/ ความ ดี "ความดี"
	ta1 "ตา"	ของ	/ta1 lo1/ ตา เหลือ "ของเหลือ"	ไม่มีคำนี้ใน DD

¹ คำนี้ในภาษาไทยถิ่นอีสานออกเสียงเหมือนกัน คือ /ซา/ แปลว่า หยุด และ แสง /heŋ2/ แปลว่า แรง

² ในภาษาไทยถิ่นอีสานมีคำคล้ายกันคือคำว่า "แนวกิน" หมายถึง "ของกิน"

			/ta1 jo16/ ตา ย่อย “เศษส่วน, ของเหลือเศษ”	ไม่มีคำนี้ใน DD
เติมหลัง	kan1 “กัน”	ทั้งสองฝ่ายทำ กริยาร่วมกัน	/theŋ1 kan1/ เถียง กัน “เถียงกัน, ทะเลาะกัน”	/theŋ1 kan6/ เถียง กัน “เถียงกัน, ทะเลาะกัน”
			/peŋ2 kan1/ เสมอ กัน “เสมอกัน”	/lai6 kan6/ แลก กัน “แลกกัน”

D 2.3.1.3 คำเสริมสร้อย เป็นลักษณะของการใช้คำเสริมแทรกเติมซ้ำ เพื่อให้คำที่มีความหมายใกล้เคียงกันเกิดเป็นคำเสริมสร้อย ความหมายคงเดิมแต่เกิดภาพพจน์และอารมณ์ความรู้สึกมากขึ้น ส่วนมากเป็นรูปแบบสี่พยางค์ที่มีวิธีการเรียงลำดับต่างกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

รูปแบบ ลำดับคำ	ตัวอย่างคำ XD	ตัวอย่างคำ DD
ABAC	la:i1 hoi4 la:i1 pan2 “บอกจำนวนมาก” หลาย ร้อย หลาย พัน	ŋon2 sip2 ŋon2 sa:u2 ¹ “สิบยี่สิบบาท” เงิน สิบ เงิน ยี่สิบ
	soŋ1 tsai1 soŋ1 xo2 “เจ้าชู้หลายใจ” สอง ใจ สอง คอ	hən2 tep9 hən2 xa2 “บ้านมุงหญ้าคา” เหียน ตับ เหียน คา
ABCD	ma:k9 xau3 met8 nam4 “อาหารการกิน” หมาก ข้าว เม็ด น้ำ	la3 sau1 tsau6 ki6 “หน้าขึ้นตาบาน” หน้า ใส ใจ บาน
	po6 hai6 me6 na2 “ชาวนาเกษตรกร” พ่อ ไร่ แม่ นา	tso8 luk8 pa:n6 la:n1 “ออกลูกออกหลาน” เวลา ลูก เพิ่ม หลาน
AABB	nam1 nam1 ŋam2 ŋam2 “สวยๆงามๆ” สวย สวย งาม งาม	ka5 ka5 ma2 ma2 “ไปๆมาๆ” ไป ไป มา มา
	luk8 luk8 la:n1 la:n1 “ลูกๆหลานๆ” ลูก ลูก หลาน หลาน	xu:n2 xu:n2 van2 van “ทุกคืนทุกวัน” คืน คืน วัน วัน

D 2.3.1.3 คำยืมจากภาษาจีน จากการสำรวจข้อมูลพบว่า ภาษาไตมีคำที่มีความสัมพันธ์กับภาษาจีนจำนวนมาก แบ่งเป็นสองกลุ่มใหญ่ๆ คือ 1. คำศัพท์ที่ใช้ร่วมกันในอดีต และ 2. คำยืมภาษาจีนใหม่ มีรายละเอียดดังนี้

¹ ในภาษาไทยถิ่นเหนือและภาษาไทยถิ่นอีสานก็เรียกคำว่า “ยี่สิบ” ว่า “ชาว” เหมือนกับภาษาไต

(1) คำศัพท์ที่ใช้ร่วมกันในอดีต¹ คำศัพท์กลุ่มนี้ส่วนมากเป็นคำโดดหนึ่งพยางค์ มีความสามารถในการประสมกับคำอื่นเพื่อขยายวงคำศัพท์ต่อไปได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างคำ XD		ตัวอย่างคำ DD	
คำยืม	ตัวอย่างคำประสม	คำยืม	ตัวอย่างคำประสม
/pen3/ 板 bǎn “แผ่น”	pen3 ki5 “เก้าอี้หนังเท้า” แผ่น กี่	/taŋ5/ 凳 dèng “ตั้ง”	taŋ5 ŋoŋ2 va:i1 “เก้าอี้หวาย” ตั้ง พิง หวาย
	pen3 ho2 “กราบเรือ” แผ่น เรือ		taŋ5 ja:u2 “เก้าอี้ยาว” ตั้ง ยาว
/tsa:ŋ6/ 匠 jiàng	tsa:ŋ6 lek7 “ช่างเหล็ก” ช่าง เหล็ก	/tsa:ŋ6/ 称 chēng “ชั่ง”	ta6 tsa:ŋ6 “ตาชั่ง” ตา ชั่ง
	tsa:ŋ6 xap7 “นักร่อง” ช่าง ขั้ว		tsa:ŋ6 pha:ŋ1 “จานชั่ง” ชั่ง พาน

(2) คำยืมภาษาจีนใหม่ เป็นคำศัพท์ที่ยืมมาจากภาษาจีนภายหลังยุคปฏิวัติวัฒนธรรม เป็นคำศัพท์เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง การศึกษา วิทยาการต่างๆ โดยยืมมาจากภาษาจีนสำเนียงท้องถิ่นที่ใกล้เคียง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คำภาษาจีน	คำอ่านพินอิน	คำภาษาไต	ความหมาย
共产党	gòngchǎndǎng	kɔŋ5 sa:n2 taŋ2	พรรคคอมมิวนิสต์
工厂	gōngchǎng	kɔŋ6 sa:ŋ2	โรงงาน
水电站	shuǐdiànzhàn	su:i2 teŋ5 tsa:n5	โรงไฟฟ้าพลังน้ำ
开会	kāihuì	xa:i6 xui5	ประชุม

D 2.3.2 ระบบไวยากรณ์ ภาษาไตเป็นภาษาคำโดด ไม่มีการเติมหน่วยคำเติมเพื่อทำให้คำเปลี่ยนแปลงลักษณะทางไวยากรณ์ รูปแบบการประกอบคำและประโยคเป็นการนำคำมาเรียงต่อกันตามลำดับและโครงสร้างทางไวยากรณ์ โดยมีรูปแบบไวยากรณ์ที่สำคัญๆ ดังนี้

(1) โครงสร้างประโยคความเดียวพื้นฐาน คือ [S.V.O] ตัวอย่างประโยคเช่น

xau1 thai1 na2 เขา ไถ นา	เขาไถนา
i?7 naŋ2 peŋ1 ² xau3 อีนาง ทำ ข้าว	น้องสาวทำอาหาร
to1xa3 hu4t sak7 xau1 ตัวข้า รู้จัก เขา	ฉันรู้จักเขา

¹ คำศัพท์กลุ่มนี้นักวิชาการจีนมองว่าเป็นคำศัพท์ที่ภาษาไตยืมมาจากภาษาจีนตั้งแต่อดีต แต่ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเป็นคำที่ใช้ร่วมกันในอดีต บางคำเป็นคำศัพท์ร่วมเชื้อสาย บางคำเป็นคำศัพท์ที่ภาษาจีนยืมไปจากภาษาไต เช่นคำว่า ช่าง ที่ในหนังสือ “ปริทรรศน์ภาษาไต”(ยวี๋ซูหยง, หลัวเหมยเจิน: 1979,30) ระบุว่าคำยืมมาจากภาษาจีน แต่ผู้วิจัยเห็นว่าคำว่า “ช่าง” เป็นคำภาษาไทย เนื่องจากช่างเป็นสัตว์ในวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไท-มiao จีน คำว่า “ช่าง” จึงน่าจะเป็นคำศัพท์ที่มีใช้ในภาษาไทยก่อน แล้วภาษาจีนยืมไปใช้ เกี่ยวกับประเด็นนี้ผู้เขียนเคยเขียนบทความเรื่อง “การวิเคราะห์ทางภาษาศาสตร์เชิงประวัติศาสตร์เรื่องคำเรียกช่างในภาษาทาจิก” (เมฆม:2553,97-188)

² ภาษาไทยถิ่นเหนือ คำว่า “ทำกับข้าว” พูดว่า “แบ่งข้าว”

(2) **มีการใช้คำลักษณนาม** รูปแบบการใช้คำลักษณนาม ทั้งลักษณนามของคำนามและลักษณนามของคำกริยามีรูปแบบการวางลำดับคำเหมือนกัน คือ [นาม/กริยา + ตัวเลข + ลักษณนาม] แต่มีวิธีการใช้คำลักษณนามอีกแบบหนึ่งคือ คำลักษณนามที่ใช้กับคำนามหรือคำกริยาที่หมายถึงคำนามหนึ่งอย่าง /mɯŋ6/ หรือการกระทำครั้งเดียว หรือ "หน้อยเดียว" /deu1/ จะมีรูปแบบเป็น [นาม/กริยา + คำลักษณนาม + ตัวเลข] รูปแบบการใช้คำลักษณนามแบบนี้ตรงกับภาษาไทยกลุ่มอื่นๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คำลักษณนามปกติ [นาม/กริยา+ตัวเลข+ลักษณนาม]	pa1 ha3 to1 ปลา ห้า ตัว	ปลาห้าตัว
	ma3 sau:2 kun2 มา ยี่สิบ คน	มายี่สิบคน
คำลักษณนามที่ใช้กับเลข 1 หรือมีความหมายว่า หน้อยเดียว [นาม/กริยา+คำลักษณนาม+ตัวเลข]	ma4 to1 mɯŋ6 ม้า ตัว หนึ่ง	ม้าตัวหนึ่ง
	ma3 pɔk mɯŋ6 มา ครั้ง หนึ่ง	มาครั้งหนึ่ง
	mi2 hoi4 deu1 มี ร้อย เดียว	มีร้อยเดียว

(3) **รูปแบบการใช้คำบ่งชี้** วางคำหลักหรือส่วนที่ต้องการบ่งชี้ไว้หน้า คำบ่งชี้วางไว้หลัง และถ้ามีคำลักษณนาม จะวางไว้ก่อนคำบ่งชี้ รูปแบบเป็น [คำหลัก(ส่วนหลัก) ± ลักษณนาม + คำบ่งชี้] ดังตัวอย่างต่อไปนี้

pi3 an1 niʔ8 ปากกา อัน นี้	ปากกาดำนี้
so3 an1 nan4 เสื้อ อัน นั้น	เสื้อตัวนั้น
kun2 pu3 niʔ8 คน ผู้ นี้	คนคนนี้
mu1 to1 nan4 หมู ตัว นั้น	หมูตัวนั้น

(4) **การขยายความ** การขยายความในที่นี้คือการวางตำแหน่งของคำหลักที่ถูกขยายและตำแหน่งของคำที่ทำหน้าที่ขยายคำอื่น มีรูปแบบต่างๆกัน ดังนี้

การขยายคำนาม มีทิศทางกรขยายไปข้างหลังต่อจากคำนามหลัก รูปแบบคือ [คำหลัก + คำขยาย] ตัวอย่างคำเช่น

ตัวอย่างคำ	ความหมาย	ตัวอย่างคำ	ความหมาย
tsin4 mu1 ชั้น หมู	เนื้อหมู	xau3 nɯŋ3 ข้าว หนึ่ง	ข้าวเหนียวหนึ่ง
mɔŋ2 tai2 เมือง ไต	เมืองไต	so3 deŋ1 เสื้อ แดง	เสื้อแดง

การขยายคุณศัพท์ มีทิศทางการขยายไปข้างหลัง โดยวางคำส่วนขยายไว้ต่อจากคำหลัก รูปแบบคือ [คำหลัก + คำขยาย] ตัวอย่างคำเช่น

[คำหลัก + คำขยาย]	ตัวอย่างคำ XD		ตัวอย่างคำ DD	
	jai5 te4 ใหญ่ แท้	ใหญ่จริง	li6 te4 ดี แท้	ดีจริง
	hon4 hai:i4 ร้อน เหลือเกิน	ร้อนเหลือเกิน	kai6 pheu1 ไกล เกินไป	ไกลเกินไป

แต่ก็พบว่าในภาษาไตสิบสองปันนา มีคำขยายบางคำที่วางไว้หน้าคำหลัก รูปแบบคือ [คำขยาย + คำหลัก] ซึ่งรูปแบบไวยากรณ์และคำในตัวอย่างต่อไปนี้ เหมือนกับคำในภาษาไทยถิ่นเหนือ คือ

[คำขยาย + คำหลัก]	ภาษาไต XD	ความหมาย	ภาษาไทยถิ่นเหนือ	ความหมาย
	tsat8 va:n1 มาก หวาน	หวานมาก	จัด หวาน	หวานมาก
	tsat8 hon4 มาก ร้อน	ร้อนมาก	จัด ร้อน	ร้อนมาก

(5) การแสดงความเป็นเจ้าของ คำแสดงความเป็นเจ้าของในภาษาไตทั้งสองถิ่นคือคำว่า /Xɔŋ1/ “ของ” และมีคำว่า /heŋ5/ “แห่ง” สำหรับภาษาทางการ รูปแบบของการแสดงความเป็นเจ้าของในภาษาไตใช้รูปแบบ [สิ่งที่ถูกเป็นเจ้าของ ± (คำแสดงความเป็นเจ้าของ) เจ้าของ] ดังตัวอย่างต่อไปนี้

โครงสร้าง	ตัวอย่างประโยค	คำแปล
[สิ่งที่ถูกเป็นเจ้าของ ± (คำแสดงความเป็นเจ้าของ) + เจ้าของ]	sɔ3 tɔ1 xa3 เสื้อ ตัวข้า	“เสื้อของฉัน”
	niʔ8 pin1 tsa:i2 Xɔŋ1 su1 นี่ เป็น พี่ชาย ของ เธอ	“นี่เป็นพี่ชายของเธอ”
	me6 Xɔŋ1 hau2 แม่ ของ เรา	แม่ของเรา
	xɔ1 Xɔŋ1 phai1 จอบ ของ ไผ่	จอบของใคร
	la2 tsaʔ8 ka:n1 heŋ5 tha2 han1 ราชการ แห่ง ทหาร	ราชการของทหาร

(6) ประโยคเปรียบเทียบ ภาษาไตสิบสองปันนา กับภาษาเต๋อหงมีโครงสร้างประโยคเปรียบเทียบเหมือนกัน คือ [A + คำแสดงการเปรียบเทียบ + B เรื่องที่เปรียบเทียบ] แต่คำที่บอกความหมายเปรียบเทียบว่า “กว่า” ออกเสียงไม่เหมือนกัน กล่าวคือ ภาษาไตสิบสองปันนาออกเสียงว่า /ɔ1/ ส่วนภาษาไตเต๋อหงออกเสียงว่า /si1/ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

โครงสร้าง	ตัวอย่างประโยค XD = /lə1/	ตัวอย่างประโยค DD = /si1/
[A + เรื่องที่เปรียบเทียบ + "กว่า" + B]	van2 niʔ8 hən4 lə1 van2 suw2 วัน นี้ ร้อน กว่า วัน ชื่น "วันนี้ร้อนกว่าเมื่อวานชื่น"	mə6 lai4 mai3 si1 mə6 suw2 มือ นี้ ร้อน กว่า มือ ชื่น "วันนี้ร้อนกว่าเมื่อวานชื่น"
	dək9 niʔ8 deŋ1 lə1 dək9 nan4 ดอก นี้ แดง กว่า ดอก นั้น "ดอกนี้แดงกว่าดอกนั้น"	hən6 kau6 kai6 si1 hən6 pən6 เรือน ภู ไกล กว่า เรือน เขา "บ้านฉันไกลกว่าบ้านเขา"

(5) โครงสร้างการใช้บุพพท การเรียงลำดับของบุพพท จะวางไว้หน้าคำนาม รูปแบบเดียวกันกับภาษาไทย โครงสร้างคือ [(คำกริยา)+คำบอกตำแหน่ง(บุพพท)+ สถานที่(นาม)]

โครงสร้าง	ตัวอย่างประโยค		คำแปล
[(คำกริยา)+คำบอกตำแหน่ง+ สถานที่]	XD	ju5 nai2 tsəŋ6 xwa4 อยู่ ใน ประเทศจีน	อยู่ในประเทศจีน
		Phai1 up9 ¹ tə5 su1 tsau3 ใคร พุด ต่อ สู้ เข้า	ใครพูดกับเธอ
	DD	la3 xəŋ1 ti6 pə3 tsin6 ทำงาน ที่ ปักกิ่ง	ทำงานที่ปักกิ่ง
		mau2 ta:n3 t05 phaui มีง พุด ต่อ ใคร	คุณพูดกับใคร

D 2.4 ภาษาถิ่น ดังที่กล่าวมาข้างต้น สามารถแบ่งภาษาถิ่นของภาษาไตเป็นสองถิ่นใหญ่ๆ คือ ไตเต๋องและไตสิบสองปันนา โดยใช้ที่ตั้งและการเปรียบต่างทางภาษาศาสตร์ คือ การเปรียบต่างของระบบเสียงและระบบคำเป็นเกณฑ์

อย่างไรก็ตาม มีการแบ่งภาษาถิ่นไตโดยใช้เกณฑ์ถิ่นที่อยู่อาศัย สามารถแบ่งออกเป็น 4 สำเนียงภาษาถิ่น ซึ่งแต่ละถิ่นมีคำเรียกชื่อภาษาของตนเองต่างกัน ได้แก่

(1) ไตน่า (傣那语 Dǎinà yǔ) คือภาษาไตถิ่นเต๋อง (德宏傣语 Déhóng Dǎiyǔ) มีประชากร 540,000 คน

(2) ไตเล่หรือไตลื้อ (傣仂语 Dǎilè yǔ) คือ ภาษาไตถิ่นสิบสองปันนา (西双版纳傣语 Xīshuāngbǎnnà Dǎiyǔ) มีประชากร 280,000 คน

(3) ไตตวน (傣端语 Dǎiduān yǔ) คือภาษาไตถิ่นจินผิง (金平傣语 Jīnpíng Dǎiyǔ) มีประชากร 10,000 คน โดยประมาณ

(4) ถิ่นหงจิน (红金傣语 Hóngjīn Dǎiyǔ) มีประชากร 140,000 คน ภาษาไตถิ่นนี้ค่อนข้างซับซ้อน เนื่องจากภาษาถิ่นของแต่ละอำเภอมีความแตกต่างกันมาก บริเวณที่พูดภาษาไตถิ่นนี้คือหมู่บ้านชาวไตที่ตั้งอยู่ตามบริเวณลุ่มแม่น้ำหยวนเจียง (元江 Yuánjiāng) และลุ่มแม่น้ำจินซา (金沙江

¹ ตรงกับภาษาไทยถิ่นเหนือคำว่า อู แปลว่า พุด

Jīnshājiāng) ภายในภาษาไตกลุ่มนี้สามารถแบ่งได้อีก 5 ถิ่นย่อย ได้แก่ ถิ่นย่อยหยวนซิน (元新 Yuánxīn) ถิ่นย่อยหยงอู่ (永武 Yǒngwǔ) ถิ่นย่อยหมากวาน (马关 Mǎguān) ถิ่นย่อยหยวนเจียง (元江 Yuánjiāng) และถิ่นย่อยลู้อี (绿石 Lùshí)

D 2.5 ตัวอักษร

ก่อนปี ค.ศ. 1949 ภาษาเขียนของชาวไตมี 4 แบบ คือ

1. อักษรที่ใช้ในกลุ่มชาวไตสิบสองปันนาเรียกว่า อักษรไตลื้อ (ภาษาจีนเรียกว่า ไตเล่อเหวิน 傣仂文 Dǎilè wén)

2. อักษรไตเหนือ (ภาษาจีนเขียนได้หลายอย่าง คือ 傣讷 Dǎinè / 傣那 Dǎinà / 傣哪 Dǎinǎ) อักษรที่ใช้ในกลุ่มชาวไตเต๋อหง อักษรนี้เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 14

3. อักษรไตจินผิง (金平傣文 Jīnpíng Dǎiwén) หรือเรียกอีกชื่อว่า ไตตวน (傣端文 Dǎiduān wén) คือ อักษรที่ใช้ในกลุ่มชาวไตจินผิง

4. อักษรไตเปิง (傣绷文 Dǎibēng wén) คือ อักษรที่ใช้ในกลุ่มชาวไตเมืองเก็งหมา (耿马 Gěngmǎ) รุ่ยลี่ (瑞丽 Ruìlì) หลานซาง (澜沧 Láncāng)

อักษรทั้งสี่แบบข้างต้น อักษรไตลื้อกับอักษรไตเหนือมีผู้ใช้กว้างขวางมากที่สุด เป็นลักษณะการประสมพยัญชนะและสระโดยเขียนจากซ้ายไปขวา นักภาษาศาสตร์จีนเชื่อว่าอักษรไตมีวิวัฒนาการมาจากอักษรโบราณของอินเดีย คืออักษรพราหมี (brāhmī ภาษาจีนเขียนว่า 婆罗米文 Póluómǐwén) การเผยแพร่เข้ามาสู่ชาวไตในยุคแรกมีที่มาจากภาษาสันสกฤต (梵文 Fànwén) เข้ามาพร้อมกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยใช้เป็นอักษรจดบันทึกพระธรรมและบทสวด ต่อมาจึงเริ่มนำมาใช้จดบันทึกเรื่องราวของชาวไต ประวัติศาสตร์ การแพทย์ ดาราศาสตร์ ชีวิตในสังคมของชาวไต จุดนี้เองนับเป็นจุดกำเนิดของอักษรไตของชาวไตในประเทศจีน

ในยุคปี 50 ของศตวรรษที่ 20 อักษรไตลื้อของชาวไตสิบสองปันนาและอักษรไตเหนือของชาวไตเต๋อหงได้รับการปรับปรุงจนเกิดเป็น "อักษรไตลื้อใหม่" (新傣仂文 Xīn Dǎilèwén) และ "อักษรไตเหนือใหม่" (新傣哪文 Xīn Dǎinǎwén) การปรับปรุงระบบการเขียนในครั้งนี้เป็นการพัฒนาระบบพยัญชนะท้าย และโครงสร้างของอักษรให้มีความชัดเจนและเป็นระบบระเบียบมากขึ้น เพื่อให้สะดวกต่อผู้เรียนและการพิมพ์ ในช่วงนี้สำนักพิมพ์กลุ่มชาติพันธุ์ของมณฑลยูนนาน (云南民族出版社 Yúnnán mínzú chūbǎnshè) สำนักพิมพ์ต่างๆ ในเมืองสิบสองปันนาและเมืองเต๋อหงได้ตีพิมพ์หนังสือแบบเรียนอักษรไตระบบที่ได้รับการปรับปรุงใหม่นี้เป็นจำนวนมาก ทั้งยังตีพิมพ์หนังสือตำราต่างๆ โดยใช้อักษรไตใหม่หลายเรื่อง เช่น วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม วรรณกรรม ประวัติศาสตร์ ยาและการแพทย์แผนไต เป็นต้น

เดือนพฤษภาคม ปี ค.ศ. 1986 การประชุมคณะกรรมการกลางของเขตปกครองสิบสองปันนาสมัยที่ 6 ครั้งที่ 5 ได้อนุมัติและยอมรับให้ฟื้นฟูและใช้อักษรไตใหม่อย่างเป็นทางการ

3.3 ภาษาจ้วง : ภาษาตระกูลไทในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

แบ่งข้อมูลเป็นสองส่วน คือ ส่วนที่ Z.1 ข้อมูลสังเขปเกี่ยวกับชาติพันธุ์วรรณนา และ ส่วนที่ Z.

2. ข้อมูลทางภาษา ดังนี้

ส่วนที่ Z.1 ข้อมูลสังเขปเกี่ยวกับชาติพันธุ์วรรณนา

Z.1.1 ถิ่นที่อยู่

ชาวจ้วงเป็นชนกลุ่มน้อยในประเทศจีนที่มีจำนวนประชากรมากที่สุด มีถิ่นฐานอยู่ที่เขตปกครองตนเองเผ่าจ้วงมณฑลกวางซี เขตปกครองตนเองเผ่าจ้วงและเผ่าเหมียวมณฑลยูนนาน และมีส่วนน้อยกระจายอยู่ในบริเวณต่างๆของมณฑลกวางตง หูหนาน กุ้ยโจว และเสฉวน เหตุที่มีถิ่นฐานกระจายกันมากเช่นนี้ คำเรียกชื่อชาวจ้วงจึงมีหลายคำแตกต่างกันไปตามแต่ละพื้นที่ ทำให้ถิ่นที่อยู่ของชาวจ้วงมีความสัมพันธ์กับชื่อเรียก จึงจะนำเสนอถิ่นที่อยู่ตามชื่อเรียกต่างๆ ดังนี้

ปัวจู่¹ /pou4 tsu:ŋ6/ หรือ /pou4 ɕuŋ6/ (อักษรจีนเขียนว่า 布壮 Bù Zhuàng) เป็นชื่อเรียกตนเองของชาวจ้วงในพื้นที่ภาคกลาง ภาคตะวันตก และภาคเหนือของมณฑลกวางซี

บูย่าย /pu4 jai4/ (อักษรจีนเขียนว่า 布依 Bùyī) เป็นชื่อเรียกตนเองของชาวจ้วงบางส่วนในพื้นที่ภาคเหนือ ภาคตะวันตกเฉียงเหนือของมณฑลกวางซี และบริเวณตอนเหนือของเขตปกครองตนเองชาวจ้วง ชาวแม้วเมืองเหวินซาน มณฑลยูนนาน ซึ่งคำเรียกชื่อนี้เป็นชื่อเดียวกันกับชื่อที่ชาวบูอี้เรียกตัวเอง

บูหน่ง /pu4 noŋ2/ (อักษรจีนเขียนว่า 布侬 Bùnóng) เป็นชื่อเรียกตนเองของชาวจ้วงบางส่วนในพื้นที่ภาคตะวันตกของมณฑลกวางซี และบริเวณตอนใต้ของเขตปกครองตนเองชาวจ้วง ชาวแม้วเมืองเหวินซาน มณฑลยูนนาน

บูต่าย /bu4 dai2/ (อักษรจีนเขียนว่า 布岱 Bùdài) เป็นชื่อเรียกตนเองของชาวจ้วงบริเวณอำเภอคายหย่วน (开远 Kāi yuǎn) อำเภอหมาลี่ (麻栗 Málì) อำเภอเหวินซาน (文山 Wénshān) ของมณฑลยูนนาน มีชาวจ้วงบริเวณบ้านจินหลง (金龙 Jīnlóng) อำเภอหลงโจว (龙州 Lóng zhōu) มณฑลกวางซี เรียกตนเองคล้ายกันว่า โพถ่าย /pho6 thai2/

บูโต /pu4 to3/ (อักษรจีนเขียนว่า 布土 Bùtǔ) เป็นชื่อเรียกตนเองของชาวจ้วงบริเวณเมืองโย่วเจียง (右江 Yòu jiāng) มณฑลกวางซี ในขณะที่อีกฝั่งคือชาวจ้วงบริเวณเมืองจั่วเจียง มณฑลกวางซี เรียกตนเองว่า กั้นไท่ /kũn2 tho3/ คำว่า / kũn2/ ในที่นี้แปลว่า “คน”

ปัวหม่าน /pou4 ma:n2/ (อักษรจีนเขียนว่า 布曼 Bùmàn) เป็นชื่อเรียกตนเองของชาวจ้วงบริเวณเมืองเหอฉี (河池 Héchí) มณฑลกวางซี

ปัวบ้าน /pou4 ba:n3/ (อักษรจีนเขียนว่า 布班 Bùbān) เป็นชื่อเรียกตนเองของชาวจ้วงบริเวณเมืองอู่หมิง (武鸣 Wǔ míng) มณฑลกวางซี

ปัวหล่า /pou4 lau2/ (อักษรจีนเขียนว่า 布佬 Bù lǎo) เป็นชื่อเรียกตนเองของชาวจ้วงบริเวณเมืองเฟิงซาน (凤山 Fèng shān) มณฑลกวางซี

¹ ถอดเสียงตามระบบเสียงภาษาจ้วง

นอกจากนี้ยังมีชื่อเรียกที่ชาวจ้วงถิ่นต่างเรียกตัวเองอีกหลายชื่อ เช่น บู้ย้าง (布样 Bùyàng) บู้เยว่ (布越 Bùyue) บู้น่า (布那 Bùnà) หงอาน (侗安 Nóng' ān) บู้เฟียน (布偏 Bùpiān) ทุหล่าว (土佬 Tǔlǎo) เกาหลาน (高栏 Gāolán) บู้หมิ่น (布敏 Bùmǐn) บู้หลง (布陇 Bùlǒng) บู้ตง (布东 Bùdōng) เป็นต้น¹

หลังการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีนได้รวมเรียกชื่อชนเผ่านี้ว่า "จ้วง" (僮族 Zhuàng Zú)² ต่อมาในปี 1965 รัฐบาลจีนได้เปลี่ยนตัวเขียนชื่อเรียกชนกลุ่มนี้เป็น "จ้วง" (壮 Zhuàng) ตามข้อเสนอของโจวเอินหลาย (周恩来 Zhōu Ēnlái) ส่วนชาวจ้วงเห็นชอบให้เรียกชื่อกลางของตนเองว่า /pou4 cuŋ6/

Z.1.2 ประวัติศาสตร์

ชาวจ้วงวิวัฒนาการมาจากชนร้อยเผ่าที่ชื่อ ปายเยว่ (百越 Bǎiyue) ในสมัยโบราณ มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับกลุ่มชนชื่อ ซีโว (西瓯 Xī' ōu) ลั่วเยว่ (骆越 Luòyue) ในสมัยโจว กลุ่มชนชื่อ เหลี่ยว (僚 Liáo) หลี่ (俚 Lǐ) เหนิยหู่ (乌浒 Niǎohǔ) ในสมัยฮั่นและสมัยถัง และกลุ่มชนชื่อถ่ง (僮 Tóng) ตู (土 Tǔ) ในสมัยซ่ง ก่อนที่ราชวงศ์ฉินจะเรืองอำนาจเข้าปกครองหลิงหนาน (岭南 Língnán) มีกลุ่มชนกลุ่มหนึ่งอาศัยอยู่ที่หลิงหนานอยู่ก่อนแล้ว (ปัจจุบันคือมณฑลกว่างตงและกว่างซี) ชนกลุ่มนี้เป็นชนกลุ่มย่อยในกลุ่มชนร้อยเผ่าสองกลุ่ม คือ ซีหว่าและลั่วเยว่ กลุ่มชนสองกลุ่มดังกล่าวนี้ได้วิวัฒนาการมาเป็นชาวจ้วงในปัจจุบัน

จากหลักฐานทางโบราณคดีพบว่า ในยุคชุนชิวและจ้านกั๋ว บรรพบุรุษชาวจ้วงเริ่มใช้เครื่องมือโลหะทองแดง ยกกระตือรือร้นการผลิตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประชาชนมีสิทธิครอบครองทรัพย์สินสมบัติ และทำมาหากินโดยอิสระ ทำให้มีชนบางกลุ่มร่ำรวยขึ้น ก่อให้เกิดความแตกต่างและชนชั้นทางสังคม ระบบสังคมของชาวจ้วงจึงเปลี่ยนไป จากการไม่มีระดับชั้นทางสังคม ไปสู่การมีระดับชั้นทางสังคม และพัฒนาไปสู่ระบบศักดินาและการครอบครองทาสในที่สุด

221 ปี ก่อนคริสตกาล หลังจากที่จีนรวบรวมดินแดนหกประเทศ (六国 Liù Guó) แล้ว ก็ได้ส่งกองกำลังเข้าประชิดหลิงหนานเพื่อทำศึกกับชาวซีหว่าจนได้รับชัยชนะ จากนั้นก็ได้รวบเอาหลิงหนานเข้ามาอยู่ในอาณาเขต แล้วก่อตั้งเป็นเมืองกุ้ยหลินและหนานหย่าย ขึ้นตรงต่ออำนาจของราช

¹ จะสังเกตเห็นว่า คำเรียกชื่อชาวจ้วงจะมีคำว่า "ปู้หรือปั่ว" นำหน้า จากการพิจารณาระบบเสียงจะเห็นว่า ภาษาจ้วงส่วนใหญ่เป็นภาษาไทกลุ่มเสียง /p/ (มีบางพื้นที่ที่เป็นกลุ่มเสียง /w/) เมื่อเทียบกับภาษาไทยกลุ่มเสียง /w/ คือคำว่า "ผู้" หมายถึง "คน" ดังนั้นคำเรียกชื่อชาวจ้วงที่มี "ผู้" นำหน้านั้น สันนิษฐานว่าเป็นคำเรียกที่ชาวทมิฬสมัย "ผู้" ที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในแผ่นดินที่ ประเด็นนี้ยังต้องกับชื่อเรียกชาวผู้ไทในประเทศไทย หากเทียบกับชื่อเรียกชาวจ้วงในประเทศจีนมีชาวจ้วงกลุ่มหนึ่งเรียกตัวเองชื่อว่า "บูต่าย" เมื่อเทียบกับภาษาไทยกลุ่ม /w/ ก็จะตรงกับคำว่า "ผู้ไท" ซึ่งก็ตรงกับคำเรียกชื่อชาวผู้ไทในประเทศไทยนั่นเอง

² ในบทความและหนังสือที่ผู้เขียนเคยนำเสนอไปแล้ว ในส่วนของชื่อเรียกชาวจ้วงที่ใช้อักษร 僮 นั้น เนื่องจากคำอ่านได้สองเสียง คือ Tóng กับ Zhuàng จากการตรวจสอบในพจนานุกรมจีน-ไทย (เขียนชัย:2541, หน้า 1051 และ 1444) ในส่วนที่แปลความหมายของเสียงอ่าน Zhuàng แปลความหมายว่า "ชนชาติต่งจู" แต่จากการตรวจสอบข้อมูลในพจนานุกรมอักษรจีน (新华字典:2011) พบว่าตัวอักษรที่เขียนเป็นชื่อเรียกชาวจ้วงมี 4 ตัวอักษรคือ 𠵹 Zhōng , 仲 Zhòng, 僮 Zhuàng , 壮 Zhuàng ข้อมูลจากบทความเรื่อง 《浅议傣史溯源 Qiǎn yì dǎi shǐ sùyuán》 "เสวนาการสืบสาวประวัติศาสตร์ไต" ในเว็บไซต์ชื่อ Xinhuanet (新华网:2015) มีข้อมูลว่า อักษรที่พบว่าใช้กล่าวถึงชาวจ้วงในเอกสารโบราณ พบครั้งแรกใช้ว่า 𠵹 Zhōng ต่อมาเปลี่ยนเป็น 仲 Zhòng หรือ 僮 Zhuàng แต่ในเอกสารโบราณใช้อักษรเหล่านี้เป็นชื่อเรียกชาวปู้ ซึ่งปู้เป็นชนเผ่าที่พูดภาษาไทที่ใกล้ชิดกับชาวจ้วง และเมื่อเทียบกับเสียงที่ชาวจ้วงเรียกตนเองแล้ว อักษร 僮 ที่ใช้เป็นชื่อเรียกชาวจ้วงต้องอ่านว่า จ้วง (Zhuàng) ไม่อ่านว่า ถง (Tóng)

ส่วนกลาง นอกจากนี้ยังส่งคนงานเข้าสู่กว้างซีเพื่อก่อสร้างคลองเชื่อมระหว่างแม่น้ำเซียง (湘江 Xiāng jiāng) กับแม่น้ำหลี่ (漓江 Líjiāng) แม่น้ำแยงซี (长江 Cháng jiāng) เชื่อมกับแม่น้ำจู (珠江 Zhū jiāng) จากนั้นอพยพประชาชนชาวฮั่นระลอกใหญ่เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ร่วมกับชนชาวหว่าและลัวเยว่ ชนกลุ่มนี้ปฏิสัมพันธ์ด้วยการแต่งงานและวิวัฒนาการเป็นชาวจ้วงในปัจจุบัน

นับแต่สมัยฮั่นจนถึงต้นสมัยถัง เกิดสายตระกูลขึ้นในชุมชนชาวจ้วงหลายแซ่ เช่น ที่เมืองพานหยวี (番禺 Pānyú) มีแซ่หลวี่ (吕 Lǚ) เกา (高 Gāo) ที่เมืองเหอผู่ (合浦 Hépǔ) มีแซ่เสียน (洗 Xiǎn) ที่เมืองชินโจว (钦州 Qīnzhōu) มีแซ่หนิง (宁 Níng) บันทึกสมัยนั้นเรียกแซ่เหล่านี้ว่าแซ่ของชาวปายเยว่ในสมัยถังทางการแบ่งหลังหนานเป็นสองส่วนคือ ผังตะวันตกกับผังตะวันออก ก่อตั้งเป็นห้าจังหวัดในแต่ละจังหวัดแบ่งเป็นห้าอำเภอ ในจำนวนนี้อาเภอกุ้ย (桂 Guì) อำเภอยง (邕 Yōng) อำเภอหรง (容 Róng) คือบริเวณที่บรรพบุรุษชาวจ้วงตั้งถิ่นฐานอยู่ในสมัยซ่ง หยวน หมิงและชิง ราชสำนักเข้มงวดกับการปกครองเมืองหลังหนาน โดยกำหนดให้เป็นเมืองประเทศราชของจีน ชาวจ้วงถูกกดขี่รังแกเยี่ยงทาส จนเกิดการลุกขึ้นต่อต้านบ่อยครั้ง แต่ไม่เคยได้รับชัยชนะเลยสักครั้ง ชำร่วยยังถูกปราบปรามจากการอย่างหนักหน่วง ในยุคที่ฝรั่งเศสและญี่ปุ่นรุกรานจีน ชาวจ้วงได้ต่อต้านผู้รุกรานเพื่อปกป้องชุมชนของตน นับเป็นคุณูปการแก่ประเทศจีนอย่างใหญ่หลวง

2. 1.3 ระบบเศรษฐกิจสังคม

ด้านเศรษฐกิจและสังคม เริ่มต้นนับพันปีเป็นต้นมา บรรพบุรุษชาวจ้วงเริ่มรู้จักใช้และทำเครื่องมือที่ทำจากหินเช่น ขวานหิน มีดหิน เสียมหินแล้ว เครื่องมือดังกล่าวใช้ในการล่าสัตว์และทำการเกษตร ในสมัยฉินและฮั่น ชาวจ้วงที่อาศัยอยู่บริเวณทางตะวันออกของกว้างซีเริ่มเพาะปลูกข้าวแล้วเริ่มมีการใช้แรงงานสัตว์จำพวกวัวควายและใช้เครื่องมือเหล็กในการทำนาด้วย นับเป็นกลุ่มชนที่มีวิวัฒนาการการเพาะปลูกและการผลิตสูงมากกลุ่มหนึ่งในยุคนั้น หลังจากสมัยฮั่นและถัง ชาวจ้วงเริ่มใช้ไถเหล็กและไถคราดเหล็กแบบเหยียบ เริ่มรู้จักใช้แร่ธาตุธรรมชาติ ดีเหล็ก พัฒนาการทอผ้า และงานหัตถกรรมอื่นๆ ในสมัยหมิงผลผลิตจากชุมชนชาวจ้วงส่งเลี้ยงผู้คนในประเทศไปทั่วสารทิศ ถึงสมัยชิงการผลิตของชาวจ้วงพัฒนาจนเท่าเทียมกับชาวฮั่น แต่ในยุคกว๋อหมินตั้งไม่ได้ให้ความสนใจการพัฒนาการผลิตและอาชีพของประชาชน ทำให้เศรษฐกิจในชุมชนชาวจ้วงพัฒนาไปอย่างช้า ๆ

หลังการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน ชุมชนชาวจ้วงเกิดการเปลี่ยนแปลงขนานใหญ่ รัฐบาลให้อำนาจในการปกครองตนเองแก่ชนกลุ่มน้อย ชุมชนชาวจ้วงได้รับการก่อตั้งให้เป็นเขตปกครองตนเองหลายแห่ง ได้แก่

ปี 1952 ก่อตั้งเขตปกครองตนเองชาวจ้วงขึ้นที่ เมืองกุ้ยซี มณฑลกวางซี (广西省桂西壮族自治区 Guǎngxīshěng Guìxī Zhuàng Zú zìzhìqū) รวมอาณาเขตถึง 41 อำเภอ

ปี 1958 ก่อตั้งเขตปกครองตนเองชาวจ้วงชาวเหมียวขึ้นที่เมืองเหวินชาน มณฑลยูนนาน (云南省文山壮族苗族自治州 Yúnnánshěng Wénshān Zhuàng Zú Miáo Zú zìzhì zhōu)

ปี 1962 ก่อตั้งอำเภอปกครองตนเองชาวจ้วงชาวเหยาขึ้นที่อำเภอเหลียนชาน มณฑลกวางตง (广东省连山壮族瑶族自治县 Guǎngdōngshěng Liánshān Zhuàng Zú Yáo Zú zìzhìxiàn)

ภายใต้ความร่วมมืออันดีของชาวก้วง และการสนับสนุนของรัฐบาลกิจการด้านการเกษตรกรรม อุตสาหกรรมการผลิตในชุมชนชาวก้วงพัฒนารุดหน้าไปมาก นอกจากนี้กิจการด้านการศึกษา สาธารณสุข การคมนาคม การสื่อสารก็ได้รับการเอาใจใส่และยกระดับขึ้น นำความอยู่ดีกินดีและสภาพชีวิตที่ดีขึ้นมาสู่ชุมชนชาวก้วง มีการทำการค้าทั้งกับในและต่างประเทศ ทำให้เศรษฐกิจของชุมชนชาวก้วงมีความเจริญก้าวหน้าและขยายวงกว้างอย่างไม่หยุดยั้ง

Z. 1.4 ชีวิตความเป็นอยู่

บ้านเรือนที่อยู่อาศัยของชาวก้วงคล้ายคลึงกับชาวจีน สร้างบ้านในรั้วรอบ สร้างเป็นบ้านสองชั้น ชั้นบนเป็นที่อยู่อาศัย ชั้นล่างเป็นคอกเลี้ยงสัตว์และเก็บข้าวของ แต่ในระยะหลังการสร้างบ้านเริ่มเปลี่ยนแปลง โดยแยกคอกสัตว์ออกจากที่พักอาศัย

การแต่งกายของชาวก้วงแตกต่างกันไปตามแต่ละพื้นที่ ชาวก้วงฝั่งภาคตะวันตกเฉียงเหนือของมณฑลกว่างซี หญิงสูงอายุสวมเสื้อไม่มีปก ผ่าอกเฉียงไปทางซ้าย ปักลวดลายตามชายขอบของแขนเสื้อ ชายเสื้อ คอเสื้อ สวมกางเกงขากว้าง มีผ้าคาดเอวที่ปักลวดลายสวยงาม และนิยมใส่เครื่องประดับที่ทำจากเงิน ส่วนชาวก้วงฝั่งตะวันตกเฉียงใต้ของกว่างซี แถบเมืองหลงโจว (龙州 Lóngzhōu) ผิงเสียง (凭祥 Píngxiáng) หญิงสวมเสื้อสีดำไม่มีปก ผ่าอกเฉียงลงทางซ้าย คลุมด้วยผ้าผืนสีเหลี่ยมสีดำ สวมกางเกงขายาวและกว้าง สีดำ ส่วนชายสวมเสื้อคอจีนเหมือนอย่างชาวจีน ผ้าที่ใช้ตัดเย็บทอด้วยฝีมือชาวก้วงเอง แต่ปัจจุบันมีผ้าทอด้วยเครื่องจักรแล้ว แต่เดิมชาวก้วงนิยมหักฟันสองสามซี่แล้วเสริมด้วยฟันทอง นอกจากนี้ยังนิยมสักลวดลายตามร่างกาย แต่ปัจจุบันไม่สืบทอดกัน

ด้านอาหารการกิน ชาวก้วงชอบกินอาหารจำพวกของหมักดอง ปลาดิบเป็นอาหารเมนูโปรดของชาวก้วง อาหารหลักคือข้าวเจ้า และข้าวโพด ในเทศกาลสำคัญใช้แบ่งที่ไม่จากข้าวเจ้าทำอาหารหลายประเภท หญิงชาวก้วงนิยมเคี้ยวหมากให้ฟันดำ เพราะเชื่อว่าเป็นความงามและแข็งแรง ในงานแต่งงาน สิ้นสวดที่ขาดมิได้เลยคือ "หมาก"

Z. 1.5 ขนบธรรมเนียมประเพณีและศิลปวัฒนธรรม

ด้านศิลปวัฒนธรรม ชาวก้วงที่อาศัยอยู่ฝั่งขวาแม่น้ำได้รับขนานนามว่า "รมย" (欢 Huān) ส่วนที่อาศัยอยู่ทางฝั่งซ้ายได้รับขนานนามว่า "กลอน" (诗 Shī) ซึ่งหมายความว่า ชาวก้วงช่ำชองการร้องรำทำเพลง รักชีวิตที่สนุกสนานรื่นรมย์ ดังจะเห็นว่าชาวก้วงมีเทศกาลร้องรำทำเพลงที่จัดเป็นประจำทุกปี เรียกเทศกาลนี้ว่า "ตลาดนัดขับลำ" จัดขึ้นอย่างยิ่งใหญ่ในวันที่ 3 เดือน 3 ของทุกปี มีชาวก้วงจากทั่วสารทิศนับพันนับหมื่นมาร่วมกันขับลำนำรำฟ้อนกัน เนื้อหาของเพลงชาวก้วงมีหลากหลาย เช่น เพลงเชื้อเชิญ เพลงวิงวอน เพลงโต้ เพลงยกย่อง เพลงส่ง เพลงลา เพลงไล่ เพลงรับ เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ชาวก้วงจึงได้รับการขนานนามว่า "เทพแห่งบทเพลง" ในงานตลาดนัดจำเรียงนี้ชาวก้วงยังมีกิจกรรมรื่นเริงและมีอาหารการกินอีกมากมาย ที่สำคัญและเป็นเอกลักษณ์คือ "ข้าวเบญจรงค์" คือธัญพืชห้าสี การกินข้าวเบญจรงค์ก็หมายถึงการอวยพรให้การเพาะปลูกธัญพืชต่างๆ ได้ผลผลิตที่ดีนั่นเอง ในงาน

เทศกาลนี้ชาวจ้วงที่ยู่นนานจะนำสินค้าและผลิตภัณฑ์ด้านหัตถกรรมต่างๆมาแลกเปลี่ยนกันด้วย งานนี้จัดขึ้นในเดือนสามซึ่งเป็นฤดูกาลเริ่มเพาะปลูก การจัดงานนี้เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการเพาะปลูกอันแสนเหน็ดเหนื่อยที่จะมาถึง

ตั้งแต่สมัยถึงเป็นต้นมาชาวจ้วงก็เริ่มมีการเต้นรำแล้ว ความจริงมีมาก่อนหน้านั้นแล้ว แต่เริ่มมาชัดเจนเอาในสมัยถึงนี้เอง ระบุว่าที่มีชื่อเสียงเช่น ระบุว่าดำข้าว ในสมัยช่งประดิษฐ์ระบำขึ้นอีกหลายระบำ เช่น ระบำเก็บข้าว ระบำช้อนกุ้ง ระบำวัว เป็นต้น ท่วงท่าการเต้นระบำของฝ่ายชายมีท่าที่หนักแน่นทรงพลัง ฝ่ายหญิงอ่อนช้อยนุ่มนวล ระบุว่าดังกล่าวสืบทอดมาจนปัจจุบัน ในสมัยอัน ชาวจ้วงได้รับอิทธิพลด้านนาฏศิลป์และการแสดงของชาวฮั่นมาผสมผสานกับศิลปะดนตรีและการเต้นรำของตน เกิดมีการแสดงอุปรากรจ้วงและละครหุ่นไม้จ้วงขึ้น อุปรากรจ้วงยังแบ่งเป็น อุปรากรจ้วงเหนือ(北路壮剧 Běilù Zhuàngjù) ได้รับความนิยมมากในกลุ่มชนชาวจ้วงแถบเมืองเถียนหลิน(田林 Tiánlín) ซีหลิน(西林 Xīlín) ป้ายเซ่อ(百色 Bǎisè) อุปรากรจ้วงใต้ (南路壮剧 Nánlù Zhuàngjù) ได้รับความนิยมแถบเมืองเต๋อเป้า (德保 Débǎo) ชิงซี(青西 Qīngxī) เครื่องดนตรีของชาวจ้วงมีซอกกะโหลกน้ำเต้า ซอกระดุมม้า ซลุ่ย พิณสามสาย ซอเอ๋อร์หู โหม่ง ฆ้อง กลอง เป็นต้น

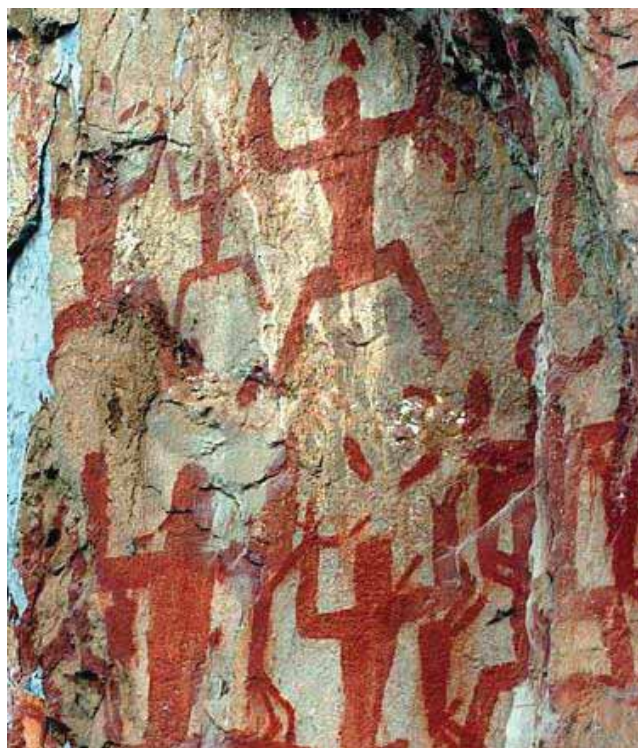
รูป Z1

ด้านโบราณวัตถุและโบราณสถาน พบภาพเขียนสีโบราณตามหน้าผาในชุมชนชาวจ้วง ในระยะทางกว่า 200 กิโลเมตรนับตั้งแต่ เมืองหนิงหมิง (宁明 Níngmíng) หลงโจว(龙州 Lóngzhōu) ผิงเสียง(凭祥 Píngxiáng) จงจั่ว(崇左 Chóngzuǒ) ผู่สูย(扶绥 Fúsuí) ของมณฑลกว่างซี มีภาพเขียนสีกว่า 60 กลุ่ม เป็นภาพคน สัตว์และสัญลักษณ์รูปทรงต่างๆ เป็นเครื่องยืนยันได้ถึงอารยธรรม

ประวัติศาสตร์ความเป็นมาและความสามารถด้านจิตรกรรมของบรรพบุรุษชาวจ้วง เนื้อหาของ ภาพเขียนสีที่พบเป็นการเล่าเรื่องราวการดำรงชีวิต และการปีนขึ้นไปเขียนสีบนหน้าผาสูงชัน ทั้งยังพบว่ากลองมโหระทึกซึ่งถือเป็นสิ่งของล้ำค่าของชาวจ้วง ก็ปรากฏอยู่ในภาพเขียนสีนี้ด้วย

รูป 1

รูป 2

งานด้านศิลปหัตถกรรม ผ้าแพรของชาวจ้วงดั้งเดิมมีชื่อเสียงเลื่องลือไปทั่ว ทอขึ้นจากใยสำลี และไหมห่าสี ลวดลายเด่นชัด มีความคงทน ผ้าแพรของชาวจ้วงมีต้นกำเนิดมาตั้งแต่สมัยถังและซ่ง นับเวลากว่าพันปีมาแล้ว จนถึงสมัยชิง วิวัฒนาการการทอผ้าแพรจ้วงเผยแพร่สู่ชุมชนชาวจ้วงทั่วไป กลายมาเป็นสินค้าพื้นเมืองขึ้นเอกของชาวจ้วง หลังการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน การทอแพรของชาวจ้วงได้รับการสนับสนุนวิทยากรที่ทันสมัย มีการคิดค้นลวดลายใหม่ๆ ที่งดงามและหลากหลาย การใช้ประโยชน์จากผลิตภัณฑ์ผ้าแพรก็กว้างขวางมากขึ้น แต่เดิมที่ใช้เป็นเสื้อผ้า พัฒนามาเป็นเครื่องประดับ ตกแต่ง ภาพแขวนผนัง ผ้า màn ผ้าคลุมโต๊ะ เตียง โซฟา เป็นต้น ปัจจุบันโรงงานผลิตแพรของชาวจ้วงที่เมืองจิ้งซี (靖西 Jìngxī) ปินหยาง (宾阳 Bīnyáng) ของมณฑลกวางซี เป็นโรงงานผลิตที่มีชื่อเสียง และส่งออกผ้าแพรจ้วงจำหน่ายไปทั่วทั้งในและต่างประเทศ

ศิลปะการต่อสู้ของชาวจ้วงมีเอกลักษณ์โดดเด่นและมีประวัติศาสตร์ความเป็นมายาวนาน ในสมัยหมิงชาวจ้วงที่เมืองกุ้ยซี (桂西 Guìxī) เมื่อเติกยาศึกษากระบี่กระบองจะต้องฝึกมวยจ้วง ชาวจ้วงเองก็รักและนิยมฝึกมวยนี้เช่นกัน ทุกๆ ปี เมื่อว่างเว้นจากการเก็บเกี่ยว ชาวจ้วงจะจัดประลองมวยจ้วงขึ้น เพื่อหาผู้ที่มีความสามารถโดดเด่น และยกย่องให้ทำหน้าที่เป็นผู้สืบทอดและสอนมวยจ้วงให้กับชนรุ่นหลังต่อไป

ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี การแต่งงานของชาวจ้วงแต่เดิมพ่อแม่เป็นผู้จัดการให้ แต่ก่อนการแต่งงานหนุ่มสาวสามารถเลือกคู่คนรักได้โดยอิสระ ยึดถือการมีสามีภรรยาคนเดียว หลังพิธีแต่งงานฝ่ายหญิงกลับไปอยู่บ้านเดิมของตน ไม่ย้ายเข้าบ้านฝ่ายชาย จนถึงเทศกาลสำคัญหรือฤดูการทำนาและฤดูเก็บเกี่ยวจึงจะย้ายมาอยู่บ้านสามีเพื่อช่วยบ้านสามีทำงาน ทำให้ฝ่ายหญิงมีความเป็นอิสระมาก ซึ่งอาจกินเวลานานสามถึงห้าปีก็ได้ ต่อเมื่อตั้งครรภ์จึงจะสามารถเข้ามาเป็นสมาชิกของบ้านฝ่ายชายได้อย่างเต็มตัว ปัจจุบันชุมชนจ้วงบางแห่งยังคงรักษารitualประเพณีนี้อยู่ ต่อมาชาวจ้วงรู้สึกไม่เหมาะสม จึงยกเลิกธรรมเนียมนี้ไป โดยให้ฝ่ายหญิงย้ายเข้าบ้านฝ่ายชายหลังจากแต่งงาน ผู้ฝ่าฝืนมีโทษถึงประหารชีวิตเลยทีเดียว

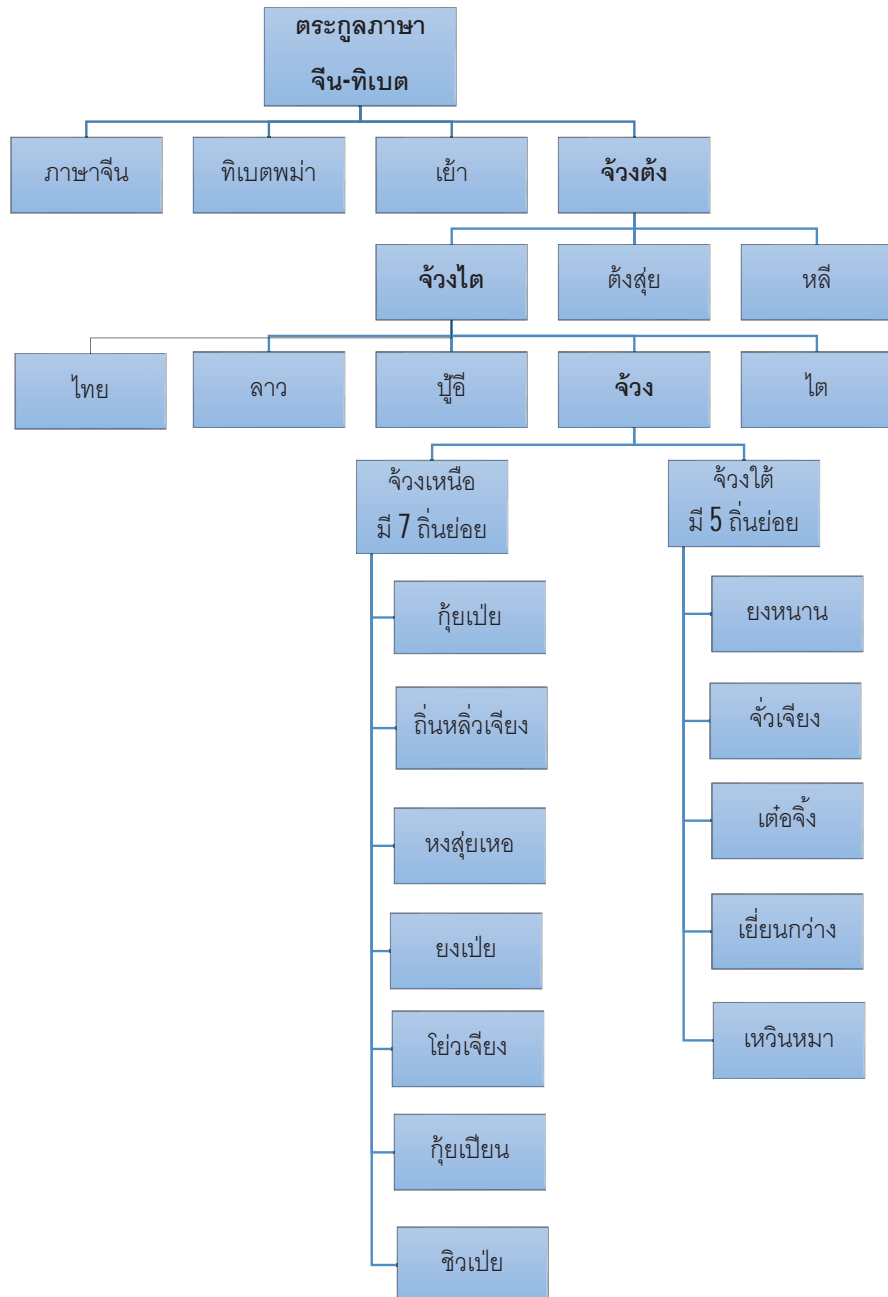
ด้านความเชื่อ ชาวจ้วงนับถือบรรพบุรุษ และบูชาสรรพเทพตามธรรมชาติ เพราะเชื่อว่าทุกสรรพสิ่งมีเทพประจำอยู่ เช่น เทพน้ำ เทพต้นไม้ เทพธรณี เทพภูพาน เทพเตา เทพอาทิตย์ เป็นต้น หลังจากสมัยถังเป็นต้นมาศาสนาพุทธและเต๋าเริ่มเผยแพร่เข้าสู่ชุมชนชาวจ้วง ในยุคปัจจุบันหมอสอนศาสนาคริสต์เริ่มเข้าสู่ชุมชนชาวจ้วง และได้สร้างโบสถ์คริสต์ขึ้น แต่ก็ไม่ได้รับความนิยมจากชาวจ้วงมากนัก ชาวจ้วงยังคงนับถือศาสนาพุทธควบคู่ไปกับการบูชาบรรพบุรุษและเทพต่างๆ ตามที่เคยนับถือมาแต่เดิม

ส่วนที่ 2.2 ข้อมูลทางภาษา

2.2.1 การจัดแบ่งตระกูลภาษา

ตามทฤษฎีของนักวิชาการจีน ในหนังสือชื่อ "สังเขปภาษาดัง - ไถ" (侗台语族概论 Dòng Tái yǔzú Gàilùn) ของผู้เขียนชื่อ เหลียงหมิ่น และ จางจวินรุ (梁敏, 张均如 Liáng Mǐn, Zhāng Jūnrú: 1996) จัดภาษา "ไท" ไว้ในภาษาตระกูลจีน-ทิเบต (汉藏语系 Hànzàng yǔxì) โดยมีสาขาและแขนง

ย่อยคือ สาขาภาษาจ้วง-ต้ง มีแขนงภาษาจ้วง-ไต ต้ง-ส่วย และหลี่ ในแขนงจ้วง-ไต มีสมาชิกที่มีผู้พูดตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศจีนอยู่สามภาษา ได้แก่ ภาษาไต ภาษาบูอี และภาษาจ้วง เหตุที่ชาวจ้วงเป็นชนกลุ่มน้อยในประเทศจีนที่มีจำนวนประชากรมากที่สุด มีถิ่นฐานกระจัดกระจายมากที่สุด การจะแบ่งภาษาดังกล่าวในภาษาจ้วงจึงสลับซับซ้อนมาก ภายในภาษาจ้วงแบ่งเป็น 2 ถิ่นใหญ่ คือ จ้วงเหนือและจ้วงใต้ จ้วงเหนือแบ่งเป็นถิ่นย่อยได้ 7 ถิ่น และจ้วงใต้แบ่งเป็นถิ่นย่อยได้ 5 ถิ่น ดังแผนภูมิต่อไปนี้

Z. 2.2 ระบบเสียง มีหนังสือภาษาจีนเล่มสำคัญที่ศึกษาภาษาจ้วง ชื่อ **ปริทรรศน์ภาษาจ้วง** ผู้เขียนชื่อ เหว่ยซิงเหวินและถ่านกว๋อเซิง(韦庆稳, 覃国生. 1980. 《壮语简志》北京: 民族出版社)

ได้ศึกษาภาษาจ้วงโดยยึดภาษาจ้วงที่เมืองอู่หมิง(武鸣 Wǔ míng) มณฑลกว่างซีเป็นมาตรฐาน เนื้อหาทางภาษาของบทความนี้อ้างอิงมาจากหนังสือเล่มดังกล่าว ดังนี้

Z 2.2.1 พยัญชนะ ภาษาจ้วงมีพยัญชนะต้นเดี่ยว 18 เสียง พยัญชนะต้นควบกล้ำ 5 เสียง และพยัญชนะท้าย 6 เสียง ดังนี้

p	t		k	ʔ	pj	kj	kv
b	d						
m	n	ɲ	ŋ		mj		ɲv
f	s	ɕ	h				
v	l	j	ɣ				

คำอธิบายเพิ่มเติม

- (1) เสียง /pj,kj,mj/ ภาษาจ้วงบางถิ่น ออกเสียงเป็น /pl,kl,ml/ บางถิ่นออกเสียงเป็น /p,k,m/
- (2) เสียง /p,t,k,pj,kj,kv/ ภาษาจ้วงทางใต้มีการเปรียบเทียบต่างของเสียงพ่นลมกับไม่พ่นลม เป็น /p,t,k,pj,kj,kv/ และ /pʰ,tʰ,kʰ,pjʰ,kjʰ,kvʰ/
- (3) เสียง /ɣ/ ภาษาจ้วงแต่ละพื้นที่ออกเสียงต่างกันมาก เช่น /ɣ,r,z,ʂ,hj,hl/ นักวิชาการจีนจัดเสียงกลุ่มนี้เรียกชื่อรวมเป็นกลุ่มพยัญชนะเสียง /r/¹

Z 2.2.2 สระ ภาษาจ้วงมีเสียงสระเดี่ยว 6 เสียง คือ /a,e,i,o,u,w/ แต่ภาษาจ้วงบางถิ่นมีเสียง /ə/ ด้วย และเมื่อสระเดี่ยวมีการประสมกับสระอื่นจะมีการเปรียบเทียบต่างของสระเสียงสั้นกับเสียงยาวดังนี้

a		e	i	o		u	w	(ə)
ai	a:i	ei		o:i		u:i	w:i	
au	a:u	eu	i:u		ou			
	au							

นอกจากเสียงสระเดี่ยวและสระประสมข้างต้นแล้ว นักภาษาศาสตร์จีนจัดเสียงสระที่มีเสียงพยัญชนะลงท้ายว่าเป็นเสียงสระแบบหนึ่ง เรียกว่า “หางสระ” เสียงพยัญชนะที่นับเป็นหางสระมีสองกลุ่มคือ พยัญชนะกลุ่มเสียงกัก ได้แก่ /p,t,k/ และพยัญชนะกลุ่มเสียงนาสิก /m,n,ŋ/ ทำให้มีการวิเคราะห์เสียงสระเพิ่มขึ้นจากเดิมดังนี้

a:m	am	em	i:m	im	o:m	om	u:m	um		
a:n	an	en	i:n	in	o:n	on	u:n	un	w:n	wn

¹ ประเด็นความสัมพันธ์ของเสียง /r,h,kh,kv/ ในภาษาตระกูลไทมีความน่าสนใจ เนื่องจากเป็นชุดเสียงปรากฏที่สำคัญในภาษากลุ่มไท ผู้เขียนเคยเขียนบทความเรื่อง “เสียงปรากฏ /r/,kv,khv/ และเสียงปรากฏอื่นๆ: หลักฐานความสัมพันธ์ของภาษาจีนกับภาษาไทยในฐานะภาษาร่วมตระกูล” (เมฆม:2552) และอีกเรื่อง คือ การศึกษาวิเคราะห์ทางภาษาศาสตร์เชิงประวัติศาสตร์ของภาษาตระกูลไท-จีนเรื่อง ความสัมพันธ์ของเสียง /h/ ในภาษาไทยถิ่นอีสานกับเสียง /h/ ในภาษาจีน” (เมฆม:2553) สามารถอ่านรายละเอียดประเด็นนี้ได้จากบทความดังกล่าว

d:ŋ	dŋ	eŋ	i:ŋ	iŋ	o:ŋ	oŋ	u:ŋ	uŋ		uŋ
a:p	ap	ep	i:p	ip	o:p	op	u:p	up		
a:t	at	et	i:t	it	o:t	ot	u:t	ut	u:t	u:t
a:k	ak	ek	i:k	ik	o:k	ok	u:k	uk		uk

Z 2.2.3 วรรณยุกต์ ภาษาจ้วงมีพยัญชนะ 6 เสียง ดังตารางต่อไปนี้

หมายเลขกำกับเสียงวรรณยุกต์	ระดับเสียง	ตัวอย่างคำ/CV/	ตัวอย่างคำ /CVC/
1	24 1	na1 "หนา"	tam1 "ดำ"
2	31 1	na2 "นา"	Tam2 "เขื่อนกั้นน้ำ"
3	55 1	na3 "หน้า"	tam3 "ทอ"
4	42 1	na4 "น้ำ"	tam4 "ต้าน"
5	35 1	na5 "หนู"	tam5 "ดำ"
6	33 1	no6 "เนื้อ" ¹	tam6 "ย่า, กระเทียม"

เนื่องจากเสียงหางสระที่เป็นกลุ่มพยัญชนะเสียงกัก และความสั้นยาวของเสียงสระมีผลต่อการเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์ จึงมีการวิเคราะห์ให้มีเสียงวรรณยุกต์เพิ่มอีก 4 เสียง แต่ก็เป็นระดับเสียงที่ซ้ำกับวรรณยุกต์ข้างต้น วรรณยุกต์อีก 4 เสียงดังกล่าวคือ

หมายเลขกำกับเสียงวรรณยุกต์	ระดับเสียง	ตัวอย่างคำ /CVC/
7 เกิดกับสระเสียงสั้น	55 1	tap7 "ตับ"
เกิดกับสระเสียงยาว	35 1	ta:p7 "สตูบ, ชาติ"
8 เกิดกับสระเสียงสั้น	33 1	tap8 "ถีบ"
เกิดกับสระเสียงยาว	33 1	ta:p8 "หลัง" (ลักษณะนามของบ้าน)

จากข้อมูลคำศัพท์พบว่า จำนวนคำศัพท์กับระดับเสียงวรรณยุกต์มีข้อสังเกตที่น่าสนใจ คือ คำศัพท์ที่มีวรรณยุกต์เสียง 1 มีจำนวนมากที่สุด และคำศัพท์ที่มีวรรณยุกต์เสียง 4 มีจำนวนคำน้อยที่สุด

Z 2.2.4 โครงสร้างพยางค์ โครงสร้างที่เล็กที่สุดคือ /+C+V/ โครงสร้างที่ใหญ่ที่สุดคือ /+C+V±V±C/ ดังตัวอย่างคำต่อไปนี้

CV	po5	เป่า
CVV	dei1	ดี
CVC	va:n1	หวาน
CVV	ŋvei6	หน่วย (ผลไม้)

¹ ไม่พบคำในโครงสร้าง /CV/ ที่ออกเสียง /na6/ แต่พบคำโครงสร้าง /CVC/ ครบทั้ง 6 เสียงวรรณยุกต์

Z.2.3 ระบบคำ

Z.2.3.1 คำโดด ภาษาจ้วงจัดเป็นภาษาคำโดด คือ ไม่มีการเติมหน่วยคำเติม ไม่มีการแปรรูปคำศัพท์เพื่อทำหน้าที่ทางไวยากรณ์ต่างๆ จากข้อมูลพบว่า คำในภาษาจ้วงมีจำนวนพยางค์แบบคำหนึ่งพยางค์ ซึ่งเป็นคำที่มีมากที่สุด และคำสองพยางค์มีจำนวนไม่มาก ตัวอย่างดังนี้

คำหนึ่งพยางค์	pja:i3 ไป	su:n1 สวน	jou5 อยู่	nak7 หัก	deu1 เดียว
คำสองพยางค์	vum2 va:u2 ค้างคาว	lo4 le2 ปี	ɣo:ŋ6 yip8 หึ่งห้อย	taŋ1 ŋon2 ตะวัน	buŋ5 ba3 ผีเสื้อ

Z.2.3.2 คำประสม ในภาษาจ้วงมีวิธีการสร้างคำประสมหลายแบบ ได้แก่ **1.แบบรวมคำ** คือการนำคำโดดสองคำที่มีความหมายเหมือนกัน ใกล้เคียงกัน คล้ายกัน เกี่ยวข้องกันหรือตรงข้ามกันมาประกอบกัน แต่ละคำมีความเป็นอิสระต่อกัน ไม่ได้มีคำใดทำหน้าที่อย่างใดต่อคำข้างเคียง ความหมายของคำยังเกี่ยวข้องกับคำเดิม **2.แบบขยายความ** คือการวางคำที่ทำหน้าที่ขยายตามหลังคำที่แสดงความหมายหลัก **3.แบบประธานกริยา** คือ คำประสมที่คำหน้าทำหน้าที่เป็นประธาน คำที่ตามมาเป็นภาคแสดงของประธานข้างหน้านั้น **4. แบบเสริมความ** คือ คำประสมที่คำหน้าเป็นคำที่แสดงความหมายหลัก ส่วนคำที่ตามมามีหน้าที่เสริมความหมายให้ชัดเจนยิ่งขึ้นแต่ไม่ใช้การขยายความ และ **5.แบบกริยากรรม** คือ คำประสมที่คำหน้าเป็นคำกริยาและคำที่ตามมาเป็นกรรมที่รับการกระทำของกริยาที่นำมาข้างหน้า นั้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

รูปแบบคำประสม	ตัวอย่างคำ	ตัวอย่างคำ	ตัวอย่างคำ	ตัวอย่างคำ
แบบรวมคำ	sa:u5 pat7 กวาด บัด "ปัดกวาด"	ta1 na3 ตา หน้า "หน้าตา"	ja:k7 yui4 ยาก เลว "เลวร้าย"	kun1 tan3 กิน สวม "การอยู่การกิน"
แบบขยายความ	kai5 pou4 ไก่อ ผู้ "ไก่อตัวผู้"	ɣok8 pit7 นก เป็ด "เป็ด"	phak7 ha:u1 ผัก ชาว "ผักกาดขาว"	lu:k5 sa:u1 ลูก สาว "ลูกสาว"
แบบประธานกริยา	ta1 diŋ1 ตา แดง "อิจฉา"	pa:k7 nak7 ปากหนัก "ปากหนัก"	na3 ba: ŋ1 หน้า บาง "หน้าบาง"	yuu2 yai2 หู ยาว "ไม่เชื่อฟัง"
แบบเสริมความ	ɣo:ŋ6 seu6 โล่ง ไส "ฟ้าใส"	hun3 keu5 ขึ้น เกลียว "เป็นตะคริว"	kjan1 mou1 เขี่ยน หมู "กรนเสียงดัง"	ɣo:ŋ2 pai1 ลง ไป "ต่อไป"
แบบกริยากรรม	mi2 da:ŋ1 มี ตัว "มีทอง"	om5 kok7 อม(ฝัง) กก(ราก) "ปิดบัง"	ɣo4 na3 รู้ หน้า "รู้จัก"	naŋ6 du:n1 นั่ง เดือน* "อยู่ไฟ"

* คำนี้จะยืมโดยวิธีการแปลมาจากภาษาจีนคำว่า 坐月 zuò yuè แปลตามตัวคือ นั่ง เดือน หมายถึง การอยู่ไฟ

Z.2.3.3 การเติมคำ วิธีการเติมคำแบบนี้เป็นการเติมคำที่มีความหมายในตัวเอง แต่ละคำสามารถเป็นอิสระจากกันได้ คำที่นำมาเติมมีลักษณะเป็นการรวมกลุ่มคำ หรือเพื่อบอกความหมายไปในทิศทางเดียวกัน มีสองแบบคือ คำเติมหน้า และคำเติมหลัง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

	คำเติม	ตัวอย่างคำ	ตัวอย่างคำ	ตัวอย่างคำ
คำเติมหน้า	kja:ŋ1 "กลาง"	~hat7 "กลางเช้า"	~ham6 "กลางค่ำ"	~hwn2 "กลางคืน"
	ma:k7 "หมาก"	~it7 "องุ่น"	~puk7 "ส้มโอ"	~ta:u2 "ลูกท้อ"
	pou2 "ผู้"	~sai1 "ผู้ชาย"	~ɬau เจ้าของ "	~bo:t "คนตาบอด"
คำเติมหลัง	me6 "แม่"	kai5 ~ "ไก่แม่"	mou1 ~ "หมูแม่"	pit7 ~ "เปิดแม่"
	pou4 "ผู้"	kai5 ~ "ไก่ผู้"	mou1 ~ "หมูผู้"	pit7 ~ "เปิดผู้"
	lu:k8 "ลูก"	yin ~ "ก้อนหิน"	fak8 ~ "ฟัก"	mou1 ~ "ลูกหมู"

Z 2.4 ไวยากรณ์ รูปแบบไวยากรณ์ภาษาจ้วงไม่แตกต่างจากภาษาคำไตในตระกูลเดียวกัน

ลักษณะทางภาษาคือนำคำมาเรียงต่อกัน ไม่มีการแปรรูปคำเพื่อให้ทำหน้าที่ทางไวยากรณ์ต่างๆ รูปประโยคสำคัญแบบต่างๆ เป็นดังนี้

(1) โครงสร้างประโยคความเดียว คือ [S.V.O] ตัวอย่างประโยคเช่น /kou1 ญ dam1 ต้า pjak7 ผัก/ "ฉันปลูกผัก" /mwɯŋ2 มึง dam1 ต้า na2 นา/ "เธอฉันนา" /ɣau2 เรา kwɯn1 กิน hau4 ข้าว/ "เรากินข้าว"

(2) มีการใช้คำลักษณนาม รูปแบบการใช้คำลักษณนามวางตำแหน่งคำเหมือนภาษาจีน คือ [ตัวเลข + ลักษณนาม+นาม] ตัวอย่างประโยคเช่น /ɣok7 หก tu2ตัว kai5ไก่/ "ไก่หกตัว" /ha3 ห้า fa:k8 ผัก mit8มีด/ "มีดห้าเล่ม"

(3) รูปแบบการใช้คำบ่งชี้ วางคำบ่งชี้ไว้หลังสิ่งที่ต้องการชี้ [นาม/ลักษณนาม + คำบ่งชี้] ตัวอย่างประโยคเช่น /pou4ผู้ nei4นี้/ "ผู้ (คนนี้)" /an4 อัน han4นั้น/ "อันนั้น"

(4) การขยายความ มีทิศทางการวางคำขยายต่อจากคำที่ต้องการขยายไปด้านหลัง [นาม/คุณศัพท์ + ส่วนขยาย] ตัวอย่างประโยคเช่น /ko1 กอ fai4ไม้ sa:ŋ1 สูง la:i1 หลาย/ "ต้นไม้สูงมาก" /oi3 อ้อย va:n หวาน ɣau6 ɬai4¹ เหลือเกิน,มาก/ "อ้อยหวานเหลือเกิน(มาก)"

(5) การแสดงความเป็นเจ้าของ ในภาษาจ้วงไม่มีคำแสดงความเป็นเจ้าของที่เทียบเท่ากับคำว่า "ของ" เหมือนภาษาไทย แต่จะใช้คำลักษณนาม /tu6/ "ตัว" วางไว้หน้าผู้ที่เป็นเจ้าของ หรือหน้าสรรพนาม ในโครงสร้าง [สิ่งที่ถูกเป็นเจ้าของ + tu6 + เจ้าของ] ตัวอย่างประโยคเช่น /ɣa:n2 เชื้อ tu6 ตัว kou1 ญ/ "บ้านของฉัน" /nei4 นี้ tu:k3 เป็น tu6 ตัว mwɯŋ2 มึง/ "นี่เป็นของเธอ"

¹ คำว่า /ɣau6 ɬai4/ "เหลือเกิน,มาก" นี้มีความน่าสนใจ คือ มีเสียง ความหมายและรูปแบบไวยากรณ์เหมือนกับภาษาลาวครั้ง ซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาไทย-กะได มีถิ่นฐานอยู่บริเวณภาคกลางตอนบนของไทย มีชื่อเรียกตนเองว่า "ลาวภูม้ง" จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์เชื่อว่าบรรพบุรุษชาวลาวครั้งอพยพมาจากอาณาจักรเวียงจันทน์และหลวงพระบางพร้อมกับชาวลุ่มอื่นๆ โดยถูกกวาดต้อนเข้ามาในประเทศไทยในรัชสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรี ปีพุทธศักราช 2321 และในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชในปีพุทธศักราช 2334 ไม่ปีใดก็ปีหนึ่ง (ข้อมูลจากเว็บไซต์ องค์ความรู้ภูมิปัญญาภาคพื้นภูม้งกลางเข้าถึงได้จาก <http://www.thaiethnicity.com>) ในเว็บไซต์นี้สันนิษฐานว่าชื่อเรียกชาวลาว "ภูม้ง" มีที่มาจากชื่อของภูเขาม้งที่มีลักษณะคล้ายระฆัง อยู่ทางด้านตะวันออกเฉียงเหนือของหลวงพระบางในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว อันเป็นถิ่นฐานเดิมของชาวลาวครั้ง จากชื่อเรียกของชาวจ้วงน่าจะเป็นข้อสันนิษฐานอีกทางหนึ่งเกี่ยวกับชื่อเรียกของชาวลาว "ภูม้ง" ชาวจ้วงมีชื่อเรียกตัวเองขึ้นต้นด้วยคำว่า /pou4/ หรือ pu4/ มีความหมายว่า "ผู้" ดังนั้นคำว่า "ภู" ในภาษาลาวภูม้ง น่าจะเป็นคำว่า "ผู้" ที่แปลว่า "คน" ประกอบกับข้อสันนิษฐานว่าดินแดนดั้งเดิมของชาวลาวครั้งอยู่บริเวณภูเขารูประม้ง ก็น่าจะเป็นคำว่า "ผู้ม้ง" ซึ่งหมายความว่า "คนที่อยู่บนภูเขารูประม้ง"

(6) ประโยคเปรียบเทียบ รูปประโยคคือ [A + คุณศัพท์ + kva5(กว่า) + B] ตัวอย่างประโยคเช่น /mɯŋ2 มึง sa:ŋ1 สูง kva5 กว่า kou1 กู/ "เธอสูงกว่าฉัน" /pou4 ผู้ nei4 นี้ dam1 ต่ำ kva5 กว่า pou4 ผู้ han4 นั้น/ "คนนี้ต่ำกว่าคนนั้น"

Z 2.5 การยืมคำและไวยากรณ์จากภาษาจีน

จากการศึกษาข้อมูลพบว่า ภาษาจ้วงไม่เพียงยืมคำศัพท์ภาษาจีนมาใช้เป็นจำนวนมากเท่านั้น แต่ระบบไวยากรณ์ก็ยืมมาใช้มากด้วยเช่นกัน แต่วิธีการยืมมีลักษณะเด่นคือ หากพูดโดยใช้คำภาษาจ้วงจะใช้ไวยากรณ์แบบภาษาจ้วง แต่หากใช้คำยืมจากภาษาจีนก็จะใช้ไวยากรณ์ตามแบบภาษาจีนด้วย ตัวอย่างเช่น

	โครงสร้างแบบภาษาจ้วง	โครงสร้างแบบภาษาจีน
การแสดงความ เป็นเจ้าของ	/ya:n2 เชื้อน tu6 ตัว kou1 กู/ "บ้านของกู"	/kɔŋ6 se5 คอมมูน* ti6 ของ* ya:n2 เชื้อน/ "บ้านของพรรคคอมมูน"
การเปรียบเทียบ	/mɯŋ2 มึง sa:ŋ1 สูง kva5 กว่า kou1 กู/ "เธอสูงกว่าฉัน"	/mɯŋ2 มึง pei3 กว่า* kou1 กู sa:ŋ1 สูง / "เธอสูงกว่าฉัน"
การขยายความ	/dei1 ดี ta4 ya:l จริง/ "ดีจริงๆ"	/ɕan1 จริง* dei1 ดี / "ดีจริงๆ"
* ti6 ยืมมาจากภาษาจีนคำว่า 的 de * pei3 ยืมมาจากภาษาจีนคำว่า 比 bǐ * ɕan1 ยืมมาจากภาษาจีนคำว่า 真 zhēn		

Z 2.6 ภาษาถิ่น

นักภาษาศาสตร์จีนใช้เกณฑ์ทางภูมิศาสตร์ประกอบกับเกณฑ์ทางภาษาแบ่งภาษาจ้วงออกเป็นสองถิ่น คือ ภาษาจ้วงเหนือกับภาษาจ้วงใต้ ความแตกต่างของภาษาถิ่นทั้งสองคือมีความแตกต่างของระบบเสียงเล็กน้อย ถัดมาเป็นเรื่องวงคำศัพท์ แบ่งเป็นสามกลุ่มคือ คำศัพท์ร่วมเผ่าพันธุ์ คำศัพท์เฉพาะถิ่น และคำศัพท์ถิ่นย่อย ทำให้แต่ละถิ่นและถิ่นย่อยมีคำศัพท์แตกต่างกันประมาณร้อยละ 20-30% ส่งผลให้การแบ่งพื้นที่ของภาษาถิ่นมีวงจำกัดที่ชัดเจน ส่วนระบบไวยากรณ์มีความแตกต่างกันเพียงเล็กน้อย ภาษาถิ่นย่อยแต่ละถิ่นมีลักษณะเด่นเฉพาะตัวทางระบบเสียงที่สามารถบ่งบอกความเป็นถิ่นย่อยได้ นักภาษาศาสตร์จีนจึงใช้ลักษณะเฉพาะทางระบบเสียงและวงคำศัพท์เป็นเกณฑ์ในการแบ่งแยกภาษาจ้วงถิ่นเหนือและถิ่นใต้ และใช้เกณฑ์เดียวกันนี้แบ่งแยกภาษาถิ่นย่อยอีกชั้นหนึ่ง ภาษาจ้วงถิ่นเหนือมีจำนวนผู้พูดมากกว่าถิ่นใต้ การกระจายของพื้นที่กินบริเวณกว้างมากกว่า ตารางต่อไปนี้เป็นการเปรียบเทียบข้อมูลและความแตกต่างของภาษาถิ่นทั้งสอง ดังมีรายละเอียดที่สำคัญดังนี้

	ภาษาจ้วงเหนือ	ภาษาจ้วงใต้
ภาษา ถิ่นย่อย	7 ถิ่น ได้แก่ กุ้ยเป่ย์(桂北 Guì běi) หลิวเจียง (柳江 Liǔjiāng) หงส่วยเหอ(红水河 Hóng shuǐ hé) ยงเป่ย์(邕北 Yōng běi) โย่วเจียง (右江 Yòujiāng) กุ้ยเป่ียน(桂边 Guì biān) ชีวเป่ย์(邱北 Qiū běi)	5 ถิ่น ได้แก่ ยงหนาน(邕南 Yōng nán) จั่วเจียง(左 Zuǒ jiāng) เต่อจิ่ง(德靖 Déjìng) เยียนกว่าง(砚广 Yàn guǎng) เหวินหมา(文麻 Wén má)
	ไม่มีเสียงพ่นลม	มีเสียงพ่นลม /ph phj th kh khj/

ระบบเสียง	ไม่มีการเปรียบเทียบของเสียง /ts, tsh, ɕ/ แต่รวมเป็นเสียงเดียว คือ /ɕ/	มีการเปรียบเทียบของเสียงพยัญชนะ /ts, tsh, ɕ/
	มีเสียงพยัญชนะชุด /r/ (บางถิ่นย่อเป็น y)	ไม่มีเสียงพยัญชนะชุด /r/
	เสียงปฏิภาคถิ่นเหนือ-ใต้ /f-m, p-v, y-l, a-u/	เสียงปฏิภาคถิ่นเหนือ-ใต้ /f-m, p-v, y-l, a-u/
	ระบบเสียงในแต่ละถิ่นย่อยมีความสมมาตร ไม่ซับซ้อน	ระบบเสียงมีความซับซ้อน บางถิ่นย่อยไม่สมมาตร
วงคำศัพท์	ถิ่นเหนือและใต้มีคำศัพท์ร่วมประมาณ 60-65%	ถิ่นเหนือและใต้มีคำศัพท์ร่วมประมาณ 60-65%
	ความร่วมมือกันของคำศัพท์ในถิ่นย่อยประมาณ 70-80%	ความร่วมมือกันของคำศัพท์ในถิ่นย่อยประมาณ 70%
ไวยากรณ์	ไม่มีความแตกต่างทางไวยากรณ์ที่ชัดเจน เป็นเพียงการใช้คำไวยากรณ์ต่างกัน เช่น คำแสดงความเป็นเจ้าของ /tu6/ “ของ”	ไม่มีความแตกต่างทางไวยากรณ์ที่ชัดเจน เป็นเพียงการใช้คำไวยากรณ์ต่างกัน เช่น คำแสดงความเป็นเจ้าของ /huŋ1/ “ของ”
	คำกริยามักมีคำเติมหน้า /ta-/ เช่น /ta3 ka:i1/ “ขาย” /ta3 ɕau4/ “ซื้อ”	ไม่มีคำเติมหน้า /ta-/ เช่น /ka:i1/ “ขาย” /ɕau4/ “ซื้อ”

Z 2.7 ตัวอักษร

ในสมัยซึ่งได้มีการใช้ภาษาเขียนที่เป็นอักษรจีนแบบหล่ยม โดยยืมอักษรจีนแบบ“ลิวชู่” (六书 Liù shū) มาใช้ เรียกชื่อว่า /Sɔu1 ɕuŋ6/ “สือ จ้วง” ใช้แพร่หลายในชุมชนชาวจ้วงเหนือบริเวณถิ่นหลู่เจียง แต่ไม่เป็นที่แพร่หลายมากนัก ส่วนมากใช้สำหรับจดชื่อสถานที่ เขียนเพลงกลอน และบันทึกเรื่องราวเท่านั้น จนกระทั่งเดือนพฤษภาคม ปี ค.ศ.1955 ได้มีการประชุมของคณะทำงานเพื่อพัฒนาระบบการเขียนภาษาจ้วงขึ้น ที่ประชุมมีมติยืมภาษาจ้วงเหนือ ถิ่นอู่หมิง (武鸣 Wǔ míng) เป็นเสียงมาตรฐาน ใช้อักษรลาตินเป็นอักษรภาษาจ้วง โดยอิงเข้ากับระบบอักษรพินอินของภาษาจีน เริ่มประกาศทดลองใช้ในปี ค.ศ. 1956 – 1957 ต่อมารัฐบาลได้ประกาศรับรองอักษรภาษาจ้วงอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 29 เดือน พฤศจิกายน ค.ศ. 1957 แต่ยังมีสัญลักษณ์ที่ไม่ใช้อักษรลาตินในการเขียนเสียงวรรณยุกต์อยู่ จึงมีการปรับปรุงใหม่ให้ใช้อักษรลาตินทั้งหมด อักษรใหม่นี้รัฐบาลเขตปกครองตนเองกว่างซีจ้วง ได้ประกาศใช้ เมื่อ ปี ค.ศ. 1981 และใช้อย่างแพร่หลายมาจนปัจจุบัน ข้อมูลระบบการเขียนต่อไปนี้จะปรับปรุงจากเว็บไซต์ ชื่อ Rauz ซึ่งเป็นเว็บไซต์ที่เป็นสื่อกลางเผยแพร่ข้อมูลภาษาและวัฒนธรรมจ้วง ภาษาบู้อี และกลุ่มชาติพันธุ์เหลียว(僚 Liáo¹ ในประเทศจีน ซึ่งเป็นการทำงานร่วมกันของสมาคมวิจัยวัฒนธรรมลั่วเยว่ สมาคมจ้วงศึกษากว่างซี และศูนย์วิจัยจ้วง-ต้งศึกษา มหาวิทยาลัยชาติพันธุ์ส่วนกลาง (中央民族大学壮侗学研究所 广西壮学学会 广西骆越文化研究会 Zhōngyāng mínzú dàxué zhuàng

¹ คำนี้เป็นคำที่ปรากฏในเอกสารโบราณของจีนที่ใช้เรียกชื่อชนร้อยละ โดยเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาตระกูลไทหรือใกล้ชิดกับตระกูลไท เช่น บู้ไต่ หลี่ จ้วงเกอลา เหมหานาน มู่หล่า เป็นต้น ในเว็บไซต์นี้ใช้คำว่า 布僚 (Bù liáo) เป็นชื่อเว็บไซต์ โดยเขียนเป็นภาษาจ้วงว่า Bouxraeuz ตรงกับคำว่า “ผู้-เรา” หมายความว่า “คนของพวกเรา” ถิ่นฐานของ “ผู้-เรา” อยู่บริเวณตะวันตกเฉียงใต้ของจีนเรื่อยไปจนถึงตอนเหนือของเวียดนาม ได้แก่ จ้วง บู้ไต่ มู่ และเรียกคนกลุ่มนี้ทั้งหมดว่าเป็น 僚人 Liáo rén “ชาวเหลียว”

dòng xué yánjiū suǒ guāngxī zhuàng xué xuéhuì guāngxī luò yuè wénhuà yánjiū huì) เข้าถึงได้ทาง <http://www.rauz.net.cn/> (C. = พยัญชนะ V.= สระ IPA = สัทอักษรสากล T.= วรรณยุกต์)

C.	IPA	C.	IPA	C.	IPA	C.	IPA	C.	IPA	V.	IPA	V.	IPA	V.	IPA	V.	IPA	T.	IPA
b	/p/	mb	/b/	m	/m/	f	/f/	v	/v/	a	/a:/	ae	/a/	e	/e/	i	/i/	-	24 ɿ
d	/t/	nd	/d/	n	/n/	s	/θ/	l	/l/	o	/o:/	oe	/o/	u	/u/	w	/w/	z	31 ɿ
g	/k/	gv	/kw/	ng	/ŋ/	h	/h/	r	/ɣ/									j	55 ɿ
c	/ɕ/	y	/j/	ny	/ɲ/			ngv	/ŋw/									x	42 ɿ
by	/pi/	gy	/ki/	my	/mi/													q	35 ɿ
																		h	33 ɿ

ตัวอย่างภาษาจ้วงที่เขียนโดยอักษรจ้วงใหม่

คำจ้วง	คำแปล	คำจ้วง	คำแปล	คำจ้วง	คำแปล	คำจ้วง	คำแปล	คำจ้วง	คำแปล
faiz	ไฟ	gaeuq	เก่า	vai	ควาย	bi	ปี	roek	เลขหก
ndaej	ใต้	ndei	ดี	mwngz	มิง	hawj	ให้	neangh	นั่ง
lai	หลาย	nohmou	เนื้อหมู	mbin	บิน	neix	นี่	lan	หลาน
hao	ขาว	beix	พี่	raeuz	เรา	dai	ตาย	rox	รู้
gaeq	ไก่	boh	พ่อ	bya	ปลา	haj	เลขห้า	miz	มี

เมื่อเปรียบเทียบกับการศึกษา ของนักภาษาศาสตร์ไทยหรือตะวันตกแล้วจะเห็นว่ามี ความแตกต่างกันอยู่บ้าง เช่น การศึกษาเรื่องระบบเสียง นักภาษาศาสตร์จีนมองว่าสระที่นอกเหนือจากสระ เดี่ยวและสระประสมแล้ว สระที่มีพยัญชนะท้าย /m n ŋ/ และ /p t k/ ก็จัดว่าเป็นเสียงสระชนิดหนึ่ง ทำให้นักภาษาศาสตร์จีนวิเคราะห์ว่ามีเสียงสระเป็นจำนวนมาก บางภาษามีเสียงสระนับร้อยเสียง รวมไปถึง การวิเคราะห์เสียงวรรณยุกต์ก็นำพยัญชนะท้ายเหล่านี้เป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์อีกด้วย ซึ่งความจริง แล้ว หากพิจารณาเฉพาะเสียงสระเดี่ยวและสระประสมอย่างให้นักภาษาศาสตร์ทั่วไปศึกษาก็จะพบว่า ไม่ได้มีเสียงสระมากมายถึงเพียงนั้น เสียงวรรณยุกต์ก็มีจำนวนน้อยกว่า หรือวิธีการศึกษาโครงสร้างของ คำและไวยากรณ์ก็พบว่า นักภาษาศาสตร์จีนใช้รูปแบบและโครงสร้างของภาษาจีนไปศึกษาภาษาอื่น ๆ ซึ่งอาจจะเป็นมูลเหตุที่ทำให้ไม่ได้วิเคราะห์ลักษณะทางภาษานั้นๆ อย่างแท้จริง แต่จะเป็นการอธิบาย ภาษาอื่นโดยใช้หลักไวยากรณ์ภาษาจีน ปัญหาอีกประการหนึ่งที่พบก็คือ เมื่อนักภาษาศาสตร์ศึกษา ภาษาหนึ่งๆ แล้วไม่ได้ตรวจสอบข้อมูลคำศัพท์ที่นำมาวิเคราะห์หรือไม่ทราบว่าเป็นคำศัพท์แท้ๆ ของ ภาษาเหล่านั้นหรือไม่ ทำให้บางครั้งวิเคราะห์เสียงที่เกิดจากคำยืมว่าเป็นเสียงในภาษานั้น ก็เกิดความ ผิดพลาดได้ แต่อย่างไรก็ตาม ข้อดีและข้อได้เปรียบของการศึกษาภาษาของชนกลุ่มน้อยในประเทศจีน โดยนักภาษาศาสตร์จีนก็คือความรู้ภาษาจีน ตัวอย่างการศึกษาภาษาจ้วงจะเห็นว่ามีคำยืมศัพท์ภาษาจีน (ฮั่น) ทั้งที่เป็นคำยืมเก่า(ก่อนปฏิวัติวัฒนธรรม) และคำยืมใหม่(หลังปฏิวัติวัฒนธรรม) รวมทั้งคำศัพท์ร่วม

โบราณเป็นจำนวนมาก หากนักภาษาศาสตร์ที่ไม่มีความรู้ภาษาจีนเข้าไปศึกษาภาษาจ้วง ก็อาจจะวิเคราะห์ผิดพลาดได้เช่นเดียวกัน

แม้ว่าในประเทศไทยมีการศึกษาเกี่ยวกับภาษาจ้วงบ้างแล้ว ส่วนใหญ่เป็นงานด้านพจนานุกรม เช่น ผลงานของ ปราณี(2535) สมทรงและคณะ(2539) สุริยา(2548) สมทรงและฉินเขียวหาง(2549) Somsong(2006) เป็นต้นและมีบทความเกี่ยวกับการวิเคราะห์ภาษาบ้าง เช่น Somsong Burusphat and Qin Xiaohang.(2012) แต่บทความเรื่องนี้ได้นำเสนอให้เห็นมุมมองการศึกษาภาษาจ้วงของนักภาษาศาสตร์จีน อย่างน้อยเราก็ได้ทราบมุมมองและวิธีการทางภาษาศาสตร์ของนักภาษาศาสตร์จีนในการศึกษาภาษาอื่น ทั้งนี้เพื่อให้นักภาษาศาสตร์ไทยมีความเข้าใจหากมีโอกาสได้ทำงานร่วมกับนักวิชาการจีน

บทที่ 4

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของภาษา แขนงจ้วง-ไต ในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

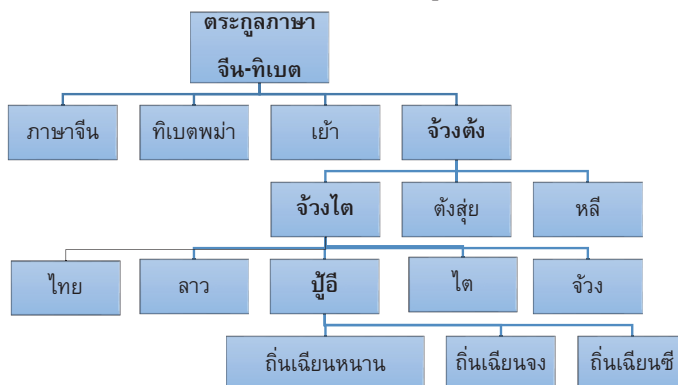
ตามที่ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ว่า “เพื่อศึกษาภาษาแขนงจ้วง – ไต ในประเทศจีน 3 ภาษา คือ ภาษาบู้อี้ ภาษาไต และภาษาจ้วง โดยศึกษาในเชิงชาติพันธุ์วรรณา เน้นงานทางภาษาศาสตร์ของชนกลุ่มน้อยที่พูดภาษาแขนงจ้วง – ไต ในประเทศจีน จากผลงานและทรรศนะของนักวิชาการจีน” ข้อมูลเกี่ยวกับการพรรณนาภาษาได้อธิบายไปแล้วในบทที่ 3 ในบทนี้จะได้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของภาษาทั้งสาม โดยกำหนดประเด็นที่จะวิเคราะห์สองเรื่อง ดังนี้

4.1 การเปรียบเทียบภาษาแขนงจ้วง-ไตในประเทศจีน วิเคราะห์ประเด็นการจัดแบ่งตระกูลภาษา

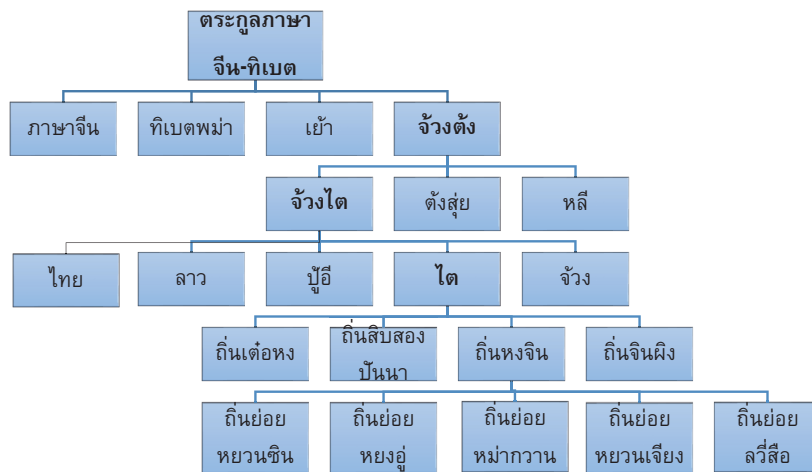
4.2 การวิเคราะห์ลักษณะร่วมของภาษาแขนงจ้วง-ไตในประเทศจีน วิเคราะห์ลักษณะร่วมของระบบเสียง การสร้างคำ และระบบไวยากรณ์

4.1 การเปรียบเทียบภาษาแขนงจ้วง-ไตในประเทศจีน

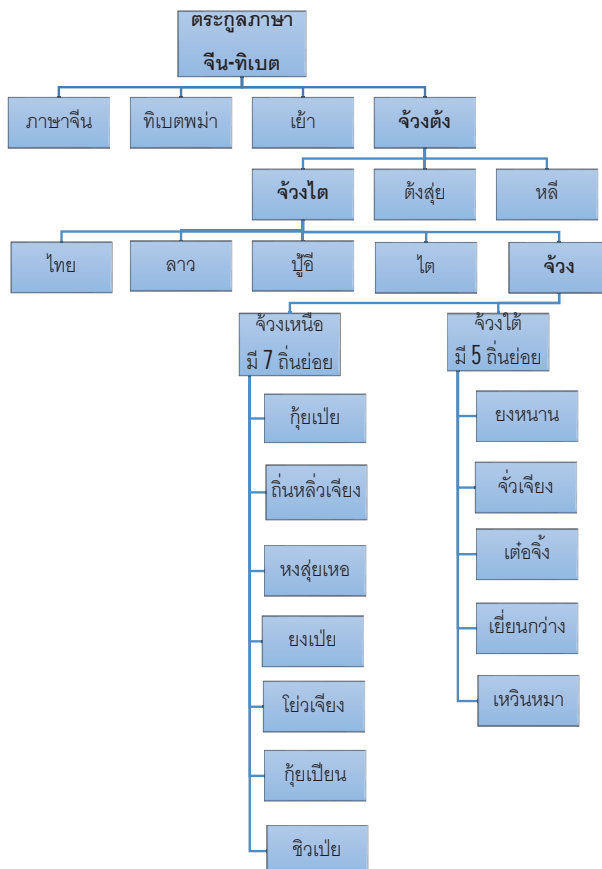
จากข้อมูลในบทที่ 3 ทราบว่า ภาษาที่ชาวบู้อี้พูด คือ ภาษาบู้อี้ ภาษาจีนเขียนว่า 布依语 Bùyī Yǔ จัดอยู่ในตระกูลภาษาจีน-ทิเบต สาขาจ้วง-ต้ง แขนงจ้วง-ไต มีภาษากินย่อย 3 ถิ่นคือ ถิ่นเฉียนหนาน ถิ่นเฉียนจง และถิ่นเฉียนชี่ ดังแผนภูมิต่อไปนี้

จากข้อมูลในบทที่ 3 ทราบว่า ภาษาที่ชาวไตพูดเรียกว่า “ภาษาไต” ภาษาจีนเขียนว่า 傣语 Dǎi Yǔ ออกเสียงตามอักษรจีนว่า “ไต” นักวิชาการจีนจัดภาษาไตอยู่ในตระกูลภาษาจีน-ทิเบต สาขาภาษาจ้วง-ต้ง แขนงภาษาจ้วง-ไต ภาษาไตแบ่งออกเป็น 4 สำเนียงภาษากินโดยแบ่งตามถิ่นที่อยู่อาศัย ได้แก่ (1) ถิ่นเต๋อหง (2) ถิ่นสิบสองปันนา (3) ถิ่นหงจิน (4) ถิ่นจินผิง ดังแผนภูมิต่อไปนี้

จากข้อมูลในบทที่ 3 ทราบว่า ภาษาที่ชาวจ้วงพูดเรียกว่า ภาษาจ้วง ภาษาจีนเขียนว่า 壮语 Zhuàng Yǔ นักวิชาการจีนจัดภาษาไตอยู่ในตระกูลภาษาจีน-ทิเบต สาขาภาษาจ้วง-ต้ง แขนงภาษาจ้วง-ไต ภาษาจ้วงแบ่งออกเป็นถิ่นใหญ่ๆ ตามภูมิศาสตร์ได้เป็น จ้วงเหนือ และจ้วงใต้ แล้วในแต่ละถิ่นยังแบ่งเป็นถิ่นย่อยได้อีก เป็น จ้วงเหนือแบ่งเป็นถิ่นย่อยได้ 7 ถิ่น และจ้วงใต้แบ่งเป็นถิ่นย่อยได้ 5 ถิ่น ดังแผนภูมิต่อไปนี้

จากข้อมูลการจัดแบ่งตระกูลภาษาที่ได้เปรียบเทียบกับข้างต้นนี้ เป็นแนวความคิดจัดของ นักวิชาการจีน ซึ่งจัดไว้เป็นสมาชิกในภาษาตระกูลจีน-ทิเบต (汉藏语系 Hànzàng yǔxì) สาขา ภาษาจ้วง-ต้ง แชนก้วงภาษาจ้วง-ไต ซึ่งในชนก้วง-ไตนี้ มีสมาชิกที่มีผู้พูดตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศจีน อยู่สามภาษา ได้แก่ ภาษาบูอี(B) ภาษาไต(D) และภาษาจ้วง(Z)

4.2 การวิเคราะห์ลักษณะร่วมของภาษาชนก้วง-ไตในประเทศจีน

4.2.1 การเปรียบเทียบระบบเสียง

4.2.1.1 พยัญชนะ ในการอธิบายเสียงพยัญชนะ ขออธิบายประเด็นสำคัญดังนี้ พยัญชนะควบกล้ำในที่นี้คือพยัญชนะที่ภาษาจีนเรียกว่าพยัญชนะเปลี่ยนเสียง มีสองชนิดคือ พยัญชนะเปลี่ยนเป็นริมฝีปากกับพยัญชนะเปลี่ยนเป็นเพดาน เสียงพยัญชนะเปลี่ยนเป็นริมฝีปาก ภาษาจีนเรียกว่า 唇化声母 Chún huà shēngmǔ ได้แก่พยัญชนะที่มีการออกเสียงฐานกรณ์ของ พยัญชนะเดิมควบคู่กับริมฝีปาก คล้ายกับพยัญชนะควบกล้ำ กว- คว- ในภาษาไทย เสียงพยัญชนะ เปลี่ยนเป็นเพดาน¹ ภาษาจีนเรียกว่า 腭化声母 È huà shēngmǔ ได้แก่พยัญชนะที่มีการออกเสียง ฐานกรณ์ของพยัญชนะเดิมควบคู่กับเพดาน เสียงชนิดนี้คล้ายกับการออกเสียงภาษาไทย พย- สย-

¹ เสียงพยัญชนะแบบนี้ในหนังสือ “นานาภาษาในเอเชียอาคเนย์: ภาษาตระกูลไท” (สุริยา, 2548 : หน้า 134) เรียกว่า “เสียงรอง” (secondary articulations) เป็นลักษณะของการออกเสียงรองเสริมกับการออกเสียงหลัก เสียงที่ภาษาจีนเรียกว่าพยัญชนะชุดเปลี่ยนเป็นริมฝีปาก คือเสียง labialization เป็นการออกเสียงแบบห่อปากไปพร้อมกัน และเสียงที่ภาษาจีนเรียกว่าพยัญชนะชุดเปลี่ยนเป็นเพดาน คือเสียง palatalization เป็นการออกเสียงแบบยกลิ้นส่วนหน้าไปพร้อมกัน

พยัญชนะเดี่ยวและควบกล้ำ

B	D	Z	B	D	Z	B	D	Z	B	D	Z	B	D	Z	B	D	Z	B	D	Z	B	D	Z	B	D	Z	B	D	Z
p	p	p		ph		m	m	m	ʔb	b	b	f	f	f	v	v	v				ʔv			pj		pj	mj		mj
t	t	t		th		n	n	n	ʔd	d	d	s	s	s	z			l	l	l	ts	ts							
tc			ɕ		ɕ	ɲ	ɲ	ɲ										j	j	j				ʔj					
k	k	k				ŋ	ŋ	ŋ				x	x		y		y				ɲw	xw	ɲv						
ʔ	ʔ	ʔ										h	h								kw	kw	kv			kj			

จากตารางข้างต้นสรุปได้ดังนี้

- เสียงพยัญชนะที่มีร่วมกันทั้งสามภาษา ได้แก่ /p,b(ʔb),f,v,t,d(ʔd),m,n, ɲ, ɳ,S,l,j,k,ʔ,kw/ เฉพาะเสียง /b และ d/ ภาษาปู้มีออกเสียงแบบมี /ʔ/ นำ
- พยัญชนะที่มีร่วมกันสองภาษา แบ่งได้ดังนี้

2.1 ภาษาปู้มีร่วมกับภาษาไต ได้แก่ /ts,x/ ซึ่งเสียง /ts/ นี้เป็นเสียงของคำยืมจากภาษาจีน นั่นก็หมายความว่า ภาษาปู้มีกับภาษาไตได้รับอิทธิพลทางเสียงนี้จากภาษาจีน แต่ภาษาจ้วงไม่ได้รับอิทธิพลเสียง /ts/ จากภาษาจีน

2.2 ภาษาไตมีร่วมกับภาษาจ้วงมีเสียงเดียว คือ /h/

2.3 ภาษาปู้มีร่วมกับภาษาจ้วง ได้แก่ /ɕ, ɣ,pj,mj,ɲw(ɲv)/

3. พยัญชนะที่มีเฉพาะในแต่ละภาษาได้แก่ ภาษาปู้มี /z,ʔv, ɕ, ʔj, kj/ ภาษาไต /ph,th,xw/ ภาษาจ้วง /kj/ กรณีนี้จะเห็นว่าภาษาไตจัดเป็นภาษากลุ่ม พ. ส่วนภาษาปู้มีและภาษาจ้วงจัดเป็นกลุ่ม ป.

4. พยัญชนะที่เกิดเป็นพยัญชนะท้ายได้ ได้แก่ /p,t,k,m,n,ŋ,ʔ/ โดยออกเสียงเป็นเสียงกัก ไม่ระเบิด แต่ในการวิเคราะห์ระบบเสียงแบบจีน จะวิเคราะห์ให้พยัญชนะท้ายเป็นส่วนหนึ่งของสระ ซึ่งจะได้อธิบายในส่วนของสระต่อไป

4.2.1.2 สระ ภาษาปู้มี ภาษาไตและภาษาจ้วงมีสระเดี่ยว สระประสมกับสระ และสระประสมกับพยัญชนะท้าย ในส่วนของสระเดี่ยวมีดังนี้

ภาษาปู้มี	i	e	a			o	u	ɯ	ɿ
ภาษาไต	i	e	ɛ	a	ə	ɔ	u	ɯ	
ภาษาจ้วง	i	e	a	(ə)		o	u	ɯ	

จากการเปรียบเทียบอธิบายได้ดังนี้

1. สระที่มีร่วมกันทั้งสามภาษาได้แก่ /i, e, ə, o, u, w /
2. สระที่มีร่วมกันสองภาษาคือ สระ / ɔ / เป็นสระของภาษาไตกับภาษาจ้วง(บางถิ่น)
3. สระที่มีในภาษาเดียวคือภาษาไต มีสระ / ɛ, ɔ / ส่วนสระ / ɿ / ซึ่งเป็นสระในคำยืมภาษาจีน มีเฉพาะในภาษาปู้อี้

สระประสมในทั้งสามภาษาเป็นดังนี้

สระประสมภาษาปู้้อี้									สระประสมภาษาไต									สระประสมภาษาจ้วง											
a:i	ai	ei*		uai		ui		er*	a:i	ai			ui	oi	vi	wi	vi	a:i	ai	ei		o:i		u:i	w:i				
				ua*		ue*	wi						ua			ou													
a:u	au	iau	iu		ou*				a:u	au	iu	eu	eu					a:u	au	eu	i:u	ou							
	auw									auw									auw										
a:m	am	iam	i:m	uam	om	u:m	um		a:m	am	im	em	em	um	om	om	om	a:m	am	em	i:m	im	o:m	om	u:m	um			
a:n	an	ian	i:n	uan	on	u:n	un	u:n	un	a:n	an	in	en	en	un	on	on	a:n	an	en	i:n	in	o:n	on	u:n	un			
a:ŋ	aŋ	iaŋ	i:ŋ	uaŋ	oŋ	u:ŋ	uŋ	u:ŋ	uŋ	a:ŋ	aŋ	iŋ	eŋ	eŋ	uŋ	oŋ	oŋ	a:ŋ	aŋ	eŋ	i:ŋ	iŋ	o:ŋ	oŋ	u:ŋ	uŋ			
a:p	ap	iap	i:p	uap	op	u:p	up		a:p	ap	ip	ep	ep	up	op	op	op	a:p	ap	ep	i:p	ip	o:p	op	u:p	up			
a:t	at	iat	i:t	uat	ot	u:t	ut	u:t	ut	a:t	at	it	et	et	ut	ot	ot	a:t	at	et	i:t	it	o:t	ot	u:t	ut			
									a:k	ak	ik	ek	ek	uk	ok	ok	uk	a:k	ak	ek	i:k	ik	o:k	ok	u:k	uk			
a:ʔ	aʔ	iaʔ	i:ʔ	uaʔ	oʔ	u:ʔ	uʔ	u:ʔ	uʔ		aʔ	iʔ	eʔ	eʔ	uʔ	oʔ	uʔ	uʔ											

จากตารางการเปรียบเทียบสระของภาษาทั้งสามจะพบลักษณะร่วมและลักษณะเฉพาะของแต่ละภาษาอธิบายได้ดังนี้

1. โดยภาพรวมแล้วระบบเสียงสระสอดคล้องกัน คือ มีสระเดี่ยว สระประสม และสระที่มีหางสระ มีการเปรียบเทียบของความสั้นยาวของเสียงสระ ซึ่งลักษณะเหล่านี้เป็นลักษณะเด่นที่พบในภาษาตระกูลไท
2. ภาษาปู้อี้มีสระประสมสามเสียงที่ประสมกับเสียงสระด้วยกัน คือ /uai,iau/ แต่ภาษาอื่นไม่มี
3. ภาษาปู้อี้มีสระประสมสามเสียงที่สระสองตัวหน้าเป็นสระเดี่ยวสองตัวแล้วประสมกับหางสระ ได้แก่ /uai,uam,uan,uag,uap,uat,uaʔ/ และ /iau,iam,ian,iag,iap,iat,iaʔ/ แต่ภาษาอื่นไม่มี
4. ลักษณะร่วมของทุกภาษาคือ เมื่อสระเดี่ยวประสมกับสระหรือพยัญชนะท้าย(หางสระ) จึงจะมีการเปรียบเทียบของความสั้นยาวของเสียงสระตัวหน้า แต่เมื่อปรากฏเป็นสระเดี่ยว จะไม่มีการเปรียบเทียบความสั้นยาว
5. ภาษาไตและภาษาจ้วงมีหางสระครบชุด คือ /m,n,ŋ/ และ /p,t,k/ แต่ภาษาปู้อี้ก็มีหางสระไม่ครบ คือ มี /m,n,ŋ/ และ /p,t/ ไม่มีหางสระ /k/
6. ภาษาปู้อี้และภาษาไตมีหางสระ /ʔ/ แต่ภาษาจ้วงไม่มี
7. ภาษาไตเป็นภาษาเดียวที่มีสระกลาง /ə/ และสระหลัง /ɔ/ รวมทั้งสระประสมที่ประกอบด้วยเสียงสระ /ə,ɔ/ ซึ่งเสียงสระทั้งสองนี้ไม่มีในภาษาอื่น

4.2.1.3 วรณยุกต์

ภาษาปู้อี้	35	33	13	53	31	11	
ภาษาไต	35	33	13	53		11	55
ภาษาจ้วง	35	33	24	42	31		55

จากการเปรียบเทียบจะเห็นว่าภาษาทั้งสามมีเสียงวรรณยุกต์ร่วมกันและต่างกัน อธิบายได้ดังนี้

1. เสียงวรรณยุกต์ที่มีร่วมกัน ได้แก่ /35,33/ ส่วนวรรณยุกต์เสียง /13 และ 53/ เป็นเสียงวรรณยุกต์ร่วมของภาษาปู้อี้และภาษาไต ส่วนภาษาจ้วงเป็นเสียงที่ใกล้เคียง คือ /24 และ 42/ ตามลำดับ
2. เสียงวรรณยุกต์ที่มีร่วมกันสองภาษา มีดังนี้
 - a. /31/ ภาษาปู้อี้ร่วมกับภาษาจ้วง
 - b. /11/ ภาษาปู้อี้ร่วมกับภาษาไต
 - c. /55/ ภาษาไตร่วมกับภาษาจ้วง

นอกจากนี้ การวิเคราะห์ระบบเสียงวรรณยุกต์แบบจีนจะให้ความสำคัญกับการมี

หรือไม่มีเสียงหางสระ(พยัญชนะท้าย) เนื่องจากเห็นว่าเสียงหางสระมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงระดับเสียงวรรณยุกต์ แต่จากการเปรียบเทียบแล้วก็พบว่าเสียงวรรณยุกต์ชุดนี้เป็นเสียงวรรณยุกต์ที่ซ้ำกันกับเสียงวรรณยุกต์ที่ไม่มีหางสระ จึงไม่ได้นำมาวิเคราะห์ (ดูหัวข้อ B.2.2.3 D.2.2.1.3 และ Z 2.2.3)

4.2.1.4 โครงสร้างพยางค์

ภาษาปู้อี้	CV	CVW	CVC	CWC	CVWV
ภาษาไต	CV	CVW	CVC		
ภาษาจ้วง	CV	CVW	CVC		

จากการเปรียบเทียบจะเห็นว่าภาษาทั้งสามมีโครงสร้างพยางค์ร่วมกันและต่างกันอธิบายได้ดังนี้

1. โครงสร้างพยางค์ที่มีร่วมกันคือ /CV, CVW, CVC/
2. โครงสร้างพยางค์ที่มีเฉพาะในภาษาปู้อี้ คือ /CWC, CVWV/ เนื่องจากภาษาปู้อี้เป็นภาษาเดียวที่มีสระประสมสามเสียง ทำให้มีโครงสร้างพยางค์แบบ /CVWV/ ส่วนโครงสร้าง /CWC/ ก็คือพยางค์ที่เกิดจากสระประสมสามเสียงที่มีหางสระ /m, n, ŋ/ และ /p, t/ นั้นเอง
3. เสียงเปลี่ยนเป็นริมฝีปากในภาษาปู้อี้กับภาษาไตเป็นเสียง /-w/ แต่ภาษาจ้วงเป็นเสียง /-v/

4.2.2 ระบบคำ

4.2.2.1 คำโดด จากข้อมูลเรื่องระบบคำในบทที่ 3 พบว่า ลักษณะเด่นของภาษาชนก้วง-ไต ในประเทศจีนคือเป็นคำโดด ไม่มีการเติมหน่วยคำเติม ไม่มีการแปรรูปคำศัพท์เพื่อให้คำทำหน้าที่ทางไวยากรณ์ต่างๆกัน จากข้อมูลพบว่า จำนวนพยางค์ของคำโดดมีแบบคำหนึ่งพยางค์ซึ่งเป็นคำที่มีมากที่สุด คำสองพยางค์มีจำนวนไม่มาก ส่วนคำสามพยางค์พบว่าเป็นคำยืมจากภาษาอื่น ดังนี้

จำนวนพยางค์	ภาษาปู้อี้	ภาษาไต	ภาษาจ้วง	ความหมาย
คำหนึ่งพยางค์	di1	di4	dei1	ดี
	ta1	ta6	ta1	ตา
	fei2	fai2	vi2	ไฟ
คำสองพยางค์	li5le4	pi5ne2	lo4le2	ปี
	da:u1di5	da:u1	da:u1dei5	ดาว
	vu28va:u2	pok9	fok8fa:u2	ฟอง
	-	ɔn3 ɛn3	-	จู้จี้
	-	lo5 li5	-	รถบรรทุก
	min4tsu4	pha2 sa1	min2ɛu2	ชนเผ่า (ยิมจีน)
คำหลายพยางค์	-	saʔ7 vat7 saʔ7 di2	-	สวัสดี
	-	sa4 pa4 ta4	-	จิปาตะ

	-	a7 xa7 la8	-	อักขระ
--	---	------------	---	--------

จากตารางข้างต้นอธิบายความสัมพันธ์ได้ดังนี้

1. คำโดดหนึ่งพยางค์สามารถหาคำศัพท์ร่วมเชื้อสายกันได้ครบทั้งสามภาษา และมีเป็นจำนวนมาก
2. คำสองพยางค์ภาษาปู้อี้กับใกล้เคียงกับภาษาจ้วง ในขณะที่ภาษาไตเป็นคำหนึ่งพยางค์ที่มีลักษณะของการตัดพยางค์มาจากคำศัพท์ร่วมเชื้อสายในภาษาปู้อี้กับภาษาจ้วง หรือไม่ก็เป็นคำอื่นพยางค์เดียวหรือสองพยางค์ แต่ไม่ร่วมเชื้อสายกัน
3. คำที่ภาษาไตเป็นคำสองพยางค์ ไม่มีใช้ในภาษาปู้อี้กับภาษาจ้วง จึงพบว่าคำกลุ่มนี้ภาษาปู้อี้และภาษาจ้วงยืมคำมาจากภาษาจีน
4. คำหลายพยางค์พบเฉพาะในภาษาไต แต่ไม่ใช่คำไทแท้ โดยยืมมาจากภาษาอื่น (เช่น บาลี พม่า) เนื่องจากชาวไตนับถือพุทธศาสนา คำศัพท์เหล่านี้จึงติดมากับบทสวดหรือธรรมะของพุทธศาสนา

4.2.2.2 คำประสม

ด้วยวิธีวิเคราะห์แบบจีน ระบบไวยากรณ์ภาษาจีนวิเคราะห์คำประสมโดยอาศัยความสัมพันธ์ของคำหน้าและคำหลัง เมื่อประสมกันแล้วเกิดเป็นความหมายใหม่ หรืออาจจะยังคงหรือใกล้เคียงกับความหมายเดิม จากการนำข้อมูลคำศัพท์มาเปรียบเทียบกันพบว่า คำประสมในภาษาปู้อี้ ไต และจ้วงมีวิธีการประสมคำเหมือนกัน คำที่ใช้เป็นคำเดียวกัน ความหมายใหม่ที่เกิดขึ้นก็มีความหมายเหมือนกัน แบ่งเป็น 5 แบบ คือ

1. **แบบรวมคำ** คือการนำคำโดดสองคำที่มีความหมายเหมือนกัน ใกล้เคียงกัน คล้ายกัน เกี่ยวข้องกันหรือตรงข้ามกันมาประกอบกัน แต่ละคำมีความเป็นอิสระต่อกัน ไม่ได้มีคำใดทำหน้าที่อย่างใดต่อคำข้างเคียง ความหมายของคำยังเกี่ยวข้องกับคำเดิม
2. **แบบขยายความ** คือการวางคำที่ทำหน้าที่ขยายตามหลังคำที่แสดงความหมายหลัก
3. **แบบประธานกริยา** คือ คำประสมที่คำหน้าทำหน้าที่เป็นประธาน คำที่ตามมาเป็นภาคแสดงของประธานข้างหน้านั้น
4. **แบบเสริมความ** คือ คำประสมที่คำหน้าเป็นคำที่แสดงความหมายหลัก ส่วนคำที่ตามมาทำหน้าที่เสริมความหมายให้ชัดเจนยิ่งขึ้นแต่ไม่ใช่การขยายความ
5. **แบบกริยากรรม** คือ คำประสมที่คำหน้าเป็นคำกริยาและคำที่ตามมาเป็นกรรมที่รับการกระทำของกริยาที่นำมาข้างหน้า

รูปแบบคำประสม	ภาษาปู้อี้	ภาษาไต	ภาษาจ้วง
แบบรวมคำ	ka:i1 tsu4 ขาย ชื่อ "การค้าขาย"	pi6 loŋ4 พี่ น้อง "ญาติพี่น้อง"	ta1 na3 ตา หน้า "หน้าตา"
แบบขยายความ	zam4 ta1 น้ำ ตา	nam4 ta1 น้ำ ตา	ɣam4ta1 น้ำ ตา

	“น้ำตา”	“น้ำตา”	“น้ำตา”
แบบประธานกริยา	pja3 zai2 ฟ้า ร้อง “ฟ้าร้อง”	fa4 hoŋ4 ฟ้า ร้อง “ฟ้าร้อง”	pja3ɣai2 ฟ้า ให้ “ฟ้าร้อง”
แบบเสริมความ	luw8sa:i1 ลูก ชาย “ลูกชาย”	luk8 tsa:i2 ลูก ชาย “ลูกชาย”	luw8sa:i1 ลูก ชาย “ลูกชาย”
แบบกริยากรรม	zo4 na3 รู้ หน้า “รู้จัก”	hu4 na3 รู้ หน้า “รู้จัก”	ɣo4 na3 รู้ หน้า “รู้จัก”

4.2.2.3 การเติมคำ

จากข้อมูลคำศัพท์พบว่าคำศัพท์ภาษาบู๊อี่ ไต จ้วง นอกจากจะมีคำโดด (แบ่งเป็นคำพยางค์เดียว คำสองพยางค์ คำหลายพยางค์) และคำประสมแล้ว ยังมีคำสองพยางค์อีกประเภทหนึ่งที่เกิดจากการเติมคำ คำที่นำมาเติมนี้อาจจะแสดงความหมายก็ต่อเมื่อนำมาเติมหน้าคำอื่น บางคำก็นำคำที่มีความหมายในตัวเองมาใช้เพื่อบอกลักษณะร่วมบางอย่าง มีสองแบบคือ คำเติมหน้าและคำเติมหลัง ดังนี้

ประเภท	คำ	ภาษาบู๊อี่	ภาษาไต	ภาษาจ้วง	ความหมาย
คำเติมหน้า	luw2 “ลูก” ma:k “หมาก”	luw8 i:t7 “อุงุ่น”	ma:k9 it7 “อุงุ่น”	ma:k7 it7 “อุงุ่น”	บอกลักษณะเป็นลูก เรียกชื่อผลไม้
	po “พ่อ”	po6luŋ2 “ลุง”	po6loŋ1 “ลุง”	po6luŋ2 “ลุง”	บอกเพศชาย
คำเติมหลัง	pu “เพศผู้”	kai5 pu4 “ไกผู้”	kai5 pu4 “ไกผู้”	kai5 ou4 “ไกผู้”	บอกเพศผู้ ใช้กับสัตว์
	me “แม่”	kai5me6 “ไกแม่”	kai5me6 “ไกแม่”	kai5me6 “ไกแม่”	บอกเพศเมีย ใช้กับ สัตว์

4.2.2.4 คำเสริมสร้อย

ลักษณะเด่นอีกประการหนึ่งของภาษาตระกูลไทคือการมีคำเสริมสร้อย ส่วนที่นำมาเติมเป็นคำเสริมสร้อยนี้ไม่มีความหมายในตัวเอง แต่ใช้เติมหลังคำอื่นเพื่อแสดงภาพพจน์ให้ชัดเจน จากข้อมูลพบว่าภาษาบู๊อี่ ไต และจ้วง มีลักษณะการเติมคำเสริมสร้อย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ภาษาบู๊อี่	ภาษาไต	ภาษาจ้วง
dɪŋ3 toŋ4 toŋ4 “แดงแปดๆ”	dɛŋ1 vat8 vat8 “แดงแปดๆ”	
lap7 lum2 lum2 “ด้ามะเมื่อม”		dam1 da:t7 da:t7 “ด้ามะเมื่อม”
ɣa:u1 sa:t8 sa:t8 “ขาวจ๊ะ”	ba:ŋ1 jɛʔ8 jɛʔ8 “บางเฉียบ”	

4.2.2.5 คำยืมภาษาจีน

นอกจากอดีตที่ชาวไทยอาศัยปะปนอยู่กับชาวจีน และเหตุที่อยู่ภายใต้การปกครองของรัฐบาลจีนในฐานะพลเมืองของประเทศจีน ทำให้มีการใช้คำศัพท์ร่วมกันมาอย่างต่อเนื่อง จากการวิเคราะห์คำศัพท์ในกลุ่มคำยืมของภาษาปู้อี้ ภาษาไต และภาษาจ้วงพบลักษณะของคำประเภทที่สัมพันธ์กับภาษาจีน อาจจัดว่าเป็นคำยืมได้ดังนี้ (ที่เรียกว่า “อาจ” เนื่องจากมีคำบางกลุ่มที่น่าสงสัยว่าไม่ได้ยืมแต่เป็นคำที่เคยใช้ร่วมกันแต่อดีต)

1. คำศัพท์ร่วมโบราณ ภาษาจีนเรียกว่า 同源词 Tóng yuán cí คือ คำศัพท์ที่พ้องกับภาษาจีนยุคก่อนประวัติศาสตร์หรือสามารถสืบสาวขึ้นไปได้ถึงภาษาจีนโบราณภาษาจีนโบราณสามารถสืบสาวได้ถึงภาษาจีนโบราณ
2. คำยืมเก่า เป็นคำที่พ้องกับคำโดดพยางค์เดียวในภาษาจีนหรือสามารถสืบสาวได้ถึงภาษาจีนยุคกลางประวัติศาสตร์ ลักษณะเช่นนี้พบได้ในภาษาของชนกลุ่มน้อยต่างๆ ในประเทศจีน และโดยเฉพาะภาษาตระกูลไท เนื่องจากระบบคำของภาษาไทยและภาษาจีนเหมือนกัน ทำให้เกิดการยืมหรือใช้ร่วมกันมาแต่อดีตจำนวนมาก ส่วนมากยืมมาจากภาษาจีนถิ่นที่อาศัยอยู่แวดล้อมใกล้เคียง
3. คำยืมใหม่ คือคำศัพท์ภาษาจีนกลาง หรือภาษาจีนสำเนียงท้องถิ่นที่เป็นคำศัพท์เกี่ยวกับวิทยาการสมัยใหม่ เช่น สิ่งของ เครื่องใช้ เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง การศึกษา สาธารณสุข เป็นต้น

ประเภทคำยืม	ภาษา	ตัวอย่างคำ		
คำศัพท์ร่วมโบราณ	ปู้อี้	vi2	ŋan2	teim1
	ไต	fai2	ŋən2	xam2
	จ้วง	fei2	ŋən2	kim1
	ไทย	ไฟ	เงิน	คำ(ทอง)
	จีน	火 huǒ ¹	银 yín ²	金 jīn ³
คำยืมเก่า	ปู้อี้	maʔ8	mu2	tɕa:ŋ6
	ไต	mək7	mɔ5	tɕa:ŋ6
	จ้วง	mak8	mu6	ɛa:ŋ6
	ไทย	หมึก	โม	ช่าง
	จีน	墨 mò	磨 mó	匠 jiàng
คำยืมใหม่	ปู้อี้	kun3tsa:n6ta:ŋ6	ke4min3	kun5ŋe4
	ไต	kon5sa:n2-ta:ŋ2	kə4min5	kon6ne4
	จ้วง	kun5ɛa:n3ta:ŋ3	kə2min3	kun6je2

¹ ภาษาจีนสำเนียงทางตอนใต้ เช่น ถิ่นกว่างโจว ถิ่นเค่อเจีย ออกเสียง /h/ เป็น /f/ คำว่า 火 huǒ ออกเสียงว่า /f02/

² เสียงโบราณของคำนี้คือ /ŋgrin/

³ ภาษาจีนสำเนียงทางตอนใต้ เช่น ถิ่นกว่างโจวออกเสียงคำนี้ว่า gam1 หมิ่นหนานออกเสียงคำนี้ว่า gim1 ฉางโจว (แต้จิ๋ว) ออกเสียงว่า gim1

*เชิงอรรถทั้งสามนี้ตรวจสอบข้อมูลเสียงภาษาจีนใน <http://cn.voicedic.com/>

	ไทย	พรรคคอมมิวนิสต์	ปฏิวัติ	อุตสาหกรรม
	จีน	共产党 Gòngchǎndǎng	革命 gémìng	工业 gōngyè

4.2.3 ระบบไวยากรณ์ จากการเปรียบเทียบพบลักษณะโครงสร้างประโยคในภาษาปู้อี้ ไต และ จ้วง อธิบายได้สองแบบคือ ลักษณะร่วมและลักษณะเปรียบเทียบ ดังต่อไปนี้

4.2.3.1 ลักษณะร่วม

(1) **โครงสร้างประโยคความเดียว** จากการเปรียบเทียบโครงสร้างประโยคพื้นฐานของ ทั้งสามภาษาพบว่า มีโครงสร้างอย่างเดียวกัน คือ [S.V.O] ดังตัวอย่างข้อมูลต่อไปนี้

	S.	V.	O.	ความหมาย
ภาษาปู้อี้	ku1	kun1	ɣau4	ฉันกินข้าว
ภาษาไต	hau2	kin1	xau3	
ภาษาจ้วง	kou1	kun1	hau4	

(2) **รูปแบบคำบ่งชี้** รูปแบบและตำแหน่งการวางคำบ่งชี้ในทั้งสามภาษาเหมือนกัน คือ [นาม + คำบ่งชี้] ดังตัวอย่างข้อมูลต่อไปนี้

	คำนาม	คำบ่งชี้	ความหมาย
ภาษาปู้อี้	pi1	ni4	ปีนี้
ภาษาไต	pi1	niɿ8	ปีนี้
ภาษาจ้วง	pi1	nei4	ปีนี้

(3) **การแสดงความเป็นเจ้าของ** โครงสร้างของคำแสดงความเป็นเจ้าของในทั้งสามภาษามีรูปแบบเหมือนกัน คือ [นามที่ถูกเป็นเจ้าของ + คำแสดงความเป็นเจ้าของ (สามารถละได้) + ผู้ที่เป็นเจ้าของ] ดังตัวอย่างข้อมูลต่อไปนี้

	นามที่ถูก เป็นเจ้าของ	คำแสดง ความเป็นเจ้าของ	ผู้ที่เป็น เจ้าของ	ความหมาย
ภาษาปู้อี้	za:n2 (เรือน)	-	ku1	บ้านของฉัน
	ni4	ka:i5	ku1	นี่ของฉัน
ภาษาไต	hən2 (เรือน)	-	hau2	บ้านของฉัน
	niɿ8	xɔŋ1	hau2	นี่ของฉัน
ภาษาจ้วง	ɣa:n2 (เรือน)	-	kou1	บ้านของฉัน
	nei4	tu6	kou1	นี่ของฉัน
	ɣa:n2 (เรือน)	ti6	kou1	บ้านของฉัน

จากตารางข้างต้นบรรทัดสุดท้ายจะเห็นว่า ภาษาจ้วงนอกจากจะมีวิธีการแสดงความเป็นเจ้าของในภาษาจ้วงเองแล้ว ยังมีการยืมคำแสดงความเป็นเจ้าของมาจากภาษาจีนด้วย คือคำว่า 的 de ภาษาจ้วงออกเสียงว่า /ti6/ ซึ่งเป็นเสียงภาษาจีนโบราณ

(4) **การขยายความ** ภาษาปู้อี้ ไต จ้วงมีรูปแบบการขยายความเหมือนกัน คือ มี ทิศทางจากหน้าไปหลัง [คำหลัก+ส่วนขยายความ]

		คำหลัก	ส่วนขยายความ	ความหมาย
ภาษาบู๊อี้	นาม	za:n2 บ้าน	m05 ใหม่	บ้านใหม่
	กริยา	im5 อิ่ม	la:i1 หลาย	อิ่มมาก
	คุณศัพท์	di1 ดี	la:i1 หลาย	ดีมาก
ภาษาไต	นาม	sə3 เสื้อ	deŋ1 แดง	เสื้อแดง
	กริยา	xa:n4 คร้าน	phɛu1 เกินไป	เกียจคร้านเหลือเกิน
	คุณศัพท์	kai6 ไกล	phɛu1 เกินไป	ไกลเกินไป
ภาษาจ้วง	นาม	oi3 อ้อย	va:n1 หวาน	อ้อยหวาน
	กริยา	ɣa:i2 เขียน	dei1 ดี	เขียนสวย
	คุณศัพท์	va:n1 หวาน	ɣau6 ɛai4 เหลือเกิน	หวานเหลือเกิน

นอกจากนี้ภาษาบู๊อียังมีรูปแบบและคำที่ยืมมาจากภาษาจีน คือ [ส่วนขยายความ (很 hěn “มาก”) + คำหลัก] ขณะที่ภาษาไตสิบสองปันนาก็มีรูปแบบเดียวกันนี้ แต่เป็นคำศัพท์ภาษาไตเองไม่ได้ยืมมาจากภาษาจีนเหมือนอย่างภาษาบู๊อี้ ดังนี้

	ส่วนขยายความ	คำหลัก	ความหมาย
ภาษาบู๊อี้	Xuŋ6 มาก	di1 ดี	ดีมาก
ภาษาไต	tsat8 มาก	həŋ4 ร้อน	ร้อนมาก

(5) การบอกตำแหน่ง รูปแบบการใช้คำบอกตำแหน่งของภาษาบู๊อี้ ไตและจ้วงเหมือนกัน คือ [คำบอกตำแหน่ง + คำนามบอกสถานที่] ดังนี้

	คำบอกตำแหน่ง	คำนามบอกสถานที่	ความหมาย
ภาษาบู๊อี้	dau1 ใน	za:n2 เรือน	ในบ้าน
ภาษาไต	nai2 ใน	həŋ2 เือน	ในบ้าน
ภาษาจ้วง	dau1 ใน	ɣa:n2 เือน	ในบ้าน

4.2.3.2 ลักษณะเปรียบเทียบ

(1) โครงสร้างประโยคเปรียบเทียบ ภาษาไตกับภาษาจ้วงมีโครงสร้างประโยคเปรียบเทียบเหมือนกัน คือ [A + เรื่องที่เปรียบเทียบ + คำแสดงการเปรียบเทียบ(กว่า) + B] ดังข้อมูลต่อไปนี้

	A	เรื่องที่เปรียบเทียบ	คำแสดงการเปรียบเทียบ (กว่า)	B	ความหมาย
ภาษาไต	hau2 เขา	suŋ1 สูง	lə1 เหนือ	mɯŋ2 มึง	ฉันสูงกว่าเธอ
ภาษาจ้วง	kou1 กู	sa:ŋ1 สูง	kva5 กว่า	min2 มึง	ฉันสูงกว่าเธอ

แต่ภาษาบู๊อี้เป็นโครงสร้างเหมือนกับภาษาจีน คือ [A + คำแสดงการเปรียบเทียบ (比 bǐ) + B + เรื่องที่เปรียบเทียบ] คำแสดงการเปรียบเทียบก็เป็นคำที่ยืมมาจากภาษาจีน ดังข้อมูลต่อไปนี้

	A	คำแสดงการเปรียบเทียบ (กว่า)	B	เรื่องที่เปรียบเทียบ	ความหมาย
ภาษาบู๊อี้	ku1 กู	pi6 กว่า	mɯŋ2 มึง	sa:ŋ1 สูง	ฉันสูงกว่าเธอ

(2) การใช้คำลักษณนาม โครงสร้างคำลักษณนามภาษาปู้อี้กับภาษาจ้วง

เหมือนกัน และเป็นรูปแบบเหมือนกับภาษาจีน คือ [จำนวน + ลักษณนาม + นาม] ดังข้อมูลต่อไปนี้

	จำนวน	ลักษณนาม	นาม	ความหมาย
ภาษาปู้อี้	tsip8 สิบ	tu5 ตัว	kai3 ไก่	ไก่สิบตัว
ภาษาจ้วง	ɕip8 สิบ	tu2 ตัว	kai5 ไก่	ไก่สิบตัว

แต่ภาษาไตต่างจากภาษาทั้งสอง คือ [นาม + จำนวน + ลักษณนาม] ซึ่งเป็นรูปแบบเดียวกันกับภาษาไทย ดังข้อมูลต่อไปนี้

	นาม	จำนวน	ลักษณนาม	ความหมาย
ภาษาไต	kai5 ไก่	sip7 สิบ	to1 ตัว	ไก่สิบตัว

4.4 ความสัมพันธ์ของภาษาแขนงจ้วง-ไตในประเทศจีนกับภาษาถิ่นไทยในประเทศไทย

หัวข้อนี้อยู่นอกเหนือจากวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ แต่ในขณะที่เรียบเรียงเนื้อหาในส่วนการพรรณนาภาษาก็พบว่า มีคำศัพท์กลุ่มหนึ่งที่คล้ายคลึงกันกับภาษาไทยถิ่นเหนือและภาษาไทยถิ่นอีสานที่ไม่ร่วมเผ่าพันธุ์กับภาษาไทย ผู้วิจัยจึงจะยกตัวอย่างคำศัพท์เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาหัวข้ออื่นที่เกี่ยวข้องต่อไป

ตัวอย่างคำพ้องภาษาถิ่นไทยกับภาษาแขนงจ้วง-ไต					
ไทย	เหนือ	อีสาน	ปู้อี้	ไต	จ้วง
ยี่สิบ	ชาว	ชาว	ŋi6tsip8	sa:u2	ŋei6 ɕip8
ท่า	ญะ	เฮ็ด	ko4	het8	hit7
ถึง	ฮอด	ฮอด	taŋ2	hot8	taŋ2
กลับ	ปัก	เมื่อ	ta:u5	pok8	muu2
จุมูก	ดั่ง	ดั่ง	daŋ1	húdaŋ1	daŋ1
บ้าน	เฮื่อน	เฮียน	za:n2	hən2	ɤa:n2
กัด	ขบ	กัด	ɤap8	xop7	hap8
พูด	อู้	เว้า	nau2	va6	nau2
ตรง (ตรงไป)	ซื่อ	สี่อ	tsiau6	suu6	so6
เปรี้ยว	ซ่ม	ส้ม	som3	sum3	som3
ใคร	ไผ	ไผ	pu4lau2	phai1	pou4lau2
หาย	หาย	เสีย	toʔ7	se1	tok7
รอ คอย	ทา	ถ่า	tɕa3	tha3	ɕa3
รองเท้า	เกิบ	เกิบ	ɤa:i2	xep7	ha:i2
วิ่ง	แฮ่น	แลน	ja:u6	len6	len6
โกหก	จู้	ตัว	jo6	tsuʔ7, toʔ7	lo4, jau6

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย

จากที่ได้อธิบายเชิงพรรณนาภาษาในบทที่ 3 และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในบทที่ 4 แล้ว บทที่ 5 นี้จะเป็นการสรุปภาพรวมเพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ของภาษาในแขนงจ้วง-ไต ในประเทศจีน โดยจะแบ่งหัวข้อดังนี้

1. สรุปเรื่องการจัดแบ่งตระกูลภาษา
2. สรุปเรื่องระบบเสียง
3. สรุปเรื่องระบบคำและระบบไวยากรณ์
4. สรุปความสัมพันธ์

5.1 สรุปเรื่องการจัดแบ่งตระกูลภาษา

การจัดแบ่งตระกูลภาษาของนักวิชาการจีน จัดภาษาปู้ยี้ ภาษาไตและภาษาจ้วง เป็นสมาชิกในตระกูลภาษาใหญ่ จีน-ทิเบต สาขาภาษาจ้วง-ต้ง แขนงภาษาจ้วง-ไต หัวข้อนี้เป็นสรุปข้อมูลเกี่ยวกับการจัดแบ่งตระกูลภาษา ชื่อเรียก ถิ่นที่อยู่ ภาษาถิ่น และจำนวนประชากร ดังนี้

ตระกูลภาษาจีน-ทิเบต สาขาภาษาจ้วง-ต้ง แขนงภาษาจ้วง-ไต		ปู้ยี้	ไต	จ้วง
ชื่อเรียก	ทางการจีน	ปู้ยี้ (布依族 Bùyī Zú)	ไต (傣族 Dǎizú)	จ้วง (仫佬族 Zhùlǎo Zú)
	เรียกตนเอง	อักษรปู้ยี้ : Buxyiaix, ปู้ยี้ (布依 Bùyī) ปู้หย่าอี (布雅伊 Bùyǎyī) ปู้จ้ง (布仲 Bùzhōng) ปู้หฺราว (布饶 Bùráo) ปู้ม่าน (布曼 Bùmàn)	ไตเลอ หรือ ไตลื้อ (傣仂 Dǎilè) ไตหย่า (傣雅 Dǎiyǎ) ไตเหินเอ หรือ ไตน่า (傣那 Dǎinà) ไตเบิ่ง (傣绷 Dǎibēng)	อักษรจ้วง : Bouxcuengh ป้อจู้จู้ /pou4 tsuːŋ6/ หรือ /pou4 cuŋ6/ (อักษรจีนเขียนว่า 布壮 Bù Zhuàng) เป็นชื่อเรียกตนเองของชาวจ้วงในพื้นที่ภาคกลาง ภาคตะวันตก และภาคเหนือของมณฑลกว่างซี ปู้ย่าย /pu4 jai4/ (อักษรจีนเขียนว่า 布依 Bù Yī) เป็นชื่อเรียกตนเองของชาวจ้วงบางส่วนในพื้นที่ภาคเหนือ ภาคตะวันตกเฉียงเหนือของมณฑลกว่างซี และบริเวณตอนเหนือของเขตปกครองตนเองชาวจ้วงชาวแม้วเมืองเหวินชาน มณฑลยูนนาน ซึ่งคำเรียกชื่อนี้เป็นชื่อเดียวกันกับชื่อที่ชาวปู้ยี้เรียกตัวเอง ปู้หน่ง /pu4 nɔŋ2/ (อักษรจีนเขียนว่า 布侬 Bù nong) เป็นชื่อเรียกตนเองของชาวจ้วงบางส่วนในพื้นที่ภาคตะวันตกของมณฑล

		<p>กว่างตี้ และบริเวณตอนใต้ของเขตปกครองตนเองชาวจ้วง ชาวเหมียวเมืองเหวินชาน มณฑลยูนนาน</p> <p>บูต่าย /bu6 dai2/ (อักษรจีนเขียนว่า 布岱 Bùdài) เป็นชื่อเรียกตนเองของชาวจ้วง</p> <p>บริเวณอำเภอคายหย่วน(开远 Kāi yuǎn) อำเภอหมาลี่ (麻栗 Mǎ lì) อำเภอเหวินชาน (文山 Wénshān) ของมณฑลยูนนาน มีชาวจ้วงบริเวณบ้านจินหลง(金龙 Jīnlóng) อำเภอหลงโจว (龙州 Lóng zhōu) มณฑลกว่างตี้ เรียกตนเองคล้ายกันว่า โพถ้าย /pho6 thai2/</p> <p>บู๊ตี้ /pu4 to3/ (อักษรจีนเขียนว่า 布土 Bùtǔ) เป็นชื่อเรียกตนเองของชาวจ้วง</p> <p>บริเวณเมืองโยวเจียง(右江 Yòu jiāng) มณฑลกว่างตี้ ในขณะที่ยังไม่ตั้งชื่อชาวจ้วง</p> <p>บริเวณเมืองจั่วเจียง มณฑลกว่างตี้ เรียกตนเองว่า กันโห้ /kun2 tho3/ คำว่า /kun2/ ในที่นี้แปลว่า "คน"</p> <p>โ้วหม่าน /pou4 ma:n2/ (อักษรจีนเขียนว่า 布曼 Bùmàn) เป็นชื่อเรียกตนเองของชาวจ้วงบริเวณเมืองเหอจีอู(河 也 Héchí) มณฑลกว่างตี้</p> <p>โ้วบ้าน /pou4 ba:n3/ (อักษรจีนเขียนว่า 布班 Bùbān) เป็นชื่อเรียกตนเองของชาว</p>

			<p>จ้วงบริเวณเมือง อู่หมิง (武鸣 Wǔ míng) มณฑลกว่างซี</p> <p>ไผ่หล่าว /pou4 lau2/ (อักษรจีนเขียนว่า 布佬 Bù lǎo) เป็นชื่อเรียกตนเองของชาว จ้วงบริเวณเมืองเฟิงซาน(凤山 Fèng shān) มณฑลกว่างซี</p> <p>นอกจากนี้ยังมีชื่อเรียกที่ชาวจ้วงถิ่น ต่างๆ เรียกตัวเองอีกหลายชื่อ เช่น ปู้ย่าง (布样 Bùyàng) ปู้เยว่(布越 Bùyue) ปู้นาจ (布那 Bùnà) หมงอาณ(侬安 Nóng'ān) ปู้เพียน (布偏 Bupiān) ถูล่าว(土佬 Tǔlǎo) เกาหลาน(高栏 Gāo lán) ปู้หมิ่น(布敏 Bùmǐn) ปู้หลง(布陇 Bùlǒng) ปู้ตง(布东 Bùdōng) เป็นต้น</p>
ผู้อันเรียก	Bouyei, Puyi, Buyei,Buyi(เอกสาร ภาษาอังกฤษ)	Dai,Tai (เอกสารภาษาอังกฤษ)	
ชื่อในยุคน โบราณ	บันทึกสมัยโบราณของจีนมีคำเรียกชนกลุ่มนี้ หลายชื่อ เช่น เหลียว (僚 Liáo) หมาน(蛮 Mán) จ่งเจีย (仲家 Zhòngjiā) หลี่เหลียว(俚僚 Lǐ Liáo) หมานเหลียว (蛮僚 Mán Liáo) อี้เหลียว(夷僚 Yí Liáo) สมัยเว่ยจินหนานเป่ย์ (魏晋南北 Wei Jin Nan Bei) ถึงสมัยถัง รวม ชาวปู้เอีและชาวจ้วงเป็นกลุ่มเดียวกันเรียกชื่อ ว่าหลี่เหลียว (俚僚 Lǐ Liáo) หมานเหลียว(蛮僚 Mán Liáo) และอี้เหลียว(夷僚 Yí Liáo)	ในสมัยฮั่นและจิ้น เรียกว่าเตียนเยว่ (滇越 Diānyuè) ต่าน (掸 Dǎn) ซ่าน (擅 Shàn) เหลียว (僚 Liáo) และจิ่วเหลียว (雋僚 Jiùliáo) ในสมัย ถังและซ่งเรียกว่าจินเฉื่อ (金齿 Jīnchǐ) เฮยเฉื่อ (黑齿 Hēi chǐ) หมวงหมาน (茫蛮 Mángmán) ป้ายอี(白衣 Bāi yī) ชื่อป้ายอีนี้มาดำรงเขียนด้วย ตัวอักษรต่างๆกัน ออกเสียงต่างกันเล็กน้อย เช่น ป้ายอี(百夷 Bǎi yī) ป้ายอี (白夷 Bái yī) ไป่อี (黑夷 Hēi yī)	สมัยโจว ชื่อ เหลียว (僚 Liáo) หลี่ (俚 Lǐ) เหลียวหู่ (鸟许 Niǎohǔ) ในสมัยฮั่นและสมัย ถัง กลุ่มชนชื่อถอง (僮 Tóng) ถู่ (土 Tǔ) ใน สมัยซ่ง ก่อนที่ราชวงศ์จินจะเรืองอำนาจเข้า ปกครองหลี่หนาน (岭南 Língnán) มีกลุ่ม ชนกลุ่มหนึ่งอาศัยอยู่ที่หลี่หนานอยู่ก่อน แล้ว (ปัจจุบันคือมณฑลกว่างตงและกว่างซี) ชนกลุ่มนี้เป็นชนกลุ่มย่อยในกลุ่มชนร้อยละ สองกลุ่ม คือ ซีหว่าและลั่วเยว่

ข้อมูลประวัติศาสตร์	ชื่อบรรพบุรุษ	หล่งยู่ห่าราชวงศ์ (五代 Wúdài) เรียกชาวปู้ฮัว จ้งเจีย (仲家 Zhòngjiā) ในสมัยถัง เรียกชาวจ้วงว่า "จ้วง" (僮 Zhuàng)	伯夷 Bóyí) จนถึงสมัยราชวงศ์ซังเรียกชนกลุ่มนี้ว่า ปายอี้(摆夷 Bǎiyí)	
ถิ่นที่อยู่	มณฑลยูนนาน	ชนร้อยเผ่า ชื่อ ปายเยว่(百越 Bǎiyuè) ปายผู่ (百濮 Bǎipǔ) เย่หลาง(夜郎 Yèláng)	ชนร้อยเผ่า ชื่อ ปายเยว่(百越 Bǎiyuè) เหลียว (僚 Liáo)	ชนร้อยเผ่า ชื่อ ปายเยว่(百越 Bǎiyuè) ในสมัยโบราณ มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับกลุ่มชนชื่อ ซีโอะ (西瓯 Xī'ōu) และลั่วเยว่ (骆越 Luòyuè)
	มณฑลกุ้ยโจว	เขตปกครองตนเองเฉียนหนาน(黔南 Qiánnán) เฉียนซีหนาน(黔西南 Qiánxīnán) เผ่าปู้อี้และเผ่าเหมี่ยว(布依族 Bùyī Zú Miao Zú zizhizhōu) ในเขตเมืองอานซุ่น(安顺 Ānshùn) และเมืองกู่หยาง(贵阳 Guìyáng)		อาศัยอยู่กระจัดกระจาย
มณฑลยูนนาน	มณฑลยูนนาน	เขตปกครองตนเองเฉียนตงหนาน เผ่าเหมี่ยวและเผ่าต้ง (黔东南苗族侗族自治州 Qiándōngnán Miao Zú Dòng Zú zizhizhōu) อำเภอถงเหริน (铜仁 Tóngren) ของเมืองจู่หนี่ (遵义市 Zūnyì) อำเภอปี้เจีย (毕节 Bìjié) ของเมืองลั่วผานสุ่ย (六盘水 Liùpánshuǐ) และเมืองหลัวผิง (罗平 Luópíng)	เขตปกครองตนเองเผ่าไต ลิบสองปันนา (西双版纳 Xīshuāngbǎnnà) เขตปกครองตนเองเผ่าไตเผ่าจิ่งโพ(景颇族自治区 Jǐngpō Zú zizhìqū) เมืองเต๋อหัง(德宏 Déhóng) อำเภอปกครองตนเองเผ่าไต เผ่าว่า (傣族佤族自治县 Dǎi Zú Wǎ Zú zìzhìxiàn) เมืองกึ่งหม่า(耿马 Gěngmǎ) อำเภอปกครองตนเองเผ่าไตเผ่าลาหู่ (傣族拉祜族自治县 Dǎi Zú Lāhù Zú zìzhìxiàn) เมืองเม้งเหลียน(孟连 Mènglián) และมีกระจัดกระจายอยู่ตามเมืองอื่นๆ อีกกว่า 30 เมือง เช่น ซินผิง(新平 Xīnpíng) หยวนเจียง(元江 Yuánjiāng) จินผิง (金平 Jīnpíng)	เขตปกครองตนเองเผ่าจ้วงและเผ่าเหมี่ยว มณฑลยูนนาน

	มณฑลเสฉวน วน	เมืองหนิงหนาน (宁南 Níngnán) และเมืองฮุ่ยหลี่ (会理 Huìlǐ)			อาศัยอยู่กระจัดกระจาย
	มณฑลกว่างซี				เขตปกครองตนเองเผ่าจ้วงมณฑลกว่างซี
	มณฑลกว่างตง				อำเภอปกครองตนเองชาวเขาเหยาชาวจ้วงเหลียนซาน
	มณฑลหูหนาน				อาศัยอยู่กระจัดกระจาย
ภาษาถิ่น		ใช้เกณฑ์เรื่องเสียงปรัภาด และวงคำศัพท์แบ่งเป็น 3 สำเนียงภาษาถิ่น ได้แก่ 1.ภาษาถิ่นเฉียนหนาน (黔南qiánmán) 2.ภาษาถิ่นเฉียนจง (黔中qián zhōng) 3.ภาษาถิ่นเฉียนซี (黔西qiánxī)	ใช้เกณฑ์ภูมิศาสตร์ แบ่งเป็น 4 สำเนียงภาษาถิ่น ได้แก่ 1. ถิ่นต๋องหง (德宏傣语 Dēhóng Dǎiyǔ) 2. ถิ่นสิบสองปันนา (西双版纳傣语 Xīshuāngbǎnnà Dǎiyǔ) 3. ถิ่นหงจิน(红金傣语 Hóngjīn Dǎiyǔ) 4. ถิ่นจินผิง (金平傣语 Jīnpíng Dǎiyǔ)	ใช้เกณฑ์ทางภูมิศาสตร์ประกอบกับเกณฑ์ทางภาษาแบ่งภาษาจ้วงออกเป็นสองถิ่น คือ ภาษาจ้วงเหนือกับภาษาจ้วงใต้ แล้วในแต่ละภาษาถิ่น มีภาษาถิ่นย่อย ดังนี้ 1.ภาษาจ้วงเหนือ มี 7 ถิ่นย่อย ได้แก่ กุ้ยเป่ย(桂北 Guì běi) หลิวเจียง (柳江 Liǔjiāng) หงส่วยเหอ(红水河 Hóngshuǐ hé) ยงเป่ย(邕北 Yōng běi) โย่วเจียง (右江 Yòujiāng) กุ้ยเปี่ยน(桂边 Guì biān) จิวเป่ย(邱北 Qiū běi) 2.ภาษาจ้วงใต้ มี 5 ถิ่นย่อย ได้แก่ ยงหนาน(邕南 Yōng nán) จั่วเจียง (左 Zuǒ jiāng) เต๋อจี้(德靖 Déjìng) เยี่ยนกว่าง (砚	

จำนวนประชากร	สำมะโนประชากรปี 2010 ¹	2,870,034 คน	1,261,311 คน	16,926,381 คน
--------------	-----------------------------------	--------------	--------------	---------------

จากข้อมูลสรุปข้างต้นจะเห็นว่า ชาวปู้ยี้ ชาวไต ชาวจ้วง มีประวัติความเป็นมาร่วมกัน คือ เป็นสมาชิกในกลุ่มชนร้อยละร้อยเผ่าที่ชื่อ ป้ายเยว่ ชื่อโบราณที่ทั้งสามกลุ่มมีร่วมกันคือ “เหลียว” แต่เมื่อพิจารณาชื่อที่แต่ละชนเผ่าเรียกตนเองจะพบว่า ชาวปู้ยี้มีความใกล้ชิดกับชาวจ้วงมากกว่าชาวไต คือ ทั้งสองชนเผ่ามีคำนำหน้าว่า “ผู้” ที่แปลว่า “คน” เหมือนกัน ทั้งยังมีชื่อเรียกที่พ้องแบบสลับกันด้วย กล่าวคือ ชาวปู้ยี้บางถิ่นเรียกตัวเองว่า “ปู้จิ่ง” (คนจ้วง) ขณะที่ชาวจ้วงบางถิ่นก็เรียกตัวเองว่า “ปู้ย่าย” (คนยี้) และยังมีคำที่ทั้งสองชนเผ่าเรียกตัวเองเหมือนกันอีกด้วย คือ “ปู้หม่าน หรือ ปู้มาน”

นอกจากนี้ การตั้งถิ่นฐานของชาวจ้วงกระจายเป็นบริเวณกว้าง ทำให้ครอบคลุมถิ่นที่อยู่ของชาวปู้ยี้ทั้งหมด นั่นก็หมายความว่า ชาวปู้ยี้กับชาวจ้วงอาศัยอยู่ร่วมกันและใกล้ชิดกัน ขณะที่ชาวไตมีถิ่นฐานที่อยู่ใกล้ชิดกับชาวปู้ยี้และชาวจ้วงเฉพาะที่มณฑลยูนนานเท่านั้น

เหตุที่ชาวจ้วงเป็นชนกลุ่มใหญ่ มีจำนวนประชากรมาก อาศัยครอบคลุมพื้นที่เป็นบริเวณกว้างมาก ทำให้ชื่อเรียกกตนเองหลายชื่อ และแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ และด้วยถิ่นที่อยู่อาศัยที่กินบริเวณกว้างมากนั้นเอง ภาษาที่พูดต่างที่กันจึงมีความแตกต่างกันมาก นักวิชาการจีนใช้เกณฑ์ทางภูมิศาสตร์แบ่งภาษาจ้วงเป็น จ้วงเหนือ และจ้วงใต้ แล้วใช้เกณฑ์ลักษณะทางภาษาแบ่งถิ่นย่อยได้อีกหลายถิ่น ในขณะที่ชนเผ่าอื่นที่มีจำนวนประชากรรองลงสามารถใช้เกณฑ์ทางภาษาแบ่งเป็นภาษาถิ่นได้ แต่ก็ไม่มากเท่าภาษาจ้วง กล่าวคือ ภาษาปู้ยี้มี 3 ถิ่นย่อย ส่วนภาษาไตมี 4 ถิ่นย่อย

¹ ข้อมูลจากเว็บไซต์สำนักงานสำมะโนประชากรแห่งชาติครั้งที่ 6 สำนักนายกรัฐมนตรีจีน 国务院第六次全国人口普查办公室 Guóowùnyuán dì liù cì quánguó rénkǒu pǔchá bàngōngshì เข้าถึงได้ทาง http://www.stats.gov.cn/zhiqizhijizhongguodajicidatqpcw/2011104/201110428_69407.htm ประกาศ ณ วันที่ 28 เมษายน 2011 สืบค้นเมื่อ วันที่ 25 สิงหาคม 2559

5.2 สรุปเรื่องระบบเสียง

ภาษา	พยัญชนะต้น	พยัญชนะควบกล้ำ (พยัญชนะเปลี่ยนเสียง)	สระเดี่ยว	สระสั้นยาว	สระประสมสองเสียง	สระประสมสามเสียง	ทางสระนาสิก	ทางสระเสียงกัก	วรรณยุกต์สระเปิด	วรรณยุกต์สระปิด	โครงสร้างพยางค์
บู๊ตี้		-j	-w								
ไต	23	2	7	มี	13	2 /uai, iau/	/m, n, ŋ/	/p, t, ʔ/	6	4	/+C+V±V±V ±C/
จ้วง	19	-	9	มี	15	-	/m, n, ŋ/	/p, t, k, ʔ/	6	4	/+C+V±V±C/
	18	3	6	มี	12	-	/m, n, ŋ/	/p, t, k/	6	4	/+C+V±V±C/

คำอธิบาย

1. ภาษาบู๊ตี้มีจำนวนเสียงพยัญชนะมากที่สุด
2. ทั้งสามภาษามีพยัญชนะควบกล้ำที่เรียกว่า "พยัญชนะเปลี่ยนเสียง" สองแบบคือ พยัญชนะเปลี่ยนเป็นเพดาน/-j/ กับพยัญชนะเปลี่ยนเป็นริมฝีปาก /-w/ โดยที่ทั้งสามภาษามีพยัญชนะเปลี่ยนเป็นริมฝีปาก /-w/ จำนวน 2 เสียงเหมือนกัน
3. ทั้งสามภาษามีการเปรียบเทียบของสระสั้นยาว แต่จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อเป็นสระประสม แต่สระเดี่ยวไม่มีการเปรียบเทียบของความสั้นยาว
4. ภาษาบู๊ตี้เป็นภาษาเดียวที่สระประสมสามเสียง ขณะที่ภาษาอื่นไม่มี
5. ทั้งสามภาษามีพยัญชนะท้ายสองแบบ คือ ทางสระนาสิก /m, n, ŋ/ กับ ทางสระเสียงกัก /p, t, k, ʔ/ โดยที่ภาษาไตมีครบทั้ง 7 เสียง ภาษาบู๊ตี้และภาษาไตมีอย่างละ 6 เสียง เนื่องจากภาษาบู๊ตี้ไม่มีทางสระ /k/ ภาษาจ้วงไม่มีทางสระ /ʔ/
6. ทั้งสามภาษามีจำนวนระดับเสียงวรรณยุกต์เท่ากัน คือ เสียงวรรณยุกต์สระเปิด 6 เสียง และวรรณยุกต์สระปิด 4 เสียง แต่ระดับการหักเหของเสียงวรรณยุกต์ในแต่ละภาษาไม่เหมือนกัน
7. โครงสร้างพยางค์ภาษาไตและภาษาจ้วงเหมือนกัน คือ /+C+V±V±C/ แต่ภาษาบู๊ตี้มีสระประสมสามเสียง ทำให้โครงสร้างพยางค์ต่างจากภาษาอื่น คือ /+C+V±V±V ±C/

5.3 สรุปเรื่องระบบคำและไวยากรณ์

จากการเปรียบเทียบระบบคำและระบบไวยากรณ์ของภาษาบู้อี้ ไตและจ้วงพบลักษณะร่วมและลักษณะเปรียบเทียบต่าง แสดงในตารางสรุปต่อไปนี้

ภาษา		บู้อี้	ไต	จ้วง
ระบบคำ				
คำโดด	หนึ่งพยางค์	มี	มี	มี
	สองพยางค์	คำพยางค์หนึ่งต้นคู้ หรือสระคู่	คำพยางค์หนึ่งต้นคู้ หรือสระคู่	คำพยางค์หนึ่งต้นคู้ หรือสระคู่
	หลายพยางค์	ไม่มี	ยืมจากภาษาอื่น	ไม่มี
คำประสม (A คือคำหลัก B ทำหน้าที่ขยาย หรือเสริมความ)	แบบรวมคำ	A+A	A+A	A+A
	แบบขยายความ	A+B	A+B	A+B
	แบบประธานกริยา	A+B	A+B	A+B
	แบบเสริมความ	A+B	A+B	A+B
	แบบกริยากรรม	A+B	A+B	A+B
การเติมคำ (A คือคำหลัก B คำเติม)	เติมหน้า	B+A	B+A	B+A
	เติมท้าย	A+B	A+B	A+B
คำเสริมสร้อย	คำหลัก(A)+คำเสริม สร้อย(B)	ABB	ABB	ABB
คำยืมจากภาษาจีน	คำศัพท์ร่วมโบราณ	มี	มี	มี
	คำยืมเก่า	มี	มี	มี
	คำยืมใหม่	มี	มี	มี
ระบบไวยากรณ์				
ลักษณะร่วม (A คือคำหลัก B ทำหน้าที่ขยาย หรือเสริมความ)	ประโยคความเดียว	ประธาน+กริยา+กรรม		
	รูปแบบคำบ่งชี้	นาม+คำบ่งชี้		
	การแสดงความเป็นเจ้าของ	นามที่ถูกเป็นเจ้าของ+ คำแสดงความเป็นเจ้าของ + เจ้าของ		
	การขยายความ	A+B	A+B	A+B
		B+A	B+A	-
	การบอกตำแหน่ง	คำบอกตำแหน่ง + คำบอกสถานที่		
ลักษณะเปรียบเทียบ (A ประธาน B เรื่องที่เปรียบเทียบ C คำแสดงการเปรียบเทียบ D ผู้ที่ถูกเปรียบเทียบ)	การเปรียบเทียบ	ACDB	ABCD	ABCD
	การใช้ลักษณนาม	เลข+ลักษณนาม+ นาม	นาม+เลข+ลักษณ นาม	เลข+ลักษณนาม+ นาม

5.4 สรุปความสัมพันธ์

หัวข้อนี้จะนำข้อเท็จจริงเกี่ยวกับชาติพันธุ์วรรณนา การจัดแบ่งตระกูลภาษา ระบบเสียง ระบบคำและไวยากรณ์ที่ปรากฏมาเปรียบเทียบให้เห็นความเชื่อมโยงของกลุ่มชนที่พูดภาษาบู้อี้ ไต และจ้วง เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนี้

ข้อบ่งชี้ความสัมพันธ์		B	D	Z	
ข้อมูลทางชาติพันธุ์วรรณนา					
1.การตั้งถิ่นฐาน	มณฑลกุ้ยโจว	/		/	BZ
	มณฑลยูนนาน	/	/	/	BDZ
	มณฑลเสฉวน	/		/	BZ
	มณฑลกว่างซี			/	Z
	มณฑลกว่างตง			/	Z
	มณฑลหูหนาน			/	Z
2.บรรพบุรุษ	1.เกี่ยวข้องกับชาวปายเยว่	/	/	/	BDZ
	2.เกี่ยวข้องกับชาวผู่	/			B
	3.เกี่ยวข้องกับชาวเหลียว	/	/	/	BDZ
3.ชื่อเรียกในยุคโบราณ	1.เกี่ยวข้องกับชื่อ /zhong/	/		/	BZ
	2.เกี่ยวข้องกับชื่อ /man/	/	/		BD
	3.เกี่ยวข้องกับชื่อ /yi/	/	/		BD
	4.เกี่ยวข้องกับชื่อ /liao,lao/	/	/	/	BDZ
4.ชื่อเรียกปัจจุบัน	1.มีคำว่า "ผู้"	/		/	BZ
	2.มีคำว่า "จ้วง"	/		/	BZ
	3.มีคำว่า "ไต"		/	/	DZ
การจัดแบ่งตระกูลภาษา					
1.ตระกูล สาขา แขวง	ตระกูลจีน-ทิเบต สาขาจ้วง-ต้ง แขวงจ้วง-ไต	/	/	/	BDZ
2.ภาษาถิ่น	1.แบ่งตามภูมิศาสตร์		/		D
	2.แบ่งตามลักษณะทางภาษา	/			B
	3.แบ่งตามภูมิศาสตร์และลักษณะทางภาษา			/	Z
ระบบเสียง					
1.พยัญชนะ	1.มีการเปรียบเทียบของพยัญชนะเสียงก้องกับไม่ก้อง	/	/	/	BDZ
	2.มีการเปรียบเทียบของพยัญชนะพ่นลมกับไม่พ่นลม		/		D
	3.มีพยัญชนะเปลี่ยนเป็นเสียงริมฝีปาก /-W/	/	/	/	BDZ
	4.มีพยัญชนะเปลี่ยนเป็นเสียงเพดานแข็ง /-j/	/		/	BZ
	5.มีพยัญชนะนาสิกครบสี่เสียง /m,n,ŋ,ɲ/	/	ไม่มี n	/	BZ
	6.พยัญชนะเสียงก้องมีการออกเสียง /ʔ-/ นำ	/			B
2.สระ	1.มีการเปรียบเทียบของเสียงสระสั้นยาวเมื่อเป็นสระประสม	/	/a/	/	BZ

	2.มีสระประสมสองเสียง	/	/	/	BDZ	
	3.มีสระประสมสามเสียง	/			B	
	4.มีหางสระนาสิก/ม,น,ง/	/	/	/	BDZ	
	5.มีหางสระ /p,t/	/	/	/	BDZ	
	6.มีหางสระ /k/		/	/	DZ	
	7.มีหางสระ /ʔ/	/	/		BD	
3.วรรณยุกต์	1.มีวรรณยุกต์สระเปิด	/	/	/	BDZ	
	2.มีวรรณยุกต์สระปิด	/	/	/	BDZ	
4.พยางค์	1./+C+V±V±V ±C/	/			B	
	2./+C+V±V±C/	/	/	/	BDZ	
ระบบคำ						
1.คำเติม	1.คำเติมหน้า	/	/	/	BDZ	
	2.คำเติมหลัง	/	/	/	BDZ	
2.คำโดด	1.พยางค์เดียว	/	/	/	BDZ	
	2.สองพยางค์	/	/	/	BDZ	
	3.คำซ้ำ	/	/	/	BDZ	
	4.คำซ้ำสระคู่ หรือ พยัญชนะคู่	/	/	/	BDZ	
	5.คำเสริมสร้อย	/	/	/	BDZ	
	6.คำหลายพยางค์		/		D	
3.คำประสม	มีวิธีการประสมคำสองพยางค์	/	/	/	BDZ	
4.คำยืม	1.คำศัพท์ร่วมโบราณกับภาษาจีน	/	/	/	BDZ	
	2.คำยืมภาษาจีนเก่า	/	/	/	BDZ	
	3.คำยืมภาษาจีนใหม่	/	/	/	BDZ	
	4.คำยืมภาษาอื่น เช่น พม่า บาลี		/		D	
ระบบไวยากรณ์						
1.ลักษณะเปรียบเทียบเหมือน	ประโยคความเดียว [S+V+O]		/	/	/	BDZ
	รูปแบบคำบ่งชี้ [นาม + บ่งชี้]		/	/	/	BDZ
	การแสดงความเป็นเจ้าของ [นามที่ถูกเป็นเจ้าของ+ คำแสดงความเป็นเจ้าของ + เจ้าของ]		/	/	/	BDZ
	การขยายความ [คำหลัก + ส่วนขยาย]		/	/	/	BDZ
	การขยายความ [ส่วนขยาย + คำหลัก]		/	/		BDZ
	การบอกตำแหน่ง [คำบอกตำแหน่ง + คำบอกสถานที่]		/	/	/	BDZ
2.ลักษณะเปรียบเทียบต่าง	การเปรียบเทียบ [A ประทาน B เรื่องที่เปรียบ C คำแสดง การเปรียบเทียบ D ผู้ที่ถูกเปรียบ]	ABCD		/	/	DZ
	การเปรียบเทียบ	ACDB	/			B
	การใช้คำลักษณนาม [เลข+ลักษณนาม+นาม]		/		/	BZ
	การใช้คำลักษณนาม [นาม+เลข+ลักษณนาม]			/		D

จากที่ได้ใช้เกณฑ์ต่างๆเพื่อเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของภาษาทั้งสามในตารางข้างต้น จะพบว่ามีความสัมพันธ์ดังนี้

1. ลักษณะเฉพาะที่พบในภาษาใดภาษาหนึ่ง
2. ทั้งสามภาษามีความสัมพันธ์กัน
3. ภาษาปู้กับภาษาไตสัมพันธ์กัน
4. ภาษาไตกับภาษาจ้วงสัมพันธ์กัน
5. ภาษาปู้กับภาษาจ้วงสัมพันธ์กัน

สรุปได้ดังนี้

คู่สัมพันธ์	B	D	Z	BD	BZ	DZ	BDZ
ปริมาณความสัมพันธ์	6	5	4	3	9	3	30

จากตารางสรุปจะเห็นว่า ภาษาทั้งสามมีลักษณะที่สัมพันธ์กันมากที่สุด(BDZ=30) เมื่อจับคู่เปรียบเทียบพบว่าภาษาปู้และภาษาจ้วง (BZ=9) สัมพันธ์กันมากกว่าภาษาปู้และภาษาไต (BD=3) กับ ภาษาไตและภาษาจ้วง(DZ=3) ในขณะที่ทั้งสามภาษาต่างฝ่ายต่างมีลักษณะเฉพาะของตนเอง (B=6,D=5,Z=4)

บรรณานุกรม

- เมฆม สอดส่องกฤษ. (2552) "เสียงพยัญภาค /r/,/k/,/kh/ และเสียงพยัญภาคอื่นๆ:หลักฐานความสัมพันธ์ของภาษาจีนกับภาษาไทยในฐานะภาษาร่วมตระกูล" วารสารมนุษยศาสตร์ปริทรรศน์. คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ปีที่ 31 ประจำภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552.
- . (2553) " การวิเคราะห์ทางภาษาศาสตร์เชิงประวัติศาสตร์เรื่องคำเรียกช้างในภาษาญว", วารสารสังคมลุ่มน้ำโขง,ปีที่ 6 ฉบับที่ 2, หน้า 97 - 118 .
- . (2553) "การศึกษาวิเคราะห์ทางภาษาศาสตร์เชิงประวัติศาสตร์ของภาษาตระกูลไท-จีน เรื่อง ความสัมพันธ์ของเสียง / h / ในภาษาไทยถิ่นอีสานกับเสียง / h /ในภาษาจีน " วารสารศิลปศาสตร์,คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่, ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 .หน้า 68-90
- . (2554) การศึกษาทางภาษาศาสตร์เชิงประวัติศาสตร์เรื่อง "คำศัพท์ร่วมเชื้อสายไท-จีน ในภาษาไทยถิ่นอีสาน" The Journal. Journal of the Faculty of Liberal Arts, Mahidol University. Vol.7No.2 (2010) p.125-149.
- . (2554) สารานุกรมชนกลุ่มน้อยในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน. อุบลราชธานี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. 365 หน้า.
- . (2557) ภาษาปู้ฮี้ : ภาษาที่ใกล้ชิดกับภาษาไทยในประเทศจีน.วารสารกระแสวัฒนธรรม . มหาวิทยาลัยสยาม. ปีที่ 15 ฉบับที่ 28 กรกฎาคม – ธันวาคม.หน้า 67-76.
- . และ จีวีวรรณ ว่องเจริญกุล.(2557) ชนกลุ่มน้อยเผ่าไต : พี่น้องเผ่าไทในสิบสองปันนา สาธารณรัฐประชาชนจีน.วารสารกระแสวัฒนธรรม. ปีที่ 15 ฉบับที่ 27. (มกราคม-มิถุนายน 2557)
- เชียรชัย เอี่ยมวรเมธ.(2541) พจนานุกรมจีน-ไทย.(พิมพ์ครั้งที่ 5) กรุงเทพฯ : อักษรพิทยา.
- บริหารโครงการส่งเสริมการวิจัยในอุดมศึกษาและพัฒนามหาวิทยาลัยวิจัย,สำนัก และ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี. องค์ความรู้ภูมิปัญญากลุ่มชาติพันธุ์ภาคกลาง.[เว็บไซต์] สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2558. เข้าถึงได้จาก <http://www.thaiethnicity.com>
- ปราณี กุลละวณิช.(2535) พจนานุกรมจ้วงใต้ – ไทย.กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมทรง บุรุษพัฒน์และคณะ. (2539)ภาษาและวัฒนธรรมของชนชาติกัม-ไท (จ้วง-ต้ง) : รายการคำศัพท์. กรุงเทพฯ:บริษัทสหธรรมิกจำกัด.
- สมทรง บุรุษพัฒน์และฉิน เขียวหาง. (2549)พจนานุกรมจ้วงเหนือ-จีน-ไทย-อังกฤษ. กรุงเทพฯ: เอกพิมพ์ไท.
- สุริยา รัตนกุล.(2548) นานาภาษาในเอเชียอาคเนย์ : ภาษาตระกูลไท.กรุงเทพฯ:สหธรรมิก.
- Somsong Burusphat.(2006) Northern Zhuang Chinese Thai English Dictionary. Bangkok : Ekphimthai Ltd.
- 韦庆稳, 覃国生.1980.《壮语简志》北京: 民族出版社.(เหว่ยชิงเหวินและถานกว๋อชิง.(1980)

ปริทรรศน์ภาษาจ้วง.ปักกิ่ง:สำนักพิมพ์ชาติพันธุ์)

波涛魔涯, 笔名。《浅议傣史溯源》(新华网) 搜索日期: 2015 年月 10 日。(Botao mo ya, นามปากกา. “เสวนาการสืบสาวประวัติศาสตร์ไต” [เว็บไซต์] Xinhua Wang สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2558. เข้าถึงได้ทาง <http://bncdcywm.home.news.cn/blog/a/010100017BB5012049E7FBFE.html>

อักษรศาสตร์, คณะ มหาวิทยาลัยปักกิ่ง [เว็บไซต์] เมื่อ 2 เมษายน 2558 เข้าถึงได้ทาง <http://www.pkucn.com>

梁敏、張均如。(1996)《侗台语族概论》北京: 中国社会科学出版社。(Liáng Mǐn, Zhāng Jūnrú.(1996)“Dòng Tái Yǔzú gàilùn” Běijīng: Zhōngguó Shèhuì Kēxué Chūbǎn shè. เหลียงหมิ่นและจางจวินหฺรู.(1996) ปริทรรศน์ภาษาต้ง-ถาย.ปักกิ่ง:สำนักพิมพ์สังคมวิทยาแห่งประเทศไทย.)

韦庆稳、覃国生。(1980).《壮语简志》北京: 民族出版社。Wéi Qīngwén, Tán Guóshēng.(1980).“Zhuàng yǔ jiǎn zhì” Běijīng: Mínzú chūbǎn shè. เหวยชิงเหวิน ถานกั๋วอิ่ง.(1980).ปริทรรศน์ภาษาจ้วง.ปักกิ่ง:สำนักพิมพ์ชาติพันธุ์.)

徐杰舜。(1989)中国民族史新编。南宁: 广西教育出版社。(Xú Jiéshùn.(1989) Zhōngguó mínzú shǐ xīn biān. Nán níng: Guǎngxī jiàoyù chūbǎn shè. สวีเจีย ชุ่น.(1989) ประวัติศาสตร์ใหม่ของกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศจีน.หนานหนิง:สำนักพิมพ์การศึกษากว้างซี)

新浪微博。(2015).汉语方言发音字典。[website] 搜索日期:2015 年 5 月 26 日: Xīnlǎng wēi bó.(2015). Hànyǔ fāngyán fāyīn zìdiǎn. [Website] sōusuǒ rìqí:2015 Nián 5 yuè 26 rì:网站:<http://cn.voicedic.com/>. (Xinlang Weibo.(2015). พจนานุกรมเสียงภาษาถิ่นจีน. [เว็บไซต์] สืบค้นเมื่อ 26 พฤษภาคม 2558 จาก <http://cn.voicedic.com/>

喻翠容, 罗美珍(1979)《傣语简志》北京: 民族出版社。(Yù Cuìróng, Luō Měizhēn.(1979) “Dǎi yǔ jiǎn zhì”. Běijīng: Mínzú chūbǎn shè.ยวี่ซุ่ยหฺรง, หลัวเหมย์เจิน. (1979) ปริทรรศน์ภาษาไต.ปักกิ่ง:สำนักพิมพ์ชาติพันธุ์.)

喻翠容。(1980).《布依语简志》北京: 民族出版社。(Yù Cuìróng. (1980).“Bùyī yǔ jiǎn zhì” Běijīng: Mínzú chūbǎn shè.ยวี่ซุ่ยหฺรง. (1980).ปริทรรศน์ภาษาบูอี้.ปักกิ่ง: สำนักพิมพ์ชาติพันธุ์.)

Haudricourt, André-Georges. (1967). La langue lakkia. Bulletin de la Société de Linguistique de Paris 62. 165–182.

Edmondson, J. A., & Solnit, D. B. (1988). *Comparative Kadai: linguistic studies beyond Tai*. Summer Institute of Linguistics publications in linguistics, no. 86. [Arlington, Tex.]: Summer Institute of Linguistics.

Edmondson, Jerold A. and Yang, Quan. (1988). Word initial preconsonants and the history of Kam-Shui resonant initials and tones. In Edmondson, Jerold A. and Solnit, David B. (eds.), *Comparative Kadai: Linguistic Studies Beyond Tai*, 143-166. The Summer Institute of Linguistics and the University of Texas at Arlington.

1. รายการคำศัพท์ภาษาปู้อี้

คำศัพท์ภาษาปู้อี้ แปลมาจากรายการคำศัพท์ในหนังสือนี้

喻翠容. (1980). 《布依语简志》 北京：民族出版社.

Yù Cuiróng. (1980). “Bùyī yǔ jiǎn zhì” Běijīng: Mínzú chūbǎn shè.

(ยวี ชุ่ยหลง. (1980). **ปริทรรศน์ภาษาปู้อี้**. ปักกิ่ง : สำนักพิมพ์ชาติพันธุ์.)

นอกจากคำศัพท์เฉพาะเผ่าพันธุ์ภาษาปู้อี้แล้ว ยังมีคำยืมจากภาษาจีนและคำพ้องกับภาษาไทยถิ่นต่าง ๆ ด้วย ได้แก่

- คำยืมภาษาจีนเก่าหรือคำศัพท์ที่ใช้ร่วมกันกับภาษาจีนมาแต่โบราณ แบ่งเป็นสองช่วง คือ ภาษาจีนยุคก่อนประวัติศาสตร์ หมายถึงช่วงเวลานับตั้งแต่ 1046 - 256 ปีก่อน คริสตกาล และ ภาษาจีนยุคกลางประวัติศาสตร์ หมายถึงช่วงเวลา ค.ศ. 420 - 927
- คำยืมภาษาจีนใหม่ เป็นคำยืมภายหลังการปฏิวัติวัฒนธรรม ปี ค.ศ. 1949 คำยืมกลุ่มนี้ส่วนมากเป็นคำศัพท์เกี่ยวกับการเมือง การปกครอง การศึกษา เศรษฐกิจสังคม สาธารณสุข วิทยาการสมัยใหม่ เป็นต้น ซึ่งเป็นคำที่เกิดขึ้นใหม่ ไม่มีใช้ในภาษาปู้อี้
- คำที่พ้องทั้งภาษาจีน ภาษาไทและภาษาไทย นักวิชาการจีนถือว่าเป็นคำยืมภาษาจีนเก่า ซึ่งเป็นคำภาษาจีนยุคก่อนและกลางประวัติศาสตร์ ในขณะที่ฝั่งนักวิชาการที่ศึกษาความสัมพันธ์ของภาษาไท-จีน มีความเห็นว่าคำศัพท์เหล่านี้เป็นคำศัพท์ที่ ภาษาไทและภาษาจีนเคยใช้ร่วมกันมาแต่อดีต และเรียกว่า คำศัพท์ร่วมเชื้อสายไท-จีน
- คำพ้องกับภาษาไทยถิ่นต่าง ๆ เช่น ภาษาไทยถิ่นเหนือ ภาษาไทยถิ่นอีสาน เป็นต้น

ในรายการคำศัพท์ส่วนนี้ หากพบคำประเภทนี้จะได้อรรถาธิบายไว้ โดยใช้รูปแบบดังนี้ ภาษาจีนโบราณและภาษาจีนใหม่ (จ.= คำจีน พินอิน, ความหมาย) คำศัพท์ร่วมเชื้อสายไท-จีน (ทจ.=คำ, ความหมาย) ภาษาไทยถิ่นอีสาน(อ.=คำ, ความหมาย) ภาษาไทยถิ่นเหนือ (น.=คำ, ความหมาย) ซึ่งในการระบุความหมายของคำนั้น หากมีความหมายต่างกันจะระบุความหมายของภาษาที่นำมาเปรียบเทียบ หากมีความหมายเหมือนกันก็จะไม่ระบุความหมาย

a:n1	鞍子 ānzi	อาณ
a:ŋ5	高兴 gāoxìng	ดีใจ
a1	乌鸦 wūyā	อีกา
a1jia?7	喜鹊 xǐquè	นกสาลิกาปากดำ
ai1	咳嗽 késòu	ไอ
au1 (ทจ.)	要 yào (我要这个) yào (wǒ yào zhège)	เอา
au1 ,tsu4	娶 qǔ	เอา แต่งงาน(ผู้ชายแต่งงานผู้หญิง)
a?7	胸脯 xiōngpú	หน้าอก
ba:n4	村子 cūnzi	บ้าน (หมู่บ้าน)
ba:ŋ1	薄 báo	บาง
ba:u5	美丽 měili	สวย,งดงาม
ba:ʔ7lai1	梯子 tīzi	บันได
ba1sai1	蓑衣 suōyī	ชุดที่ทำจากฟางไว้กันฝน
ba5	肩膀 jiānbǎng	บ่า
bau1	叶子 yèzi	ใบไม้
bau1	张 (一张纸) zhāng (yī zhāng zhǐ)	แผ่น(กระดาษหนึ่งแผ่น)
bau1teau3	头帕 tóu pà	หมวกผ้า
bau1	轻 qīng	เบา
bin1	飞 fēi	บิน
bin4	席子 xízi	เสื่อ
bit7	拧 (拧毛巾) níng (níng máojīn)	บิด(ให้แห้ง)
bit7	歪 (帽子歪了) wāi (màozi wāile)	บิด(บิดเบี้ยว)
bun1	天 tiān	วัน
but7	挖 wā	ขุด
bui?7	粗 (粗大) cū (cūdà)	(ร่างกาย)บึกบึน,กำยำ
bui?7la:n1	孙女 sūnnǚ	หลานสาว(ลูกสาวของลูก)
bui?7so6	侄女 zhínǚ	หลานสาว(ลูกสาวของพี่และน้อง)
bo5	井 jǐng	บ่อน้ำ
bo?7	浅 qiǎn	ตื้น
buan5 , tea:ŋ2	床 chuáng	เตียง
ea3	夏 xià	ฤดูร้อน
ei5(จ.)	西 xī	ทิศตะวันตก

ɕian5tɕin3 (จ.)	先进 xiānjìn	ก้าวหน้า
ɕian5tsuan4 (จ.)	宣传 xuānchuán	โฆษณา
ɕian6tɕei6 (จ.)	选举 xuǎnjǔ	เลือกตั้ง
ɕian5ɕin3 , sin5 (จ.)	相信 xiāngxìn	เชื่อมั่น
ɕian5jin5(จ.)	便宜 piányí	ถูก
ɕin3fu4(จ.)	幸福 xìngfú	ความสุข
ɕo4ɕa:u3(จ.)	学校 xuéxiào	โรงเรียน
da:i4di1	苧麻 zhù má	ป่าน
da:i5	花 huā	ดอกไม้
da:ŋ1	身体 shēntǐ	ร่างกาย
da:ŋ1kau5	自己 zìjǐ	ตัวเอง
da:u1di5	星星 xīngxīng	ดวงดาว
da5 , ve6 , tan1	骂 mà	ด่า
dai4 (ทจ.)	得到 dédào	ได้รับ
dam1	种 (种菜) zhǒng (zhòng cài)	ดำ (ปลูก)
dam5 (อ.=ดำ)	扎 zhā	ดำ แหว่ง
dan1	个 (一个碗) gè (yīgè wǎn)	ใบ(ชามหนึ่งใบ)
dan1ɕu:t7	肾 shèn	ไต
daŋ1 (อ.=ตั้ง)	鼻子 bízi	จมูก
daŋ1muʔ8	鼻涕 bíti	น้ำมูก
daŋ5	咸 xián	เค็ม
dat7	紧 (绑得紧) jǐn (bǎng dé jǐn)	ตึง(มัดแบบตึง)
di1	胆 dǎn	ถุงน้ำดี
di1	好 hǎo	ดี
diau1 , it7 (ทจ.=เอ็ด)	一 yī	หนึ่ง
diaʔ7 , ti:p8	踩 cǎi	เหยียบย่ำ
diŋ1	红 hóng	สีแดง
dip7	生 (生肉) shēng (shēngròu)	(เนื้อ)ดิบ
diu5 , tsan6 , ɕan6 (ทจ.)	称 (称东西) chēng (chēng dōngxī)	ชั่ง(สิ่งของ)
duu:n1	月 (月份) yuè (yuèfèn)	เดือน
duu:n1	蚯蚓 qiūyǐn	ไส้เดือน
duu:n1la:p8	十二月 shí'èr yuè	เดือนธันวาคม
duu:n1ŋi6	二月 èr yuè	เดือนกุมภาพันธ์ (เดือนยี่)

du:n1tsi:ŋ1	正月 zhēngyuè	เดือนแรกตามปฏิทิน เดือนมกราคม
du1	肚脐 dùqí	สะดือ
du:n4	吞 tūn	กลืน
du:n4	咽 yàn	กลืน
doŋ4	簸箕 bòjī	ปั้งกี
dot7 , ku:n1	喝 (喝水) hē (hē shuǐ)	ดื่ม(น้ำ)
doʔ7laŋ1	脊背 jǐbèi	กระดูกสันหลัง
duaŋ4	硬 yìng	แข็ง
duaʔ7	骨头 gǔtōu	กระดูก
dum1	闻 wén	ดม
e1	靠 (人靠树) kào (rén kào shù)	พึ่ง(คนพึ่งต้นไม้)
e4	屎 shǐ	ขี้
eei3xua3 (จ.)	计划 jìhuà	วางแผน,แผนการ
fa:n6tui3(จ.)	反对 fǎnduì	คัดค้าน
fa:n6tuŋ3(จ.)	反动 fǎndòng	ย้อนกลับ ปฏิกริยา
fa4tsa:n6(จ.)	发展 fāzhǎn	พัฒนา
fei4tsa:u3(จ.)	肥皂 féizào	สบู่
fei5tei5(จ.)	飞机 fēijī	เครื่องบิน
fu1	鳖 biē	เต่า
ɣa:i2	鞋 xié	รองเท้า
ɣa:m3	跨 (跨小沟) kuà (kuà xiǎo gōu)	ข้าม(คลอง)
ɣa:n1	答 dá	ตอบ
ɣa:n2	扁担 biǎndan	ไม้คานไว้ใช้หาบของ
ɣa:n5	鹅 é	ห่าน
ɣa:u1	白 bái	สีขาว
ɣa:u5	话 huà	คำพูด
ɣa2	茅草 máocǎo	หญ้าคา
ɣa3	五 wǔ	ห้า
ɣa3ŋu:t8	五月 wǔ yuè	เดือนพฤษภาคม
ɣa5	嫁 jià	แต่งงาน(ผู้หญิง)
ɣam1 , moʔ7	埋 (埋于地下) mái (mái yú dìxià)	ฝัง(ลงในดิน) หมก

ram2	苦 kǔ	ขม
rau3	给 gěi	ให้
ram5	问 wèn	ถาม
ran1	啼 (公鸡啼) tí (gōngjī tí)	(ไก่ตัวผู้)ขัน
ran1	快 (走得快) kuài (zǒu dé kuài)	เร็ว(เดินอย่างรวดเร็ว)
rap8	咬 yǎo	กัด จับ
rau1	臭 chòu	เหม็น
rau1ta:ŋ1	香 (花香) xiān(huāxiāng)	(ดอกไม้)หอมสดชื่น
rau1va:u2	腥 xīng	คาว
rau3	进 (进来) jìn (jìnlái)	เข้า
rau3	快 (刀快) kuài (dāo kuài)	(มีด)คม
rau4	饭 fàn	ข้าว
rau4ja:ŋ2	高粱 gāoliang	ข้าวฟ่าง
rau4ka:ʔ7	稻子 dàozi	ข้าว
rau4sa:n2	米 mǐ	ข้าวสาร
rau4vaŋ4	粽子 zòngzi	ขนมจั้ง
rau4vu:ŋ2	玉米 yùmǐ	ข้าวโพด
ru:t7	腰 yāo	เอว
run1	恨 hèn	เกลียด
run3	上 (上山) shàng (shàngshān)	ขึ้น(เขา)
ru:ʔ7	鳃 sāi	แก้ม(ปลา)
ro1	蒜 suàn	กระเทียม
ro2	脖子 bózi	คอ
ro3	穷 qióng	ยากจน
ro5	膝盖 xīgài	หัวเข่า
roʔ8	肿 zhǒng	บวม
ruat7	刮 guā guā (guā zhū máo)	ขูด, โกง
rum2	痒 yǎng	คัน
rup8	柞(拇指与中指张开之长度) zhà(mǔzhǐ yǔ zhōngzhǐ zhāngkāizhǐ chángdù)	คืบ
ha:i3 (จ.)	海 hǎi	ทะเล
i:t7	伸 (伸手) shēn (shēnshǒu)	ยื่น(มือ)

i:ʔ7	饿 è	หิว
iaʔ7 (ทจ.)	牛鞭 niú è	แอก(ที่คอของวัว)
im5	饱 bǎo	อิ่ม
iu4	粮仓 liángcāng	ยุ้งข้าว
ja:ŋ2ma2	什么 shénme	อะไร
ja:ŋ4xo6	火柴 huǒchái	ไม้ขีดไฟ
ja:u6 , a:ʔ7	跑 pǎo	วิ่ง
ja6	妻子 qīzi	ภรรยา
ja6ta:i5	外祖母 wàizǔmǔ	ยาย(แม่ของแม่)
jaʔ8	滴 (水往下滴) dī (shuǐ wǎng xià dī)	หยด(น้ำ)
je4la:u4	伯父 bófù	ลุง (พี่ชายของพ่อและแม่)
je6 (จ.)	也 (他也去) yě (tā yě qù)	ก็.....เหมือนกัน(เขาก็เหมือนกัน)
ji2	脏 zàng	สกปรก
ji3na:i5	休息 xiūxi	พักผ่อน
ji3teian3 (จ.)	意见 yìjiàn	ความคิดเห็น
ji4ma5(จ.)	姨母 (母之姐) yímǔ (mǔ zhī jiě)	ป้า (พี่สาวของแม่)
ji4ma5(จ.)	姨母 (母之妹) yímǔ (mǔ zhī mèi)	น้าหญิง (น้องสาวของแม่)
ji4te5(จ.)	姨父 (母姐之夫) yífù (mǔ jiě zhī fū)	ลุงเขย(สามีพี่สาวของแม่)
ji4te5(จ.)	姨父 (母妹之夫) yífù (mǔ mèi zhī fū)	น้าเขย (สามีของน้องสาวของแม่)
ji4tin3 (จ.)	一定 (我一定去) yīdìng (wǒ yīdìng qù)	แน่นอน(ฉันจะต้องไปแน่นอน)
ji6tein5(จ.)	已经 (他已经来了) yǐjīng (tā yǐjīng lái le)	แล้ว(เขามาแล้ว)
jian2	旁边 pángbiān	ด้านข้าง
jian3	黄 huáng	สีเหลือง
jian4	啃 (啃骨头) kěn (kěn gú tóu)	แทะ(กระดูก)
jiap8	窄 zhǎi	แคบ
jiau6	喊 hǎn	ตะโกน
jin3tun3(จ.)	运动 yùndòng	กีฬา
jin4 , jian2 (จ.)	赢 yíng	ชนะ
jin4xa:ŋ4(จ.)	银行 yínháng	ธนาคาร

jin5eun4(จ.)	英雄 yīngxióng	วีรบุรุษ
jin1 (ทจ.)	姜 jiāng	ชิง
jin1(ทจ.)	声音 shēngyīn	เสียง
jiu2 , la:u2	油 yóu	น้ำมัน
jiu3 (จ.)	又 (又好又快) yòu (yòu hǎo yòu kuài)	อีก(ทั้งดีทั้งเร็ว)
jiu5tian6 (จ.)	优点 yōudiǎn	จุดเด่น
jo3 , eo4	学 xué	เรียน
ju:ŋ2	羊 yáng	แกะ
jun4 (จ.)	用 (使用) yòng(shǐyòng)	ใช้
jun4ji3 (จ.)	容易 róngyì	ง่าย
jun6fu3(จ.)	拥护 yǒnghù	สนับสนุน
jun6ka:n6(จ.)	勇敢 yǒnggǎn	กล้าหาญ
ka:i1	卖 mài	ขาย
ka:i5 , man2	元(一元钱) yuán(yīyuán qián)	หยวน (สกุลเงินจีนหนึ่งหยวน)
ka:i5xui3(จ.)	开会 kāihuì	เปิดประชุม
ka:i6 (ทจ.)	改 gǎi	แก้
ka:i6fa:ŋ3(จ.)	解放 jiěfàng	ปลดปล่อย
ka:u2 , om5	含 hán	อม
ka:m3	山洞 shāndòng	ถ้ำ
ka:m3 , ka:n6 (ทจ.)	敢 gǎn	กล้าหาญ
ka:n3 (ทจ.)	茎 jīng	ก้าน
ka:n3pu3 (จ.)	干部 gàn bù	ข้าราชการ
ka:ŋ1 (จ.)	钢 gāng	เหล็ก
ka:ŋ5pi4 (จ.)	自来水笔 zìláishuǐ bǐ	ปากกาหมึกซึม
ka1	腿 tuǐ	ขา
ka1du:ŋ4	跛子 bǒzi	คนขาเป๋
ka3 (ทจ.)	杀 (杀猪) shā (shā zhū)	ฆ่า(หมู)
ka6	价钱 jiàqián	ราคา
kai5	鸡 jī	ไก่
kai5me6	母鸡 mǔ jī	ไก่ตัวเมีย
kai5pu4	公鸡 gōngjī	ไก่ตัวผู้
kam1	握 (握刀把) wò (wò dāobà)	จับ,คว่ำ(มีด)
kam1	把 (一把米) bǎ (yī bǎ mǐ)	กำ(ข้าวหนึ่งกำ)

kan4	勤 qín	ขยัน
kan5ne5	乳房 rǔfáng	เต้านม
kap8	捉 (捉鸡) zhuō (zhuō jī)	จับ(ไก่)
kau1 (ทจ.)	角 jiǎo	เขา
kau2	弯 (棍子弯) wān (gùnzi wān)	(ตะบอง)โค้ง
kau5 (ทจ.)	旧 jiù	เก่า
ke4min3 (จ.)	革命 géming	ปฏิวัติ
ku:n2	撒 (撒种子) sā (sā zhǒngzǐ)	หว่าน(เมล็ดพันธุ์)
ku:t7	揭 (揭开盖子) jiē (jiē kāi gàizi)	แกะ(กล่อง)
ku:t8	扛 káng	แบก,หาม
ku1	喂 (喂鸡) wèi (wèi jī)	ให้อาหาร(ไก่)
ku3	藏(收藏) cáng (shōucáng)	เก็บ
ku5	锯 jù	เลื่อย
kun1	吃 chī	กิน
ko1	棵 (一棵树) kē (yī kē shù)	ต้น กอ (ต้นไม้หนึ่งต้น)
ko4	做 (做工) zuò (zuògōng)	ทำ(งาน)
ko4tsam2	玩耍 wánshuǎ	แก้ม
ko5eo4 (จ.)	科学 kēxué	วิทยาศาสตร์
kon2	割 gē	ตัด
kon6	手镯 shǒuzhuó	กำไล
kop7	田鸡 tiánjī	กบ
ku1	我 wǒ	สรรพนามบุรุษที่ 1
ku3	九 jiǔ	เก้า
ku3ɲu:t8	九月 jiǔ yuè	เดือนกันยายน
ku3sl3(จ.)	故事 gùshi	นิทาน
ku5je4(จ.)	姑父 (父姐之夫) gū fù (fù jiě zhī fū) gūfu (fù jiě zhī fū)	ลุงเขย(สามีของพี่สาวพ่อ)
ku5je4(จ.)	姑父 (父妹之夫) gū fù (fù mèi zhī fū) gūfu (fù mèi zhī fū)	อาเขย(สามีของน้องสาวพ่อ)

ku5ma5(จ.)	姑母 (父之姐) gū mǔ (fù zhī jiě) gūmǔ (fǔ zhī jiě)	ป้า (พี่สาวของพ่อ)
ku5ma5(จ.)	姑母 (父之妹) gū mǔ (fù zhī mèi) gūmǔ (fǔ zhī mèi)	อา(น้องสาวของพ่อ)
ku6	双 (一双鞋) shuāng (yī shuāng xié) shuāng (yīshuāng xié)	คู่(รองเท้าหนึ่งคู่)
kuai1 , tsun6	聪明 cōngmíng	ฉลาด
kuan5	先 xiān	ก่อน
kuang5jun4(จ.)	光荣 guāngróng	เกียรติยศ
kuang5min4(จ.)	光明 guāngmíng	แสงสว่าง
kue4tea5(จ.)	国家 guójiā	ประเทศ
kui3(จ.)	贵 guì	แพง
kui6	骑 (骑马) qí (qímǎ)	ขี่(ม้า)
kun3	沸 (水开了) fèi (shuǐ kāile)	(น้ำ)เดือด
kun5(จ.)	捆 kǔn	มัด
kuŋ3tein5tuan4 (จ.)	共青团 gòngqīngtuán	สันนิบาตเยาวชนลัทธิ คอมมิวนิสต์
kuŋ3tsa:n6ta:ŋ6(จ.)	共产党 gòngchǎndǎng	พรรคคอมมิวนิสต์
kuŋ5fuun5(จ.)	工分 gōngfēn	หน่วยปริมาณการทำงาน
kuŋ5lu3 (จ.)	公路 gōnglù	ทางหลวง
kuŋ5ŋe4(จ.)	工业 gōngyè	อุตสาหกรรม
kuŋ5se3(จ.)	公社 gōngshè	คอมมูนประชาชน
kuŋ5tsa:ŋ6(จ.)	工厂 gōngchǎng	โรงงาน
kuŋ5tsl5(จ.)	工资 gōngzī	เงินเดือน
kuŋ5zuun4(จ.)	工人 gōngrén	คนงาน
kuŋ5zuun4ka:i5-tei4 (จ.)	工人阶级 gōngrén jiējí	ชนชั้นกรรมกร
ku?7	老虎 lǎohǔ	สิงโต
ku?7	豹 bào	เสือดาว
kwa:ŋ5 (ทจ.)	宽 kuān	กว้าง
kwa1(จ.)	锅 (烧菜的) guō (shāo cài de)	หม้อ
kwa5(จ.)	过 (过河) guò (guò hé)	ข้าม(แม่น้ำ)

la:i1	多 duō	หลาย
la:i1siu3	多少 duōshǎo	เท่าไร
la:n4(จ.)	蓝 lán	สีน้ำเงิน
la:t8	抢 qiǎng	ปล้น,แย่ง
la:u1	怕 pà	กลัว
la:u4 , xun1	大 dà	ใหญ่
la:u4kui2	丈夫 zhàngfū	สามี
la:u4ta1	岳父 yuèfù	พ่อตา (พ่อของภรรยา)
la:ʔ7	倒塌 dǎotā	พังทลาย
la2	锣 luó	ฆ้อง
la3i5	腋下 yè xià	รักแร้
la4tsu4(จ.)	蜡烛 làzhú	เทียน
lai1(ทจ.)	流 (水流) liú (shuǐliú)	(น้ำ)ไหล
lai6	赶 (驱赶) gǎn (qūgǎn)	ขับ,ไล่
lai6don1	打猎 dǎ liè	ล่าสัตว์
lau2	哪 (哪一个碗) nǎ (nǎ yīgè wǎn)	ไหน(ขามใบไหน)
lam4	跌 (跌倒) diē (diéǎo)	ล้มลง
lan1	后 hòu	หลัง
lap7	闭 (闭眼) bì (bì yǎn)	หลับ(ตา)
lap7	暗 (房子很暗) àn (fángzi hěn àn)	(ห้อง)มืด
lap7muaʔ7	雾 wù	หมอก
lap8	堆 (堆积泥土) duī (duījī nítǔ)	กอง(ดิน)
lau3	酒 jiǔ	เหล้า
laʔ8	深 (水深) shēn (shuǐshēn)	(น้ำ)ลึก
le6	挑选 tiāoxuǎn	เลือก
li:m2	镰刀 liándāo	เคียว
li:n2	梁 liáng	คานหลังคา
li:n4	两 (斤两) liǎng(jīnliǎng)	มาตราวัด เท่ากับ ตำลึง
li4	有 yǒu	มี
li4	富 fù	ร่ำรวย
li4ke4(จ.)	立刻 lìkè	เดี๋ยวนี
li5le4	唢呐 suǒnà	เป่

liɑŋ4kuai3(จ.)	凉快 liángkuai	เย็น
lin4	舌头 shétou	ลิ้น
lin6	穿山甲 chuānshānjiǎ	ตัวนึ่ง
lin6ta:u2(จ.)	领导 lǐngdǎo	ผู้นำ
lin2(จ.)	零 líng	ศูนย์
lin5	陡 (山很陡) dǒu (shān hěn dǒu)	(เขา)ชัน
lu:ɿ7	臭虫 chòuchóng	เห็บ
lu:ɿ8	血 xuè	เลือด
luʔ8buʔ7	女人 nǚrén	ผู้หญิง
luʔ8buʔ7	女儿 nǚ'ér	ลูกสาว
luʔ8dai1	柿子 shìzi	ลูกพลับ
luʔ8i:ɿ7	葡萄 pútáo	องุ่น
luʔ8ku2	茄子 qiézi	มะเขือ
luʔ8kui2	女婿 nǚxù	ลูกเขย
luʔ8la:n1	孙子 sūnzi	หลานชาย(ลูกชายของลูก)
luʔ8ma:n6	辣椒 làjiāo	พริก
luʔ8ma:ʔ7	豆子 dòuzi	ถั่ว
luʔ8pau4	儿媳 érxí	ภรรยาของลูกชาย
luʔ8pi:ʔ7	芋头 yùtóu	เผือก
luʔ8pu2	萝卜 luóbo	หัวไชเท้า
luʔ8sa:i1	儿子 érzi	ลูกชาย
luʔ8sa:i1 , pu4tso2	青年男子 qīngnián nánzi	วัยรุ่นชาย
luʔ8sai5	儿童 értóng	เด็ก
luʔ8su1	学生 xuéshēng	นักเรียน
luʔ8so6	侄子 zhízi	หลานชาย(ลูกชายของพี่และน้อง)
luʔ8ta:u2	桃子 táozi	ลูกท้อ
luʔ8ti:ŋ1	黄瓜 huángguā	แตงกวา
luʔ8vai4	雹子 báozi	ลูกเห็บ
luʔ8vai4	果子 guǒzi	ผลไม้
luʔ8vaʔ8	南瓜 huángguā	ฟักทอง
luʔ8vuŋ2	手指 shǒuzhǐ	นิ้วมือ
lo4 , jo6	骗 piàn	โกหก, หลอกลวง
lo4kuaŋ5 , pa:u2(จ.)	箩筐 luókuāng	หว้า(ที่ทำจากไม้ไผ่)

lo4xou3(จ.)	落后 luòhòu	ล้าหลัง
loʔ7	拔 (拔草) bá (bá cǎo)	ดึง, ถอน(หญ้า)
lu:m8	阴 yīn	มืด
lu:ŋ2 (ทจ.)	铜 tóng	ทองแดง
lu4(จ.)	绿 lǜ	สีเขียว
luat7	迟 chí	สาย
lum2	忘记 wàngjì	ลืม
luŋ3	锁 suǒ	ลงกลอน
luŋ4min4(จ.)	农民 nóngmín	ชาวนา
luŋ4ŋe4(จ.)	农业 nóngyè	เกษตรกรรม
luŋ6po2	膀胱 pángguāng	กระเพาะปัสสาวะ
u2 , am5	背 (背小孩) bèi (bèi xiǎohái)	แบก(เด็ก) อุ้ม
ma:n6daŋ5	辣 là	เผ็ด
ma:t8	袜子 wàzi	ถุงเท้า
ma:ʔ7	tiānhuā	โรคฝีดาษ
ma1	狗 gǒu	หมา
ma1	来 lái	มา
ma1nai2	狼 láng	หมาป่า หมาไน
ma3	长 (长大) zhǎng (zhǎng dà)	เติบโต
ma4	马 mǎ	ม้า
ma5 , tee6	浸 (浸种子) jìn (jìn zhǒngzǐ)	แช่(เมล็ดพันธุ์)
mai1	线 xiàn	ไหม เส้นด้าย
man2	甘薯 gānshǔ	มันเทศ
maŋ6(壮) , pi2(肥胖)	胖 pàng	อ้วน
mat7	跳蚤 tiàozǎo	ตัวหมัด
mat8	蚂蚁 mǎyǐ	มด
mau3	兔子 tùzǐ	กระต่าย
maʔ8 (ทจ.)	墨 mò	หมึก
me6	母亲 mǔqīn	มารดา
me6a:u1	叔母 shúmǔ	อาสะใภ้
me6la:u4	伯母 bómǔ	ป้าสะใภ้
me6pa3	舅母 (母兄之妻) jiùmǔ (mǔ xiōng zhī qī)	ป้าสะใภ้ (ภรรยาของพี่ชายแม่)
me6pa3	舅母 (母弟之妻)	น้าสะใภ้ (ภรรยาของน้องชายแม่)

	jiùmu (mǔ dì zhī qī)	
me6ta:i5	岳母 yuèmǔ	แม่ยาย (แม่ของภรรยา)
mi2	不 (他不来) bù (tā bù lái)	มิ ไม่(เขาไม่มา)
mi2li4	没有 (我没有书) méiyǒu (wǒ méiyǒu shū)	ไม่มี(ฉันไม่มีหนังสือ)
mi2si2	不是 (这不是我的) bùshì (zhè bùshì wǒ de)	ไม่ใช่(อันนี้ไม่ใช่ของฉัน)
miau5	猫 māo	แมว
min4ko5(จ.)	民歌 míngē	เพลงพื้นเมือง
min4tein3	镜子 jìngzi	กระจก
min4tsu4(จ.)	民族 mínzú	ชนเผ่า
min4tsu6(จ.)	民主 mínzhǔ	ประชาธิปไตย
mit8	刀 dāo	มีด
mit8zuan5pjaʔ7	菜刀 càidāo	มีดทำกับข้าว
mjaŋ3	别 (别去) bié (bié qù)	อย่า(อย่าไป)
mu:ŋ1	沟 (水渠) gōu (shuǐqú)	คลอง
muil1	熊 xióng	หมี
muuŋ2	你 nǐ	มึง (สรรพนามบุรุษที่ 2)
mo4fa:n3(จ.)	模范 mófàn	แบบอย่าง
mo5	新 xīn	ใหม่
mo6	坟墓 fénmù	สุสาน
mou6	亩 mǔ	ไร่
mu1	猪 zhū	หมู
mu1ji6,mu1za:i6	野猪 yězhū	หมูป่า
mu2 (ทจ.)	磨 (石磨) mó (shí mò)	โม่ (คานาม)
mu2 , pa:n5	磨	โม่ (กริยา)
mu5ma:n5	尘土 chéntǔ	ฝุ่น
muaʔ7mu1	食 (猪食) chī (zhū shí)	อาหาร(หมู)
muaʔ8	被子 bèizi	ผ้าห่ม
mum6	胡子 húzi	หนวด
na:i2	痰 tán	เสมหะ
na:i2	口水 kǒushuǐ	น้ำลาย
na:i5	累 (疲乏) lèi(pífá)	เหนื่อย,อ่อนล้า
na:i6na:i6	慢慢 (慢慢走) màn man (màn man zǒu)	ช้าๆ(เดินอย่างเชื่องช้า)

na:m 6mi3	煤 méi	ถ่านหิน
na:m6	土 (千土) tǔ (qiān tǔ)	ดิน
na:m6 , la3dan1	地 (天地) dì (tiāndì)	พื้นดิน
na:m6tuŋ5	泥 (稀泥) ní (xīní)	โคลน
na:n4(จ.)	南 nán	ทิศใต้
na:ʔ8	水獭 shuǐtǎ	นากน้ำ
na1	厚 hòu	หนา
na3	脸 liǎn	ใบหน้า
na3pjaʔ7	额头 étóu	หน้าผาก
na5	箭 jiàn	ลูกธนู
nai1	雪 xuě	หิมะ
nai1	冰 bīng	น้ำแข็ง
nai1vu:ŋ2	霜 shuāng	น้ำค้างแข็ง
nai5(จ.)	祖母 zǔmǔ	ย่า
nan2	虱子 (衣服上的) shīzi (yīfú shàng de)	เหา(ในเสื้อผ้า)
naŋ1	皮肤 pífū	ผิวหนัง
naŋ1paʔ7	嘴唇 zuǐchún	ริมฝีปาก
naŋ3	蒸 zhēng	นึ่ง
nat8	粒 (一粒米) lì (yī lì mǐ)	เม็ด(ข้าวหนึ่งเม็ด)
nau2	说 shuō	พูด
nau2rau3	告诉 gàosù	บอก
nau2vu:n1	唱歌 chànggē	ร้องเพลง
nau6	烂 (瓜烂了) làn (guā lànle)	(แดง)เน่า
naʔ7	重 zhòng	หนัก
ne5	奶 nǎi	นม
ne5 , sai5	小 xiǎo	เล็ก
ni4	这 zhè	นี้
nian2	蚊子 wénzi	ยุง
nian2ra:u4	苍蝇 cāngyíng	แมลงวัน
nian2ŋak7	蠓 (小飞虫, 黑色) měng (xiǎo fēi chóng, hēisè)	ริ้น
niap8	追 (追上) zhuī (zhuī shàng)	ไล่(ทัน)
niŋ1	摇 yáo	สั่น, เขย่า
niu3	捏 niē	คีบ, หีบ

nun2	睡 shuì	หลับ
nuw?7	稠 (粥很稠) chóu (zhōu hěn chóu)	(โจ๊ก)ข้น,เหนียว
no6	肉 ròu	เนื้อ
nu1	老鼠 lǎoshǔ	หนู
nuan1	蛆 qū	หนอนแมลงวัน
nuan1 , ɲum1	虫 chóng	หนอน
nuan4	钻 (钻进河里) zuān (zuān jìn hé lǐ)	ขุด,เจาะ(ในแม่น้ำ)
nuanɣ1(ทจ.)	脓 nóng	หนอง(ฝีหนอง)
nuanɣ4	弟弟 dìdì	น้องชาย
nuanɣ4buw?7	妹妹 mèimei	น้องสาว
nuŋ3	慢 (走得慢) màn (zǒu dé màn)	ช้า(เดินอย่างเชื่องช้า)
ɲa:i3	爵 jué	เคี้ยว
ɲa:u6	虾 xiā	กุ้ง
ɲa6 , tei1(จ.)	生气 shēngqì	โกรธ
ɲan4	推 tuī	ผลัก
ɲi:p7	韧 rèn	เหนียวแน่น
ɲi1	听 tīng	ฟัง
ɲi6tsip8	二十 èr shí	ยี่สิบ
ɲin2	筋 jīn	กล้ามเนื้อ
ɲinɣ2	射 shè	ยิง
ɲip8	缝 fèng	เย็บ
ɲuw3	草 cǎo	หญ้า
ɲo4	钝 (刀钝) dùn (dāo dùn)	(มีด)ทู่
ɲu6	尿 niào	เยี่ยว
ɲum4	染 (染衣服) rǎn (rǎn yīfú)	ย้อม(ผ้า)
ɲa:i6	喜欢 (喜欢唱歌) xǐhuān (xǐhuān chànggē)	ชอบ(ร้องเพลง)
ɲa:t8	芽 (种子芽) yá (zhǒngzǐ yá)	หน่ออ่อน
ɲan2 (ทจ.)	银子 yínzi	(แร่)เงิน
ɲau2	影子 yǐngzi	เงา
ɲu:ʔ8	龙 lóng	มังกร
ɲu2	蛇 shé	งู
ɲon2	天 (日) tiān (rì)	วัน

ŋon2laŋ1	今后 jīnhòu	วันหลัง
ŋon2lu:n2	昨天 zuótiān	เมื่อวาน
ŋon2ni4	今天 jīntiān	วันนี้
ŋon2puan2	前天 qiántiān	เมื่อวานขึ้น
ŋon2tsuaʔ8	明天 míngtiān	พรุ่งนี้
ŋon2zuu2	后天 hòutiān	วันต่อจากวันพรุ่งนี้
ŋuan5 , ʔjo4 , kau3	看 kàn	มอง
ŋwa4(จ.)	瓦 wǎ	กระเบื้อง
ŋwi6	核 (果核) hé (guǒ hé)	เมล็ดใน
om1	汗 tán	เหงื่อ
om4	粥 zhōu	โจ๊ก
on1	刺 cì	หนาม
pa:i5	跪 guì	คุกเข่า
pa:i6dau1	里面 lǐmiàn	ด้านใน
pa:i6kun2	上面 shàngmiàn	ด้านบน
pa:i6kwa2	右 yòu	ด้านขวา
pa:i6la3	下面 xiàmiàn	ด้านล่าง
pa:i6laŋ1	后 hòu	ด้านหลัง
pa:i6na3	前 qián	ด้านหน้า
pa:i6sui4	左 zuǒ	ด้านซ้าย
pa:i6zuaʔ8	外面 wàimiàn	ด้านนอก
pa:ŋ3(จ.)	帮助 bāngzhù	ช่วยเหลือ
pa:u3ka:u3 (จ.)	报告 bàogào	รายงาน
pa:u5(จ.)	炮 pào	ปืนใหญ่, ประทัด
pa:u5vei4 (จ.)	包围 bāowéi	โอบล้อม
pa:ʔ7	嘴 zuǐ	ปาก
pa:ʔ7	百 bǎi	ร้อย
pa:ʔ8	劈 (劈柴) pī (pǐchái)	ผ่า(ฟัน)
pa1(จ.)	耙 bà	คราด
pai1	去 qù	ไป
pai2	疮 chuāng	แผลที่เน่าเปื่อย
pai2	趟(去一趟) tàng(qù yī tàng)	รอบ(ไปหนึ่งรอบ)
pai2	下(打一下) xià(dǎ yīxià)	สักหน่อย

pan1	分（分配）fēn (fēnpèi)	(แบ่ง)ปัน จัดสรร
pan2 , tsa:n3	磨（磨刀）mó (mó dāo)	ลับ (มีด)
pan2dan1	结果（树结果）jiéguǒ (shù jiéguǒ)	ออกผล
pan5	旋转 xuánzhuǎn	หมุนวน
paŋ2	布 bù	ผ้า
pat7	扫（扫地）sǎo (sǎodi)	ปัดกวาด(พื้น)
pau1 ¹	螃蟹 pángxiè	ปู
pau5	祖父 zǔfù	ปู่
pau5ta1	外祖父 wàizǔfù	ตา (พ่อของแม่)
paʔ7	插 chā	เสียบ
pe4(จ.)	北 běi	ทิศเหนือ
pei5pin4(จ.)	批评 pīpíng	คำวิจารณ์
pi:n1	鞭子 biānzi	แส้
pi:n5(ทจ.)	变（蛹变蛾） biàn (yǒng biàn é)	เปลี่ยน(ตัวดักแด่เปลี่ยนเป็น ผีเสื้อ)
pi1	年 nián	ปี
pi1	岁 suì	ขวบ,ปี
pi1	吐（吐口水）tǔ (tǔkǒu shuǐ)	ถุย,บ้วน
pi1kwa5	去年 qùnián	ปีที่แล้ว
pi1mo5	明年 míngnián	ปีหน้า
pi1na3	后年 hòunián	ปีที่ต่อจากปีหน้า
pi1ni4	今年 jīnnián	ปีนี้
pi1tau1	前年 qiánnián	ปีก่อน
pi2	肥（肉肥）féi (ròu féi)	อ้วนพี อ้วน
pi4 , ko5ko5(จ.)	哥哥 gēgē	พี่ชาย
pi4kui2	姐夫 jiěfū	พี่เขย(สามีของพี่สาว)
pi4pau4	嫂子 sāozi	พี่สะใภ้
pi5 , tiau2	逃 táo	วิ่งหนี
piat7	八 bā	แปด
piat7ŋu:t8	八月 bā yuè	เดือนสิงหาคม
piau6ja:ŋ4(จ.)	表扬 biǎoyáng	ชื่นชม
piaʔ7	破（罐子破了） pò (guànzǐ pòle)	(กระป๋อง)แตก
pin1	水蛭 shuǐzhì	ปลิง

piŋ2(จ.)	瓶子 píngzi	ขวด
piŋ2(จ.)	平 (路平) píng (lù píng)	(ถนน)เรียบ
piŋ6(จ.)	病 (生病) bìng (shēngbìng)	ป่วย, โรค
pit7	鸭子 yāzi	เป็ด
pja:i3	走 zǒu	เดิน
pja1	鱼 yú	ปลา
pja3	雷 léi	สายฟ้า พัวร้อง
pja3zai2	打雷 dǎléi	พัวร้อง
pjat7	摘 (摘果子) zhāi (zhāi guǒzi)	เด็ด, เก็บ(ผลไม้)
pjaʔ7	蔬菜 shūcài	ผัก
pjaʔ7	菜 (饭菜) cài (fāncài)	กับข้าว
pjaʔ7ɤa:u1	白菜 báicài	ผักกาดขาว
pjaʔ7ɤu3	葱 cōng	หัวหอม
pjo5	烤 (烤火) kǎo (kǎohuǒ)	ปิ้ง, ย่าง(ไฟ)
pjom1teau3	头发 tóufā	ผม
pjuam1	瘦 (人瘦) shòu (rén shòu)	(คน)ผอม
puu:n2	盘子 pánzi	จาน
puu:n3 , pa:n5	搬 (搬椅子) bān (bān yǐzi)	ย้าย(เก้าอี้)
puu2	编 (编辫子) biān (biān biǎnzi)	ถัก, เปีย(ผม)
puun1	毛 máo	ขน
puun1ta1	眉毛 méimáo	คิ้ว
puun2sui5na3	脸盆 liǎn pén	อ่างล้างหน้า
puun6	粪 fèn	มูลสัตว์
puun6 , fei4liau8(จ.)	肥料 féiliào	ปุ๋ย
puuŋ6	赔偿 péicháng	ชดใช้
puut7	肺 fèi	ปอด
po1 (土山) , pja1(石山)	山 shān	ภูเขา (ภูเขาหิน), หน้าผา(ภูเขาหิน)
po4eo4	剥削 bōxuē	ขูดรีด, เอาไรต์เอาเปรียบ
po5	吹 chuī	เป่า
po6	父亲 fùqīn	บิดา
po6a:u1	叔父 shúfù	อาผู้ชาย (น้องชายพ่อ)
po6luŋ2	舅父 (母之兄)	ลุง(พี่ชายของแม่)

	jiùfù (mǔ zhī xiōng)	
po6na4	舅父 (母之弟) jiùfù (mǔ zhī dì)	น้ำ(น้องชายของแม่)
pu3tsa:ŋ6(จ.)	部长 bùzhǎng	รัฐมนตรี, หัวหน้าฝ่าย
pu4 , vaŋ6	个 (一个人) gè (yīgè rén)	คน(คนหนึ่งคน)
pu4ɣa:ʔ7	汉族 hànzú	ชนเผ่าฮั่น
pu4jiaʔ7	客人 kèrén	แขก
pu4kun1	兵 bīng	ทหาร
pu4la:u4	老人 lǎorén	คนแก่
pu4lau2 , dau1	谁 shuí	ใคร
pu4ŋam4	哑巴 yǎbā	คนเป็นใบ้
pu4pa:ʔ8	疯子 fēngzi	คนเป็นบ้า
pu4sa:i1	男人 nánrén	ผู้ชาย
pu4su3	主人 zhǔrén	เจ้าภาพ, เจ้าของ
pu4tso2	年轻 niánqīng	อ่อนเยาว์
pu4ʔjui4	本民族自称 běn mínzú zìchēng	คำเรียกชนเผ่าตนเอง
pu6	衣服 (上衣) xīfú (shàngyī)	เสื้อ
puan4	拍 (桌子) pāi (zhuōzi)	ตบ(โต๊ะ)
sa:m1	三 sān	สาม
sa:m1ŋu:t8	三月 sān yuè	เดือนมีนาคม
sa:ŋ1	高 gāo	สูง
sa:ŋ5tian3(จ.)	商店 shāngdiàn	ห้างสรรพสินค้า
sa:t7 , lan2	搓 (搓绳子) cuō (cuō shéngzi)	ขัด, ถู(เชือก)
sa:u6tu2	朋友 péngyǒu	เพื่อน
sa1 , tsi3	纸 zhǐ	กระดาษ
sai1	螺蛳 luósī	หอยเชอรี่
sai1xo2	喉咙 hóulóng	ลำคอ
sai3	肠子 chángzi	ลำไส้
sai4ŋai5	东西 dōngxī	สิ่งของ
sai5	细 (细线) xì (xì xiàn)	ละเอียด, เล็ก
sai5 , ku:n1	官 guān	ราชการ
sau1	稀 (粥很稀) xī (zhōu hěn xī)	(โจ๊ก)เหลว
sau1	干净 gānjìng	สะอาด

san2	发抖 fādǒu	สั่น
san3	根 (一根棍子) gēn (yī gēn gùnzi)	ท่อน(ไม้ตะบองหนึ่งท่อน)
sau1	柱子 zhùzi	เสา
sau5	灶 zào	สถานที่ประกอบอาหาร
sau5ti1 , tɕoŋ5ti1	他们 tāmen	พวกเขา
saʔ8	洗 (洗衣) xǐ (xǐyī)	ซัก(ผ้า)
se3ja:n4 (จ.)	社员 shèyuán	พนักงาน
se3tsa:ŋ6(จ.)	社长 shè zhǎng	ประธาน
se3xui3tsu6ji3 (จ.)	社会主义 shèhuì zhǔyì	สังคมนิยม
se6 , tce6(จ.)	姐姐 jiějie	พี่สาว
si1	是 shì	ใช่
si5 (ทจ.)	四 sì	สี่
si5ŋu:t8	四月 sì yuè	เดือนเมษายน
si5pjaʔ7	方 (方桌) fāng (fāngzhuō)	เหลี่ยม(โต๊ะ)
siaŋ1	疟疾 nüèjí	โรคไข้มาลาเรีย
siaŋ5(จ.)	箱子 xiāngzi	กล่อง
sin3(จ.)	姓 xìng	นามสกุล
sin5(จ.)	信 xìn	จดหมาย
sin5 , sin5diu1	醒 (睡醒) xǐng (shuì xǐng)	ตื่น(นอน)
sin1(จ.)	升 shēng	ลิตร
siu3	少 shǎo	น้อย
siʔ7	撕 (撕纸) sī (sī zhǐ)	ฉีก(กระดาษ)
sl4pa:i3 , pa:i1(จ.), (ทจ.)	失败 shībài	พ่ายแพ้
sl5ɕiaŋ6 (จ.)	思想 sīxiǎng	ความคิด
suw:n5(จ.)	算 (计算) suàn (jìsuàn)	คำนวณ
suw1(จ.)	字 zì	ตัวอักษร
suw1(ทจ.=สื่อ)	书 shū	หนังสือ
suun1(จ.)	寸 cùn	นิ้ว
suun3li3 (จ.)	胜利 shènglì	ชัยชนะ
suun5tsa:n6 (จ.)	生产 shēngchǎn	ผลิต
som1	尘 (笔嘴尘) chén (bǐ zuǐ chén)	(ปากกา)แหลม, คม
som1	庾(两臂左右平伸之长度) tuǒ(liǎng bì zuǒyòu píng zhòngzhī chángdù)	วา (ระยะห่างระหว่างสองปลาย แขนเมื่อกางออกสุด)

som3(ทจ.) (อ.=ส้ม)	酸 suān	เปรี้ยว
soŋ2 , duən1	站（站立）zhàn (zhànlì)	ยืน(ขึ้น)
soŋ5 (ทจ.)	送 sòng	ส่ง
su:ʔ7	包（包糖）bāo (bāo táng)	ห่อ
su1	收 shōu	รับ
su1(อ.=สู)	你们 nǐmen	พวกคุณ
su5 (จ.)	输 shū	แพ้
su5tei3 (ทจ.)	书记 shūjì	เลขานุการ,เสมียน
suai3	耳环 ěrhuan	ต่างหู
suan1	教 jiào	สอน
suan1 , ɲi6	二 èr	สอง
suan6	亮（房子很亮） liàng (fángzi hěn liàng)	(ห้อง)สว่าง
sui2	枕头 zhěntou	หมอน
sui5	洗（洗手）xǐ (xǐshǒu)	ล้าง(มือ)
sui5da:ŋ1 , zu:ʔ8	洗澡 xǐzǎo	อาบน้ำ
sup7va2	蜈蚣 wúgōng	ตะขาบ
ta:i1	死 sǐ	ตาย
ta:i3piau6(จ.)	代表 dàibiǎo	ตัวแทน
ta:i3tu3(จ.)	态度 tàidù	ท่าทาง
ta:m1	点（点灯）diǎn (diǎndēng)	จุด (ไฟ)
ta:n5 (ทจ.)	炭 tàn	ถ่านไม้
ta:n5(จ.)	胆量 dǎnliàng	ความกล้าหาญ
ta:n5	猜 cāi	ทาย, คาดเดา
ta:n5tse5	自行车 zìxíngchē	รถจักรยาน
ta:ŋ6ja:n4(จ.)	党员 dǎngyuán	สมาชิกพรรค
ta:p7	贴（贴标语）tiē (tiē biāoyǔ)	แปะ, ติด(คำขวัญ)
ta:u1	剃（剃头）tì (tìtóu)	โกน(ผม)
ta:u5	回 huí	กลับ
ta:u5 , tsa:i3(จ.)	再（明天再来） zài (míngtiān zàilái)	อีก(พรุ่งนี้ค่อยมาอีก)
ta:u5rau3	还 huán	คืน
ta:u6luən3	讨论 tāolùn	อภิปราย
ta:ʔ7	晒（太阳晒） shài (tàiyáng shài)	ตาก

ta1	眼睛 yǎnjīng	ตา
ta1va:n2	瞎子 xiāzi	คนตาบอด
ta8	河 hé	แม่น้ำ
tai3	哭 kū	ร้องไห้
tai4ra3	第五 dì wǔ	ลำดับที่ห้า
tai4it7	第一 dì yī	ลำดับที่หนึ่ง
tam2	池塘 chítáng	อ่างเก็บน้ำ
tam3	织 (织布) zhī (zhī bù)	ถัก,ทอ(ผ้า)
tam5	低 dī	ต่ำ
tan3	穿 (穿衣) chuān (chuān yī)	สวม(เสื้อ)
taŋ1	灯 dēng	โคมไฟ
taŋ1ŋon2	太阳 tàiyáng	พระอาทิตย์,ตะวัน
taŋ2	到 dào	ถึง
taŋ3	竖 shù	ตั้ง
taŋ5	凳子 dèngzi	ม้านั่ง
taŋ5e1	椅子 yǐzi	เก้าอี้
tap1	肝 gān	ตับ
tau3	生 (下蛋) shēng (xiàdàn)	ออก(ไข่)
tau3ŋa:t8	发芽 fāyá	แตกหน่อ
tau3vuon1	下雨 xià yǔ	ฝนตก
tau4(จ.)	斗 dòu	โต้ว (มาตราตวงวัดของจีน)
tau6	灰 (草木灰) huī (cǎomùhuī)	ขี้เถ้า
taʔ7	蚱蜢 zhàměng	ตั๊กแตน
taʔ7	舀 (舀水) yǎo (yǎo shuǐ)	ตัก(น้ำ)
taʔ7ma4ja:n4	螳螂 tángláng	ตั๊กแตนตำข้าว
taʔ7tai5	蟋蟀 xīshuài	จิ้งหรีด
tea:n3se4(จ.)	建设 jiànshè	สร้าง
tea:n1ram6	夜里 yèlǐ	กลางคืน
tea:n1rat7	早晨 zǎochén	เช้าตรู่
tea:n1ŋon2	白天 báitiān	กลางวัน
tea:u1	蜘蛛 zhīzhū	แมงมุม
tea:u3jiu4(ทจ.)	教育 jiàoyù	การศึกษา
tea3 , tsa3	等候 dēnghòu	รอคอย

tcai1	犁 lí	คันไถ
tcai1	犁 (犁地) lí (lí dì)	ไถ(ดิน)
tcai1	远 yuǎn	ไกล
tcai2 ,ŋa:i6	爱 (小孩) ài (xiǎohái)	รัก,เอ็นดู(เด็ก)
tcai5	蛋 dàn	ไข่
teau3	近 jìn	ใกล้
tean1	装 (装进袋里) zhuāng (zhuāng jìn dài lǐ)	บรรจุ(เข้าไปในถุง)
teap7	鳞 lín	เกล็ด
teau3	头 tóu	ศีรษะ
tee2	茶 chá	ชา
tee3(ทจ.)	解 (解绳结) jiě (jiě shéng jié)	แก้(ปมเชือก)
tee3lun3	钥匙 yàoshi	กุญแจ
tee4	集市 jí shì	ตลาด
tee4tian6(จ.)	缺点 quēdiǎn	จุดด้อย
tee5	数 (数东西) shù (shù dōngxī)	นับ(สิ่งของ)
tee5	老 (菜老) lǎo (cài lǎo)	(อาหาร)เก่า
tee5 , la:u4(จ.)	老 (人老) lǎo (rén lǎo)	(คน)ชรา
tei2(ทจ.)	旗子 qízi	ธง
tei2lau2	哪里 nǎlǐ	ที่ไหน
tei2ni4	这里 zhèlǐ	ที่นี่
tei2ti1	那里 nàlǐ	ที่นั่น
tei3su4(จ.)	技术 jìshù	เทคโนโลยี
tei3tse5(จ.)	汽车 qìchē	รถยนต์
tei4tei4(จ.)	积极 jījí	กระตือรือร้น
tei5dai4(จ.)	记得 jìdé	จำได้
tei5tei3(จ.)	机器 jīqì	เครื่องมือ,เครื่องจักร
tei5vai1	树枝 shùzhī	กิ่ง
teian1	胳膊 gēbei	ท่อนแขน
teian1pu6	袖子 xiùzi	แขนเสื้อ
teian5pi4(จ.)	铅笔 qiānbǐ	ดินสอ
teian6tsa4(จ.)	检查 jiǎnchá	ตรวจ
teian4	冷 (天气冷) lěng (tiānqì lěng)	(อากาศ)หนาว

teiat7	痛 tòng	เจ็บปวด
teim1 (ทจ.)	针 zhēn	เข็ม
teim1 (ทจ.)	金子 jīnzi	(แร่)ทอง
tein2	斤 jīn	ซั่ง(ครึ่งกิโล)
tein4tsuŋ3(จ.)	群众 qúnzhòng	ฝูงชน
tein5ko3(จ.)	经过 jīngguò	ผ่าน
tein5nian3(จ.)	经验 jīngyàn	ประสบการณ์
tein5ŋo4(จ.)	侵略 qīnlüè	รุกราน
tein5tei3(จ.)	经济 jīngjì	เศรษฐกิจ
teip7	抬 (拣) tái (jiàn)	ยก
teit7pat7	扫帚 sàozhǒu	ไม้กวาด
teiu1(ทจ.)	救 (救人) jiù (jiù rén)	ช่วย(คน)
teiu2(จ.)	桥 qiáo	สะพาน
teiu4(จ.)	球 qiú	ลูกบอล
teiu5(จ.)	秋 qiū	ฤดูใบไม้ร่วง
tei?7	懒 lǎn	เกียจคร้าน
teo3(จ.)	桌子 zhuōzi	โต๊ะ
teo4vu3(จ.)	觉悟 juéwù	ความสำนึก
teon5 , ka:i5	件 (一件衣服) jiàn (yī jiàn yīfú)	ตัว, ชิ้น(เสื้อหนึ่งตัว)
teop7	斗笠 dǒuli	งอบแบบจีน
teu1	盐 yán	เกลือ
teuan1	鼓 gǔ	กลอง
teup7vuŋ2	指甲 zhǐjiǎ	เล็บมือ
ti:27(จ.)	踢 tī	เตะ
ti1	他 tā	เขา
ti1	那 nà	นั้น
ti2	打 (打铁) dǎ (dǎtiě)	ตี(เหล็ก)
ti2 , tuai5	打 (打人) dǎ (dǎ rén)	ทุบตี(คน)
ti4ka:u5(จ.)	提高 tígāo	ยกระดับ
ti4zuun4(จ.)	敌人 dírén	ศัตรู
tian3jin6(จ.)	电影 diànyǐng	หนัง
tian3tuun5(จ.)	电灯 diàndēng	หลอดไฟฟ้า
tian3xua3(จ.)	电话 diànhuà	โทรศัพท์

tiau2(ทจ.)	条 tiáo (yītiáo shéngzi)	แถว (ลักษณะนาม)
tiau2pian1	辫子 biànzi	ผมเปีย
tiau3vu6(จ.)	跳舞 tiàowǔ	เต้นรำ
tia?7	裂开 (墙裂开) liè kāi (qiáng liè kāi)	แตกออก
tin1	脚 jiǎo	ตีน
tin2(小的),to5 (大的)	黄蜂 huángfēng	แตน
tin3	短 duǎn	สั้น
tiŋ1(จ.)	钉子 dīngzi	ตะปู
tiŋ1(จ.)	钉 (钉钉子) dīng (dīng dīngzi)	ตอก(ตะปู)
tiŋ2	半 (一半) bàn (yībàn)	ครึ่ง(หนึ่ง)
tiŋ2 , tsa?8	塞 (塞进洞口) sāi (sāi jìn dòngkǒu)	ป้อนปรากการ,ทิ่ม(ในปากถ้ำ)
tuu:ŋ2	甘蔗 gānzhè	อ้อย
tuu:ŋ2	糖 táng	น้ำตาล,ลูกอม
tuu2	拿 (持) ná (chí)	หยิบ
tuu6	筷子 kuàizi	ตะเกียบ
tuuŋ4	棍子 gùnzi	กระบอง
tuu?8	中(射中) zhōng (shè zhòng)	(ยิง)เข้าเป้า
to5la5tei5(จ.)	拖拉机 tuōlājī	รถแทรกเตอร์
ton3(ทจ.)	桶 tǒng	ถัง
ton6	平原 (坝子) píngyuán (bàzi)	พื้นราบ
tou3tsuwn5(จ.)	斗争 dòuzhēng	ต่อสู้
to?7	遗失 yíshī	ทำหาย
to?7 (ทจ.)	掉 diào (掉在地上) diào (diào zài dìshàng)	ตกลง(พื้น)
to?8 (จ.)	读 dú	อ่าน
tsa:ŋ3(ทจ.)	窗户 chuānghù	หน้าต่าง
tsa:ŋ4(ทจ.)	象 xiàng	ช้าง
tsa:ŋ6sw1	老师 lǎoshī	ครู,อาจารย์
tsa:ŋ6vai4(ทจ.)	木匠 mùjiàng	ช่างไม้
tsa:ŋ6?juw1	医生 yīshēng	แพทย์
tsa:?8	绳子 shéngzi	เชือก
tsa1	碗 wǎn	ชาม

tsa3	欠 qiàn	เป็นหนี้
tsa5	假 jiǎ	ปลอม
tsam1	沉 chén	จม
tsau2(จ.)	瘦 (肉瘦) shòu (ròu shòu)	ผอม(เนื้อ)
tsat7	七 qī	เจ็ด
tsat7ɲu:t8	七月 qī yuè	เดือนกรกฎาคม
tsaʔ7	滴 (一滴水) dī (yī dīshuǐ)	หยด(น้ำหนึ่งหยด)
tse5(จ.)	车子 chēzi	รถ
tsi:ɲ2 , piŋ3 (จ.)	墙壁 qiángbì	กำแพง
tsi2(粃粃)	糍巴 cíbā	ขนมจ้ำของจีน
tsi4	就 (想去就去) jiù (xiǎng qùjiù qù)	ก็(อยากจะไปก็ไป)
tsi5	借 (借钱) jiè (jiè qián)	ยืม(เงิน)
tsian2(จ.)	钱 qián	เงิน
tsiau6	直 (棍子直) zhí (gùnzi zhí)	(ตะบอง)ตรง
tsim1	想 (思考) xiǎng (sīkǎo)	คิด(ครุ่นคิด)
tsiŋ1(ทจ.)	牵 (牵牛) qiān (qiān niú)	จูง(วัว)
tsiŋ5(ทจ.)	真 zhēn	จริง
tsip8(ทจ.)	十 shí	สิบ
tsip8it7(ทจ.)	十一 shíyī	สิบเอ็ด
tsip8it7ɲu:t8	十一月 shíyī yuè	เดือนพฤศจิกายน
tsip8ɲi6	十二 shí'èr	สิบสอง
tsip8ɲu:t8	十月 shí yuè	เดือนตุลาคม
tsip8sa:m1	十三 shí sān	สิบสาม
tsiʔ7	热 (天气热) rè (tiānqì rè)	(อากาศ)ร้อน
tsiʔ7(จ.)	尺 chǐ	ฟุต
tsl3jiu4(จ.)	自由 zìyóu	อิสระ
tsl6ta:n3 , luʔ8ma4 (จ.)	子弹 zǐ dàn	ลูกกระสุน
tsuʔ:n3(จ.)	砖 zhuān	อิฐ
tsuʔ:ɲ4(จ.)	生 (生孩子) shēng (shēng hái zi)	คลอด(ลูก)
tsuʔ:ʔ8	芭蕉 bājiāo	กล้วยน้ำว้า
tsu1	心 xīn	หัวใจ
tsu2	黄牛 huángniú	วัว
tsu2 (จ.)	时候 shíhòu	เวลา

tsu2ziŋ2	中午 zhōngwǔ	ตอนเที่ยง
tsu4	买 mǎi	ซื้อ
tsun1(จ.)	正 (帽子戴得正) zhèng (màozi dài dé zhèng)	พอดี(ใส่หมวกได้พอดี)
tsun3fu6 (จ.)	政府 zhèngfǔ	รัฐบาล
tsun3tso4(จ.)	正确 zhèngquè	ถูกต้อง
tsun3tse4(จ.)	政策 zhèngcè	นโยบายทางการเมือง
tsun3tsl3(จ.)	政治 zhèngzhì	การปกครอง
tso3vu3(จ.)	错误 cuòwù	ความผิดพลาด
tso5	放 (放置) fàng (fàngzhì)	จัดเก็บไว้, สำรอง
tso6	名字 míng zì	ชื่อ
tsom3	戴 (戴帽) dài (dài mào)	สวม(หมวก)
tsu:ŋ1 (อ.=ส่ง)	裤子 kùzi	กางเกง
tsu:ŋ2	织布机 zhī bù jī	เครื่องทอผ้า
tsu:ŋ5	放牧 fàngmù	(ปล่อย)เลี้ยงปศุสัตว์(ตามทุ่ง)
tsu:ŋ5	放 (把鸟放走) fàng (bǎ niǎo fàng zǒu)	ปล่อย(นก)
tsu1 , tsin2(ทจ.)	城 chéng	เมือง เชียง
tsu5it7	初一 chū yī	วันที่1
tsu5ŋi6	初二 chū èr	วันที่2
tsu5sa:m1	初三 chū sān	วันที่3
tsu6ei4(จ.)	主席 zhǔxí	ประธานาธิบดี
tsuai6	修理 xiūlǐ	ซ่อมแซม
tsuaŋ6	窟窿 kūlóng	หลุม
tsui3(จ.)	最 (最大) zuì (zuìdà)	(ใหญ่)ที่สุด
tsun5(จ.)	春 chūn	ฤดูใบไม้ผลิ
tsuŋ5(จ.)	枪 qiāng	ปืน
tsuŋ5(จ.)	钟 (敲的) zhōng (qiāo de)	ระฆัง
tsuŋ6li6(จ.)	总理 zǒnglǐ	นายกรัฐมนตรี, ผู้จัดการ
tsuʔ8(ทจ.)	熟 (熟肉) shú (shú ròu)	(เนื้อ)สุก
tu1	门 mén	ประตู
tu1	我们 wǒmen	พวกเรา
tu2	只 (一只鸡) zhǐ (yī zhǐ jī)	ตัว(นกหนึ่งตัว)
tu2ba4	蝴蝶 húdié	ผีเสื้อ
tu2kwe3	青蛙 qīngwā	กบ

tu2liŋ2	猴子 hóuzi	ลิง
tu2pi6pau2	蜻蜓 qīngtíng	แมลงปอ
tu2tu:ŋ2	蜜蜂 mìfēng	ผึ้ง
tu2va:u2	蝙蝠 biānfú	ค้างคาว
tu5(จ.)	都 dōu (大家都去) dōu (dàjiā dōu qù)	ทั้งหมด (ไปกันหมดทุกคน)
tuai6 (จ.)	碓 duì	ครกตำข้าว
tuan1	阉 yān (阉公鸡) yān (yān gōngjī)	ตอน (ทำหมันไก่ตัวผู้)
tuan4ja:n4(จ.)	团员 tuányuán	สมาชิก
tuan4tee4(จ.)	团结 tuánjié	สามัคคี
tuan5(จ.)	断 (绳子断) duàn (shéngzi duàn)	(เชือก)ขาด
tuat7(ทจ.)	脱 (脱衣) tuō (tuōyī)	ถอด(เสื้อผ้า)
tui1(ทจ.)	退 tuì	ถอย
tum2	湿 (衣服湿) shī (yīfú shī)	(เสื้อผ้า)เปียก
tun4	胃 wèi	กระเพาะ
tun3ja:n4(จ.)	动员 dòngyuán	ระดมพล
tun4	肚子 dùzi	ท้อง
tun4puŋ2	遇见 yùjiàn	พบเจอ
tun4ti2	打架 dǎjià	ทะเลาะวิวาท
tun4tsi3(จ.)	同志 tóngzhì	เพื่อน
tun5(จ.)	冬 dōng	ฤดูหนาว
tun5 (จ.)	东 dōng	ทิศตะวันออก
u:t7	擦 cā	เช็ด
ua?7	出 (出去) chū (chūqù)	ออก(ไป)
um4	抱 (抱小孩) bào (bào xiǎohái)	กอด อุ้ม(เด็กน้อย)
un5(ทจ.)	软 ruǎn	อ่อน
un5(ทจ.)	嫩 (菜嫩) nèn (cài nèn)	(อาหาร)นุ่ม,อ่อน
u?7	脑髓 nǎosuǐ	มันสมอง
va:i2	水牛 shuǐniú	ควาย
va:i5	棉花 miánhuā	ดอกฝ้าย
va:n1	甜 tián	หวาน
va:n2	麂子 jǐ zi	เสี้ยนผา
va:n4taŋ4	锤子 chuízi	ค้อน

va:n5	溢 yì	ล้น
va:n6(ทจ.)	万 wàn	หมื่น
va:ŋ1(ทจ.)	横 héng (横躺在路上) héng (héng tǎng zài lùshàng)	ขวาง(ถนน)
va:ŋ2	神 shén	เทพเจ้า
va:ŋ2	鬼 guǐ	ภูตผี
va:ʔ8ba:ʔ7	锄头 chútóu	จอบ
va:ʔ8teiau2	剪子 jiǎnzi	กรรไกร
va:ʔ8va:n1	斧头 fǔtóu	ขวาน
va:ʔ8zuai1	梳子 shūzi	หวี
va1	盖子 gàizi	ฝาปิด
va2	铁 tiě	เหล็ก
va2	笆篱 bā lí	รั้วไม้ไผ่
va5kui5(ทจ.)	龟 guī	เต่า
vai4	树 shù	ต้นไม้
vai4lu4	柳树 liǔshù	ต้นหลิว
vai4tei1	松树 sōngshù	ต้นสน
vai4va:ʔ7	杉树 shān shù	ต้นฉำฉาจีน
vai4zuat8	竹子 zhúzi	ต้นไผ่
van1	种子 zhǒngzǐ	เมล็ดพันธุ์
van2	牙齿 yáchi	ฟัน
van2bau1	烟 (叶子烟) yān (yèzi yān)	ใบยาสูบ
van2don1	烟 (炊烟) yān (chuīyān)	บุหรี
van4	黑 hēi	สีดำ
van6ɣuun2	梦 mèng	ความฝัน
vau6zum2	刮风 guā fēng	ลมแรง
vaʔ8	剁 (剁肉) duò (duò ròu)	ตัด, หั่น(เนื้อ)
vaʔ8	孵 fū	ฟัก
vaʔ8	把 (一把刀) bǎ (yī bǎ dāo)	เล่ม(มีดหนึ่งเล่ม)
vaʔ8 , kwa5(ทจ.)	瓜 guā nánguā	แตง(กวาง)
vei3sum5(จ.)	卫生 wèishēng	อนามัย
vei6ta3(จ.)	伟大 wěidà	ยิ่งใหญ่
vi2 (ทจ.)	火 huǒ	ไฟ
vi4	醉 zuì	เมา

vi5(ทจ.)	簸 (簸米) bō (bō mǐ)	ผัดรา(ข้าว)
vi6(ทจ.)	未 (没有) wèi (méiyǒu)	ยังไม่.....เลย(ไม่มี)
vin3	裙子 qúnzi	กระโปรง
vin5	缺 quē (碗缺口) quē (wǎn quēkǒu)	แหวง,ปากแหวง
vit8	扔 (丢掉) rēng (diūdiào)	ทิ้ง
vit8	掷 (掷石头) zhì (zhì shítou)	โยน(ก้อนหิน)
vuu:n1	歌 gē	เพลง
vuu:n1kai5	鸡冠 jīguān	หงอนไก่
vuu:ŋ2	稻草 dàocǎo	ฟางข้าว
vuu:t8	翅膀 chìbǎng	ปีก
vuu2 , vaŋ6ka:ʔ8 , pu4uun5	别人 biérén	คนอื่น
vuun1	雨 yǔ	ฝน
vuun2	人 rén	คน,ประชาชน
vuun2	柴 chái	ฟืน
vuun4xua3 (จ.)	文化 wénhuà	วัฒนธรรม
vuun2	手 shǒu	มือ
voj1	补 (补衣服) bǔ (bǔ yīfú)	ปะซ่อม(เสื้อผ้า)
vu2	浮 (浮在水面) fú (fú zài shuǐmiàn)	ลอย(ในน้ำ)
vu3	云 yún	เมฆ
vuai1	开 (开门) kāi (kāimén)	เปิด(ประตู)
vuai1da:i5	ดอกไม้บาน kāihuā	แตกลายเหมือนดอกไม้หรืออุปมา ว่า กิจการรุ่งเรือง
vuai3(ทจ.)	挂 guà (挂在墙上) guà zài qiáng shàng guà (guà zài qiáng shàng)	แขวน(บนผนัง)
vuʔ8 va:u2	泡沫 pàomò	ฟอง
xa:i4(จ.)	还 (我还要) hái (wǒ hái yào)	ยัง(ฉันไม่ต้องการ)
xuun8 (จ.)	很 (很小) hěn (hěn xiǎo)	(เล็ก)มาก
xo6tse5 (จ.)	火车 huǒchē	รถไฟ
xua5sum5 (จ.)	花生 huāshēng	ถั่วลิสง
za:i2(จ.)	写 xiě	เขียน
za:i2	花 (布是花的) huā (bùshì huā de)	ลาย
za:i6	爬 (虫在地上爬)	ปีน,ไต่(หนอนไต่อยู่บนพื้น)

	pá (chóng zài dīshàng pá)	
za:m1	抬 tái	ชู, ยกขึ้น
za:n2	房屋 fángwū	ห้อง
za:n2	家 jiā	บ้าน
za:ŋ1	炒 (炒菜) chǎo (chǎocài)	ผัด
za:ŋ2	竹笋 zhúsǔn	หน่อไม้
za:ŋ6 , su:n3	连接 liánjiē	เชื่อมต่อกัน, ติดต่อกัน
za:ŋ6na5	弓 gōng	คันธนู
za:p7	挑 tiāo	เลือก
za:u1	量 (量布) liàng (liàng bù)	วัด(ผ้า)
za:u3 , ɣu:5	渴 kě	กระหาย
za:u5	耙 (耙地) bà (bà dì)	คราด(ดิน)
za:ʔ8	根 gēn	ราก
za:ʔ8	拉 (向前拉) lā (xiàng qián lā)	จูง(ไปข้างหน้า)
za1	寻找 xúnzhǎo	ค้นหา
za2	芝麻 zhīma	งา
za5kuan5 ¹	从前 cóngqián	เมื่อก่อน
za5ni4	现在 xiànzài	ตอนนี้
za5pan6 , ɲa:i1	刚才 gāngcái	เพิ่งจะ
za5za5	常常 chángcháng	บ่อยๆ
zai2	长 cháng	ยาว
zam2tee5	粗糠 (谷壳) cū kāng (gǔ ké)	รำข้าวที่ยังไม่ได้ขัดสี
zam2un5	细糠 xì kāng	รำข้าวที่ขัดสีแล้ว
zam3	砍 (砍树) kǎn (kǎn shù)	ตัด, โคน(ต้นไม้)
zam4	水 shuǐ	น้ำ
zam4pjaʔ7	汤 tāng	ซุป
zam4ta1	眼泪 yǎnlèi	น้ำตา
zam4za:i2	露 lù	น้ำค้าง
zam5maʔ8(ทจ.)	墨水 mòshuǐ	น้ำหมึก
zan1	看见 kànjiàn	มองเห็น
zan2	圆 (球很圆) yuán (qiú hěn yuán)	กลม(ลูกบอลกลมมาก)
zaŋ1	筛子 shāizi	ตะแกรง
zaŋ6	坐 zuò	นั่ง

zat7	菌子 jùnzi	เห็ด
zat8 (ทจ.)	剪 jiǎn	ตัด
zau1	头虱 tóu shī	เหา
zau2	咱们 zánmen	พวกเรา
zau3	暖和 nuǎn huó	อบอุ่น
zau5	吠 (狗吠) fèi (gǒu fèi)	(หมา)เห่า
zaʔ8	漆 qī	วัสดุเคลือบเงาเช่น ยางไม้ สี
zaʔ8	偷 tōu	ขโมย
ze5(ทจ.)	沙子 shāzi	หาดทราย
zi:p7	蚊帐 wénzhàng	มุ้ง
zi:ʔ7	锡 xī	ดีบุก, สังกะสี
zi2	舔 tiǎn	เลีย
zi6	地 (旱地) dì (hàndì)	พื้นดิน
ziaŋ1	千 qiān	พัน (ตัวเลขหลัก 1000)
ziaŋ2	力气 lìqì	พลัง
ziaŋ4	晴 qíng	สดใส
ziaŋ4	旱 hàn	แห้งแล้ง
ziap8	板子 bǎnzi	เพดาน
zim1	满 mǎn	เต็ม
zin1	石头 shítou	หิน
zin1zui1	石灰 shíhuī	ปูนขาว
ziŋ1	烤 (烤衣服) kǎo (kǎo yīfú)	ตาก(เสื้อผ้า)
ziŋ4	滚 (石头滚) gǔn (shítou gǔn)	(ก้อนหิน)กลิ้ง
zip8	萤火虫 yínghuǒchóng	หิ่งห้อย
zip8	爪 zhǎo	เล็บ
zip8	蹄 (马蹄) tí (mǎtí)	กีบ(ม้า)
ziu1	笑 xiào	หัวเราะ
zuu:ŋ1	尾巴 wěibā	หาง
zuu:ŋ1	穗子 (稻穗) suìzi (dào suì)	พู่ระย้า
zuu:ŋ2 , tiam1	和 (老师和同学) hé (lǎo shī hé tóng xué) hé (lǎoshī hé tóngxué)	และ, กับ(อาจารย์และนักเรียน)
zuu:ŋ6	圈 (牛圈) quān (niú quān)	คอก(วัว)
zuu:t8	浇 (浇菜) jiāo (jiāo cài)	รด(ผัก)

zuu1	事情 shìqíng	เรื่องราว
zuu2	耳朵 ěrduǒ	หู
zuu2nu?7	聋子 lóngzi	คนหูหนวก
zum3vu3(จ.)	任务 rènwù	ภารกิจ
zum4min4(จ.)	人民 rénmin	ประชาชน
zo2	枯 (树子枯了) kū (shù zi kūle)	(ต้นไม้)เหี่ยวเฉา
zo2	干 (衣服干) gàn (yīfú gàn)	(เสื้อผ้า)แห้ง
zo4	知道 zhīdào	ทราบ,รู้
zo4	懂 dǒng	เข้าใจ
zo4	会 huì	สามารถ
zo6	漏 (桶漏水) lòu (tǒng lòushuǐ)	(น้ำ)รั่ว
zom1	苋菜 xiàncài	ผักโขม
zon1	路 lù	ถนน
zon2	下 (下山) xià (xiàshān)	ลง(เขา)
zo?7	六 liù	หก
zo?7nu:t8	六月 liù yuè	เดือนมิถุนายน
zo?8	鸟 niǎo	นก
zo?8ka1kai1	雉 (野鸡) zhì (yějī)	ไก่ฟ้า
zo?8kiau5	八哥 bāgē	นกเอี้ยง
zo?8ko4	鸽子 gēzi	นกพิราบ
zo?8lai3	麻雀 máquè	นกกระจอก
zo?8zau1	斑鸠 bānjiū	นกพิราบเล็ก
zo?8?jian5	燕子 yànzi	นกนางแอ่น
zu: ?8	呕吐 ǒutù	อาเจียน
zu2	船 chuán	เรือ
zuai1	梳 (梳头) shū (shūtóu)	หวี(ผม)
zuai6buu?7 , pu4tso2	青年女子 qīngnián nǚzi	วัยรุ่นหญิง
zuam6	老鹰 lǎoyīng	นกอินทรี
zuam6	早 zǎo	เร็ว
zuan5	切 (切菜) qiè (qiē cài)	หั่น(ผัก)
zuan2(zu?8)	窝 (鸟窝) wō (niǎo wō)	รัง(นก)
zuan8duu:n1	月亮 yuèliàng	พระจันทร์,ดวงเดือน
zum2	风 fēng	ลม

zuŋ1	煮 zhǔ	ต้ม
zuŋ5	松 (绑得松) sōng (bǎng dé sōng)	หย่อน(มัดแบบไม่แน่น)
ʔja:ʔ7 , na:n4 (จ.)	难 nán	ยาก
ʔja:ʔ7 , va:i6	坏 huài	เลว, เสีย
ʔja:ʔ7vu8	丑 chǒu	น่าเกลียด, อัปมงคล
ʔjap7pja3	打闪 dǎ shǎn	ฟ้าแลบ
ʔjuu1 (ทจ.)	药 yào	ยา
ʔjuu1	医治 yīzhì	รักษา
ʔjon5	跳 tiào	กระโดด
ʔju5	住 (住在家里) zhù (zhù zài jiālǐ)	อาศัย, พัก(อยู่ในบ้าน)
ʔju5	在 zài	อยู่
ʔwa4	愚蠢 yúchǔn	โง่

2.รายการคำศัพท์ภาษาไต

คำศัพท์ภาษาไต แปลมาจากรายการคำศัพท์ในหนังสือนี้

喻翠容, 罗美珍(1979)《傣语简志》北京: 民族出版社.

Yù Cuìróng, Luō Měizhēn.(1979) “Dǎi yǔ jiǎn zhì”. Běijīng: Mínzú chūbǎn shè.

ยวี่ซุ่ยหรง, หลัวเหมยเจิน. (1979) ปริทรรศน์ภาษาไต. ปักกิ่ง: สำนักพิมพ์ชาติพันธุ์.

นอกจากคำศัพท์เฉพาะเผ่าพันธุ์ภาษาไตแล้ว ยังมีคำยืมจากภาษาจีน และคำพ้องกับภาษาไทยถิ่นต่างๆ ด้วย ได้แก่

- คำยืมภาษาจีนเก่าหรือคำศัพท์ที่ใช้ร่วมกันกับภาษาจีนมาแต่โบราณ แบ่งเป็นสองช่วง คือ ภาษาจีนยุคก่อนประวัติศาสตร์ หมายถึงช่วงเวลานับตั้งแต่ 1046 - 256 ปีก่อน คริสตกาล และ ภาษาจีนยุคกลางประวัติศาสตร์ หมายถึงช่วงเวลา ค.ศ. 420 - 927
- คำยืมภาษาจีนใหม่ เป็นคำยืมภายหลังการปฏิวัติวัฒนธรรม ปี ค.ศ.1949 คำยืมกลุ่มนี้ส่วนมากเป็นคำศัพท์เกี่ยวกับการเมือง การปกครอง การศึกษา เศรษฐกิจสังคม สาธารณสุข วิทยาการสมัยใหม่ เป็นต้น ซึ่งเป็นคำที่เกิดขึ้นใหม่ ไม่มีใช้ในภาษาไต
- คำที่พ้องทั้งภาษาจีน ภาษาไทและภาษาไทย นักวิชาการจีนถือว่าเป็นคำยืมภาษาจีนเก่า ซึ่งเป็นคำภาษาจีนยุคก่อนและกลางประวัติศาสตร์ ในขณะที่ฝั่งนักวิชาการที่ศึกษาความสัมพันธ์ของภาษาไท-จีน มีความเห็นว่าคำศัพท์เหล่านี้เป็นคำศัพท์ที่ ภาษาไทและภาษาจีนเคยใช้ร่วมกันมาแต่อดีต และเรียกว่า คำศัพท์ร่วมเชื้อสายไท-จีน
- คำพ้องกับภาษาไทยถิ่นต่างๆ เช่น ภาษาไทยถิ่นเหนือ ภาษาไทยถิ่นอีสาน เป็นต้น

ในรายการคำศัพท์ส่วนนี้ หากพบคำประเภทนี้จะได้อรรถาธิบายไว้ โดยใช้รูปแบบดังนี้ ภาษาจีนโบราณและภาษาจีนใหม่ (จ.= คำจีน พินอิน, ความหมาย) คำศัพท์ร่วมเชื้อสายไท-จีน(ทจ.=คำ, ความหมาย) ภาษาไทยถิ่นอีสาน(อ.=คำ, ความหมาย) ภาษาไทยถิ่นเหนือ (น.=คำ, ความหมาย) ซึ่งในการระบุความหมายของคำนั้น หากมีความหมายต่างกัน จะระบุความหมายของภาษาที่นำมาเปรียบเทียบ หากมีความหมายเหมือนกันก็จะไม่ระบุความหมาย

สำเนียงสิบสองปันนา	สำเนียงเต๋อหง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
	mai4sa6mu3	杉树 shān shù	ต้นนำฉาจีน /จามจุรี
	ton3hun2	榕树 róngshù	ต้นไทร
	tsoŋ6 (จ.)	钟 (敲的钟) zhōng (qiāo de zhōng)	ระฆัง (เคาะระฆัง)
-	hek9	锡 xī	ดีบุก
a:n1 (ทจ.)	a:n6	鞍子 ānzi	อาน
a:i3na4	u3ma:u5	舅父 (母之弟) jiùfù (mǔ zhī dì)	น้าชาย (น้องชายของแม่)
a:n5	phat7	读 dú	อ่าน
a:p9nam4	a:p9lam4	洗澡 xǐzǎo	อาบน้ำ
a:u1	u3a:u6	叔父 shūfù	อา
a1	a6	姑母 (父之妹) gūmǔ (fù zhī mèi)	อา(น้องสาวของพ่อ)
a1pai4	me6lo2	叔母 shúmǔ	อาสะใภ้
a1xəi1	a6xoi1	姑父 (父妹之夫) gūfu (fù mèi zhī fū)	อาเขย (สามีของน้องสาวของพ่อ)
ai1	ai6	咳嗽 késòu	ไอ
au1	au6	拿(持) ná (chí)	ใช้ (ถือ)
au1	au6	要 yào	เอา
au1	au6	娶 qǔ	เอา (แต่งงาน/ใช้กับผู้ชาย)
ba:n3	ma:n3	村子 cūnzi	หมู่บ้าน
ba:ŋ1	ma:ŋ6	薄 báo	บาง
ba:u5 (อ.บ่าว)	ma:u5	青年男子 qīngnián nánzi	ชายหนุ่ม
bai1,fə1,təŋ1	muw6	叶子 yèzi	ใบไม้ ใบตอง
bai3,a27aŋ5	ŋə3	愚蠢 (不常用) yúchǔn(bùchángyòng)	โง่เขลา (ไม่ค่อยใช้)
bat7deu5 (น.บ่าเดียว)	ja:m2lai4	现在 xiànzài	ตอนนี้
bau1	mau6	轻 qīng	เบา
bau5 (อ./น.บ่อ)	am5,jaŋ6	不 (他不来) bù (tā bù lái)	ไม่(เขาไม่มา)
bau5...tə6	jaŋ6	未 (没有) wèi (méiyǒu)	ไม่มี

bau5mi2	am5mi2,jaŋ6mi2	没有 (我没有书) méiyǒu (wǒ méiyǒu shū)	ไม่มี
bau5saŋ1	ti6saŋ1	什么 shénme	อะไร
bau5tsai	am5tsau8	不是 búshì	ไม่ใช่
bək9	mək9	告诉 gàosù	บอก
bəŋ3	va2 (จ.)	瓦 wǎ	กระเบื้อง
beŋ5	mit7,he3	歪	บิด เบี้ยว
bɛ3	me3	羊 yáng	แกะ
bek9	mək9	扛 káng	แบก
beŋ5,pan1	mɛŋ5,fun6 (จ.)	分 (分配) fēn (fēnpèi)	แบ่ง ปั่น
bi1	li6	胆 dǎn	ถุงน้ำดี
bin1	men6	飞 fēi	บิน
bin3	ma:ŋ6	张 zhāng	แผ่น(ลักษณะนาม)
bin3hu1	min5hu1	耳朵 ěrduǒ	ใบหู
bip9	ŋɛu3(จ.)	捏 niē	บีบ
bit7,sai4	pit7	摘 (果子) zhāi (guǒzi)	เด็ด (ผลไม้)
bon3	mon3	水獭 shuǐtǎ	ทาก
bot7	ka:m3	阴 yīn	มืดครึ้ม บด(บัง)
buŋ1,soŋ2	muŋ8	箩筐 luókuāng	กระบุง
bup7	maŋ6	打 (打人) dǎ (dǎ rén)	ตี(คน)
ว3,xa:n5-su4 xe5	xe5,xa:n5-su4	汉族 Hànzú	ชาวฮั่น/ชนเผ่าฮั่น
วื3	lam4วื3	糖 táng	น้ำตาล น้ำอ้อย
วื3lam2	วื3	甘蔗 gānzhè	อ้อย
วื5	วื5	喂 (喂鸡) wèi (wèi jī)	ให้อาหารไก่
วk9	วk9	出 (出去) chū (chūqù)	ออก(ไป)
วm5	วm5	烤 kǎo	ย่าง
วn1	วn6ta:ŋ2	先 (先去) xiān (xiān qù)	ก่อน(ไปก่อน)
วn5	วn5	嫩 (菜嫩) nèn (cài nèn)	อ่อน (ผักอ่อน)
da:u1	la:u6	星星 xīngxīng	ดาว
da5	la5	骂 mà	ด่า

dai1	lau6	哪 nǎ	ไหน
dai3 (ทจ.)	lai3	得到 dédào	ได้รับ
doi1,kɔŋ2	loŋ6	山 shān	ดอย ภูเขา
dok9	mok9ja3	花 huā	ดอกไม้
dok9,phəi1	pen6mok9	开花 kāihuā	ดอกไม้บาน
dən1	lən6	月亮 yuèliàng	เดือน พระจันทร์
dən1	lən6	月 (月份) yuè (yuèfèn)	เดือน
dən1	ti1lən	蚯蚓 qiūyǐn	ไส้เดือน
dən1 sip7et7	lən6 sip7et7	十一月 shíyī yuè	เดือนพฤศจิกายน
dən1 sip7sɔŋ1	lən6 sip7sɔŋ1	十二月 shí'èr yuè	เดือนธันวาคม
dən1ha3	lən6 ha3	五月 wǔ yuè	เดือนพฤษภาคม
dən1hok7	lən6 hok9	六月 liù yuè	เดือนมิถุนายน
dən1kam1	lən6 kam6	二月 èr yuè	เดือนกุมภาพันธ์
dən1kaũ	lən6 kaũ	九月 jiǔ yuè	เดือนกันยายน
dən1pet9	lən6 pet9	八月 bā yuè	เดือนสิงหาคม
dən1sa:m1	lən6 sa:m1	三月 sān yuè	เดือนมีนาคม
dən1si5	lən6 si5	四月 sì yuè	เดือนเมษายน
dən1sip7	lən6 sip7	十月 shí yuè	เดือนตุลาคม
dən1tseŋ1	lən6 tseŋ6	正月	เดือนแรกหรือเดือน อ้าย
dən1tset7	lən6 tset9	七月 qī yuè	เดือนกรกฎาคม
dən2teŋ6	hu1kɔ3,ji3tin5(จ.)	一定 (我一定去) yīdìng (wǒ yīdìng qù)	แน่นอน(ฉันไป แน่นอน)
dən3	mɔn5	钻 (钻洞) zuān (zuān dòng)	เจาะ (เจาะหลุม)
dəŋ1	ləŋ1	红 hóng	สีแดง
dət9	lət9	晴 qíng	แดด ท้องฟ้าปลอด โปร่ง/แจ่มใส
di1	li6	好 hǎo	ดี
din1	laŋ1lin6	地(天地) dì (tiāndì)	แผ่นดิน
din1	lin1	土(干土) tǔ (gàn tǔ)	ดิน
din1ki5suk7	tsɔn6 (จ.)	砖 zhuān	อิฐ
din3,eu5	en3	玩耍 wánshuǎ	เล่น

dip7	lip7	生 (生肉) shēng (shēngròu)	สด (เนื้อดิบ)
duk9	luk7	骨头 gǔtou	กระดูก
dum1	lom6	闻 wén	ดม
duŋ3	loŋ3	簸箕 bòji	ที่ตักขยะ
ɔ7	ɔ9	赛 (塞进洞口) sài (sāi jìn dòngkǒu)	อุด/ยัด (ยัดลงไปในห้อง)
ek9	ek9	牛鞭 niú è	แอก ไม้ที่ใช้คาดไว้บนหลังวัว
ek9ho1	ɔ9ek9	脑髓 nǎosuí	มันสมอง
eu1	ɛŋ3	腰 yāo	เอว
fa:i3	kui6	棉花 miánhuā	ฝ้าย
fa:i3 pik8	man3 pik8	布 bù	ผ้า
fa:n2	fa:n2	鹿子 jǐzi	เสี้ยนผา
fa:n2toŋ5(จ.)	fa:n2tuŋ5	反动 fǎndòng	ย้อนกลับ ปฏิกริยา
fa1,fa1kom1	ka:i1	盖子 gàizi	ฝาครอบ
fa1,fa1sa:ŋ4	sa:ŋ4	墙壁 qiángbì	กำแพง
fa3	mɔk9	云 yún	เมฆหมอก
fa4	fa4	天 tiān	ฟ้า
fa4hoŋ4	fa4laŋ6	打雪 dǎ xuě	พ้อร้อง
fa4maʔ8lep8	fa4mep8	打闪 dǎ shǎn	ฟ้าแลบ
fai2	fai2	火 huǒ	ไฟ
fai2tha:t8	fai2tha:t8	电灯 diàndēng	โคมไฟ, หลอดไฟ
fak8	fak8	剁 (剁肉) duò (duò ròu)	สับ (สับเนื้อ)
fan1	fan1	梦 mèng	ฝัน
fan2	fan2	砍 (砍树) kǎn (kǎn shù)	ฟัน(ต้นไม้)
fan2, tsɔ4	fan2	种子 zhǒngzi	เมล็ดพันธุ์
fan3	fan3	搓 (绳子) cuō (shéngzi)	พัน (เชือก)
fanj1	fanj1	理 (理于地下) lǐ (lǐ yú dìxià)	ฝัง(ไว้ในใต้ดิน)
fanj2	thom5	听 tīng	ฟัง
fat7	fat7	簸 (簸米) bō (bō mǐ)	คัด(ข้าว)

fɔn4	ka3,ka3jɔp9	跳舞 tiàowǔ	เต้นรำ
fə1	fə1	编 (编辫子) biān (biān biànzi)	ถัก (ถักผมเปีย)
fəŋ2	ma:k9	稻草 dào cǎo	ฟาง
fet8	vut8pet8	扔 (丢掉) rēng (diūdiào)	โยน(หาย)
fi1 sop7	min5sop9	嘴唇 zuǐchún	ริมฝีปาก
fun4tɔ5 (จ.)	fa:n2toi5(จ.)	反对 fǎnduì	คัดค้าน/ไม่เห็นด้วย
fot8	fot8	沸 (水开了) fèi (shuǐ kāile)	เดือด(น้ำเดือด)
fu2 (จ.)	phəu6 (จ.)	浮 (浮在水面) fú (fú zài shuǐmiàn)	ลอย(ลอยอยู่ในน้ำ)
fun1	fon1	雨 yǔ	ฝน
fun1tok7	fon1tok9	下雨 xià yǔ	ฝนตก
fun2	fun2	柴 chái	ฟืน
fun5	moŋ6mot8	尘土 chéntǔ	ฝุ่น
fun5 (จ.)	fun5	粪 fèn	มูลสัตว์/ปุ๋ยคอก
fuŋ1	foŋ1	补 (补衣服) bǔ (bǔ yīfú)	ปะ (เสื่อผ้า)
ha:i4	te4te4 (น.แท้)	很 (很小) hěn (hěn xiǎo)	มาก(เล็กมาก)
ha:k8 (อ.ราก)	ha:k8	呕吐 ǒutù	อาเจียน
ha:k8,kaù	ha:k8	根 gēn	ราก
ha:m1	ha:m1	抬 tái	ชูขึ้น/ยกขึ้น
ha:n5	ha:n5	鹅 é	ห่าน
ha:ŋ1	ha:ŋ1	尾巴 wěibā	หาง
ha:p9	ha:p9	挑 tiāo	เลือก
ha1,ha:i78ha1	lɛm2,sɔk8 (น.=เสาะ) (ทจ.索 suǒ= เสาะ)	寻找 xúnzhǎo	ค้นหา,เสาะหา
ha3	ha3	五 wǔ	ห้า
hai3	hai3	哭 kū	ร้องไห้
hai6	hai6	地(旱地) dì (zǎodì)	ไร่
hak8	hak8	爱 ài	รัก
hak8hum1	kek8	喜欢 (喜欢唱歌) xǐhuān (xǐhuān chànggē)	ชอบ
ham2	ham2	细糠 xì kāng	รำ
han1 (น.=หัน)	han1	看见 kànjiàn	มองเห็น

haŋ2	haŋ2	窝 (鸟窝) wō (niǎo wō)	รัง(นก)
haŋ6	mi2,mi2-ma:k8	富 fù	รวย
hat7	hat7	敢 gǎn	กล้า
hat7ha:n1	hat7ha:n1	勇敢 yǒnggǎn	กล้าหาญ
hau1	hau1	头虱 tóu shī	เหา
hau2	hau2	咱们 zánmen	พวกเรา(รวมถึงตัวผู้พูดด้วย)
hau5	hau5	吠 fèi	เห่า
ho5	ho5	包 (包糖) bāo (bāo táng)	ห่อ
hoi1	hoi1	螺蛳 luósī	หอยทาก
hoi3	xen1	挂 (挂在墙上) guà (guà zài qiáng shàng)	ห้อยแขวน (แขวนอยู่บนผนัง)
hoi4	pa:k9	百 bǎi	ร้อย
hɔm1	hɔm1	香 (花香) xiāng (huāxiāng)	หอม (ดอกไม้)
hɔn1kai5	hɔn1kai5	鸡冠 jīguān	หงอนไก่
hɔn4	mai3	热 (天气热) rè (tiānqì rè)	ร้อน (อากาศร้อน)
hɔŋ4	hɔŋ4	喊 hǎn	ร้อง
hɔŋ6	hɔŋ6	两 (斤两) liǎng (jīnliǎng)	มาตราวัด เท่ากับ ตำลึง
hɔŋ6,məŋ1	hɔŋ6	沟 gōu	คู/คลอง
hot8 (อ.=ฮอต), thuŋ1, pheu1	pheu1	到 dào	ถึง
hə2	hə2	船 chuán	เรือ
hə2bin1	lɛŋ1men6,fəi6tsi6 (จ.)	飞机 fēijī	เครื่องบิน
hə5	hə5	汗 hàn	หยาดเหงื่อ
he6,ha:i1,se1	tok8ha:i1	遗失 yíshī	หายไป
hə6həŋ2-pəŋ2sai1,kwa:ŋ6min4	hə6həŋ2	光明 guāngmíng	รุ่งเรือง สว่างไสว
hən2 (อ.=เหือน)	hən2	房屋 fángwū	เรือน
hən2	hən2	家 jiā	เรือน
hen2,fək7	fək9	学 xué	เรียน ผึก
het7	hep9	菌子 jūnzi	เห็ด

het8 (อ.=เห็ด)	het8	做 (做工) zuò (zuògōng)	ทำ(งาน)
hət8	hət8	臭虫 chòuchóng	ตัวเรือด
het8sa:ŋ3	pha:n5-sa:ŋ3,sən6sa:n2	生产 shēngchǎn	ผลิต
hɛŋ2	hɛŋ2	力气 lìqì	แรง (กำลัง)
hɛŋ3	hɛŋ3	枯 (树叶枯) kū (shùyè kū)	แห้ง(ใบไม้แห้ง)
hɛŋ3	hɛŋ3	旱 hàn	แห้งแล้ง
hiŋ1	ɔm5	烤 (烤火) kǎo (kǎohuǒ)	ย่าง (ย่างไฟ)
huu3 (น.=ฮือ)	hauu3	给 gěi	ให้
huuk7,xəŋ1	mu3,xəŋ5	粗 (粗大) cū (cūdà)	หนา (ใหญ่)
ho1	ho1	头 tóu	หัว
ho1ba5	ho1ma5	肩膀 jiānbǎng	บ่า
ho1hom1	phak7lō	蒜 suàn	กระเทียม
ho1phak7-pək8	ho1phak7	萝卜 luóbo	หัวไชเท้า
ho1phək9	ho1phək9	芋头 yùtóu	เผือก
ho1tsai1	tsauu6	胆量 dǎnliàng	กล้าหาญ
ho2	ŋo2 (อ.=จัว)	黄牛 huángniú	วัว
ho4	fa1	篱笆 líbā	รั้ว
ho6	ho6	漏 (桶漏水) lòu (tǒng lòushuǐ)	รั่ว
hok7	ven1	跳 tiào	กระโดด
hok7	hok9	六 liù	หก
hoŋ2	hoŋ2xau3	穗子 suìzi	ข้อ
hoŋ2jeu6	pīpəŋ2	膀胱 pángguāng	กระเพาะปัสสาวะ
hoŋ2tsak7,kəŋ6sa:ŋ2	kəŋ6sa:ŋ2 (จ.)	工厂 gōngchǎng	โรงงาน
hot7	hot9	浇 (浇菜) jiāo (jiāo cài)	รด(น้ำผัก)
hō1 xau5	hō1 xau5	膝盖 xīgài	หัวเข่า
hu2	hu2	窟窿 kūlóng	ถ้ำ,อุโมงค์
hu4	hu4	知道 zhīdào	รู้
hu4	hu4	懂 dǒng	เข้าใจ
húdaŋ1 (อ.=ฮูดั้ง)	húlaŋ6	鼻子 bízi	จมูก
hun1nə1	la3həŋ5	北 běi	เหนือ

hun1tai3	pa:i6 tsa:n2	南 nán	ใต้
hun1van2-ɔk9	pa3van2-ɔk9	东 dōng	ตะวันออก
hun1van2-tok7	pa3van2-tok9	西 xī	ตะวันตก
huŋ4	hoŋ4	老鹰 lǎoyīng	นกอินทรี
im5	im5	饱 bǎo	อิ่ม
in1	en6	筋 jīn	กล้ามเนื้อ
in1phum2,teu2vaʔ8da1	sa:ŋ1	神 shén	เทพเจ้า เทวดา
iŋ1,pəŋ6	iŋ6	靠 (人靠树) kào (rén kào shù)	อิง ชิด พิง พึ่งพาอาศัย
iʔ7bi3	məŋ2mi3	蜻蜓 qīngtíng	แมลงปอ
iʔ7buŋ5	miŋ5məŋ4	蝙蝠 biānfú	ค้างคาว
iʔ7na4	me6la4	姨母 (母之妹) yímǔ (mǔ zhī mèi)	น้าหญิง (น้องสาวของแม่)
ja:k8	ja:k8	难 nán	ยาก
ja:k9,wɔp9	tɔŋ4mai3	饿 è	หิว
ja:ŋ,teu2 (อ.=ญาง)	pai6,ja:ŋ6	走 zǒu	เดิน
ja:p9	ja:p9	韧 rèn	เหนียว
ja:u2	ja:u2	长 cháng	ยาว
ja1	ja3ja6	药 yào	ยา
ja1	ja6	医治 yīzhì	รักษา, เยียวยา
ja1xɔn2	ja3mom5	烟 (叶子烟) yān (yèzi yān)	บุหรี่ย้วน
ja3	ja3	草 cǎo	ต้นหญ้า
ja5,ja5pai1	pai5	别 (别去) bié (bié qù)	อย่า/ห้าม(อย่าไป)
ja6,iʔ7ja6	ja6	祖母 zǔmǔ	ย่า
jai5	jau5	长 (长大) zhǎng (zhǎng dà)	เติบโตใหญ่
jai5,lon1	jau5,lon1	大 dà	ใหญ่
jɔk7	ha:ŋ6tsa4	丑 chǒu	ขี้เหร่ น่าเกลียด
jɔm1	jɔm1	瘦 (人瘦) shòu (rén shòu)	ผอม (คนผอม)
jɔm4	jɔm4	染 (染衣物) rǎn (rǎn yīwù)	ย้อม (ย้อมผ้า)
jɔt9,ja:t9	jɔt9	滴 (水往下滴) dī (shuǐ wǎng xià dī)	หยด(น้ำ)

je2xau3	je2xau3	粮仓 liángcāng	ยั้งฉาง
jəm2	tsom2	高兴 gāoxìng	มีความสุข
jən5vu5,ka:n1tha:m2	jən5vu5(จ.)	任务 rènwù	การงาน
jep7	jep8	缝 fèng	เย็บ
jeu6	jeu6	尿 niào	เยี่ยว
jəm6	jep9	踩 cǎi	เหยียบ ย่ำ
jən4	jən4,pa:k9	元 (一元钱) yuán (yīyuán qián)	หยวน(เงินหนึ่งหยวน)
jep7	tek9,səu3	捉 (鸡) zhuō (jī)	จับ(ไก่)
jeu5pen5	təp9ja:u1	辫子 biànzi	ผมเปีย
ji5tsen5 (จ.)	ji5sen5	意见 yìjiàn	มุมมอง
jin1	jen6	凉快 liángkuai	เย็นสบาย
jin4xa:ŋ4 (จ.)	jin4xa:ŋ4	银行 yínháng	ธนาคาร
jin5ton5 (จ.)	jin5ton5	运动 yùndòng	กิจกรรม
jin6son5 (จ.)	jin6sun5,hat7ha:n1	英雄 yīngxióng	วีรบุรุษ
juu2	juu2	射 shè	ยิง
jum1,ku3	tse5,ku3,tsək9	借 (借钱) jiè (jiè qián)	ยืม(เงิน) กู้
jum6	jum6	伸(手) shēn (shǒu)	ยื่น (มือ)
jok8jo2	jok8jo2	拥护 yǒnghù	สนับสนุน ยกยอ
jok8sun1	jok8sun1	提高 tígāo	เพิ่มมากขึ้น
ju2	ju2pat7	扫帚 sàozhǒu	ไม้กวาด
ju4	tau4	推 tuī	ผลัก ดัน
ju5	ju5	住 (住在家里) zhù (zhù zài jiālǐ)	อาศัยอยู่
ju5	ju5	在 zài	อยู่
jun2	jun2	蚊子 wénzi	ยุง
jun5 (จ.),tsai4	tuu2	用 yòng	ใช้
ka:i1,pha:i3	ka:i6	经过 jīngguò	ผ่าน
ka:i1pin1 (ทจ.)	la:k9,pen5	变 (蛹变蛾) biàn (yǒng biàn é)	เปลี่ยน
ka:i2	me2	改 gǎi	เปลี่ยน
ka:i2fa:ŋ5(จ.),poi5xai1	ka:i2fa:ŋ5(จ.)	解放 jiěfàng	ปลดปล่อย
ka:n1	lon6ta:ŋ2	事情 shìqíng	เรื่องราว

ka:n2	ka:n2	爬 (虫在地上爬) pá (chóng zài dìshàng pá)	ปีน/คลาน
ka:n3	ka:n3	茎 jīng	ก้าน
ka:n4sum2	sum2pheŋ2	失败 shībài	พ่ายแพ้
ka:n5pu5 (จ.)	ka:n5pu5	干部 gàn bù	เจ้าหน้าที่ราชการ/ ผู้ปฏิบัติงาน (ของ พรรคคอมมิวนิสต์)
ka:ŋ1naī	hōlaw1	早晨 zǎochén	เช้าตรู่
ka:ŋ1van2	ka:ŋ6van2	白天 báitiān	กลางวัน
ka:ŋ1xuun2	ka:ŋ6xuun2	夜里 yèlǐ	กลางคืน
ka:p9bə3	ma:k9mə3, ka:p9 mə3	蝴蝶 húdié	ผีเสื้อ
ka:t9 (น.กาด)	ka:t9	集市 jí shì	ตลาด
ka1,ka1dam1	ka6,ka6lam6	乌鸦 wūyā	อีกา กาดำ
ka1kə1	ka6kə6	鸽子 gēzi	นกพิราบ
ka1ta:i5	pa:ŋ6ta:i2	兔子 tùzi	กระต่าย
ka1tsa:k9	ka6tsa:k9	喜鹊 xǐquè	นกกาขเณ
ka6,xan1	ka5,xan1	价钱 jiàqián	ราคา
kai1	kai6	远 yuǎn	ไกล
kai3	kau3	近 jìn	ใกล้
kai5	kai5	鸡 jī	ไก่
kai5me6	kai5me6	母鸡 mǔjī	ไก่ตัวเมีย
kai5pu4	kai5phu3	公鸡 gōngjī	ไก่ตัวผู้
kai5thən5	kai5tən5	雉 (野鸡) zhì (yějī)	ไก่ป่า
kam1	kam6	把 (一把米) bǎ (yī bǎ mǐ)	กำ(ข้าวสาร 1 กำ)
kam1, ŋa:m1	ŋa:m1	握 (刀把) wò (dāobà)	กำ (มีด)
kam2	xa:m2	话 huà	คำพูด
kam2deu1 (น.กำเดียว)	tsi6tso6	立刻 lìkè	ทันที/ฉับพลัน
kam2mə6-kən5	a6pum5	故事 gùshi	นิทาน
kam2xap7	xa:m2	歌 gē	เพลง
kam2xap7	xa:m2-ma:k9	民歌 míngē	เพลงพื้นบ้าน, เพลง ลูกทุ่ง
kam5,dam1,nin2	lam6	黑 hēi	สีดำ

kap7fai2	xet8fai2	火柴 huǒchái	ไม้ขีดไฟ
kap8	tsin4	紧 (绑得紧) jǐn (bǎng dé jǐn)	แน่น (ผูกแน่น)
kau3	kau3	九 jiǔ	เก้า
kau5	kau5	旧 jiù	เก่า
kaʔ7da:t9	tse3(จ.)	纸 zhǐ	กระดาษ
kɔ1,tun3	ton3	棵 (一棵树) kē (yī kē shù)	กอ(ต้นไม้หนึ่งกอ)
kɔ1mai4	ton3mai4	树 shù	ต้นไม้
kɔ4	taŋ2mot9	都 (大家都去) dōu (dàjiā dōu qù)	ทั้งหมด(ไปทั้งหมดทุกคน)
kɔ4	kɔ3,ko3	也 (他也去) yě (tā yě qù)	ก็(เขาก็ไป)
kɔ4	tseu5(จ.)	就 (想去就去) jiù (xiǎng qùjiù qù)	ก็ (อยากไปก็ไป)
kɔ4,phu3	ko4 (จ.)	个 (一个人) gè (yīgè rén)	คน (หนึ่งคน) ลักษณะนาม
koi6	sam4	再 (明天再来) zài (míngtiān zàilái)	ค่อย (พรุ่งนี้ค่อยมาใหม่)
koi6kɔ6	loi2loi2	慢慢 (慢慢走) màn man (màn man zǒu)	ช้าๆ(เดินช้าๆ)
kɔn5ɔn1	ɔn1ho1	领导 lǐngdǎo	ผู้นำ
kɔŋ1	kɔŋ1	鼓 gǔ	กลอง
kɔŋ1	kɔŋ6	堆 (堆积泥土) duī (duījī ní tǔ)	กอง (กองดิน)
kɔŋ3	tau3	瓶子 píngzi	ขวด
kə1	kə6	盐 yán	เกลือ
ke3	lon3	脱 (脱衣) tuō (tuōyī)	เปิด (แถบ)
kə4min5 (จ.)	kə4min5	革命 géming	การปฏิวัติ
kək9	kun2 (จ.),in3	滚(石头滚) gǔn (shítou gǔn)	กลิ้ง
kən1,xuən3-dai1	tsa:t8	梯子 tīzi	บันได
kep7	tsep9	拾 (拣) shí (jiǎn)	เก็บ(เลือก)
ket7	ket9	鳞 lín	เกล็ดปลา
ket8	xau3tsa4	生气 shēngqì	โกรธ
kət9	leŋ4	生 (生小孩) shēng(shēngxiǎohái)	เกิด

keu5	pa:t9	割 gē	ตัด
ke3 (ทจ.), xai1	ke3	解 (解绳结) jiě (jiě shéng jié)	แก้ปัญห
ke5	ke5	老 (菜老) lǎo (cài lǎo)	แก (เก่าแก่)
kek7	tsa2	假 jiǎ	ปลอม
kem5hai2	pok9fa:n1	剥削 bō xuē	ขูดรีด
kep9	kep9	粗糠 (谷壳) zhā táng(gǔ ké)	เกลบ
ki5	ki5	织布机 zhī bù jī	กี่ทอผ้า
kin1,dai3	kin6	吃 chī	กิน
kin1,dai3	kin6,sot8	喝 (水) hē (shuǐ)	ดื่ม (น้ำ)
kin3 (จ.)	sin5	斤 jīn	ครึ่งกิโล
kip9	kip7	蹄 (马蹄) tí (mǎtí)	กีบม้า
kip9	kip7	剪 jiǎn	กรรไกร
kuut8	xau3tsau6	想 (思考) xiǎng (sīkǎo)	คิด(พิจารณา)
ko1	ko6	怕 pà	กลัว
koi3	koi3	芭蕉 bājiāo	กล้วยน้ำหว่า
koŋ1xo2	koŋ6xo2	喉咙 hóulóng	ลำคอ
koŋ5sa:n2-ta:ŋ2 (จ.)	koŋ5sa:n2-ta:ŋ2	共产党 gòngchǎndǎng	พรรคคอมมิวนิสต์
koŋ5sin6-thon4(จ.)	koŋ5sin6-thon4	共青团 gòngqīngtuán	สันนิบาตเยาวชน คอมมิวนิสต์
koŋ6fən6 (จ.)	kuŋ6fun6	工分 gōngfēn	หน่วยปริมาณการ ทำงาน
koŋ6jən4,kun2vek8 (จ.)	koŋ6jən4,kon2ka:n6	工人 gōngrén	กรรมกร
koŋ6jən4-ka:6tsi4(จ.)	kuŋ6jən4-ka:6tsi3	工人阶级 gōngrén jiējí	ชนชั้นแรงงาน
koŋ6ne4,ka:n1vek8-xəŋ6tsak7 (จ.)	koŋ6je3	工业 gōngyè	อุตสาหกรรม
koŋ6sə5 (จ.)	koŋ6sə5	公社 gōngshè	คอมมูนประชาชน
kop7	kop7	田鸡 tiánjī	กบ
kot8	kot8	弯 (棍子弯) wān (gùnzi wān)	คด โค้ง
ku3	səu6(จ.)	收 (收回来) shōu (shōu huí lái)	เรียกคืน
ku5	pa5heu6	坟墓 fénmù	หลุมฝังศพ

ku6	ku6	双 (一双鞋) shuāng (yīshuāng xié)	คู่(รองเท้าหนึ่งคู่)
kun1	kon2	人 rén	คน
kun2bai3	kon2mau3	哑巴 yǎbā	คนใบ้
kun2hu1-nok9	kon2hu1-nok8	聋子 lóngzi	คนหูหนวก
kun2jiŋ2	kon2jiŋ2,pu2jiŋ2	女人 nǚrén	ผู้หญิง
kun2mau2	kon2jɔŋ5	疯子 fēngzi	คนเสียสติ,คนบ้า
kun2 ta1-bɔt9	kon2ta6 mɔt9	瞎子 xiāzi	คนตาบอด
kun2thau3	kon2thau5,pūthau3	老人 lǎorén	คนแก่ คนเฒ่า
kun2tsa:i2	kon2 tsa:i2,pu2 tsa:i2	男人 nánrén	ผู้ชาย
kun2xa1sɛ2	kon2-xa1lɛk7	跛子 bǒzi	คนขาพิการ,คนขาเป๋
kuŋ1	ka:ŋ5koŋ6	弓 gōng	คันธนู
kuŋ1kwen1	lɛŋ1tin6	自行车 zìxíngchē	จักรยาน
kuŋ3	koŋ3	虾 xiā	กุ้ง
kuŋ3ka:u1	moŋ3ka:6	蜘蛛 zhīzhū	แมงมุม
kup7	kup7	斗笠 dǒulì	หมวก
kwa:ŋ3	ka:ŋ3	宽 kuān	กว้าง
kwa:ŋ6joŋ4	hoŋ1 ha:ŋ2	光荣 guāngróng	รุ่งโรจน์/เกียรติยศ
la:i1	lam1	多 duō	มาก
la:i2	la:i2	信 xìn	จดหมาย (ลายสือ)
la:i2	la:i2	花 (布是花的) huā (bù shì huā de)	ลาย (ผ้า)
la:k8,tut8	tut8	拉 (向前) lā (xiàng qián)	ลาก (ไปข้างหน้า)
la:n1jiŋ2	la:n1sa:u1	侄女 zhínǚ	หลานสาว
la:n1jiŋ2	la:n1sa:u1	孙女 sūnnǚ	หลานสาว
la:n1tsa:i2	la:n1tsa:i2	侄子 zhízi	หลานชาย
la:n1tsa:i2	la:n1tsa:i2	孙子 sūnzi	หลานชาย
la:n6 (จ.)	lau6	烂 (瓜烂子) làn (guā làn zi)	เน่า(แดงเน่า)
la:u2suw6 (จ.),xu2sɔ1	mo1 la:i2	老师 lǎoshī	ครู
la3	la3	迟 chí	สาย
la4	fɔ1lɛŋ3	茶 chá	ชา
lai1	lai1	流 (水流) liú (shuǐliú)	น้ำไหล

lak7	tsau6-pha:i1	聪明 cōngmíng	ฉลาด
lak8	lak8	偷 tōu	ลัก ขโมย
lap7	lap7	闭 (眼) bì (yǎn)	หลับ (ตา)
lap8	lap8	磨 (磨刀) mó (mó dāo)	ลับ (ลับมีด)
lau3	lau3	酒 jiǔ	เหล้า
le2	le2,then2	舔 tiǎn	เลีย
lə6	lə6	锯 jù	เลื่อย
ləi2,hup8	hup8	迫上 pò shàng	บังคับ
lek7	lek9	铁 tiě	เหล็ก
lek7ka:n3-fa3	lek9 tiŋ6(จ.)	钉 dīng	ตะปู
lek7ka3	lam4lek9	钢 gāng	เหล็กกล้า
lək8	lək8	挑选 tiāoxuǎn	เลือก
lək8	lək8	深 (水深) shēn (shuǐshēn)	ลึก (น้ำลึก)
lək8sen2	lək8joi2	选举 xuǎnjǔ	การเลือกตั้ง
lem6	tseŋ5	方 (方桌) fāng (fāngzhuō)	เหลี่ยม (โต๊ะสี่เหลี่ยม)
lən3	som5	蓝 lán	สีฟ้า
ləŋ1	ə1	黄 huáng	สีเหลือง
lep8	lep8	爪 zhǎo	กรงเล็บ
lep8 muu2	ka:p9 leu2-muu2	指甲 zhǐjiǎ	เล็บมือ
lət8	lət8	血 xuè	เลือด
ləm1	ləm1	尖 (笔嘴尖) jiān (bǐ zuǐ jiān)	แหลม
ləŋ6 (อ.แอลน)	ləŋ6	跑 pǎo	วิ่ง
ləŋ2,səŋ5	ləŋ2	亮 (房子亮) liàng (fángzi liàng)	สว่าง (ห้องสว่าง)
lep8	lik8 loi4	细 (细浅) xì (xì qiǎn)	เล็ก (ด้ายเส้นเล็ก)
ləu1	ləu1	稀 (粥稀) xī (zhōu xī)	เหลว
ləʔ8,kap7	taŋ2	和 (我和他) hé (wǒ hé tā)	และ/กับ(ฉันกับเขา)
lim3	sen3	根 (一根绳子) gēn (yī gēn shéngzi)	เส้น(เชือกหนึ่งเส้น)
lim4	əp9	箱子 xiāngzi	กล่อง

lin4	lin4	舌头 shétou	ลิ้น
lin6	ket9lin6	穿山甲 chuānshānjiǎ	ตัวนึ่ง
liŋ2,(iɿ7)vək8	liŋ2	猴子 hóuzi	ลิง
liŋ5,tsen2	tsan2	陡 (山很陡) dǒu (shān hěn dǒu)	ชัน (เนินเขาสูงชัน มาก)
lum2	lum2	忘记 wàngjì	ลืม
lum2	uun6	吞 tūn	กลืน
lo4xəu5(จ.) ,tok7lun2	tok9lun2	落后 luòhòu	ล้าหลัง
lok7	thoi3	拔 (拔草) bá (bá cǎo)	ลอก ถอน(หญ้า)
lot8	lo4,leŋ1	车子 chēzi	รถยนต์
lot8	ka2,lo4li4	汽车 qìchē	รถยนต์
lot8fai2,la78tha2-fai2	la6tha2-fai2	火车 huǒchē	รถไฟ
lu4	tσα4	环 huán	แหวน
luk8ən5	e1ən5	儿童 értóng	เด็ก
luk8hen2,sə4sən6 (จ.)	ko4fək9 so3sən6	学生 xuéshēng	นักเรียน
luk8jin2	luk8jin2	女儿 nǚ'ér	บุตรสาว
luk8pai4	luk8pau4	儿媳 érxí	บุตรสะใภ้
luk8sək7len5	sək9 len5	兵 bīng	ทหาร
luk8tsa:i2	luk8tsa:i2	儿子 érzi	บุตรชาย
luk8xəi1	luk8xoi1	女婿 nǚxù	บุตรเขย
lum1	lom1	松 sōng	หลวม
lum2	lom2	风 fēng	ลม
lum2pat8	lom2pau5	刮风 guā fēng	ลมแรง
lum5	uŋ6	泥(稀泥) ní (xīní)	หล่ม โคลน
lun4	lon4	溢 yì	ล้น
luŋ2	lon2	下 (下山) xià (xiàshān)	ลง(เขา)
luŋ2,pə6lon1	luŋ2	伯父 bófù	ลุง
luŋ2xəi1	u3xoi1	姑父 (父姐之夫) gūfu (fù jiě zhī fū)	ลุงเขย (สามีของ พี่สาวของพ่อ)
lu77,kun6	lan5	倒塌 dǎo tā	ล่ม
ma:k9	ma:k9	果子 guǒzi	ผลไม้
ma:k9 hin1	ma:k9 hin1	石头 shítou	หิน
ma:k9hep7	ma:k9hep9	電子 bǎozi	ลูกเห็บ

ma:k9ho1-hum3	ma:k9ho1-liŋ2	柿子 shìzi	ลูกพลับ
ma:k9it7	ma:k9it7	葡萄 pútáo	องุ่น
ma:k9keŋ3-tsa:ŋ4	ma:k9ŋo6	柚子 yòuzi	ส้มโอ
ma:k9keu2	lom6lim2	肾 shèn	ไต
ma:k9lum2	ma:k9lom2	球 qiú	ลูกบอล
ma:k9na:t8	ma:k9kəŋ3	子弹 zǐdàn	กระสุน
ma:k9pak8,təŋ1	pek8	瓜 guā	แตง
ma:k9pak8-ləŋ1	pak8-ləŋ1	南瓜 nánguā	ฟักทอง
ma:k9pak8-mun5	pak8mon5	冬瓜 dōng guā	ฟัก
ma:k9phik8	ma:k9phet9	辣椒 là jiāo	พริก
ma:k9xəŋ5	ma:k9xəŋ5	桃子 táozi	ลูกท้อ
ma:k9xə1	ma:k9xə1	茄子 qiézi	มะเขือยาว
ma:m6	jem4,keu4	嚼 jué	เคี้ยว
ma1	ma1	狗 gǒu	หมา
ma1nai2	ma1lai2	狼 láng	หมาป่า
ma2	ma2	来 lái	มา
ma2la2	a:ŋ5suk8la3	脸盆 liǎn pén	อ่างล้างหน้า
ma4	ma4	马 mǎ	ม้า
mai1	mai1	线 xiàn	สายไหม
mai4	mai4	尺 chǐ	ฟุต ไม้บรรทัด
mai4bo5	mai4	竹子 zhúzi	ต้นไผ่
mai4ka:n2	ka:n2	扁担 biǎndan	ไม้คาน
mai4pek9	ton3pek9	松树 sōngshù	ต้นสน
mai4pen3	pen3	板子 bǎnzi	ไม้แผ่น กระดาน
mai5	mau5	新 xīn	ใหม่
mai4xai4	ton3xai4	柳树 liǔshù	ต้นหลิว
man2	man2	甘薯 gānshǔ	มันเทศ
man2	man2	肥 (肉肥) féi (ròu féi)	ไขมัน (เนื้อสัตว์)
mat7	mat7	跳蚤 tiàozǎo	ตัวหมัด
mat8	mat8,xun2(จ.)	捆 kǔn	มัด/ผูก
mau2lau3	mau2lau3,ta:i6lau3	醉 zuì	เมาเหล้า
mo1ja1	mo1ja3	医生 yīshēng	แพทย์
mo3	mo3	锅(炒菜的) guō (chǎocài de)	หม้อ (ทำอาหาร)

mɔ5 (ทจ.)	mo5	磨(石磨) mó (shí mò)	ม่ (ม่หิน)
mɔ5 (ทจ.)	mo5	磨 (磨米) mó (mó mǐ)	ม่ (ข้าว)
mɔi6	mɔi6	累 (疲乏) lài (pífá)	เหนื่อย (เมื่อยล้า)
mɔk8	mɔk8	炮 pào	ประทัด
mɔn1ho1	mɔn1ho1	枕头 zhěntou	หมอน
me2	me2	妻子 qīzi	ภรรยา
mə6,ja:m2	ja:m2	时候 shíhòu	ขณะ ยาม
məi1,mɔk9	sən6xaú	雾 wù	หมอก
məi4 (จ.)	mui4	煤 méi	ถ่านหิน
mək7 (ทจ.)	muək8,mə3	墨 mò	หมึก
met8	met8	粒 (一粒米) lì (yī lì mǐ)	เม็ด(ข้าวหนึ่งเม็ด)
mɛ2	me2	修理 xiūlǐ	ซ่อมแซม
mɛ6	me6	母亲 mǔqīn	แม่(มารดา)
mɛ6 thau3	u1,ja6la:i2	外祖母 wàizǔmǔ	ยาย
mɛ6loŋ1	pa3	姨母 (母之姐) yímǔ (mǔ zhī jiě)	ป้า (พี่สาวของแม่)
mɛ6me2	mɛ6loŋ6	岳母 yuèmǔ	แม่เฒ่า (แม่ยาย)
mɛ6sem2	kim2	剪子 jiǎnzi	กรรไกร
mɛŋ2	mɛŋ2	虫 chóng	แมลง
mɛŋ2hin4	mɛŋ2hin4	螻 mǎng	แมลงเล็ก ๆ ตัวสีดำ
mɛŋ2hin5-hoi3	mɛŋ2keŋ2	萤火虫 yíng huǒ chóng	หิ่งห้อย
mɛŋ2mun2	mɛŋ2mun2	苍蝇 cāng yíng	แมลงวัน
mɛu2	mɛu2	猫 māo	แมว
mi1	mi1	熊 xióng	หมี
mi2	mi2	有 yǒu	มี
min1	men1	臭 chòu	เหม็น
min2	min2	虱子 shīzi	เหา
min3	men3	豪猪 háozhū	เม่น
min4tsu2(จ.)	min4tsu2	民主 mínzhǔ	ประชาธิปไตย
mu2	mu2	手 shǒu	มือ
mun5 (ทจ.)	mun5	万 wàn	หมื่น

mut8	lap7suŋ5	暗 (房子暗) àn (fángzi àn)	มืด (ห้องมืด)
uun1	uun6	咽 yàn	คอหอย
mo4fa:n5 (จ.)	mo4fa:n5	模范 mófàn	ตัวอย่าง,แบบฉบับ
mot7	keŋ3	干净 gānjìng	สะอาด
mot8	mot8,mot8xem1	蚂蚁 mǎyǐ	มด
mul1thən5	mul1thən5	野猪 yězhū	หมูป่า
mu2	mu2	猪 zhū	หมู
mu2 (จ.)	mu2	亩 mǔ	ไร่
mun2	lɔm6	园 (球很园) yuán (qiú hěn yuán)	สวน
na:k8,nək8	nək8	龙 lóng	นาท มังกร
na:m1	la:m1	刺 cì	หนาม
na:t8	kɔŋ3 (ภาษาเขมร= "ทอง")	枪 qiāng	อาวุธปืน
na:u1	kat7	冷 lěng	หนาว
na1	la1	厚 hòu	หนา
na2	la2	田(水田) tián (shuǐ tián)	ทุ่งนา
na3	la3	脸 liǎn	ใบหน้า
na3ək7,na3ok7	ho1ok9	胸脯 xiōngpú	หน้าอก
na3pha:k9	la3pha:k9	额头 étóu	หน้าผาก
na4pai4	me6la4-pau4	舅母 (母弟之妻) jiùmǔ (mǔ dì zhī qī)	น้าสะใภ้ (ภรรยาของ น้องชายแม่)
na4xəi1	la4xoi1	姨父 (母妹之夫) yífu (mǔ mèi zhī fū)	น้าเขย (สามีของ น้องสาวของแม่)
nai1,ti6nai1	thau1,ti6thau1	哪里 nǎlǐ	ที่ไหน
nak7	lak7	重 zhòng	หนัก
nam1ŋa:m2	ha:ŋ6li6,si4sa4	美丽 měilì	สวยงาม
nam4	lam4	水 shuǐ	น้ำ
nam4 məi1	la:i2	露 lù	น้ำค้าง
nam4bo5	lam4mo5	井 jǐng	บ่อน้ำ
nam4daŋ5	sa:u2peu6	肥皂 féizào	สบู่
nam4la:i2	lam4la:i2	口水 kǒushuǐ	น้ำลาย
nam4man2	man2	油 yóu	น้ำมัน

nam4mu1	phak7mu1	食 (猪食) shí (zhū shí)	อาหารหมู
nam4mɛ6	xɛlam4	河 hé	แม่น้ำ
nam4num2	lam4lum2	奶 nǎi	นม
nam4si1,ha:ŋ1	ha:k8	漆 qī	สีน้ำมัน
nam4ta1	lam4ta6	眼泪 yǎnlèi	น้ำตา
nam4tem3, nam4mæk7(ทจ.)	lam4muwk8(จ.) mɔ3sui2	墨水 mòshuǐ	น้ำหมึก
nan4,nan6,han3,na3	lan4	那 nà	นั้น
naŋ1	laŋ1	皮肤 pífū	ผิวหนัง
naŋ6	laŋ6	坐 zuò	นั่ง
no5	lo5	竹笋 zhúsǔn	หน่อไม้
noi4	en1,loi4,ɔn5	小 xiǎo	เล็ก น้อย
noi4	e5	少 shǎo	น้อย
noŋ1	loŋ1	蛆 qū	หนอน
noŋ2	loŋ2	睡 shuì	นอน
noŋ1	loŋ1	池塘 chítáng	อ่างเก็บน้ำ
noŋ1	loŋ1	脓 nóng	หนอง (ฝีหนอง)
noŋ4jiŋ2	loŋ4sa:u1	妹妹 mèimei	น้องสาว
noŋ4tsa:i2	loŋ4tsa:i2	弟弟 dìdi	น้องชาย
no4to1	to6,to6xiŋ2	身体 shēntí	ร่างกาย
ne1	ɔn2	瘦 (肉瘦) shòu (ròu shòu)	เนื้อ
ni1	lot8	逃 táo	หนี
niu2mu2	leu2mu2	手指 shǒuzhǐ	นิ้วมือ
niʔ8,ni3	lai4	这 zhè	นี้
nuŋ3	luŋ3	蒸 zhēng	นึ่ง
nuŋ6,et7	lɔŋ6,et9	一 yī	หนึ่ง เอ็ด
noi5	hoi5	个 (一个碗) gè (yīgè wǎn)	ใบ(ชามหนึ่งใบ)
noi5nai2	hoi5ma:k9	核 hé	เมล็ดใน
nok8	lok8	鸟 niǎo	นก
nok8eŋ3	lok8keu5	八哥 bāgē	นกขุนทอง
nok8en5	lok8ɔn5 en5	燕子 yànzi	นกนางแอ่น
nok8tsɔk9	lok8tsɔk9	麻雀 máquè	นกกระจอก

nok8tu3	lok8tu3	斑鸠 bānjiū	นกเขาลาย
nok8xɔ5	lok8kɛŋ3	鸚鵡 zhè gū	นกกระทา
noŋ4min4(จ.), pɔ6hai6mɛ6-na2	noŋ4min4,kon2la2	农民 nóngmín	เกษตรกร
noŋ4ne4(จ.), ka:n1hai6na2	luŋ4je3	农业 nóngyè	เกษตรกรรม
not9	lot9	胡子 húzi	หนวดเครา
nu1	lu1	鼠 shǔ	หนู
num5	lum5	年轻 niánqīng	หนุ่มสาว/วัยรุ่น
nun6	luŋ6	穿 (穿衣) chuān (chuān yī)	สวม (เสื้อผ้า)
ŋa:i6	ŋa:i6	容易 róngyì	ง่าย
ŋa:p9(pa1)		鳃 sāi	แก้มปลา
ŋa2lo5	ŋa2lo5	芝麻 zhīma	งา
ŋam2	ŋam2	孵 fū	ฟัก (ฟักไข่)
ŋau2	ŋau2	影子 yǐngzi	เงา
ŋɔk8,pun5	ɔk9ŋɔk8	发芽 fāyá	งอก ออกหน่อ
ŋɔk9	ŋɔk9	芽 yá	หน่ออ่อน
ŋɛn3 (อ.แหน)	xɔt8	啃 (骨头) kěn (gǔtōu)	แทะ (กระดูก)
ŋuun2	so1	钱 qián	เงิน
ŋuun2 (ทจ.)	ŋən2	银子 yínzi	เงิน(แร่เงิน)
ŋuun2dən1,ka6hɛŋ2	ka6hɛŋ2	工资 gōngzī	ค่าแรง ค่าจ้าง เงินเดือน
ŋu2	ŋu2	蛇 shé	งู
on3	on3	软 ruǎn	อ่อน
pa:i1	pa:i6	零 (一百零五) líng (yībǎi líng wǔ)	ศูนย์ (หนึ่งร้อยห้า)
pa:i2	pa3lɔk8	外面 wàimiàn	ด้านนอก
pa:i2 nəl	pa3lɔ1	上面 shàngmiàn	ด้านบน
pa:i2lan1	kan3 lan1	后 hòu	หลัง
pa:i2na3	pa3la3	前 qián	หน้า
pa:i2nai2	pa3lau2	里面 lǐmiàn	ด้านใน
pa:i2tai3	pa3tau2	下面 xiàmiàn	ด้านล่าง
pa:íban6,him2	him2	旁边 pángbiān	ด้านข้าง
pa:k9,va6	va6,ta:n3(จ.=谈 tán)	说 shuō	พูด

pa:k9tu1	la3tu6	门 mén	ประตู
pa:n2	məŋ2	锣 luó	ฆ้อง
pa:n5	ma3	苧麻 zhīma	งา
pa:u5ka:u5,pək7sa1	pa:u5ka:u5	报告 bàogào	รายงาน
pa1	pa6	鱼 yú	ปลา
pa1fa1	tau5pik7	鳖 biē	ตะพาบน้ำ
pa3	pa3	姑母 (父之姐) gūmǔ (fǔ zhī jiě)	ป้า (พี่สาวของพ่อ)
pa3	pa3	舅母 (母兄之妻) jiùmǔ (mǔ xiōng zhī qī)	ป้าสะใภ้ (ภรรยาของพี่ชายแม่)
pa3mɛ6loŋ1	me6pa3	伯母 bómǔ	ป้า
pai1,ka5,mə2	ka5	去 qù	ไป
pak7	pak7	插 chā	ปัก เสียบ สอด
pan2	heŋ1	千 qiān	พัน
pan2thaʔ8-nan2	xət9fan3	团结 tuánjié	สามัคคี
pan3	pan3	拧 (毛巾) níng (máojīn)	พัน,บีต(ผ้าขนหนู)
pan5	pan5,tson5	旋转 xuánzhuǎn	หมุน
pat7,kwa:t9	pat7	扫 (扫地) sǎo (sǎodì)	ปัด กวาด (กวาดพื้น)
pau5	pau5	吹 chuī	เป่า
pə2da:i1	pu2	已经 (他已经来了) yǐjīng (tā yǐjīng lái le)	แสดงเรื่องราวได้เสร็จสิ้นหรือเวลาได้ผ่านไปแล้ว
pə4kan1	maŋ6kan6	打架 dǎjià	ทะเลาะ
pə6	po6,te6	父亲 fùqīn	พ่อ(บิดา)
pə6loŋ1	u3luŋ2	舅父 (母之兄) jiùfù (mǔ zhī xiōng)	ลุง (พี่ชายของแม่)
pə6loŋ1	luŋ2	姨父 (母姐之夫) yífù (mǔ jiě zhī fū)	ลุง (สามีของพี่สาวของแม่)
pə6me2	pu5la:i2	岳父 yuèfù	พ่อเมีย (พ่อตา)
pə6thau3	loŋ1la:i2	外祖父 wàizǔfù	พ่อเฒ่า (ตา)
poi5	poi5,leŋ4	放牧 fàngmù	ปศุสัตว์

poi5	poi5	放 (把鸟放走) fàng (bǎ niǎo fàng zǒu)	ปล่อย (ปล่อยนกไป)
pok8	pok8	回 huí	กลับ
pok8	pok8	趟 (去一趟) tàng (qù yī tàng)	ครั้ง/รอบ(ไปหนึ่ง ครั้ง)
pon5	fa1mən5	窗户 chuānghu	หน้าต่าง
pop8	la:i2	书 shū	หนังสือ
pot9	pot9	肺 fèi	ปอด
pən6	pən6	别人 biérén	คนอื่น
peŋ2	peŋ2	平 (路平) píng (lù píng)	ระดับ (ระดับถนน)
pet7 1	pet9	鸭子 yāzi	เป็ด
peʔ7,peʔ7	sau4	湿 (衣服湿) shī (yīfú shī)	เปียก(เสื้อผ้าเปียก)
pe4	pe4	赢 yíng	ชนะ
peŋ2	ka6	贵 guì	แพง
pet9	pet9	八 bā	แปด
peu2ja:ŋ4 (จ.)	peu4ja:ŋ3	表扬 biǎoyáng	สรรเสริญ
pha:i1	pha:i1	快 (刀快) kuài (dāo kuài)	คม(มีดคม)
pha:n4,va:n5 pha:n4	pha:n4,phe1	盘子 pánzi	จาน
pha:ŋ1man2	tuŋ6fai2	灯 dēng	แสงไฟ
pha:p9pe4	ŋ5meŋ5	胜利 shènglì	ชัยชนะ
pha2sa1	min4su3(จ.), a6meu2	民族 mínzú	ชนกลุ่มน้อย
pha3hum5	pha3hom5	被子 bèizi	ผ้าห่ม
pha4	pha4	刀 dāo	พরা มีด
pha4mε6xo2	pha4mo4-ta:u6	菜刀 càidāo	มีดครัว
pha5	pha5	劈 (劈柴) pī (pīchái)	ผ่า(ฟัน)
phai1 (อ.ไผ)	phau1	谁 shuí	ใคร
phai6mən2	jən4min4,kon2mən 2	人民 rénmín	ผู้คน
phak7	phak7	蔬菜 shūcài	ผัก
phak7	phak7	菜 (饭菜) cài (fàncài)	ผัก
phak7bo5	phak7mo5	葱 cōng	ต้นหอม

phak7hum1	phak7hom1	莴菜 xiàncài	ผักโขม
phak7ka:t9-xa:ũ	pə3sa:i5	白菜 bái cài	ผักกาดขาว
phaʔ7sət9	xu3xa:k8,voi2ta5	伟大 wěidà	ประเสริฐ ยิ่งใหญ่
phaʔ7tet8	təŋ2ka2,ko3tsa6	国家 guójiā	ประเทศ
phom4	tsoŋ5ja5,xa:i6xoi5	开会 kāihuì	ประชุม
phə1	phə1	耙 bà	คราด
phə1	phə1	耙 (耙地) bà (bà dì)	คราด (คราดดิน)
phet7	phet9	辣 là	เผ็ด
phi1	phi1	鬼 guǐ	ผี
phit7luŋ1	so5vu5(จ.), ta:ŋ2phit7	错误 cuòwù	ผิดพลาด
phuŋ1	ha:ŋ6	件 (一件衣服) jiàn (yī jiàn yīfú)	ตัว(เสื้อผ้าหนึ่งตัว)
phuŋ3,mə6phuŋ3	mə6phuŋ3	蜜蜂 mífēng	ผึ้ง
pho1	pho1	丈夫 zhàngfu	ผัว
phot9	tseu5(จ.)	救 jiù	ช่วยชีวิต
phum1hō	xon1hō	头发 tóufǎ	ผม
pi1	pi6	年 nián	ปี
pi1	pi6	岁 suì	อายุ
pi1kən5	pi6ən6	前年 qiánnián	ปีก่อน
pi1leũ, pī1 ka:ĩ	pi6 ka:i6	去年 míngnián	ปีที่แล้ว ปีกลาย
pi1na3	pi6 la3	明年 qùnián	ปีหน้า
pi1nai2	pi6luŋ2	后年 hòunián	ปีต่อไป
pi1niʔ8	pi6lai4	今年 jīnnián	ปีนี้
pi2	pi2	胖 pàng	อ้วน พี้
pi3pa:k9ka1	soi2pi3(จ.=水笔 shuǐ bǐ)	自来水笔 zǐláishuǐ bǐ	ปากกาหมึกซึม
pi5ne2	pi5heŋ6	喇叭 suǒnà	ปี่
pi6jiŋ2	pi6sa:u1,se2	姐姐 jiějie	พี่สาว
pi6pai4	pi6la:ŋ2,pi6lo2	嫂子 sāozi	พี่สะใภ้
pi6tsa:i2	pi6tsa:i2	哥哥 gēge	พี่ชาย
pi6xəi1	pi6xoi1	姐夫 jiěfu	พี่เขย
pik9	pik7	翅膀 chìbǎng	ปีก
pin,tsai6	pen6,tsau6	是 shì	ใช่

pin6 (จ.)	pin6	冰 bīng	น้ำแข็ง
piŋ1	piŋ6	水蛭 shuǐzhì	ปลิง
puun2	lɛm3puŋ6	箭 jiàn	ธนู ศร
puut9	hui1	揭 (揭开盘子) jiē (jiē kāi pánzi)	แกะออก
pok7	taŋ3	竖 shù	แนวตั้ง
pok9	pok9	泡沫 pàomò	ฟอง
poŋ2,ai6	kau6	肿 zhǒng	บวม
pop8	ja2han1	遇到 yù dào	ประสบพบเจอ
pu1	pu6	螃蟹 pángxiè	ปู (นาม)
pu5,i?7pu5	loŋ1,loŋ1tsau3	祖父 zǔfù	ปู่
pu5tsa:ŋ2	pu5tsa:ŋ2	部长 bùzhǎng	หัวหน้าแผนก
puk7	tum5	钝 (刀钝) dùn (dāo dùn)	ทุ่(มีดทุ่)
pum1	pum6	胃 wèi	กระเพาะอาหาร
pun1	thun1	石灰 shíhuī	ปูน
puŋ5ŋəŋ2	fa3tsa:n2 (จ.)	发展 fāzhǎn	พัฒนา
put7,xa:t9	pot9,hak7	断 (绳子断了) duàn (shéngziduànle)	ขาด(เชือกขาด)
put9	som3	种 (种菜) zhòng (zhòng cài)	ปลูก(ปลูกผัก)
sa:i1bu1	sa:i1li6	肚脐 dùqí	สะดือ
sa:i2	sa:i2	左 zuǒ	ซ้าย
sa:i2 (ทจ.)	sa:i2	沙子 shāzi	ทราย
sa:i3	sa:3	还 (还钱) huán (huán qián)	คืน(เงิน)
sa:i3	sa:i3	赔偿 péicháng	ชดใช้, ชดเชย
sa:m1	sa:m2	三 sān	สาม
sa:m1xam6	sa:m1van2	初三 chū sān	วันที่ 3 ของเดือน
sa:ŋ3teŋ5	te5sa:ŋ3,tsen5sə3 (จ.)	建设 jiànshè	ก่อตั้ง/ก่อสร้าง
sa:t9	fuk8	席子 xízi	เสื่อ
sa:u1	sa:u1	青年女子 qīngnián nǚzi	หญิงสาว
sa:u2 (อ./น.=:ชาว)	sa:u2	二十 èr shí	ยี่สิบ
sa4tset8	sa4tset8	检查 jiǎnchá	ค้นหา/ตรวจสอบ
sa5,ja:m2hən4	sa5	夏 xià	ฤดูร้อน

sai3	sai3	肠子 chángzi	ลำไส้
sai5	sau5	装 (装进袋里) zhuāng (zhuāng jìn dài lǐ)	ใส่/บรรจุ
sak7kam2 (น.ซักผ้า)	tsaŋ5,tsaŋ5xa1	刚才 gāngcái	เพิ่งจะ/กำลัง
sak8	sak8	洗 (洗衣) xǐ (xǐyī)	ซัก (ซักผ้า)
saŋ5sɔn1	saŋ5sɔn1	教育 jiàoyù	การศึกษา
sau1	sau1	柱子 zhùzi	เสา
sau2hen2 (อ.เขาแสง=หยุด เอาแรง)	lə3mɔi6	休息 xiūxi	พักผ่อน
sa27ha:i1,met8hak8	əi2ko4,tai2ko4	朋友 péngyou	เพื่อน,สหาย
sa27mut7	xa:i2 (จ.)	海 hǎi	ทะเล/มหาสมุทร
sa27tha:p9	moi1	霜 shuāng	น้ำค้างแข็ง
sɔ4seu5 (จ.),hoŋ2hen2	sɔ4seu5	学校 xuéxiào	โรงเรียน
sɔ5no2	so5lɔŋ,tɔŋ5jɛn4(จ.),	动员 dòngyuán	ระดมพล
sɔi2	sɔi2	切 (切菜) qiè (qiē cài)	ซอย (ผัก)
sɔn1	sɔn1	教 jiào	สอน
sɔn5 (จ.),	sɔn5,ta:k8	算 (计算) suàn (jìsuàn)	คำนวณ/วางแผน
sɔŋ1	sɔŋ1	二 èr	สอง
sɔŋ1xam6	sɔŋ1van2	初二 chū èr	วันที่ 2 ของเดือน
səl	səlloŋ1	虎 hǔ	เสือ
səl	səlthəu1	豹 bào	เสือดาว
se1,kan4	se1	输 shū	สูญเสีย,แพ้
sə3	sə3	衣服 yīfu	เสื้อผ้า
se4	ha1	雪 xuě	หิมะ
sə5jɛn4 (จ.),	sə5jɛn4	社员 shèyuán	สมาชิก
se5se5	se5se5,kai4kai4	常常 (常常来) chángcháng (chángcháng lái)	บ่อยๆ/ประจำ(มาบ่อยๆ)
sə5tsa:ŋ2 (จ.)	sə5tsa:ŋ2	社长 shè zhǎng	ประธาน
sə5xui5tsu2-ji5 (จ.),	sə5xui5tsu2-ji5	社会主义 shèhuì zhǔyì	สังคมนิยม,ลัทธิ
səŋ6 (จ.),	səŋ6	升 shēng	ลิตร
seŋ1 (ทจ.),	seŋ1	声音 shēngyīn	เสียง
səŋ5	lak8suŋ5	藏 (收藏) cáng (shōucáng)	เก็บสะสม

sen1sə3	sen1sə3	袖子 xiùzi	แขนเสื้อ
sen3	pot7	短 duǎn	สั้น
sen5	san5	发抖 fādǒu	สั่น
sen5,pat	xon2	摇 yáo	เขย่า
sen6sən4(จ.), phe5sən1	sen6sən3	宣传 xuānchuán	ประกาศ
sen6tsin5 (จ.)	sen6tsin5	先进 xiānjìn	ก้าวหน้า
seŋ1laŋ1	san1laŋ1	脊背 jǐbèi	สันหลัง
seŋ5ho2	seŋ5	商店 shāngdiàn	ร้านค้า
set7thaʔ7lu1	kon2xeu1	敌人 dírén	ศัตรู
si5	si5	四 sì	สี่
sik9	sik7	撕 (纸) sī (zhǐ)	ฉีก(กระดาษ)
sin3 (อ.=ขึ้น)	sin3	裙子 qúnzi	กระโปรง
sin3	sen3	条 (一条绳子) tiáo (yītiáo shéngzi)	เส้น(เชือกหนึ่งเส้น)
sin5 (จ.)	sin5,hən2	姓 xìng	แซ่,นามสกุล
siŋ1tso1	kum6pəŋ6	讨论 tāolùn	อภิปราย
sip7	sip7	十 shí	สิบ
sip7et7	sip7et9	十一 shí yī	สิบเอ็ด
sip7sa:m1	sip7sa:m1	十三 shí sān	สิบสาม
sip7səŋ1	sip7səŋ1	十二 shí èr	สิบสอง
siu6(จ.)	siu6	秋 qiū	ฤดูใบไม้ร่วง
suu4	suu4	买 mǎi	ซื้อ
suu6 (อ./น.=สี่)	suu6	直 (棍子直) zhí (gùnzi zhí)	ตรง
suu6 (อ./น.=สี่)	suu5	正 (帽子戴正) zhèng (màozi dài zhèng)	ตรง
suu6seŋ2(จ.),xwa:m2-kuut8	suu6seŋ2,ka:ŋ6-tsau6	思想 sīxiǎng	ความคิด
soi6	suk8	洗 (洗手) xǐ (xǐshǒu)	ล้าง (ล้างมือ)
sop7,pak9	sop9	嘴 zuǐ	ปาก
su1,su1tsau3	su1	你们 nǐmen	พวกคุณ
su1tsau3,muŋ2	mau2	你 nǐ	คุณ
su6tsi5(จ.)	su6tsi5	书记 shūjì	เลขานุการ
suk7 (ทจ.)	suk7	熟 shú	สุก

suk7	sa:m2sa5	幸福 xìngfú	ความสุข
sum3 (ทจ.) (อ./น.=ส้ม)	som3	酸 suān	เปรี้ยว
sun5 (จ.)	sun5	寸 cùn	นิ้ว(หน่วยวัด)
sun6(จ.)	son6	春 chūn	ฤดูใบไม้ผลิ
suŋ1	suŋ1	高 gāo	สูง
suŋ5 (ทจ.)	soŋ5	送 sòng	ส่ง
sup7	sup7	戴 (戴帽) dài (dài mào)	สวม (สวมหมวก)
sut7	sut7	蚊帐 wénzhàng	มุ้ง
ta:i1	ta:i1	死 sǐ	ตาย/เสียชีวิต
ta:i5pɛu2 (จ.)	ta:i5pɛu2	代表 dàibiǎo	ตัวแทน
ta:k9	ta:k9	晒 (太阳晒) shài (tàiyáng shài)	ตาก (แดด)
ta:m1to1	pu1tsau3	自己 zìjǐ	ตัวเอง
ta:m1tsai1	tsu5jeu4(จ.), kam3tsau6	自由 zìyóu	อิสระ
ta:ŋ2	ta:ŋ2	路 lù	ทาง ถนน
ta:ŋ2jɛn4 (จ.)	ta:ŋ2jɛn4	党员 dǎngyuán	ลูกพรรค
ta:ŋ2lot8	ta:ŋ2ka2	公路 gōnglù	ทางหลวง
ta:ŋ3hu1	ŋoŋ2hu1	耳环 ěrhuan	ต่างหู
ta:u6 (จ.=倒 dǎo)	lom4	跌 diē	ล้ม
ta1	ta6	眼睛 yǎnjīng	ตา
ta1van2,det9	van2,let9	太阳 tài yáng	ตะวัน แดด
tai2	tai2	本民族自称 běnmínzú zìchēng	คำเรียกชนเผ่าตนเอง
tai3 (จ.)	tai3	点 (点灯) diǎn (diǎndēng)	จุด (ตะเกียง)
tak7	tek7	舀 (舀水) yǎo (yǎo shuǐ)	ตัก (ตักน้ำ)
tak7hit8 (小的) tak7kuŋ5(大的)	ti1hit7	蟋蟀 xīshuài	จิ้งหรีด
tak7ma4	ti1xa:ŋ4	螳螂 tángláng	ตั๊กแตนตำข้าว
tak7ten1	ti1ten6	蚱蜢 zhàměng	ตั๊กแตน
tak7xɛp7	mɛŋ2tsa2-la:ŋ2	蜈蚣 wúgōng	ตะขาบ
tak8	sa:i3 (ทจ.)	猜 cāi	ทาย/คาดเดา
tam5	to2	织 (织布) zhī (zhī bù)	ทอผ้า
taŋ5 (จ.)	taŋ5	凳子 dèngzi	ตั่ง ม้ายาว

taŋ5iŋ1	taŋ5ŋuŋ2	椅子 yǐzi	เก้าอี้
tap7	tap7	肝 gān	ตับ
tau1ha:ŋ2	fi2tau6,suŋ5fai2	灶 zào	ครัว
tau3num2	u1tau3	乳房 rǔfáng	เต้านม
tau5	tau5,tau5 toi5	龟 guī	เต่า
tau6	tau6	灰(草木灰) huī (cǎomùhuī)	ขี้เถ้า (เถ้า)
tək9	tək9	钉 (钉钉子) dīng (dīng dīngzi)	ตอก (ตอกตะปู)
təm5	tən2(จ.),met8	滴 (一滴水) dī (yī dīshuǐ)	หยด(น้ำหนึ่งหยด)
tən1	tən6	阉 (阉公鸡) yān (yān gōngjī)	ตอน(ตอนไก่ตัวผู้)
təŋ2 (ทจ.)	təŋ2	铜 tóng	ทองแดง
təŋ2,jem3	jem3,toi2	看 kàn	ดู
təŋ4	təŋ4	肚子(腹部) dùzi (fùbù)	ท้อง (ช่องท้อง)
təŋ6(จ.), ja:m2na:ū1	toŋ6	冬 dōng	ฤดูหนาว
təp9	xa:n1	答 dá	คำตอบ
təʔ7	kap7	连接 liánjiē	เชื่อมต่อ
tə6		下 (打一下) xià (dǎ yīxià)	ตี
təi1	tsəŋ6 məŋ2	蓑衣 suōyī	เสื้อกันฝนที่ทำด้วย หญ้าหนวดมังกร
təm5tsəi6	them5	帮助 bāngzhù	ช่วยเหลือ
ten2pa1	mi2teŋ5	蜡烛 làzhú	เทียน
teu5	kon6	裤子 kùzi	เดี๋ยว กางเกง
te4,tsa:t8	te4	真 zhēn	จริง
te5ən1,loŋ6leu4	mə6tsau4	从前 cóngqián	เมื่อก่อน
tek8	tek8	量 (量布) liàng (liàng bù)	วัด (กริยา)
tek9	lu4,leu1	破 pò ()	แตก
tek9, ŋaʔ8ŋiʔ8	ŋa:k8	裂开 (墙裂开) liè kāi (qiáng liè kāi)	แยก(ผนังแยก)
təm3 (อ.=แต้ม เช่น สูปแต้ม แปลว่า ภาพเขียน)	təm3	写 xiě	เขียน
təm5	em5,tam5	低 dī	ต่ำ
tən1	tən6	黄蜂 huángfēng	แตน

ten5jim(จ.) ,tha:t8sin5	ten5jim,tha:t8sin5	电影 diànyǐng	ภาพยนตร์
ten5xwa5 (จ.)	ten5xa5	电话 diànhuà	โทรศัพท์
ten6	ku5	床 chuáng	เตียง
teŋ1	teŋ6tsin6	黄瓜 huángguā	แตงกวา
teŋ2	sap7	扎 zhā	แทง(เข็ม)/มุด
tha:i5tu5(จ.)	tha:i5tu5	态度 tàidù	ทัศนคติ
tha:m1	tha:m1	问 wèn	ถาม
tha:n5 (ทจ.)	tha:n5	炭 tàn	ถ่าน
tha3 (อ.=ท่า)	tha3	等候 děnghòu	รอดคอย
thai1	thai1	犁 lí	ไถ(นาม)
thai1	thai1	犁 (犁地) lí (lí dì)	ไถ (กริยา)
tham3 (ทจ.)	tham3	山洞 shāndòng	ถ้ำ
thau3	thau3	老 (老人) lǎo (lǎorén)	เฒ่า (ผู้สูงอายุ)
thoi1(ทจ.) ,hun1	hon1	退 tuì	ถอยหลัง
thoŋ4jen4 (จ.)	thoŋ4jen4	团员 tuányuán	สมาชิก
then5	mau6,men6	把 (一把刀) bǎ (yī bǎ dāo)	เล่ม(มีดหนึ่งเล่ม)
thi2ha3	ti5vu2(จ.)	第五 dì wǔ	ลำดับที่ห้า
thi2na3,mə2na3	luk8lai4-ka5	今后 jīnhòu	หลังจากนี้ /ตั้งแต่นี้ไป
thi2nuŋ6	ti5ji3,te2ləŋ6	第一 dì yī	ลำดับที่หนึ่ง
thi4	si4 (จ.)	旗子 qízi	ธง
thi4,dit9	thip7	踢 tī	เตะ
tho5 (ทจ.)	tho5	豆子 dòuzi	ถั่ว
tho5din1	tho5lin6	花生 huāshēng	ถั่วลิสง
tho6la6tsi6(จ.)	tho6la6tsi6	拖拉机 tuōlājī	รถแทรกเตอร์
thoŋ4tsu5 (ทจ.)	thoŋ4tsu5	同志 tóngzhì	เพื่อนร่วมอุดมการณ์
thu5	thu5	筷子 kuàizi	ตะเกียบ
thuk9	po2	便宜 piányí	ถูก
thum5	tau5	吐 (口水) tǔ (kǒushuǐ)	ถ่ม (น้ำลาย)
thun2(ทจ.) , mə3thun2	thun2	桶 tǒng	ถัง
ti1	po4	打 (打铁) dǎ (dǎtiě)	ตี(ตีเหล็ก)
ti6di1	ti6li6	优点 yōudiǎn	ข้อดีเปรียบ/ข้อดี

ti6han3	than3,ti6than3	那里 nàlǐ	ที่นั่น
ti6ni3	thai3,ti6thai3	这里 zhèlǐ	ที่นี่
ti6tsut8	se3ten2(จ.)	缺点 quēdiǎn	ข้อบกพร่อง/ข้อเสีย
tim1	tem6	满 mǎn	เต็ม
tin1	tin6	脚 jiǎo	ตีน
tit7	tsap7	贴 (贴标语) tiē (tiē biāoyǔ)	ติด (คำขวัญ)
tiʔ7hi2	loŋ2le2,phi6phin3(จ.)	批评 pīpíng	ตำหนิ
tuuk7tə5	təu5tsən6(จ.)	斗争 dòuzhēng	ต่อสู้
tuun3	tuun3	浅 (水浅) qiǎn (shuǐ qiǎn)	ตื้น (น้ำตื้น)
tuun5	tuun5	醒 (睡醒) xǐng (shuì xǐng)	ตื่น
to1	to6,tə6	只 (一只鸡) zhǐ (yī zhǐ jī)	ตัว(ไก่หนึ่งตัว)
to1 la:i2	la:i2	字 zì	ตัวอักษร
to1xa3,ku1	kau6	我 wǒ	ตัวข้า (สรรพนามบุรุษที่ 1)
tok7 (ทจ.)	tok7	掉 (掉在地上) diào (diào zàidìshàng)	ตก(ตกอยู่บนพื้น)
tok8,tok8-pha:n1	pha:n1	穷 qióng	จน
top7,ti1	phə3	拍 (桌子) pāi (zhuōzi)	ตี (โต๊ะ)
tʂa:8	silpən6	最 (最大) zuì (zuìdà)	ที่สุด(ใหญ่ที่สุด)
tʂa:ŋ4 (ทจ.)	tʂa:ŋ4	象 xiàng	ช้าง
tʂa:ŋ6	tʂa:ŋ6,mol	会 huì	สามารถ/ได้
tʂa:ŋ6mai4	tʂa:ŋ6mai4	木匠 mùjiàng	ช่างไม้
tsai1	tsauw6	心 xīn	หัวใจ
tsak7	xəŋ6tʂa:8	机器 jīqì	เครื่องจักร
tsaŋ2	tsaŋ2	恨 hèn	เกลียด
tsaŋ6 (ทจ.)	tsaŋ6	称 (称东西) chēng (chēng dōngxī)	ชั่ง(สิ่งของ)
tsap7	tsap7,tso3	中 (射中) zhòng (shè zhòng)	ตรง (ถูกยิง)
tsap7,tsap7noi5	pen6ma:k9	结果 (树结果) jiéguǒ (shù jiéguǒ)	ออกผล

tsau3hən2	tsau3hən2	主人 zhǔrén	เจ้าภาพ,เจ้าของบ้าน
tsau4 (ทจ.)	tsau4	早 zǎo	เช้า
tsaʔ8	haŋ3	脏 zàng	สกปรก
tsə3 (จ.)	phən1	桌子 zhuōzi	โต๊ะ
tsə4vu5(จ.) ,xwa:i1hu4	tso3vu5	觉悟 juéwù	จิตสำนึก
tsəm2	lan1	后 (后去) hòu (hòu qù)	หลัง(ไปที่หลัง)
tsəm4	ip7	窄 zhǎi	แคบ
tsəp8men	su6ma:n5	正确 zhèngquè	ถูกต้อง
tse5	təi,tsi2	背 (背小孩) bèi (bèi xiǎohái)	แบก
tsə6	jum5	相信 xiāngxìn	เชื่อ
tsək8 (ทจ.)	tsək8	绳子 shéngzi	เชือก
tsən5fu2 (จ.)	tsən5fu2	政府 zhèngfǔ	รัฐบาล
tsən5sə4(จ.) ,la2tsaʔ8kəŋ2, hit8kəŋ2	tsən5sə3	政策 zhèngcè	นโยบาย
tsən5tsu5(จ.) ,la2tsaʔ8- ka:n1	tsən5tsu5,ma:ŋ2mu2	政治 zhèngzhì	การเมือง ราชการ
tsəŋ4	thəŋ2,ma:n5	慢 (走得慢) màn (zǒu dé màn)	ช้า (เดินช้า)
tsep7	tsep9,xuən3	痛 tòng	เจ็บปวด
tset7	tset9	七 qī	เจ็ด
tset8	tuk8	擦 cā	เช็ด/ถู
tse6,ma5	tse6	浸 (浸种子) jìn (jìn zhǒngzi)	แช่, จุ่ม
tsen5	tsuk7	站 (站立) zhàn (zhànli)	ยืน
tset7	a:n5	数 (数东西) shù (shù dōngxī)	นับ(นับของ)
tsi5su4(จ.) ,na2tsa:ŋ6	peŋ5ja5	技术 jìshù	เทคโนโลยี
tsi5xwa5(จ.) ,na2ti2	tsi5xua5	计划 jìhuà	การวางแผน
tsim2	tsim2	咸 xián	เค็ม
tsin4,nə4	lə4	肉 (肉体) ròu (ròutǐ)	เนื้อ
tsin6jen5(จ.)	tsin6jen5	经验 jīngyàn	ประสบการณ์
tsin6si5(จ.) ,vaʔ8thu1	tsin6si5	经济 jīngjì	เศรษฐกิจ
tsiŋ2 (ทจ.)	him1	抢 qiǎng	แย่งชิง
tsu5dai3 (อ.=จือ)	təŋ2	记得 jìdé	จำได้

tsu6 (ทจ.)	tsu6	名字 míngzi	ชื่อ
tsu2si4 (จ.)	tsu2si3	主席 zhǔxí	ประธาน
tsu6	ku6,li6	每 (每天) měi (měitiān)	ทุก(ทุกวัน)
tsum1 (ทจ.)	tsəm6	沉 chén	จม
tsum2la:i1,sin4tsuŋ5 (จ.)	sin4tsuŋ5	群众 qúnzhòng	ฝูงชน/มวลชน
tsuŋ1	tsuŋ6	牵 (牵牛) qiān (qiān niú)	จูง/ดึง/ลาก(วัว)
tsuŋ2li2 (จ.)	tsuŋ2li2	总理 zǒnglǐ	นายกรัฐมนตรี
tsut8	ka:i6,tsut8	欠 qiàn	ไม่พอ,ขาด
tsuʔ7,toʔ7(อ.=ตัว) ,la:i6	len1	骗 piàn	โกหก
tu1,hau2	tu6	我们 wǒmen	พวกเรา
tu2	tu2	斗 dòu	ชื่อมาตราดวงวัดของจีน
tum3	tom3	煮 zhǔ	ต้ม
tum5	tsep9	疮 chuāng	เจ็บ
tum5dɔk9-mai4	mɔk9ja3	天花 tiānhuā	ฝีดาษ
tuŋ6	pa:ŋ5 pe:ŋ2	平原 píngyuán	ทุ่ง
um1	om6	含 hán	อม
um3	um3	抱 (抱小孩) bào (bào xiǎohái)	อุ้ม/กอด (เด็ก)
un5 (ทจ.)	un5	暖和 nuǎn huo	อบอุ่น
va:n1	va:n1	甜 tián	หวาน
va:n5 (จ.)	va:n5	碗 wǎn	ชาม
va:n5, pha:u5	va:n5	撒 (种子) sā (zhǒngzi)	หว่าน(เมล็ดพันธุ์)
va:ŋ (ทจ.) ,tam2kɔi5	tam2	放 (放置) fàng (fàngzhì)	วาง
va2	va2	庑 tuǒ	วา (ระยะห่างระหว่างสองปลายแขนเมื่อกางออกสุด)
va3 (จ.)	va3	袜子 wàzi	ถุงเท้า
vai2	xan1	快 (走得快) kuài (zǒu dé kuài)	เร็ว (เดินเร็ว)
van2	van2	天(日) tiān (rì)	วัน
van2hu2, mu4hu2	mɔ6hu2	后天 hòutiān	วันมะรืน

van2niʔ8	mə6ləi	今天 jīntiān	วันนี้
van2phuk8,mu4phuk8	mə6phuk8	明天 míngtiān	พรุ่งนี้
van2sun2	mə6sun2	前天 qiántiān	เมื่อวานขึ้น
van2teŋ6	van2teŋ6	中午 zhōngwǔ	เที่ยง
van2va2	mə6va2	昨天 zuótiān	เมื่อวานนี้
voi5sən6 (จ.)	voi5sən6	卫生 wèishēng	สาธารณสุข
vən4xwa5(จ.) ,xwa:m2hu4- ta:ŋ2tsa:ŋ6	lik8la:i2	文化 wénhuà	วัฒนธรรม
veŋ2,tseŋ2	veŋ2	城 chéng	เมือง เวียง
vən1	vən1	手镯 shǒuzhuó	สร้อยข้อมือ
vən6	tsam6	镜子 jìngzi	กระจก แว่น
veŋ5,vəu6	meŋ3	缺(碗缺了口) quē (wǎn quēle kǒu)	บิ่น(ชามบิ่น)
vet8	lom4lɔ4	包围 bāowéi	รอบทิศทาง
vil	vil	梳 (梳头) shū (shūtóu)	หวี (ผม)
vi1ho1	vi1	梳子 shūzi	หวี
xi3tə6	a:ŋ3a:k9	痰 tán	เสมหะ
xa:i1	xa:i1	卖 mài	ขาย
xa:i4	xa:i4, pa:n6	搬 (搬椅子) bān (bān yǐzi)	ย้าย(เก้าอี้)
xa:m3	ven1xa:m3	跨 (跨小沟) kuà (kuà xiǎo gōu)	ข้าม,ก้าว
xa:m3	xa:m3	过 (过河) guò (guò hé)	ข้าม(แม่น้ำ)
xa:n4 (ทจ.)	xa:n4	懒 lǎn	ขี้เกียจ
xa:n5	heŋ3	干 (衣服干) gàn (yīfú gàn)	แห้ง (เสื้อผ้าแห้ง)
xa:t9ho1	seu2ho1	头帕 tóu pà	ผ้าพันหัว
xa:u1	phək9,xa:u1	白 bái	สีขาว
xa:u2	xəu2	腥 xīng	เนื่อสด, เนื่อดิบ
xa1	xa1	腿 tuǐ	ขา
xaltse1	so2	锁 suǒ	ลงกลอน
xa2	xa2	茅草 máocǎo	หญ้าคา
xa3	hem1	杀 (杀猪) shā (shā zhū)	ฆ่า (หมู)

xa5	xa5	嫁 jià	แต่งงาน(ใช้กับ ผู้หญิง)
xa6,kiŋ5mai	xa6	树枝 shùzhī	กิ่งไม้
xa6dai	xau6	多少 duōshǎo	เท่าไร
xai1	hui1	开 (开门) kāi (kāimén)	เปิด (ประตู)
xai3	pen6,xai3	病 (生病) bìng (shēngbìng)	ไข้ ป่วย
xai3sen5	la:u2	疟疾 nüèjí	โรคมาลาเรีย
xai5	xai5	蛋 dàn	ไข่
xai5	xai5	生 (下蛋) shēng (xiàdàn)	วางไข่
xak7	kai4	勤 qín	ขยัน
xak7ma:n5	xak7kai4,tsi3tsi3	积极 jījí	กระตือรือร้น
xam2 (ทจ.)	xam2	金子 jīnzi	ทองคำ
xam6nuŋ6	van2lɔŋ6	初一 chūyī	ต้นเดือน
xan1	xɔn1	啼 tí	ขื่น
xap7	hɔŋ4xa:m2	唱歌 chàngē	ขับ ร้องเพลง
xap7	luŋp8	赶 gǎn	ขับ ไถ
xap9thən5,da:m3thən5	le5thən5	打猎 dǎliè	ล่าสัตว์
xau1 (ทจ.)	xau1	角 jiǎo	เขาสัตว์
xau1,xau1-tsau3	xau1	他们 tāmen	พวกเขา
xau1,xau1tsau3,man2	man2	他 tā	มัน (สรรพนามบุรุษ ที่ 3)
xau3	xau3	稻子 dàozi	ข้าวสาร ต้นข้าว
xau3	xau3	饭 fàn	ข้าวสวย
xau3	xau3	进 (进来) jìn (jìnlái)	เข้า(มา)
xau3don1	xau3fa4	玉米 yùmǐ	ข้าวโพด
xau3peʔ7	xau3huŋ1	粥 zhōu	ข้าวต้ม
xau3sa:n1	xau3sa:n1	米 mǐ	ข้าวสาร
xau3tsi5		糍巴 cíbā	ขนมข้าวจี
xau3tum3	xau3xem1	粽子 zòngzi	ขนมต้มมัด
xau3xuk7	xau3xok7	高粱 gāoliang	ข้าวฟ่างจีน
xɔ1	xɔ1	锄头 chútóu	จอบ
xɔ1xʔ7tse1	ka:k9so2	钥匙 yàoshi	กุญแจ

xo2	xo2	脖子 bózi	คอ
xo2heŋ,ja:k9nam4	xo2heŋ3	渴 kě	คอแห้ง กระหายน้ำ
xok8	xok8	圈 (牛圈) quān (niú quān)	คอกวัว
xon2	xon2(fai2)	烟 (炊烟) yān (chuīyān)	บุหรี (ควันบุหรี)
xon4,xon4kun5	xon4	棍子 gùnzi	สติก
xon4 ɛ3		鞭子 biānzi	แส้
xon4lek7,xon4tok9	ho1sui4	锤子 chuǐzi	ค้อน
xoŋ1,xo2	saŋ1saŋ1	东西 dōngxī	สิ่งของ
xet9	xet9	青蛙 qīngwā	กบ
xeu1	xeu1	绿 lǜ	สีเขียว
xeu2	xeu2	镰 lián	เคียว
xeu3	xeu3	牙齿 yáchǐ	ฟัน(นาม)
xeʔ8ta:n5	sen6pi3,xe2ta:n5	铅笔 qiānbǐ	ดินสอ
xɛ1le4	tau3ka:p9	腋下 yè xià	รักแร้
xɛ2,nam4-keŋ	tha:ŋ6 (จ.)	汤 tāng	น้ำซุป/แกง
xek9 (จ.)	xek9	客人 kèrén	แขก
xen1	ho1xen1	胳膊 gēbó	แขน
xen1,ken5	xen1,ken1	硬 yìng	แข็ง
xep7	kep7tin6 (อ.เก็บดิน)	鞋 xié	รองเท้า
xi3	xi3	屎 shǐ	ขี้
xi3fun5	fun5foi1	肥料 féiliào	ปุ๋ย
xi3muk8	xi3muk8	鼻涕 bí tì	ขี้มูก
xi5 (ทจ.)	xi5	骑 (骑马) qí (qímǎ)	ขี่ (ขี่ม้า)
xim1	xem1	针 zhēn	เข็ม
xin1 (ทจ.)	xin1	姜 jiāng	ขิง
xu5pe1	pe6	梁 liáng	คานหลังคา
xuun2	xuun2	又 (又好又快) yòu (yòu hǎo yòu kuài)	ทั้ง(ทั้งดีทั้งเร็ว)
xuun2	jan2	还 (我还要) hái (wǒ hái yào)	ยัง(ฉันยังอยากได้)
xuun3	xuun3	上 (上山) shàng (shàngshān)	ขึ้น(เขา)
xuŋ1	xuŋ1	筛子 shāizi	ตะแกรงร่อน

xuŋ6	xoŋ6,pa3,ma:ŋ3	半 (一半) bàn (yībàn)	ครึ่ง (ครึ่งหนึ่ง)
xuɸ8	xuɸ8	拈 zhǎ	คืบ(หน่วยวัด)
xo1	xo1	桥 qiáo	สะพาน
xo1 (อ.=หัว)	xo1	笑 xiào	หัวเราะ
xo3	xo3	炒 chǎo	ทอด
xo6so4 (จ.)	xo6so3	科学 kēxué	วิทยาศาสตร์
xok8	xok8	碓 duì	สาก
xop7 (น.=ขบ)	ka:p9 xop9	咬 yǎo	กัด
xop8	lɔk8	跪 guì	คุกเข่า
xum1	xom1	苦 kǔ	ขม
xum2	xom2	痒 yǎng	คัน
xum5hiŋ1	him1tsiŋ2	侵略 qīnlüè	รุกราน
xun1	xon1	毛 máo	ขน
xun1,nai2	tsau3fa4,xun1	官 guān	เจ้าหน้าที่
xun1ta1	xon1ta6	眉毛 méimáo	ขนตา คิ้ว
xun3	lo1	稠 (粥稠) chóu (zhōu chóu)	ข้าวต้ม
xut7	xot8,kon5	挖 wā	ขุด
xut9	xut7	刮 (刮猪毛) guā (guā zhū máo)	ขูด (ขูดขนหมู)
xut9	tha1	剃 (用刀剃头) tì (yòng dāo tītóu)	โกน (มีดโกน)
xwa:i2	xa:i2	水牛 shuǐniú	ควาย
xwa:n1	ho1xa:n1	斧头 fǔtóu	ขวาน
xwa:ŋ1	xa:ŋ1	横 (横躺在路上) héng (héng tǎng zàilùshàng)	ขวาง (นอนอยู่บน ท้องถนน)
xwa:t9	vut8	掷 (石头) zhì (shítou)	โยน(หิน)
xwa1	xa1	右 yòu	ขวา

3.รายการคำศัพท์ภาษาจ้วง

คำศัพท์ภาษาจ้วง แปลมาจากรายการคำศัพท์ในหนังสือนี้

韦庆稳、覃国生.(1980).《壮语简志》北京：民族出版社.

Wéi Qìngwén, Tán Guóshēng.(1980).“Zhuàng yǔ jiǎn zhì” Běijīng: Mínzú chūbǎn shè.

เหวชิงเหวิน, ถานกว๋อเซิง.(1980).ปริทรรศน์ภาษาจ้วง.ปักกิ่ง:สำนักพิมพ์ชาติพันธุ์.

นอกจากคำศัพท์เฉพาะเผ่าพันธุ์ภาษาจ้วงแล้ว ยังมีคำยืมจากภาษาจีนและคำพ้องกับภาษาไทยถิ่นต่าง ๆ ด้วย ได้แก่

- คำยืมภาษาจีนเก่าหรือคำศัพท์ที่ใช้ร่วมกันกับภาษาจีนมาแต่โบราณ แบ่งเป็นสองช่วง คือ ภาษาจีนยุคก่อนประวัติศาสตร์ หมายถึงช่วงเวลานับตั้งแต่ 1046-256 ปีก่อน คริสตกาล และ ภาษาจีนยุคกลางประวัติศาสตร์ หมายถึงช่วงเวลา ค.ศ.420 - 927
- คำยืมภาษาจีนใหม่ เป็นคำยืมภายหลังการปฏิวัติวัฒนธรรม ปี ค.ศ.1949 คำยืมกลุ่มนี้ส่วนมากเป็นคำศัพท์เกี่ยวกับการเมือง การปกครอง การศึกษา เศรษฐกิจสังคม สาธารณสุข วิทยาการสมัยใหม่ เป็นต้น ซึ่งเป็นคำที่เกิดขึ้นใหม่ ไม่มีใช้ในภาษาจ้วง
- คำที่พ้องทั้งภาษาจีน ภาษาไทและภาษาไทย นักวิชาการจีนถือว่าเป็นคำยืมภาษาจีนเก่า ซึ่งเป็นคำภาษาจีนยุคก่อนและกลางประวัติศาสตร์ ในขณะที่ฝั่งนักวิชาการที่ศึกษาความสัมพันธ์ของภาษาไท-จีน มีความเห็นว่าคำศัพท์เหล่านี้เป็นคำศัพท์ที่ ภาษาไทและภาษาจีนเคยใช้ร่วมกันมาแต่อดีต และเรียกว่า คำศัพท์ร่วมเชื้อสายไท-จีน
- คำพ้องกับภาษาไทยถิ่นต่าง ๆ เช่น ภาษาไทยถิ่นเหนือ ภาษาไทยถิ่นอีสาน เป็นต้น

ในรายการคำศัพท์ส่วนนี้ หากพบคำประเภทนี้จะได้อรรถาธิบายไว้ โดยใช้รูปแบบดังนี้ ภาษาจีนโบราณและภาษาจีนใหม่ (จ.= คำจีน ฟินอิน,ความหมาย) คำศัพท์ร่วมเชื้อสายไท-จีน(ทจ.=คำ,ความหมาย) ภาษาไทยถิ่นอีสาน(อ.=คำ, ความหมาย) ภาษาไทยถิ่นเหนือ (น.=คำ, ความหมาย) ซึ่งในการระบุความหมายของคำนั้น หากมีความหมายต่างกัน จะระบุความหมายของภาษาที่นำมาเปรียบเทียบ หากมีความหมายเหมือนกันก็จะไม่ระบุความหมาย

สำเนียงอู่หมิง	สำเนียงหลงโจว	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
a:iŋ1	a:i1 khau5(จ.) , nem1	靠 (人靠树) kào	พึ่ง
a:n1	a:n1	鞍子 ānzi	อานม้า
a:ŋ5	eo:ŋ1ka:u1hiŋ5	高兴 gāoxìng	ดีใจ
a:u1 euk7	euk7 a:u5	叔父 shúfù	อา
ai1	ai1	咳嗽 késòu	ไอ
ak7	na3ək7	胸脯 xiōngpú	หน้าอก
am1ma5	te4	背 (背小孩) bèi	แบก
an1	ŋe5	个 (一个碗) gè	ใบ
au1	au1	要 (我要这个) yào	เอา
au1	au1	娶 qǔ	แต่งงาน (เอา)
ba:n3	ba:n3	村子 cūnzi	หมู่บ้าน
ba:ŋ1	ba:ŋ1	薄 báo	บาง
ba:t7 pai2	ba:t7	下 (打一下) xià	ครั้ง ที่ (ลักษณะนาม)
ba5	tun1ba5	肩膀 jiānbǎng	บ่า
bau1	bau1	张 (一张纸) zhāng	แผ่น (ลักษณะนาม)
bau3	bau1	叶子 yèzi	ใบ
bat7	bit7	摘 (摘果子) zhāi	เด็ด
bau1	bau1	轻 qīng	เบา
bei1	di1	胆 dǎn	ถุงน้ำดี
beu3, bit7, bi:ŋ1	tea:i4	歪 wāi	เบี้ยว บิด เอียง
bin1	bin1	飞 fēi	บิน
bin8	fuk8	席子 xízi	เสื่อ
bit7,niu3	-----	捏 niē	หยิก บิด
bun1	fa4	天 tiān	ฟ้า วัน
bun1pum2	fa4 kham1	阴 yīn	มืด คำ
bo:n5 (eo:ŋ2)	la:ŋ2	床 chuáng	เตียง
bo5 (泉)	bo5 (泉)	沟 (水渠) gōu	คู คลอง บ่อน้ำพุ
bou3	mi5	不 bù	ไม่
bou3mi2	mi5 mi2	没有 méiyǒu	ไม่มี
bou3tuw8	mi5 tew6	不是 bùshì	ไม่ใช่ ไม่ถูก

buŋ1	lu:ŋ1ka:i3	大 dà	ใหญ่
buŋ5ba3	kap7fu4	蝴蝶 húdié	ผีเสื้อ
ea:i3(จ.) , tam6	jam6	踩 cǎi	เหยียบ
ea:k8	teo:k8	绳子 shéngzi	เชือก
ea:m1,ham5	tha:m1	问 wèn	ถาม
ea:m2,bo:ŋ5	thiu5,teuk8	扎 zhā	แทง
ea:ŋ1(จ.) , cou4	to1	装 (装进袋里) zhuāng	บรรจุ
ea:ŋ1(จ.) hau4	ea:ŋ1 khau4	粮仓 liángcāng	ยุ้งฉาง
ea:ŋ2,li:ŋ4	kja:ŋ2	两 (斤两) liǎng	มาตราวัด เท่ากับ ตำลึง
ea:ŋ4(ทจ.)	tea:ŋ4	象 xiàng	ช้าง
ea:ŋ6fai4	po6muk8teo:ŋ6	木匠 mùjiàng	ช่างไม้
ea:ŋ6ju1	i4 lai4	医生 yīshēng	แพทย์
ea:u3(จ.) , eu3	eeu3	炒 (炒菜) chǎo	ผัด เจียว
ea2(จ.)	tea2	茶 chá	ชา
ea3	taŋ3(จ.)	等候 děnghòu	รอคอย
ea4pjak7	pja4pa:n3	菜刀 càidāo	มีดทำครัว
cai1	thai1	犁 lí	คันไถ
cai1	thai1 ,thu1	犁 (犁地) lí	ไถ
eak8	lak8	偷 tōu	ลัก ขโมย
eam1	-----	沉 chén	จม
eau3(ทจ.)	teu3(ทจ.)	煮 zhǔ	ต้ม
eau4	lu4	买 mǎi	ซื้อ
eaŋ2	ban1	未 (没有) wèi	ไม่
eaŋ6(จ.)	teaŋ6	称 (称东西) chēng	ชั่งน้ำหนัก
eat7	eit7	漆 qī	สีน้ำมัน
eat7	teit7	七 qī	เจ็ด
eau5 ,nem1	eau5	和 hé	และ กับ
ee3fou1(จ.)	-----	姐夫 jiěfū	พี่เขย
ee6	fan2	种子 zhǒngzi	เมล็ด
ee6	ma5	浸 jìn	แช่
ei3(จ.)	tei3(จ.)	纸 zhǐ	กระดาษ
ei5(จ.)	tei1(จ.)	最 zuì	ที่สุด
ei:m2	luk7	拔 (拔草) bá	ดึง

ei:n1	kik1	砖 zhuān	อิฐ
ei:n1	ei:n1	千 qiān	พัน
ei:n2(จ.) , ɲan2	ei:n2(จ.) , ɲən2	钱 qián	เงิน
ei:n2ho:ɲ2, kuŋ6suw6(จ.)	teen2kuŋ6	工资 gōngzī	เงินเดือน
ei:n5,na5	teu2pən1	箭 jiàn	ลูกศร
ei:ɲ2(จ.)	tei:ɲ2(จ.)	墙壁 qiángbì	ผนัง
ei:ɲ2sei2	tei:ɲ2li2 tei:ɲ2jin2	常常 chángcháng	บ่อยๆ
ei:ɲ3(ทจ.)	ew:ɲ3 kə:p7	抢 qiǎng	แย่งชิง
ei1(จ.)	ee1	车子 chēzi	รถ
ei2(จ.)	tei2	糍粑 cí bā	ขนมที่ทำจากแป้งข้าวเหนียว
ei2ki2(จ.)	tei2ki2	积极 jījí	กระตือรือร้น
ei3	num2	乳房 rǔfáng	เต้านม
ei3	num2	奶 nǎi	น้ำนม
ei5(จ.)	jim1	借 (借钱) jiè	ยืม
eik7 da:t7	pun2	热 (天气热) rè	ร้อน
eik7(จ.)	eik7	尺 chǐ	ฟุต
eim1	khim1	针 zhēn	เข็ม
ein6lo2	eim1ljo2(จ.)	侵略 qīnlüè	รุกราน
eiŋ1	teiŋ1	瘦 (肉瘦) shòu	เนื้อ
eiŋ3	teiŋ3	井 jǐng	บ่อน้ำ
eiŋ5	teiŋ5	正 (帽子戴得正) zhèng	ตรง
eiŋ5ce2(จ.)	teiŋ3ce2	政策 zhèngcè	นโยบาย
eiŋ5ei5(จ.)	eiŋ3tei3	政治 zhèngzhì	การเมือง
eiŋ5fu3(จ.)	teiŋ3fu5	政府 zhèngfǔ	รัฐบาล
eiŋ5ko2 ,ten1	teiŋ3kho2 teiŋ5khjo:k7	正确 zhèngquè	ถูกต้อง
eip8	lip7	十 shí	สิบ
eip8it7	lip7it7	十一 shíyī	สิบเอ็ด
eip8ŋei6	lip7ji6	十二 shí'èr	สิบสอง
eip8sa:m1	lip7la:m1	十三 shí sān	สิบสาม
eu2	mo2	黄牛 huángniú	วัว
eo:n5	eo:n5	寸 cùn	นิ้ว

eo:ŋ6 eu:ŋ1	ta:ŋ1	窗户 chuānghù	หน้าต่าง
eo:ŋ6ho2	lu2ko2	喉咙 hóulóng	ลำคอ
eo1(จ.) ,buk7	eo1	粗 (粗大) cū	หยาบ
eo1it7	eo1it7	初一 chū yī	วันที่หนึ่ง
eo1ŋei6	eo1ji6	初二 chū èr	วันที่สอง
eo1ŋon2	eo1van2	白天 báitiān	กลางวัน
eo1sa:m1	eo1la:m1	初三 chū sān	วันที่สาม
eo2,oi1 no:m3	o:n5	年轻 niánqīng	อ่อนเยาว์
eo5vu5(จ.)	ea5	错误 cuòwù	ผิด
eo6,min2ei6(จ.)	min2	名字 míngzì	ชื่อ
eo16(จ.)	eaui6(จ.)	修理 xiūlǐ	ซ่อม
eoŋ1(จ.)	euŋ1(จ.)	葱 cōng	หอม
eoŋ1min2(จ.)	eoŋ1min2(จ.)	聪明 cōngmíng	ฉลาด
eo6(จ.)	teau6(จ.)	就 jiù	ก็
eu:ŋ5	le1peŋ6	放 (放置) fàng	ปลดปล่อย
eu3si2(จ.)	tei5li2	主席 zhǔxí	ประธาน, ประธานาธิบดี
eui2(จ.)	eui2	锤子 chuǐzi	ค้อน
euk8	puk7	捆 kǔn	มัด
euk8(ทจ.)	luk8	熟 (熟肉) shú	สุก
euŋ1(จ.)	teuŋ5(จ.)	钟 (敲的钟) zhōng	ระฆัง
euŋ3	tu1 to5	都 dōu	ทั้งหมด
euŋ3li3(จ.)	teuŋ5li5(จ.)	总理 zǒnglǐ	นายกรัฐมนตรี
euŋ5	euŋ5	枪 qiāng	ปืน
da:i3	pa:n5	苕麻 zhù má	ด้าย ป่าน
da:ŋ1	da:ŋ1	身体 shēntǐ	ร่างกาย
da:t7hei5 fa:t7hei5	hit7la:i4 fa:t7hei5	生气 shēngqì	โกรธ
da:u1dei5	da:u1di5	星星 xīngxīng	ดาว
da5	da5	骂 mà	ด่า
dai3(ทจ.)	dai3	得到 dédào	ได้รับ
dam1	teai1	种 (种菜) zhòng	ปลูก ดำ(กริยา)
dam1	dam1	黑 hēi	สีดำ
dan1(อ.=ตั้ง)	ma:k7dan1	鼻子 bízi	จมูก
dan5	kim2	咸 xián	เค็ม

dat7	lat8	紧 (绑得紧) jǐn	ตึง
dei1	dai1	好 hǎo	ดี
deu1 ,it1,he1	nə:ŋ6,nəŋ1,it7	一 yī	หนึ่ง
dik7	dik7	滴 dī	หยด
dik7 ,ti:m3	dik7	滴 (一滴水) dī	หยด (ลักษณะนาม)
din1,hon2(จ.)	den1	红 hóng	สีแดง
dip7	dip7	生 (生肉) shēng	ดิบ
diu3	lin3	醒 (睡醒) xǐng	ตื่น
duu:n1	bə:n1	月 (月份) yuè	เดือน
duu:n1	də:n1	蚯蚓 qiūyǐn	ไส้เดือน
duu:n1 pe:t7, pe:t7ŋi:t8	pe:t7ŋu:t8	八月 bā yuè	เดือนสิงหาคม
duu:n1eat7 eat7ŋi:t8	teit7ŋu:t8	七月 qī yuè	เดือนกรกฎาคม
duu:n1ei:ŋ1 ei:ŋ1ŋi:t8	bə:n1tei:ŋ1	正月 zhēngyuè	เดือนมกราคม
duu:n1eip8 eip8ŋi:t8	teip8ŋu:t8	十月 shí yuè	เดือนตุลาคม
duu:n1eip8it7 eip8it7ŋi:t8	teip8it7-ŋu:t8	十一月 shíyī yuè	เดือนพฤศจิกายน
duu:n1kou3 kou3ŋi:t8	kau3ŋu:t8	九月 jiǔ yuè	เดือนกันยายน
duu:n1la:p8 eip8ŋei6ŋi:t8	bə:n1la:p8	十二月 shí'èr yuè	เดือนธันวาคม
duu:n1lok8 lok8ŋi:t8	luk8ŋu:t8	六月 liù yuè	เดือนมิถุนายน
duu:n1ŋei6 ŋei6ŋi:t8	bə:n1ji6	二月 èr yuè	เดือนกุมภาพันธ์
duu:n1ŋu4 ŋu4ŋi:t8	ŋo4ŋu:t8	五月 wǔ yuè	เดือนพฤษภาคม
duu:n1sa:m1 sa:m1ŋi:t8	la:m1ŋu:t8	三月 sān yuè	เดือนมีนาคม
duu:n1sei5 sei5ŋi:t8	hi5ŋu:t8	四月 sì yuè	เดือนเมษายน
duun1 ,son2	jin1	站 (站立) zhàn	ยืน
duun3	nin4,nan4	咽 yàn	กลืน
do:k7	duk7	骨头 gǔtou	กระดูก
do:n3	teu:n5	钻 (钻进洞里) zuān	เจาะ
don3	dun3	簸箕 bòji	กระตัง
dot7	kin1	喝 (喝水) hē	ดื่ม
du:n1,lu:n1	mən2	圆 yuán	กลม

ei3 (จ.)	i3	椅子 yǐzi	เก้าอี้
ek7	ek7	牛轭 niú è	แอกควาย
eu1fu:n1, ei:ŋ5ko1	əu:ŋ5ko1 (จ.)	唱歌 chànggē	ร้องเพลง
fa:i5	pha:i3bət7	棉花 miánhuā	ฝ้าย
fa:k8	ma:k8	把 (一把刀) bǎ	เล่ม (ลักษณะนามของมีด)
fa:n3tui5 (จ.)	fa:n5tui3	反对 fǎnduì	คัดค้าน
fa:n6 (ทจ.)	fa:n6	万 wàn	หมื่น
fa:ŋ2	phi1	鬼 guǐ	ผี
fa:t7nit7	fa:t7da:ŋ3, fa:t7puŋ2	疟疾 nüèjí	โรคมาลาเรีย
fa1	pha1	盖子 gàizi	ฝา
fa2een3 (จ.)	fa2teen5	发展 fāzhǎn	พัฒนา
fai4	mai4	树 shù	ต้นไม้
fai4eŋ2,ko1eŋ2	mai4teuŋ2	松树 sōngshù	ต้นสน
fai4dok7	mai4bu5	竹子 zhúzi	ต้นไผ่
fai4xun2	-----	榕树 róngshù	ต้นมะเดื่อ
fai4sa1mok5	mai4ea:m5	杉树 shānshù	ต้นจามจุรี
fai4tuŋ4 (ไม้เท้า)	mai4tau4	棍子 gùnzi	กระบอง, ไม้เท้า
fak8	fak8	冬瓜 dōngguā	ฟัก
fak8	fak8	剁 (剁肉) duò	ตัด
fak8	fak8	孵 fū	ฟักไข่
fa:n3tuŋ5 (จ.)	fa:n5tuŋ3	反动 fǎndòng	ย้อนกลับ ปฏิกริยา
fan4	khau3tum3	粽子 zòngzi	ข้าวต้มมัด
fei2	fai2	火 huǒ	ไฟ
fei5	phat7	簸 (簸米) bǒ	คัด
fei6ki6 (จ.)	fai1ki1	飞机 fēijī	เครื่องบิน
feu6,bok7	een3 (จ.)	浅 (水浅) qiǎn	ตื้น
fī:ŋ2	fī:ŋ2	稻草 dào cǎo	ฟาง
fi2	mau2	醉 zuì	เมา
fu:t8	pik7	翅膀 chìbǎng	ปีก
fu1	pha1	鳌 áo	เต่ายักษ์ (สัตว์ในเทพนิยาย)
fu3	pha3	云 yún	เมฆ
fun1	phən1	雨 yǔ	ฝน
fun2	fən2	柴 chái	ฟืน

fuŋ2	mu2	手 shǒu	มือ
fo:ŋ1	phuŋ1	补 (补衣物) bǔ	ปะ ชุน เย็บ
fok8	kau5	肿 zhǒng	ฟก บวม
fok8fa:u2	-----	泡沫 pàomò	ฟอง
fou2	fu2	浮 fú	ลอย
fou3	fu3	斧头 fǔtóu	ขวาน
fu:ŋ1(จ.)	fu:ŋ1	方 (方桌) fāng	เหลี่ยม
ya:i2,va1	bjo:k7	花 (花布) huā	ลาย (เสื่อลาย)
ya:i6	la:i6	爬 (虫在地上爬) pá	ปีน
ya:k8	la:k8	根 gēn	รากไม้
ya:k8,peŋ5	la:k8,la:i5	拉 (向前拉) lā	ลาก
ya:m1	ha:m1	抬 tái	ยก
ya:n2	lə:n2	房屋 fángwū	เรือน บ้าน
ya:n2	lə:n2	家 jiā	บ้าน
ya:ŋ2	no5mai4	竹笋 zhúsǔn	หน่อไม้
ya:p7	ha:p7	挑 tiāo	หาบ
ya:u1	ha:u1	量 (量布) liàng	วัด(กริยา)
ya:u5,kja:i6	phu1	耙 bà	คราด(นาม)
ya:u5,kja:i6	phu1,bo:p7	耙 (耙地) bà	คราด(กริยา)
ya1	thap7	寻找 xúnzhǎo	ค้นหา
yai2	li2	长 cháng	ยาว
yai6	lai6	地 (旱地) dì	ไร่ พื้นดิน
yai6	kum2	快 (刀快) kuài	คม
yam2	lam2	细糠 xì kāng	รำละเอียด
yam3	ba:k7	砍 (砍树) kǎn	ตัด
yam4	nam4	水 shuǐ	น้ำ
yam4ra:i2	na:i2	露 lù	น้ำค้าง
yam4mak8(ทจ.)	nam4mæk8(ทจ.)	墨水 mòshuǐ	น้ำหมึก
yam4ta1	nam4ha1	眼泪 yǎnlèi	น้ำตา
yan1 ,jaw3 ran1	(jo:m6) han1, ɲoi2han1	看见 kànjiàn	มองเห็น
yan1	khjəŋ1	筛子 shāizi	กระชอน
yat7	vit8	菌子 jūnzi	เห็ด
yat8,tat7	tat7	剪 jiǎn	ตัด

yau1	hau1	头虱 tóu shī	เหา
yau2	huŋ1lau2	咱们 zánmen	พวกเรา
yau3	hau3jo:m5	暖和 nuǎn huo	อบอุ่น
yau5	hau5	吠 (狗叫) fèi	เห่า
yek7	hek7	锅(炒菜) guō	กระทะ
yeŋ2	leŋ2	力气 lìqì	ความแข็งแรง
yeŋ4,o:k7dit7	fa4det7	晴 qíng	สดใส
yeŋ4	leŋ4	旱 hàn	แห้ง แล้ง
yep8	kep7	粗糠 (谷壳) cū kāng	รำหยาบ
yi:ŋ1	ha:ŋ1	尾巴 wěibā	หาง
yi:ŋ2	lu:ŋ2	穗子(稻穗) suìzi	รวงข้าว
yi:ŋ6	la:ŋ6	圈 (牛圈) quān	คอกวัว
yi:p7	teo:ŋ5	蚊帐 wénzhàng	มุ้ง
yi2	li2	舔 tiǎn	เลีย
yim1	tim1	满 mǎn	เต็ม
yin1	hin1	石头 shítou	หิน
yiŋ1	hiŋ1	烤 (烤衣服) kǎo	ตาก
yiŋ4,rou4	lan6	滚 gǔn	กลิ้ง
yip8	lip8	爪 zhǎo	กรงเล็บ
yip8fuŋ2	lip8 muu2	指甲 zhǐjiǎ	เล็บมือ
yiui1	hu1	笑 xiào	หัวเราะ
yuu:t7	jiu1	腰 yāo	เอว
yuu:t8	lo:t8	臭虫 chòuchóng	ตัวเรือด
yuu:t8	vit8	浇 (浇菜) jiāo	รด
yuu2	pi5hu1	耳朵 ěrduǒ	หู
yui1	meŋ2thə:ŋ1	蜜蜂 mìfēng	ผึ้ง
yui4,ja:k7jau3	ja:k8ŋoi2	丑 chǒu	น่าเกลียด
yui4,va:i6,ja:k7	va:i6(จ.)	坏 huài	เลว
yo:k7	huk7	织布机 zhībùjī	กี่ทอผ้า
yo:m6	lam6	老鹰 lǎoyīng	เหยี่ยว
yo:m6,eau4(จ.)	teau4	早 zǎo	เช้า
yo:n5,si:p8	eo:n5	切 (切菜) qiē	หั่น
yo:ŋ2	la:ŋ6	窝 (鸟窝) wō	รังนก

yo:ŋ2nou6	tom2neu6	膀胱 pángguāng	กระเพาะปัสสาวะ
yo:ŋ6	luŋ6	亮 liàng	รุ่งเช้า สว่าง
yo:ŋ6du:n1	ha:i1	月亮 yuèliàng	เดือน พระจันทร์
yo:ŋ8ɿp8	ji:ŋ1hoi3	萤火虫 yíng huǒ chóng	หิ่งห้อย
yo2,reu5	heu5,heu5lə:ŋ1	枯 kū	เหี่ยว
yo4	lu4na3	知道 zhīdào	รู้
yo4	lu4	懂 dǒng	เข้าใจ
yo4	lu4	会 huì	สามารถ
yo6	lu6	漏 lòu	รั่ว
yoil	vi1	梳子 shūzi	หวี
yoil	vi1	梳(梳头)shū	หวี
yok7,lok8	huk7	六 liù	หก
yok8	ɿok8	鸟 niǎo	นก
yok8 en5	nuk8 'en5	燕子 yànzi	นกนางแอ่น
yok8 fek7	nuk8'fek8	鸬鹚 zhè gū	นกกระเทา
yok8 rau1	nuk8'ku1	斑鸠 bānjiū	นกเขา
yok8 ka1	ka1	乌鸦 wūyā	นกกา
yok8 ka1 ɛa:k7	ka1ɛa:k7	喜鹊 xǐquè	นกสาธิตปากดำ
yok8 kai1	kai5 thə:n5	雉(野鸡)zhì	ไก่ฟ้า
yok8keu5, yok8 pa5 pa1	-----	八哥 bāgē	นกขุนทอง
yok8 lai3	nuk8'teo:k7	麻雀 máquè	นกกระจอก
yok8 pek8 ka:p7	nuk8'ku1ka:p7	鸽子 gēzi	นกพิราบ
yon4	fən4	溢 yì	ล้น
yoŋ2	nuŋ2	下(下山)xià	ลง
you3kai5	ho:n1	鸡冠 jīguān	หงอนไก่
yu:k8	la:k8 (อ.=ราก)	呕吐 ǒutù	อาเจียน
yu2	lu2	船 chuán	เรือ
yu5,va:i5	khva:i5(จ.)	快 kuài	เร็ว
yun1	lum2	风 fēng	ลม
yuŋ5,lo:m1, song1(จ.)	lə:ŋ6	松(绑得松) sōng	หย่อน
ha:i1	kha:i1	开(开门)kāi	เปิด
ha:i1hoi6(จ.)	kha:i1hoi6	开会 kāihuì	เปิดประชุม

ha:i2	ka:i2	鞋 xié	รองเท้า
ha:i3(จ.)	hai:3	海 hǎi	ทะเล
ha:k7	kva:n1(จ.)	官 guān	ข้าราชการ
ha:k8	lo:n1	学 xué	เรียน
ha:k8seŋ1	luk8ha:k8	学生 xuéshēng	นักเรียน นักศึกษา
ha:m3	kha:m3	跨 (跨小沟) kuà	ก้าว ข้าม
ha:n1,ta:p7	ta:p7	答 dá	ตอบ
ha:n2	ha:n2	扁担 biǎndan	ไม้คาน
ha:n5	pən6	鹅 é	ห่าน
ha:n5eu2 (จ.), pou4kun2	ha:n5teu1(จ.)	汉族 hànzú	ชนชาติฮั่น
ha:n6(จ.)	huu5	汗 hàn	เหงื่อ
ha:p8fei2	ko:k8fai2	火柴 huǒchái	ไม้ขีด
ha:u1,pi:k8	kha:u1,phə:k7	白 bái	สีขาว
ha2	ka2	茅草 máocǎo	หญ้าคา
ha3,ŋu2	ha3	五 wǔ	ห้า
ha4pan6,ŋa:m5	ŋa:m5və:i6	刚才 gāngcái	เพิ่งจะ
ha5	kja5(จ.)	嫁 jià	แต่งงาน
hai4	khi3	屎 shǐ	ขี้
ham1,mok7	phan1	埋 (埋于地下) mái	ฝัง หมก
ham1	khum1	苦 kǔ	ขม
hau1	fau6	集市 jíshì	ตลาด
ham2	diu3,hən5	恨 hèn	เกลียด
hau3	huu3 (น.=ฮื้อ)	给 gěi	ให้
hau5,sa:u3,xa:u3	khaau5	干 (衣服干) gān	แห้ง
han1	han1	啼 (公鸡叫) tí	ขัน ร้อง
han4(อ.=ฮั่น)	niŋ3	那 nà	นั่น
hap8	khup7	咬 yǎo	กัด
hau1	khiu1	臭 chòu	เหม็น
hau3	khau3	进 (进来) jìn	เข้า
hau4	khau3	稻子 dàozi	ข้าว
hau4	khau3	饭 fàn	ข้าว, อาหาร
hau4ja:ŋ2	khau3pu:ŋ2	玉米 yùmǐ	ข้าวโพด

hau4sa:n1,hau4	khau3	米 mǐ	ข้าวสาร
hei2	a1ɬoi1	脏 zàng	สกปรก
hem5	ja:u5	喊 hǎn	ตะโกน
hen2	bə:ŋ3ha:ŋ3	旁边 pángbiān	ด้านข้าง
hen3	lə:n1	黄 huáng	สีเหลือง
hen4 (อ.=ແຫ່ນ)	ŋen4	肯 (啃骨头) kěn	แทะ
heu1,lok8	kheu1	绿 lǜ	สีเขียว
heu3,fan2	kheu3(น.=เขี้ยว) (อ.= เขี้ยว)	牙齿 yáchǐ	ฟัน
hiŋ1	khin1(ทจ.)	姜 jiāng	ขิง
hiŋ2	hiŋ2	赢 yíng	ชนะ
hiŋ2,suŋ5li5(จ.)	eiŋ3li3	胜利 shènglì	ชัยชนะ
hiŋ5fu2(จ.)	hiŋ3fu2(จ.)	幸福 xìngfú	ความสุข
hun3	khən3	上 (上山) shàng	ขึ้น
hun3rum2	thin5lum2	刮风 guā fēng	ลมแรง
ho:m1,pya:ŋ1	ho:m1	香 (花香) xiāng	หอม
ho:m6, pa:u6vei2 (จ.)	pa:u1vei2(จ.)	包围 bāowéi	ห้อม ล้อม โอบล้อม
ho2	ko2	脖子 bózi	คอ
ho2hau5	ko2khau5	渴 kě	กระหาย
ho3	kho3	穷 qióng	ยากจน
ho3ee6(จ.)	fo3ee1(จ.)	火车 huǒchē	รถไฟ
hoi1 (จ.)	hoi1	石灰 shíhuī	หินปูน
hoi3,ven3	tiu5	挂 (挂在墙上) guà	ห้อยแขวน
hon2	van2 (fai2)	烟 (炊烟) yān	ควัน
huk7	ŋu:ŋ6	愚蠢 yúchǔn	โง่
hum2,han2	dan3	痒 yǎng	คัน
hup8	tea:p7	柞(拇指与中指张 开之长度) zhà	คืบ(ระยะห่างระหว่างปลาย นิ้วหัวแม่มือกับปลายนิ้วห้อย เมื่อกางออกจนสุด)
i:k7	ja:k7	饿 è	หิว
i:n1(จ.)	ji:n1(จ.)	烟(叶子烟) yān	ใบยาสูบ บุหรี่
i:t7	ji:t7	伸 (伸手) shēn	ยืด
i5,sai5	lai5	小 xiǎo	เล็ก

im5	im5	饱 bǎo	อิ่ม
in1,ket7	tcip7	痛 tòng	เจ็บปวด
it7tiŋ6(จ.)	it7tiŋ6,tcin7tiŋ6	一定 yīdìng	แน่นอน
ja:ŋ2ken3	ken3	肥皂 féizào	สบู่
ja:ŋ2lau4	ja:ŋ2lau4	柳树 liǔshù	ต้นหลิว
ja6	me6	妻子 qīzi	ภรรยา
jak7sei2	lin4la3 lin4li2	钥匙 yàoshi	ลูกกุญแจ
jau3	jo:m8,ŋoi2	看 kàn	ดู
jaŋ1,men6(น.=เมิน), vai6	ma:n6	慢 màn	ช้า
jaŋ1,ea:i5(จ.)	tea:i5	再 zài	อีก
jaŋ1jaŋ1, men6men6, vai6vai6	ma:n6ma:n6	慢慢 màn man	ช้าๆ
jen2pi2(จ.)	jen2pi2	铅笔 qiānbǐ	ดินสอ
ji:m1	ji:m1	阉 (阉公鸡) yān	ตอน (ทำหมัน)
ji:m1	tcen2	欠 qiàn	ยืม เป็นหนี้
ji:n1(จ.)	tcuŋ1	牵 (牵牛) qiān	จูง
ji:ŋ2(จ.)	be3	羊 yáng	แพะ
ji:ŋ2kiŋ1	na:n4	鹿子 lùzi	กวาง
ji:t7na:i5 ji:t7pak8	ji:t7pak8	休息 xiūxi	พักผ่อน
ji5ken5(จ.)	ji3ken3(จ.)	意见 yìjiàn	ความคิดเห็น
jin2min2(จ.)	jin2min2(จ.)	人民 rénmín	ประชาชน
jin5tuŋ5(จ.)	jin3tuŋ3(จ.)	运动 yùndòng	กิจกรรม
jin5vu5(จ.)	jin3mu3(จ.)	任务 rènwù	ภาระหน้าที่
jiŋ6juŋ2(จ.)	jiŋ1juŋ2(จ.)	英雄 yīngxióng	วีรบุรุษ
ju1	ja1	药 yào	ยา
ju1	ja1	医治 yīzhì	รักษา
jo1	jo2	藏(收藏) cáng	อยู่ เก็บ
jo2ja:u5 ha:k8ta:ŋ2	ha:k8ta:ŋ2	学校 xuéxiào	โรงเรียน
jou2 (น้ำมันพืช) la:u2(น้ำมันหมู) ha3(น้ำมันวัว แกะ)	ju2(น้ำมันพืช) la:u2(น้ำมันจากสัตว์)	油 yóu	น้ำมัน
jou5	ju5(จ.)	住 (住在家里) zhù	พักอาศัย

jou5	ju5	在 zài	อยู่อาศัย
jou6(จ.)	-----	又 yòu	อีก
jou6ten3(จ.)	jau1ten5(จ.)	优点 yōudiǎn	ข้อดี
jun2hei6(จ.), ɲa:i6	jun2ji6(จ.)khvai1	容易 róngyì	ง่าย
jun3hu5(จ.)	jun5hu3(จ.)	拥护 yǒnghù	สนับสนุน
jun3ka:n3(จ.)	jun5ka:n5(จ.)	勇敢 yǒnggǎn	กล้าหาญ
jun6(จ.)	jun6(จ.)	用 yòng	ใช้
ka:i1	kha:i1	卖 mài	ขาย
ka:i3(ทจ.)	ke3(ทจ.)	改 gǎi	แก้
ka:i3fa:ɲ5(จ.)	ka:i5fa:ɲ3(จ.)	解放 jiěfàng	ปลดปล่อย
ka:k8	hak7,tɛu6ki3 (จ.)	自己 zìjǐ	ตัวเอง
ka:m2	ɲa:m2	含 hán	อม
ka:m3	lu2ɲo:m2	山洞 shāndòng	ถ้ำ
ka:m3	lu2	窟窿 kūlóng	อุโมงค์
ka:m3	ka:m3	敢 gǎn	กล้า
ka:n3(ทจ.)	kan3(ทจ.)	茎 jīng	ก้าน
ka:n5pu5(จ.)	ka:n3pu3(จ.)	干部 gàn bù	เจ้าหน้าที่ของรัฐบาล
ka:ɲ1(จ.)	ko:ɲ1	钢 gāng	เหล็ก
ka:ɲ3 ,nau2	kja:ɲ3(จ.=讲 jiǎng)	说 shuō	พูด
ka:ɲ6pi2 (จ.)	ka:ɲ6pi2(จ.)	自来水笔 zìláishuǐbǐ	ปากกาหมึกซึม
ka1	kha1	腿 tuǐ	ขา
ka3	kha3	杀 (杀猪) shā	ฆ่า
ka4ko:n5	an1pai2	从前 cóngqián	เมื่อก่อน
kai3	ja5	别 (别去) bié	อย่า
kai4	thai1,uɲ3	推 tuī	ผลัก
kai5	kai5	鸡 jī	ไก่
kai5me6	kai5me6	母鸡 mǔ jī	ไก่ตัวเมีย
kai5pou4 kai5seɲ1	kai5leɲ1	公鸡 gōngjī	ไก่ตัวผู้
kam1	kam1	握 (握刀把) wò	จับ ถือ
kam1	kam1	把 (一把米) bǎ	กำ(ลักษณะนาม)
kau5	kuu5	锯 jù	เลื่อย
kau6	thu5	筷子 kuàizi	ตะเกียบ
kan1	kən1	斤 jīn	กรัม

kan4	khjak7	勤 qín	ขยัน
kan5,kva5	-----	已经 yǐjīng	แล้ว
kap8	kap8	捉 (捉鸡) zhuō	จับ
kap8,hep8	kap8,teek8	窄 zhǎi	แคบ คับ
kau1	ko:k7	角 jiǎo	เขาสัตว์
kau2,ko2	kut2	弯 (棍子弯) wān	คด โค้ง
kau5(ทจ.)	kau5(ทจ.)	旧 jiù	เก่า
kə2miŋ3 (จ.)	kə2miŋ3(จ.)	革命 gé mìng	การปฏิวัติ
ke2ten3(จ.)	khe2ten5(จ.)	缺点 quēdiǎn	ข้อเสีย
ke3 (ทจ.)	ke3	解 (解绳结) jiě	แก้มัด
ke5	a:n5	数 (数东西) shù	นับ
ke5,la:u4(จ.)	ke5	老 (人老) lǎo	แก่ (คนแก่)
ke5	ke5	老 (菜老) lǎo	แก่ (ผักแก่)
kei2(จ.)	ki2(จ.)	旗子 qízi	ธง
kei3la:i1	ki3la:i1	多少 duōshǎo	เท่าไร
kei5,kei5dai3	ki5dai3	记得 jìdé	จำได้
kem5se3(จ.)	ken3ee2(จ.)	建设 jiànshè	สร้าง
ken1	pi5muu2	胳膊 gēbei	แขน
ken1pu6	khen1tu6	袖子 xiùzi	แขนเสื้อ
ken3	lɔ:k8	挑选 tiāoxuǎn	เลือก
ken3ea2(จ.)	ken5ea2(จ.)	检查 jiǎnchá	ตรวจ
kenɿ,do:ŋ3	khenɿ1	硬 yìng	แข็ง
keu1	kuŋ2	件 (一件衣服) jiàn	ตัว(ลักษณะนาม)
keu2	ma:k8keu2	剪子 jiǎnzi	กรรไกร
ki:t7ma:k7	pin2ma:k7	结果(果树结果) jiéguǒ	ออกผล
ki2 han4	i5niŋ3	那里 nàlǐ	ที่นั่น
ki2lau2	i5teau2,teau2	哪里 nǎlǐ	ที่ไหน
ki2 nei4	i5 nai3	这里 zhèlǐ	ที่นี่
ki5 ee6(จ.)	khi3ee1(จ.)	汽车 qìchē	รถยนต์
ki5su2(จ.)	ki2eat8(จ.), ki3ei2(จ.)	技术 jìshù	เทคโนโลยี
ki5va5(จ.)	ki3va3(จ.)	计划 jìhuà	แผนการ
ki6ki5(จ.)	ki1khi3(จ.)	机器 jīqì	เครื่องจักร

kik7	kja:n4(ทจ.)	懒 lǎn	เกียจคร้าน
kim1(ทจ.)	kim1	金子 jīnzi	ทองคำ
kin2eun5(จ.)	khin2teun3(จ.)	群众 qúnzhòng	มวลชน
kin5(จ.)	ki:n5	镜 jìng	กระจก
kin6ei5(จ.)	kin1tei5(จ.)	经济 jīngjì	เศรษฐกิจ
kin6yen5(จ.)	kin1nem6(จ.)	经验 jīngyàn	ประสบการณ์
kip7	kip7,ip7	拾 (拣) shí	เก็บ(ขึ้นมา)
kiu2(จ.)	kiu2	桥 qiáo	สะพาน
kiu2(จ.)	kjau2(จ.)	球 qiú	ลูกบอล
kja:ŋ1hun2	kja:ŋ1 kən2	夜里 yèlǐ	กลางคืน
kja:ŋ1ŋon2	taŋnau1	早晨 zǎochén	ตอนเช้า
kja:u1	khja:ŋ3-khja:u1	蜘蛛 zhīzhū	แมงมุม
kja:u5ju2(จ.)	kja:u3ju2(จ.)	教育 jiàoyù	การศึกษา
kja3(จ.)	kja3	假 jiǎ	ปลอม
kja5ei:n2(จ.)	kja5(จ.)	价钱 jiàqián	ราคา ค่า
kjai1	kvai1	远 yuǎn	ไกล
kjai2,di:p7	a:i5(จ.)	爱 (爱小孩) ài	รัก
kjai5	kjai5	蛋 dàn	ไข่
kjau3,kan6	khjau3	近 jìn	ใกล้
kjap7	kip7	斗笠 dǒulì	จอบ (หมวกสานยอดแหลม ปีกบานออกเป็นวงกลม)
kjap7	teai1,teui5(จ.)	追 zhuī	ไล่กวาด
kjap7	tep8	赶 (驱赶) gǎn	ไล่ให้ออกไป ขับไล่
kjap7(pja1)	kit7(pja1)	鳞 lín	เกล็ด
kjau1dei1 dei1jaw3	dai1jo:m6	美丽 měilì	สวย
kjau3	hu1,bau3	头 tóu	ศีรษะ
kjau3ho5	hu1khau5	膝盖 xīgài	เข่า
kjo:ŋ1	kjo:ŋ1	鼓 gǔ	กลอง
kjo2vu5(จ.)	khjo2vu3(จ.)	觉悟 juéwù	สำนึกตัว
kjoi3	kui3	芭蕉 bājiāo	กล้วย
kjon5te1	hun1min2	他们 tāmen	พวกเขา
kju1	ku1	盐 yán	เกลือ
ku:t7	kha:i1(จ.=开 kāi)	揭 (揭开盖子) jiē	เปิดออก

ku:t8	bek7	扛 káng	แบก หาม
ku:i6 (ทจ.)	khvi5(ทจ.)	骑 (骑马) qí	ขี่
kuuk8	kut8	稠 (粥很稠) chóu	ข้น
kun1	kin1	吃 chī	กิน
ko:n5	ko:n5	先 xiān	ก่อน
ko1(จ.)	ko1	歌 gē	เพลง
ko1(จ.),fu:n1	hi1	民歌 míngē	เพลงพื้นบ้าน
ko1	ko1	棵 (一棵树) kē	กอ ต้น (ลักษณะนาม)
ko3(จ.)	teu6ke5	故事 gùshi	นิทาน
ko3,eam6,hi4	ji6	也 yě	ก็.....เหมือนกัน
ko6jo2(จ.)	kho1jo2	科学 kēxué	วิทยาศาสตร์
kon3	kun5	沸 (水开了) fèi	เดือด
kon5	kha:t7	断 duàn	หัก
kon6	ki:m2muu2	手镯 shǒuzhuó	กำไล
kon1(จ.=公 gong ตา)	je2(จ.=爷爷)	祖父 zǔfù	ปู่
kop3	kup7	田鸡 tiánjī	กบ
kou1	kau1(ใช้กับคนอายุน้อยกว่า) ηo6 (ใช้กับคนอายุเท่ากัน) (จ.)	我 wǒ	ฉัน
kou3 (ทจ.)	kau3(ทจ.)	九 jiǔ	เก้า
kou5(ทจ.)	kjau5(ทจ.)	救 (救人) jiù	ช่วย
kou6	ku6	双 (一双鞋) shuāng	คู่
ku:k7 ku:k7kja1(จ.)	ku:k7kja1(ทจ.)	国家 guójiā	ประเทศ (ภาษาไทยยืมมาใช้ ว่า "กั๊ก")
ku6(จ.)	ku5(จ.)	姑母 (父之妹) gūmǔ	อา
ku6	hit7(อ.=แฮ็ด)	做 (做工) zuò	ทำ
ku6ea:η5	ku5teo:η2	姑父 (父妹之夫) gūfu	อาเขย
ku6eam2	liu6	玩耍 wánshuǎ	เล่น เทียวเล่น
kuk7	luu1	老虎 lǎohǔ	เสือ
kun2,vin3	kven2	裙子 qúnzi	กระโปรง
kuη1	kuη1,pən1	弓 gōng	คันธนู

kun5(ใหญ่) jiu2(เล็ก)	kun3(ใหญ่) ɲiu2(เล็ก)	虾 xiā	กุ้ง
kun5ea:n3ta:ɲ3(จ.)	kun3ea:n1ta:ɲ5(จ.)	共产党 gòngchǎndǎng	พรรคคอมมิวนิสต์
kun5eiŋ6to:n2(จ.)	kun3eiŋ1to:n2(จ.)	共青团 gòngqīngtuán	สันนิบาตเยาวชน คอมมิวนิสต์
kun6ea:ɲ3(จ.)	kun1ea:ɲ5(จ.)	工厂 gōngchǎng	โรงงาน
kun6fun6(จ.)	kun1fan1(จ.)	工分 gōngfēn	หน่วยปริมาณการทำงาน
kun6je2 (จ.)	kun6ne2(จ.)	工业 gōngyè	อุตสาหกรรม
kun6jin2(จ.)	kun1jin2(จ.)	工人 gōngrén	กรรมกร
kun6jin2ka:i6ki2(จ.)	kun1jin2ka:i1ki2 (จ.)	工人阶级 gōngrén jiējí	ชนชั้นกรรมกร
kun6se5(จ.)	kun1ce3(จ.)	公社 gōngshè	คอมมูนประชาชน
kut8,va:y7	va:t7	挖 wā	ขุด
kva:i2(น.=ขวาย), kja:ɲ1	tei2(จ.)	迟 chí	สาย (มาสาย)
kva:k7	ku:k7	锄头 chútóu	จอบ
kva:n1	po6	丈夫 zhàngfū	ผัว
kva:ɲ3	kva:ɲ3	宽 kuān	กว้าง
kva:ɲ6jun2 (จ.)	kva:ɲ1jun2(จ.)	光荣 guāngróng	เกียรติยศ
kva:ɲ6min2(จ.)	kva:ɲ1min2(จ.)	光明 guāngmíng	แสงสว่าง
kva1	kva1	瓜 guā	แตงกวา
kva5(จ.)	kva5(จ.)	过 (过河) guò	ข้าม
kva5,kin1kva5(จ.)	kin1kva5(จ.)	经过 jīngguò	ผ่าน
kve:t7	kve:t7	刮 (刮猪毛) guā	ขูด
kve3	kup7	青蛙 qīngwā	กบ
kve3	kun2	割 gē	ตัด
kveŋ1,vut7	vit7,ut7	扔 (丢掉) rēng	โยน
kveŋ1,vut7	maŋ1,ut7,pa:n1	掷 (掷石头) zhì	ขว้าง
kvi1(จ.)	kvi1(จ.)	龟 guī	เต่า
kvi6(จ.)	kvi6(จ.)	跪 guì	คุกเข่า
la:i1	la:i1	多 duō	มาก หลาย
la:i1,xə:i4ea:i4	hau3	很 hěn	มาก (วิเศษณ์)
la:k7,tom5	tum5	倒塌 dǎotā	พังทลาย ถล่ม
la:m2(ทจ.)	la:m2	蓝 lán	สีน้ำเงิน คราม

la:n1	la:n1ba:u5	侄子 zhízi	หลานชาย
la:n1	la:n1la:u1	侄女 zhínǚ	หลานสาว
la:ŋ5	pju:ŋ5	放 (把鸟放走) fàng	ปล่อย
la:ŋ6,eu:ŋ5	hen1,du2	放牧 fàngmù	เลี้ยงปศุสัตว์
la:ŋ6va1,ha:i1va1	phjuŋ1bko:k7 khai1bjo:k7	开花 kāihuā	ดอกไม้บาน
la:p8	la:p8teuk7(จ.)	蜡烛 làzhú	เทียนไข
la:u1	la:u1	怕 pà	กลัว
la:u4pak8(จ.)	lo2pək(จ.)	萝卜 luóbo	หัวไชเท้า
la:u4sai1(จ.) la:u4suw6(จ.)	la:u4lai1(จ.) la:u4luw1(จ.)	老师 lǎoshī	อาจารย์
la2	lo2(จ.)	箩筐 luókuāng	ตะกร้าไม้ไผ่
la2	la2	锣 luó	ฆ้อง
la3ei5	lak8'le4	腋下 yè xià	รักแร้
lai1	dai1	梯子 tīzi	บันได
lai1	lai1	流 liú	ไหล
lak8	lak7	深 (水深) shēn	ลึก
lau2	teau2	哪 nǎ	ไหน
lam4	lum5,lan6	跌 (跌倒) diē	ล้ม
lan1	lan1	后 hòu	หลัง
lap7	bi3	闭 (闭眼) bì	ปิด, หลับ, หุบ
lap7	dam1ja:m5	暗 àn	ลับ มืด
lap8	toi1(จ.)	堆 (堆积泥土) duī	กอง
lau3	lau3	酒 jiǔ	สุรา
let8	-----	篱笆 líbā	รั้ว
li:m1,som1	li:m3	尖 jiān	แหลม, คม
li:m2	li:m2	镰刀 liándāo	เคียว
li:ŋ2(จ.)	lo:ŋ2(จ.)	梁 liáng	คาน
li:ŋ2(จ.)	lo:ŋ2(จ.)	凉快 liángkuai	เย็น
li3	nan2	还 hái	ยัง
lin4	lin4	舌头 shétou	ลิ้น
lin6	lon6	穿山甲 chuānshānjiǎ	ตัวนึ่ง
lin2	lin2	猴子 hóuzi	ลิง

liŋ2(จ.)	liŋ2(จ.)	零 líng	ศูนย์
liŋ3ta:u3(จ.)	liŋ5ta:u5(จ.)	领导 lǐngdǎo	ผู้นำ
liŋ5	liŋ5	陡 dǒu	ชัน
lu:t8	lɔ:t8	血 xuè	เลือด
luək8buk7	luək8la:u1	女儿 nǚ'ér	ลูกสาว
luək8dai1	ma:k7ka:u1	柿子 shìzi	ลูกพลับ
luək8fuŋ2	niu5mu2	手指 shǒuzhǐ	นิ้วมือ
luək8ra2	ŋa2	芝麻 zhīma	งา
luək8ku2	luək8ku1	茄子 qiézi	มะเขือเทศ
luək8kui2 ku6je2	luək8khəi1	女婿 nǚxù	ลูกเขย
luək8la:n1	la:n1ba:u5	孙子 sūnzi	หลานชาย
luək8ma:n6	ma:k7mən6	辣椒 làjiāo	พริก
luək8ŋe2	luk8dik7	儿童 értóng	เด็ก
luək8pa:k8	hat7	雹子 báozi	ลูกเห็บ
luək8pau4	me6lu2	儿媳 érxí	ลูกสะใภ้
luək8pi:ŋ1	phen1	黄瓜 huángguā	แตงกวา
luək8sa:i1 pou4eə2	luk8ba:u5	青年男子 qīngnián nánzǐ	ชายหนุ่ม
luək8sa:i1	luək8ba:u5	儿子 érzi	ลูกชาย
luək8sa:u1 luək8buk7	phu3la:u1	青年女子 qīngnián nǚzǐ	หญิงสาว
luən6,nau2	ka4	告诉 gàosù	บอก
lo4,jau6	mjau6	骗 piàn	โกหก
lo4le2	ti3te5	喷呐 suǒnà	เป่
lo5(กริยา) fa:ŋ2huən2 (นาม)	phan1	梦 mèng	ฝัน ความฝัน
lo6(จ.),ron1	lo6(จ.)	路 lù	ถนน
lon4	lɔ:ŋ1	箱子 xiāngzi	กล่อง ลัง
lui5	khui5keu1	蓑衣 suōyī	เสื้อกันฝนที่ทำจากหญ้า
lum2	lum2	忘记 wàngjì	ลืม
luŋ2 (ทจ.=มะโรง)	lu:ŋ2	龙 lóng	มังกร
luŋ2	je2pi6	伯父 bófu	ลุง
ma:k7	ma:k7	果子 guǒzi	ผลไม้ (ภาษาตระกูลไทเรียก ผลไม้ว่าหมาก)
ma:k7	ma:k7jiu1	肾 shèn	ไต (อวัยวะในร่างกาย)

ma:k7it7	ma:k7jit7	葡萄 pú táo	องุ่น
ma:k7puk8	ma:k7puk8	柚子 yòuzi	ส้มโอ
ma:k7ta:u2	ma:k7ta:u2	桃子 táozǐ	ลูกท้อ
ma:n6	phit7	辣 là	เผ็ด
ma:t8	fa:t8	袜子 wàzi	ถุงเท้า
ma1	ma1	狗 gǒu	สุนัข
ma1	mu2 (อ.=เมื่อ)	回 huí	กลับ
ma1nai2	ma1nai2,la:ŋ2 (จ)	狼 láng	สุนัขจิ้งจอก
ma2,ki3ma2	ki5laŋ1	什么 shénme	อะไร
ma3	ma3	长 (长大) zhǎng	เติบโต
ma4	ma4	马 mǎ	ม้า
ma4la:ŋ4-ka:ŋ2 tak7ma4	ka:m6ma4	螳螂 tángláng	ตั๊กแตนตำข้าว
mai1	mai1	线 xiàn	ด้าย
mak8(ทจ.)	mək8(ทจ.)	墨 mò	หมึก
man1	mən1	元(一元钱) yuán	หยวน (สกุลเงิน)
man2	man2buŋ2	甘薯 gānshǔ	มันเทศ
maŋ4,kjai2,ma:i3	a:i5(จ.=愛 ài รัก)	喜欢 xǐhuān	ชอบ
mat7	mat7	跳蚤 tiàozǎo	ตัวไร
me6	tea3	母亲 mǔqīn	แม่
me6buuk7	ti6me6	女人 nǚrén	ผู้หญิง
me6na4	kham3	舅母(母弟之妻) jiùmǔ	น้าสะใภ้ (ภรรยาของน้องชายแม่)
me6na4	na5	姨母 (母之妹) yímǔ	น้า (น้องสาวแม่)
me6pa3	pa3	舅母(母兄之妻) jiùmǔ	ป้าสะใภ้(ภรรยาของพี่ชายแม่)
me6pa3	pa3	姨母 (母之姐) yímǔ	ป้า (พี่สาวแม่)
me6ta:i5	na:ŋ2ta:i1	岳母 yuèmǔ	แม่ยาย
mei2 (จ.)	mai2(จ.)	煤 méi	ถ่านหิน
mek8ma4	khau3pu:ŋ2	高粱 gāoliang	ข้าวฟ่าง
meŋ2ŋan1	meŋ2fan2	苍蝇 cāngying	แมลงวัน
meu2	meu5	猫 māo	แมว
mi2	mi2	有 yǒu	มี

mi2,fou5(จ.)	mi2	富 fù	ร่ำรวย
min2eu2(จ.)	min2teu2(จ.)	民族 mínzú	ชนชาติ
min2eu3(จ.)	min2tei5(จ.)	民主 mínzhǔ	ประชาธิปไตย
mit8,ea4	pja4,ta:u1	刀 dāo	มีด พร้า
mja:i2niu1	ŋa:p8	痰 tán	เสมหะ
muŋ2	mau2 (ใช้กับคนอายุ น้อยกว่า) ni6 (ใช้กับคนอายุเท่ากัน)	你 nǐ	คุณ (สรรพนามบุรุษที่สอง)
mo:k7	mo:k7	雾 wù	หมอก
mo:k7 (เหลว) sa:m3 (ไม่เหลว)	lam4	食 (猪食) shí	อาหารสัตว์
mo2fa:n5(จ.)	mo2fa:n3(จ.)	模范 mófàn	บุคคลตัวอย่าง
mo5	mau5	新 xīn	ใหม่
mo6	fan2mo6	坟墓 fénmù	หลุมฝังศพ
moi4		每 měi	ทุกๆ
mop8,hon4	ko:n4	打 dǎ	ทุบ ตี
mot8	mat8	蚂蚁 mǎyǐ	มด
mou1	mu1	猪 zhū	หมู
mou1tun4	mu1 kja:u6	野猪 yězhū	หมูป่า
mou4(จ.)	mau4(จ.)	亩 mǔ	ไร่
mu6(ทจ.)	mu6(ทจ.)	磨 (石磨) mó	โม่ (นาม)
mu6	mu6	磨 (磨米) mó	โม่ (กริยา)
mui1	mi1	熊 xióng	หมี
muk8	muk8	鼻涕 bíti	น้ำมูก
mum6	mum6	胡子 húzi	หนวด
na:k8	na:k8	水獭 shuǐtǎ	นาก
na:m2	na:m2	南 nán	ทิศใต้
na:m2kva1	kim1kva1	南瓜 nánguā	ฟักทอง
na:m6	ti6	地 (天地) dì	ฟ้าดิน
na:m6	tum1	土 (干土) tǔ	ดิน
na:n2(จ.),ho3	na:n2(จ.)	难 nán	ยาก
na1	na1	厚 hòu	หนา
na2	na2	田 (水田) tián	ทุ่งนา
na3	na3	脸 liǎn	ใบหน้า
na3pja:k7	na3phja:k7	额头 étóu	หน้าผาก

nai1	li:t7	雪 xuě	หิมะ
nai1,nai1 ha: ɲ1	piŋ1	冰 bīng	น้ำแข็ง
nai1 fi:ɲ2	mət7,mui1	霜 shuāng	น้ำค้างแข็ง
nak7	nak7	重 zhòng	หนัก
nan2	nin2	虱子 (衣服上的)) shīzi	เหา
naŋ1	naŋ1	皮肤 pífu	ผิว
naŋ1 pa:k7	pi2 pa:k7	嘴唇 zuǐchún	ริมฝีปาก
naŋ3	təŋ1	蒸 zhēng	นึ่ง
naŋ6	naŋ6	坐 zuò	นั่ง
nat8,ɲvei6	mat8,mui5	粒 (一粒米) lì	เม็ด
nau6	nau6	烂 làn	เน่า
nei4	nai3	这 zhè	นี้
nem1	nem1	贴 (贴标语) tiē	แปะ ติด
neŋ2 ɲak7	-----	蠓 (黑色小飞虫) měng	แมลงตัวเล็กคล้ายตัวริ้น
nin2	no:n2	睡 shuì	นอน
nit7,ceŋ4	da:ɲ3	冷 (天气冷) lěng	หนาว
niu3	lam5	拧 (拧毛巾) níng	บิด (บิดผ้า)
ɲja:i2	la:i2	口水 kǒushuǐ	น้ำลาย
no:n1	luk8 no:n1	蛆 qū	ตัวอ่อนของแมลง
no:n1,neŋ2	no:n1,meŋ2	虫 chóng	แมลง
no:ɲ1	no:ɲ1	脓 nóng	หนอง
no6	nuu4	肉 ròu	เนื้อสัตว์
noi4,siu3	noi4	少 shǎo	น้อย
nou1	nu1	老鼠 lǎoshǔ	หนู
nuŋ2je2 (จ.)	nuŋ2je2	农业 nóngyè	เกษตรกรรม
nuŋ2min2 (จ.),	nuŋ2min2	农民 nóngmín	เกษตรกร
ɲa:i3,ɲam3	keu4	嚼 jué	เคี้ยว
ɲa:ɲ5	ja:p7	韧 rèn	ยาก
ɲin2	jin2	筋 jīn	กล้ามเนื้อ
ɲin2	jaŋ2	射 shè	ยิง
ɲip8	jip8	缝 féng	เย็บ

ηu3	ja3	草 cǎo	หญ้า
ηou5	eup7	闻 wén	ไต่ยีน, ไต่กลิ่น
ηou6	neu6	尿 niào	เยี่ยว
ηum4	jo:m4	染 (染衣物) rǎn	ย้อม
ηuη2	juη2	蚊子 wénzi	ยุง
ηa1 (ใหญ่), ηe1 (เล็ก)	ka2mai4	树枝 shùzhī	กิ่ง
ηa2, ηot8 (ยอดอ่อน)	jo:t8,no5 (ยอดอ่อน)	芽(种子芽) yá	ต้นกล้า
ηan1 (ทจ.)	ηən2 (ทจ.)	银子 yínzi	เงิน
ηan2ha:η2 (จ.)	ηan2ho:η2 (จ.)	银行 yínháng	ธนาคาร
ηau2	ηau2	影子 yǐngzi	เงา
ηei4,nam3,si:η3	nam3,ໄ:η3	想 xiǎng	คิด
ηei6eip8	ji6tip7	二十 èr shí	ยี่สิบ
ηu2	ηu2	蛇 shé	งู
ηok8,ηa:u2	ηa:u4	摇 yáo	สั่น, โยก
ηom4	lu2	钝 (刀钝) dùn	ทู่
ηon2	van2	天 (日) tiān	วัน
ηon2eo:k8	van2pjuk5	明天 míngtiān	วันพรุ่งนี้
ηon2rau2	van2lu2	后天 hòutiān	เมื่อวานขึ้น
ηon2lu:n2	van2va3	昨天 zuótiān	เมื่อวาน
ηon2nei4	van2nai3	今天 jīntiān	วันนี้
ηon2po:n2	van2lin2	前天 qiántiān	วันมะรืน
ηvei6	mui5	核(果核) hé	เมล็ด
o:k7	o:k7	出 chū	ออก
o:k7	o:k7	生(下蛋) shēng	ออกลูก ออกไข่
oi3	oi3	甘蔗 gānzhe	อ้อย
oi5	o:n5	嫩 (菜嫩) nèn	อ่อน
on1	na:m2	刺 cì	หนาม
ot7, sak7	ut7	塞 (塞进洞口) sāi	อุด ยัด
pa:i6	pa:i6,ໄat7pa:i6	失败 shībài	พ่ายแพ้
pa:i6dau1,dau1	than3dau1	里面 lǐmiàn	ข้างใน
pa:i6yo:k8	than3no:k8	外面 wàimiàn	ข้างนอก
pa:i6kun2,kun2	than3nui1 than3ti η2	上面 shàngmiàn	ข้างบน
pa:i6kva2	bə:η3la1	右 yòu	ด้านขวา

pa:i6la3,la3	than3tau1	下面 xiàmiàn	ข้างล่าง
pa:i6laŋ1	paŋ4laŋ1	脊背 jǐbèi	สันหลัง
pa:i6na3,na3	paŋ4na3	前 qián	ข้างหน้า
pa:i6su:i4	bə:ŋ3la:i4	左 zuǒ	ด้านซ้าย
pa:k7	pa:k7	嘴 zuǐ	ปาก
pa:k7(จ.)	pa:k7(จ.)	百 bǎi	ร้อย
pa:k8	phi:k7	劈 (劈柴) pī	ผ่า
pa:n1riŋ2 pa:n1ŋon2	kja:ŋ1van4 pin2leŋ2	中午 zhōngwǔ	กลางวัน
pa:ŋ1	pa:ŋ1teoi6	帮助 bāngzhù	ช่วยเหลือ
pa:t7na3	a:ŋ5la:u2na3	脸盆 liǎn pén	อ่างล้างหน้า
pa:u5	ta:i6pha:u5(จ.) euŋ5 lu:ŋ1	炮 pào	ปืนใหญ่
pa:u5ka:u5(จ.)	pa:u3ka:u3(จ.)	报告 bàogào	รายงาน
pa3	pa3	伯母 bómǔ	ป้าสะไก (ภรรยาของพี่ชาย พ่อ)
pa3	pa3	姑母 (父之姐) gūmǔ	ป้า (พี่สาวพ่อ)
pai:i6naŋ1,laŋ1	paŋ4laŋ1	后 hòu	ข้างหลัง
pai1	pai1	去 qù	ไป
pai2,ba:t7	pai2	趟(去一趟) tàng	รอบ (ลักษณะนาม)
pai2nei4	pjuk8luu4	今后 jīnhòu	หลังจากนี้
pai4	ba:t7	疮 chuāng	บาดแผล
pak7	pak7	北 běi	ทิศเหนือ
pak7	pak7,ca:p7	插 chā	เสียบ ปัก
pak8	pak8	累 (疲乏) lèi	เหนื่อย
pan1	pan1	分 (分配) fēn	จัดสรร ปัน แบ่ง
pan2	phən1	磨 (磨刀) mó	ลับ (มีด)
pan5	pan5	旋转 xuánzhuǎn	หมุนวน
paŋ2	pha:i3	布 bù	ผ้า
paŋ2jau4	paŋ2jau4	朋友 péngyǒu	เพื่อน
pat7	pat7	扫 (扫地) sǎo	ปัดกวาด
pau1	pu1	螃蟹 pángxiè	ปู
pei4,ko1 (จ.)	ko5(จ.)	哥哥 gēgē	พี่ชาย
pei4,ee3(จ.)	tce5(จ.)	姐姐 jiějiě	พี่สาว

pen3	pen3	板子 bǎnzi	แผ่นไม้กระดาน
peŋ2	peŋ2	贵 guì	แพง
pet7	pet7	八 bā	แปด
peu3,pu:n1	pu:n1	搬 (搬椅子) bān	ย้าย
pi:k7	phə:k7	芋头 yùtóu	เผือก
pi:n1(จ.), meŋ5	pi:n1(จ.)	辫子 biànzǐ	ผมเปีย
pi:n1 (จ.)	pi:n1	鞭子 biānzi	แส้
pi:n2ŋei2(จ.)	tcen6 , pi2ji2(จ.)	便宜 piányí	ถูก
pi:n5(ทจ.)	pi:n5	变 biàn	เปลี่ยน
pi:ŋ2pei6	fi4	蜻蜓 qīngtíng	แมลงปอ
pi1	pi1	年 nián	ปี
pi1	pi1	岁 suì	ปี (ลักษณะนามนับอายุ)
pi1rau2	pi1lan3	后年 hòunián	สองปีข้างหน้า
pi1kja:i1	pi1kja:i1	前年 qiánnián	สองปีที่แล้ว
pi1kva5	pi1kva5	去年 qùnián	ปีที่แล้ว
pi1mo5	pi1na3	明年 míngnián	ปีหน้า
pi1nei4	pi1nai3	今年 jīnnián	ปีนี้
pi2	pi2	胖 pàng	อ้วน พี้
pi2	pi2	肥 (肉肥) féi	อ้วน
pi5	tau5	吐 (吐口水) yàn	พ่น, ถ่ม
pi6piŋ2(จ.)	pi1piŋ2(จ.)	批评 pīpíng	คำวิจารณ์
piŋ1	piŋ1	水蛭 shuǐzhì	ปลิง
piŋ1(จ.)	piŋ1(จ.)	兵 bīng	ทหาร
piŋ2(จ.)	tcen5,piŋ2(จ.)	瓶子 píngzi	ขวด
piŋ2(จ.)	phi:ŋ1(จ.)	平 píng	เรียบ
piŋ6(จ.)	piŋ6(จ.)	病 bìng	โรค
pit7	pit7	鸭子 yāzi	เป็ด
pja:u3ja:ŋ2(จ.)	pja:u5ja:ŋ2(จ.)	表扬 biǎoyáng	ชื่นชม
pja1	pja1	鱼 yú	ปลา
pja1 (ภูเขาหิน) doi1 (ภูเขาหิน)	phja1 (ภูเขาหิน) do:ŋ3 (ภูเขาหิน)	山 shān	ภูเขา ดอย
pja3	loi2 (จ.)	雷 léi	ฟ้าร้อง
pja3rai2	fa4tau3	打雷 dǎ léi	ฟ้าร้อง

pja3ja:p7	fa4mep8	打闪 dǎ shǎn	ฟ้าแลบ
pjak7	phjak7	蔬菜 shūcài	ผัก
pjak7	phjak7	菜 (饭菜) cài	อาหาร
pjak7 ɿom1	phjak7hum1	苋菜 xiàncài	ผักโขม
pjak7ha:u1	phjak7ka:t7-phə:k7	白菜 báicài	กะหล่ำปลี
pja:i6	phja:i3	走 zǒu	เดิน
pjo:m1,heu5	heu5	瘦 (人瘦) shòu	ผอม
pjo3	hiŋ1	烤 (烤火) kǎo	ปิ้ง
pjom1	phjum1	头发 tóufa	ผม
puu2	phu2	编 (编辫子) biān	ถัก
puun1	khun1	毛 máo	ขน
puun1ta1	khun1teau2	眉毛 méimáo	คิ้ว
puun2	khun5	肥料 féiliào	ปุ๋ย
puut7	pət7	肺 fèi	ปอด
po:ŋ1	pha:k7	拍 (拍桌子) pāi	ตี
po2so2	po2 ɿjo2	剥削 bōxuè	ขูดรีด
po5	pau5	吹 chuī	เป่า
po6	pa5	父亲 fùqīn	พ่อ
po6luŋ2	je5	姑父 (父姐之夫) gūfu	ลุงเขย (สามีของพี่สาวพ่อ)
po6luŋ2	je5	舅父 (母之兄) jiùfù	ลุง (พี่ชายแม่)
po6luŋ2	je5	姨父 (母姐之夫) yífù	ลุงเขย (สามีของพี่สาวแม่)
po6na4	khau4	舅父 (母之弟) jiùfù	น้า (น้องชายแม่)
po6na4	je2teo:ŋ2	姨父 (母妹之夫) yífù	น้าเขย (สามีของน้องสาวแม่)
po6ta1	kuŋ5ta1	岳父 yuèfù	พ่อตา
poi2	paŋ1	还 huán	คืน
poi2	paŋ1,poi2	赔偿 péicháng	ชดใช้
poŋ2	mo:n6lai2	泥 (稀泥) ní	โคลน
pou4	uŋ1	个 (一个人) gè	คน (ลักษณะนาม)
pou4eau3	teu3kən2 teau3	主人 zhǔrén	เจ้าของ
pou4eu:ŋ6	kən2tho2	自称 zìchēng	คำที่ชาวจ้วงเรียกตัวเอง

pou4fa:t7pa:k8	o2ba3	疯子 fēngzi	คนบ้า
pou4yu2nuk7	po6nuk7	聋子 lóngzi	คนหูหนวก
pou4ka1kve2	kən2kha1kve1	跛子 bǒzi	คนพิการ
pou4la:u4	kən2ke5	老人 lǎorén	คนชรา
pou4lau2	ki2nau2	谁 shuí	ใคร
pou4ŋom4	kən2vo:m4	哑巴 yǎbā	คนใบ้
pou4sa:i1	ti6po6	男人 nánrén	ผู้ชาย
pou4ta1fa:ŋ2	po6bo:t7	瞎子 xiāzi	คนตาบอด
pou5,sa:ŋ6ten5(จ.)	phu5ti:m5	商店 shāngdiàn	ร้านค้า
pu:n2	pu:n2	盘子 pánzi	จาน
pu:n5 (ใช้ทั่วไป) tiŋ2 (จำนวน) pjo:ŋ6 (ตรงกลาง) kja:ŋ1 (ปริมาณ)	po:n5 tiŋ2 pjo:ŋ6	半 (一半) bàn	ครึ่ง
pu:t7	len6 (อ.=แล่น),kit8	跑 pǎo	วิ่ง
pu2	na:ŋ2	祖母 zǔmǔ	ย่า
pu5ca:ŋ3(จ.)	pu3tea:ŋ5	部长 bùzhǎng	หัวหน้าฝ่าย
pu6	lu3	衣服 (上衣) yīfú	เสื้อผ้า
puŋ2	luŋ8jan1	遇见 yùjiàn	พบเจอ
sa:i6 (pja1)	ka:p8hə:k7 (pja1)	鳃 sāi	ครีป
sa:m1 (ทจ.)	la:m1	三 sān	สาม
sa:ŋ1	luŋ1	高 gāo	สูง
sa:t7	phan3	搓 (搓绳子) cuō	พั่น
sa:u3	la:u3	嫂子 sāozi	พี่สะใภ้
sa:u5pat7	ju2pat7	扫帚 sàozhǒu	ไม้กวาด
sa1(ทราย),ye5(กรวด)	la:i2	沙子 shāzi	กรวด ทราย
sai1 (จ.)	lai1	西 xī	ทิศตะวันตก
sai1	hoi1	螺蛳 luósī	หอยทาก
sai3	lai3	场子 chǎngzi	ลำไ้
sai3du1	duk7di3	肚脐 dùqí	สะดือ
sai5	lai5,jau1	细 (细线) xì	ละเอียด
sai6,sai6eiŋ2(จ.)	lai6ka:n5	事情 shìqíng	เรื่องราว
sak8	lak8	洗 (洗衣) xǐ	ซัก(เสื้อผ้า)
sau1 (จ.)	tei6(จ.)	字 zì	ตัวอักษร

sau1	ɬu1	书 shū	หนังสือ
sau1	ɬu1	输 shū	แพ้
sau1	liu1	稀 (粥很稀) xī	เหลว
san2 (จ.)	ɬan2	神 shén	เทพ
san2	ɬan2	发抖 fādǒu	สั่น
san5	ɬin1	信 xìn	จดหมาย
san5	lɔ:ŋ1ɬin5	相信 xiāngxìn	เชื่อ
sau5,ɛa:u5	-----	灶 zào	เตา
se5ɛa:ŋ3(จ.)	se5tea:ŋ5(จ.)	社长 shè zhǎng	ประธาน
se5jen2(จ.)	ɛe3jen2(จ.)	社员 shèyuán	สมาชิก
se5vei5eu3ji5(จ.)	se3vei3eu5ji3(จ.)	社会主义 shèhuì zhǔyì	สังคมนิยม
sei2, muw6	ɬi2hau6	时候 shíhòu	เวลา
sei2ein1 eau2ein1	ein1thi:n1(จ.)	春 chūn	ฤดูใบไม้ผลิ
sei2eou1 eau2eou1	eau1thi:n1(จ.)	秋 qiū	ฤดูใบไม้ร่วง
sei2ha6 eau2ha6	ja2thi:n1(จ.)	夏 xià	ฤดูร้อน
sei2nei4	ki2nai3	现在 xiànzài	ตอนนี้
sei2ton1 eau2ton1	tun1 thi:n1(จ.)	冬 dōng	ฤดูหนาว
sei5 (ทจ.)	ɬei5	四 sì	สี่
sen3ki3(จ.),sen3	ɬen5ki5(จ.)	选举 xuǎnjǔ	เลือกตั้ง
sen6een2 (จ.)	ɬen1een2(จ.)	宣传 xuānchuán	โฆษณา
sen6ein5(จ.)	ɬen1tein3(จ.)	先进 xiānjìn	ก้าวหน้า
sen1(จ.),mi2	mi2	生 shēng	คลอด
seu5	ka:n1 teiŋ5(จ.)	干净 gānjìng	สะอาด
si3	ɬe3	写 xiě	เขียน
sik7(จ.)	hik7	锡 xī	ดีบุก
sik7	eik7	撕 (撕纸) sī	ฉีก
sik7hak7(จ.),to5	teik7khak7(จ.)	立刻 lìkè	เดี๋ยวนี้
sim1(จ.)	ɬim1tau2	心 xīn	หัวใจ
sim3	ɛam3	叔母 shúmǔ	อาสะไภ้
sin1(จ.)	tea:u2	腥 xīng	คาว
sin2(ทจ.)	teiŋ2(ทจ.)	城 chéng	เมือง เชียง

siŋ5(ทจ.)	kjo:k6	声音 shēngyīn	เสียง
siŋ5(จ.)	kjo:k8	姓 xìng	นามสกุล
sip7da:ŋ3	tei3khi:p7	蜈蚣 wúgōng	ตะขาบ
su3ta:n5(จ.) luəkji:n2	teu1ta:n3 pik7ma4	子弹 zǐ dàn	กระสุน
su5jou2(จ.)	teu3jau2(จ.)	自由 zìyóu	อิสรภาพ
su6si:ŋ3(จ.)	lu1la:ŋ5(จ.) lu1lja:ŋ5(จ.)	思想 sīxiǎng	ความคิด
sui2	mo:n1	枕头 zhěntou	หมอนข้าง
sui5(จ.)	la:u2	洗 (洗手) xǐ	ล้าง
sun1(จ.)	bo:k7	升 shēng	ลิตร
sun6ea:n3(จ.)	lan1ea:n5(จ.)	生产 shēngchǎn	ผลิต
so:n1	lo:n1	教 jiāo	สอน
so:ŋ1,nei6	lo:ŋ1,ji6	二 èr	สอง
so6	teik8	直 (棍子直) zhí	ตรง
soi3	loi3	耳环 ěrhuan	ต่างหู
som1	lum1	庹(两臂左右平伸 之长度) tuǒ	วา (ความยาวสุดปลายแขน เมื่อกางออก)
som3(ทจ.)	lum3 (ทจ.)	酸 suān	เปรี้ยว
soŋ5(ทจ.)	luŋ5(ทจ.)	送 sòng	มอบให้
sou1(จ.)	lau1	收 shōu	รับ
sou1	ni6ti2	你们 nǐmen	พวกคุณ
sou3jan1kjau3 su3pa5kjau3	khən1pa:u1bau3	头帕 tóu pà	ผ้าโพกหัว
sou6 euk7	teuk7	粥 zhōu	โจ๊ก
su:k7,pa:u1 tuk7 (พันมือ ห่อตัว)	ben1	包 (包糖) bāo	ห่อ
su:n5,ho1	lu:n5	蒜 suàn	กระเทียม
su:n5(จ.)	lu:n5	算 (计算) suàn	คำนวณ
su3(จ.),tap7	la3	锁 suǒ	แม่กุญแจ
su6ki5(จ.)	eu1ki5(จ.)	书记 shūjì	เลขานุการ
ta:i1	ha:i1	死 sǐ	ตาย
ta:i2	teo:ŋ2	桌子 zhuōzi	โต๊ะ
ta:i5	ta:i1	外祖母 wàizǔmǔ	ยาย
ta:i5 pja:u3(จ.)	ta:i3pja:u5(จ.)	代表 dàibiǎo	ตัวแทน

ta:i5 tu5(จ.)	tha:i3tu3(จ.)	态度 tàidù	ทัศนคติ
ta:i6 ha3	ta:i6ha3	第五 dì wǔ	ลำดับที่ห้า
ta:i6 it7	ta:i6it7	第一 dì yī	ลำดับที่หนึ่ง
ta:i6 lo6, kug6 lu5(จ.)	kug1lo6(จ.)	公路 gōnglù	ทางหลวง
ta:k7	phja:k7	晒 shài	ตาก
ta:m3(จ.)	ta:m3(จ.)	胆量 dǎnliàng	ความกล้าหาญ
ta:n5(ทจ.)	tha:n5(ทจ.)	炭 tàn	ถ่าน
ta:n6 ee6	ta:n1 ee1	自行车 zìxíngchē	จักรยาน
ta:ŋ1(จ.)	tha:ŋ1(จ.)	汤 tāng	น้ำแกง
ta:ŋ2(จ.)	tho:ŋ1(จ.)	糖 táng	น้ำตาล
ta:ŋ3jen2(จ.)	ta:ŋ5jen2(จ.)	党员 dǎngyuán	สมาชิกพรรคการเมือง
ta:u3lun5(จ.)	tha:u5lən3(จ.)	讨论 tāolùn	อภิปราย
ta1	ma:k7ha1	眼睛 yǎnjīng	ตา
ta1	ta1	外祖父 wàizǔfù	ตา
ta1la:n1	la:n1la:u1	孙女 sūnnǚ	หลานสาว
ta3,tei2	ko:n4	打 (打铁) dǎ	ตี (ตีเหล็ก)
ta3eam4	la:u2da:ŋ1	洗澡 xǐzǎo	อาบน้ำ
ta6	ta5	河	แม่น้ำ
ta6 nu:ŋ4,nu:ŋ4	me6a1(พี่ชายเรียก) me6na6(พี่สาวเรียก)	妹妹 mèimei	น้องสาว
ta6ra:i4,ean1	tean1	真 zhēn	จริง
tai2	tai2ma4	蹄 (马蹄) tí	กีบม้า
tai3	hai3 (น.ไห้)	哭 kū	ร้องไห้
tai5(จ.)	thai5(จ.)	剃 (用刀剃头) tì	โกน
tak7	lu:m6	蚱蜢 zhàměng	ตั๊กแตน
tak7	tak7	舀 (舀水) yǎo	ตัก
tak7kau3 (ใหญ่) tak7tai5(เล็ก)	kai5na2	蟋蟀 xīshuài	จิ้งหรีด
tak8nu:ŋ4,nu:ŋ4	no:ŋ2ba:u5	弟弟 dìdì	น้องชาย
tam2	thum1	池塘 chí táng	สระน้ำ
tau2	kam1	拿 (持) ná	เอา
tam3	tam5	织 (织布) zhī	ถัก ทอ
tam5	tam5	低 dī	ต่ำ
tan1(จ.)	nin4	吞 tūn	กลืน

tan3	nun6	穿 (穿衣) chuān	สวม นุ่ง
tan3	thu1	戴 (戴帽) dài	ใส่
taŋ1 (จ.)	taŋ1 (จ.)	灯 dēng	โคมไฟ
taŋ1non2	ha1van2	太阳 tàiyáng	พระอาทิตย์ ตะวัน
taŋ2	thəŋ1	到 dào	ถึง
taŋ3	taŋ3	竖 shù	ตั้ง
taŋ5(จ.)	taŋ5(จ.)	凳子 dèngzi	ตั้ง
tap7	tap7	肝 gān	ตับ
tau3	ma2	来 lái	มา
tau3	to3	斗 dòu	ต่อสู้
tau6	pjau6	灰 (草木灰) huī	ขี้เถ้า
te:k7	phe:k7	裂开 liè kāi	แตกออก
te1	min2	他 tā	เขา
ten2	fa2	被子 bèizi	ผ้าห่ม
ten5jin3(จ.)	ten3jin5(จ.)	电影 diànyǐng	ภาพยนตร์
ten5tuŋ6(จ.)	ti:n2taŋ5(จ.)	电灯 diàndēng	หลอดไฟ
ten5va5(จ.)	ten3va3(จ.), ti:n6va6(จ.)	电话 diànhuà	โทรศัพท์
teŋ1	teuŋ3(จ.)	中 (射中) zhōng	เข้าเป้า
teu2	ni1,kjo:t8	逃 táo	วิ่งหนี
ti:k8piŋ2(จ.)=地平 dìpíng)	ti6phi:ŋ1(จ.)=地平 dìpíng)	平原 (坝子) píngyuán	ที่ราบ
ti:m3(จ.),tou6	ti:m3,te:m3(จ.)	点 (点灯) diǎn	จุด (ไฟ)
ti:t7(จ.)	lik7	铁 tiě	เหล็ก
ti2jin2 (จ.)	tik8kən2(จ.)	敌人 dírén	ศัตรู
ti2ka:u6(จ.)	thi2ka:u1(จ.)	提高 tígāo	ยกระดับ
tik7	thik7	踢 tī	เตะ
tin1	kha1	脚 jiǎo	ตีน ขา
tin3	tin3	短 duǎn	สั้น
tiŋ1(จ.)	teŋ1(จ.)	钉 dīng	ตะปู
tiŋ1,to:k7	teŋ1	钉 (钉钉子) dīng	ตอกตะปู
tiŋ5(จ.)	tiŋ6(จ.)	听 tīng	ฟัง
tit7ŋa2 o:k7ŋo:t8	thin5no5	发芽 fāyá	แตกหน่อ

tiu2	teu2	条 (一条绳子) tiáo	แถว (ลักษณะนาม)
tiu2	teu2	根 (一根棍子) gēn	ท่อน(ลักษณะนาม)
tiu5,jet7	thiu5,jet7	跳 tiào	กระโดด
tiu5vu3(จ.),fou4	thja:u3vu5(จ.)	跳舞 tiàowǔ	เต้นรำ
tuuk7	khun1	喂 (喂鸡) wèi	ให้อาหารสัตว์
tuuk7ŋan1	tək7hin1	打猎 dǎ liè	ล่าสัตว์
tuuk8	tɕu6	是 shì	ใช่
to:k7	meŋ2	天花 tiānhuā	โรคฝีดาษ
to:n2jen2(จ.)	tho:n2jen2(จ.)	团员 tuányuán	สมาชิกในคณะ
to:n2ke2(จ.)	tho:n2ke2(จ.)	团结 tuánjié	สามัคคี
to:ŋ6	hiu1	柱子 zhùzi	เสา
to4 ɾa:ŋ6	to4ta:m1, to4tei:p7	链接 liànjiē	เชื่อมต่อ
to4ka:i5	ku5ka:i5, ku3ka:i5	东西 dōngxi	สิ่งของ
to4mop8, to4hon4	to4ko:n4	打架 dǎjià	ทะเลาะวิวาท
to5 (ทจ.=เกาะ)	tho5(ทจ.=เกาะ)	兔子 tùzi	กระต่าย
to5 (ใหญ่) tin2 (เล็ก)	to5(ใหญ่) phen1(เล็ก)	黄蜂 huángfēng	ตัวต่อ
to6la6ki6 (จ.)	tho1la1ki1(จ.)	拖拉机 tuōlājī	รถแทรกเตอร์
toi1(ทจ.)	thoi5(ทจ.),thən1	退 tuì	ถอย
toi5(จ.)	tei1	碓 duì	ครกกระเดื่อง
tok7	tuk7	遗失 yíshī	ทำหาย
tok7	tuk7	掉 diào	ตก
tok7fun1, ɾoŋ2fun1	nun2phən1	下雨 xià yǔ	ฝนตก
tok7laŋ1, lo2hou5(จ.)	lo2hau3(จ.)	落后 luòhòu	ล้าหลัง
tok8	to:k8	读 dú	อ่าน
tom1pon5	nəm6nuk7	尘土 chéntǔ	ฝุ่น
ton1	tun1	东 dōng	ทิศตะวันออก
ton2(จ.), lu:ŋ2	to:ŋ2(จ.)	铜 tóng	ทองแดง
ton3(จ.)	thun3(จ.)	桶 tǒng	ถัง
tou1	tu1	门 mén	ประตู

tou1	huŋ1lau2(พูดกับตน อายุน้อยกว่า) lau2(พูดกับคนอายุ เท่ากัน)	我们 wǒmen	พวกเรา
tou5 ɛuŋ6(จ.)	tau3 tean1(จ.)	斗争 dòuzhēng	ต่อสู้
tu:i7	ke3	脱 (脱衣) tuō	ถอด
tu:n2	ɛa:i1(จ.)	猜 cāi	ทาย
tu2	tu1	只 (一只鸡) zhī	ตัว (ลักษณะนาม)
tu2pa:u5(จ.), kuk7peu5(จ.)	ɦu3phiu3, pha:u5(จ.)	豹 bào	เสือดำ
tu6(ทจ.)	thu5(ทจ.)	豆子 dòuzi	ถั่ว
tu6tom1	thu5tum1	花生 huāshēng	ถั่วลิสง
tum2,bai5	tum2	湿 (衣服湿) shī	เปียก
tun2ɛi6(จ.)	thun2tei3(จ.)	同志 tóngzhì	สมาชิกร่วมพรรค
tun4	muk7	肚子(腹部) dùzi	ท้อง
tun4	muk7	胃 wèi	กระเพาะอาหาร
tun5jen2(จ.)	tun3jen2(จ.)	dòngyuán	ระดมพล
u:t7	ma:t7	擦 cā	เช็ด
uk7	uk7ek7	脑髓 nǎosǔi	สมอง
um3	um3	抱 (抱小孩) bào	อุ้ม
un5	o:n5	软 ruǎn	อ่อน
va:i2	va:i2	水牛 shuǐniú	ควาย
va:i6	pho5	破 pò	ขาด
va:n1,ti:m2	va:n1	甜 tián	หวาน
va:n3,tui4	thui3	碗 wǎn	ชาม
va:n5	va:n5	撒 (撒种子) sā	ทิ้ง
va:ŋ1	kha:ŋ1	横 héng	ขวาง
va:u5,va:ŋ5	veu5	缺 quē	ขาด
va1 (จ.)	bjo:k7	花 huā	ดอกไม้
va4(จ.)	va4(จ.)	瓦 wǎ	กระเบื้อง
va5	khva5	裤子 kùzi	กางเกง
va6(จ.)	va6(จ.)	话 huà	คำพูด
vam2va:u2	tea3kau6	蝙蝠 biānfú	ค้างคาว
vei3ta5 (จ.)	vai5ta3(จ.)	伟大 wěidà	ยิ่งใหญ่
vei5suŋ6(จ.)	vai3laŋ1(จ.)	卫生 wèishēng	สุขอนามัย

vun2va5(จ.)	vən2va3(จ.)	文化 wénhuà	วัฒนธรรม
vun2	kən2	人 rén	คน
vun2,pou4un5	khjau1,i5kən2	别人 biérén	คนอื่น
vun2hek7, pou4hek7	kən2khek7	客人 kèrén	แขก